

* కాంచీ ఖండము *

Handwritten text in Telugu script, likely a title or subtitle, partially obscured by a horizontal line.

గ్రంథకర్త:

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ

ద్రవ్య సహాయకలు:

మ॥ రా॥ శ్రీ ఆకారపు నరసింగం గుప్తగారు

శ్రీ రామలింగేశ్వర ముద్రాక్షరశాల, స్టేషన్ రోడ్ - వరంగల్.

— 500 ప్రతులు —

1949.

* కాంచీ ఖండము *

గ్రంథకర్త:

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ

ద్రవ్య సహాయకులు:

మ॥ రా॥ శ్రీ ఆకారపు నరసింగ గుప్తగారు

శ్రీ రామలింగేశ్వర ముద్రాక్షరశాల, స్టేషన్ రోడ్ - వరంగల్.

— 500 ప్రతులు —

1949,

కాంచీఖండము — పీఠిక.

చం! అగునుబురాణ మియ్య దటులైనను గవ్య కథా రసాచితిన్
దగిలి యొకింతమాయుఁబ్రధానకథన్ విడనాడ దెందునున్
దగ నిదిగాన కూరకయ తప్పలనెన్నెడువాఁడు కల్గినన్
దగ వదఁగాన వారికి వినముడనై యొనరింతు నంజలుల్!

గ్రంథమువ్రాయుట యొకయెత్తు పీఠిక వ్రాయుట యొకయెత్తు అది కవియే వ్రాయవలసి వచ్చుచోఁ గల భారమనంతము. ఆయినను నూచనామాత్రముగ నైన వెలుపరలసిన విధివనుసరించి యిది వెలువడినది. క్రీ॥ శ॥ 1889 కి సరియగు స్వధారా సంవత్సరమున శ్రీ శ్రీ కాశ్యపివర ప్రభువులు పండితపరమ్యుతముగావించి తెలుఁగు లిపిగాఁ బ్రకటించిన వ్రాందపురాణాంతర్గతముగ కాంచీ మాహాత్మ్యమే యీ కృతికి మూలము ఇంద్రబిరుద్రాయములు గలవు. శ్రీనాథుని మఱిగయును దుగ్గకవి తెనిగించిన కాంచీ మాహాత్మ్యమునకు మూలము తెలియదు. అసంఖ్యీకృతమే కాలగర్భమున నిమిదినవిగదా! ఈకృతి ముద్రణమునకును శ్రీ ముక్త్యుల ప్రభువులకంకితముగా నైదాశ్వాసములలో శ్రీ కొప్పరాజు నుబ్బరాజుకవిచే రచింపఁబడి క్రీ॥ శ॥ 1900 సంవత్సరమున ముద్రితముగ కాంచీమాహాత్మ్యము ప్రతి యొకటి నామ లభించినది. అది యీమూలమునకుఁ జాలదగ్గఱఁ గానున్నది. వధనముననున్న గొన్నింటిని నుటయేగాని నేను జూడలేదు.

మిక్కిలి ప్రాంతవడినచతురే పురాణములనుట సత్యమారముగాదు. ధర్మబోధనమిందలి ప్రధానోద్దేశము. ఇందలికథలు సత్యములాయను చక్కతోఁబనిలేదు. అనంతముగ కాలప్రవాహమున నిట్టివి సంభవించుటలూ విరోధము లేదు, గాఁటికి నేఁటికి నామమాత్ర ప్రేమలుతప్పఁ బ్రధానవిషయమున నెక్కువభేదము లేదు. కావుననే “పురాణసవ్య” మ్మని పురాణపదమున కభియుక్తులు వివరణ మొనర్చిరి.

మతావేకపూరితులగు పండితులు వీరఁ డెక్కుఁగఁజ్జిప్తములు నించిన. పరమాగ్ధులును గ్రహింపఁజేయఁ కఘటించలి పాత్రిలసూచిత్యమును వేఱుఁగాజిత్తింపిరి శివభక్త్య ప్రధానములగు పది పురాణములలో నైతియు సరదైవమాపణముతోఁబాటు శివదూషణముగూడఁ జేరింది. పాపాద్వైతవాదము వీనికి నోహద మొనంగినది. శివపురాణములయందు శివపాపమ్యమేయుండట యుక్తమగాన దాని లక్షించి యన్యమత నిందవిధవి యీ యనువాదమునడచినది అనఁగా నట్టిఁకలుగూడ విడిచితివన్నమాట.

ఇది యెనిమిది యాశ్వాసముల గ్రంథము ప్రసిద్ధములగు కవిల విడిచి ప్రాంతవడ్డీగాని వెలువ రించుటయు, రసాచిత్యముగాఁ గథఁగూర్చుటయు బ్రధానకారణములుగా నిది వేవలనువాదము కాక

నొకవిధముగా పృథంత్రముగానే పడచినది. కావున ధర్మబోధన విషయములలోఁ గాక కథావిధానము లో మూలముతో సరిపడునని యవరాదు.

చదువరల సౌకర్యమునకై యిందలి యాశ్వాసములయందలి కథావిశేషముల నొకొందుకవివరించెద.

ప్రథమాశ్వాసము - సనత్కుమారకథయు,

ఇది చాలవఱకు మూలముననుసరించినది. క్షేత్రప్రళంసము, నింద్రోపాఖ్యానము నిందుఁ బ్రధానములు. ఆంధ్రీకరణము.

సనత్కుమారుని కథలో బ్రహ్మ శివుని దర్శించినపుడు

తావమాశ్శిర్షపురాముక్తః కూర్మత్యాత్మచ్ఛిలాద్ధరిః ।

కురుక్షేత్రాచ్ఛక్తేదారాన్నై మిశాత్పుష్కరాదపి ।

కాశ్యావిశిష్టాకాంచీతి కదావేదే ప్రసిద్ధిభాక్ । (2 అ॥ 54-55 శ్లోకములు)

శా॥ కేదారంబుజొరండు నిల్వఁడు గురుక్షేత్రంబునన్ బుష్కర

శీర్షిష్టంబడనీడు నైమిశము లక్ష్మింహడునొక్కింత కా

లూదంబోడు మహాశృణానమున నేలొగియికాంచీకిన్

దా దొడ్డింబడియున్నవాడు వృషభేంద్రస్వామివిశ్వేశ్వరా ।

1 అ 105

శం॥ ఆ మందరగిరిమోయఁగఁ, దామేటితనంబురాసి తాఁబేలగుటన్ ।

నీ మన్ననఁబురుషోత్తముఁడై మఱి తామేటిగాడె హరిమున్నిచటన్ ॥ 105

ఇందలి వైవిధ్యమునకుఁ బట్టాగాడియను నర్థము వివక్షితము. సనత్కుమారుని శపించినది నంది గాన బ్రహ్మ పలుకులలో వ్యాజింపంద కూర్వఁబడినది. తాన్ మేటితనము - తామేటితనము. తాన్ బేలగుట - తాఁబేలగుట అని రెండువిధములుగా విఘటములు యభిసృతము. క్షేప గావున రెండవచోట నర్థబిందు పంతగా బాధింపదు.

— క థా వి ధా న ము —

మానులు సనత్కుమారుని నందికి నప్పగించి వెల్గినతదవారత నాతని యొటిరూపము పోయినపుల మూలము. నందిని గాంచినంతనే విక్రంతరూపము పోయినట్లుయనునవాదము శివదర్శనముననే కాపముపోయినట్లు. బ్రహ్మతో నంది పలుకుట యాధారముగా నీమార్పు చేసితిని. ఇంద్రోపాఖ్యానమున నింద్రునకు రాజ్యముపయి విగక్తి యాకస్మికముగాఁ గలుగుటకు నిమిత్తము మూలమునలేదు అచ్చరలు నిరూపించిన దాకావధినిహించిల నిమత్తముగావానినీతిని. ఇట్టిచే మార్పులుగలవు. సహృదయులే దాని యశాచిత్త్య మునకుఁ బ్రోక్షణముకాఁగలరు. వేయేల సుబ్బరాయకవి కాంచీమాహాత్మ్యమును జూచిన దీనికిని మూల

III

మనకుఁగల భేదము సర్వదా విశదముకాఁగలదు. భేదములన్నియు వాయుచో గ్రంథమంతయుఁ జూపుచువలసివచ్చునను నీతిచేఁ బ్రధానకథలమాత్రమిటఁ జేర్పొందును.

— 2 వ ఆ శ్వాసము —

ఇందు గజేంద్రమోక్షణము సరస్వతీ బ్రహ్మల సంవాదము. మత్స్య, కూర్మ, వరాహాదిసంహ, వామన, పరశురామ, రామ, కృష్ణావతారముల ప్రసంగముకలదు. మూలమున భిన్నభిన్న స్థలములలోనున్న వీని నిండుకమార్పుతో నొకచోఁగూర్చితిని.

— 3 వ ఆ శ్వాసము —

బుద్ధావతారము, త్రిపురాసురసంహారమందలి విషయము గౌతమబుద్ధుఁడే దశావతారములలో బుద్ధుఁడని చరిత్రకారులన్నను బురాణజ్ఞులకుతమున నది త్రిపురాసురసంహారములోనిది. ఇటునుం కావ్యము స్వతంత్రముగా సంపూర్ణముగా నడచినదనవచ్చును

— 4 వ ఆ శ్వాసము —

దారుకావనవిహార మిందలి వస్త్రాస్త్ర. కన్యప్రధానవాదులై యీశ్వరఃకాగ్ని మొనర్చిన దారుక వన మునులకు శివకేశవులొనర్చిన గర్వభంగమిందలి ప్రధానవిషయము. ఇది యీ కావ్యమునఁ బ్రధాన ఘట్టమనవచ్చును. ఇందలి జలంధరుఁడు శేటోకఁడు అంధకసంహారము శివకేశవులిద్దరు చేసినట్లుకలదు.

— 5 వ ఆ శ్వాసము —

కాస్తతైరవజరనము, దక్షయాగము, నిందలివస్తువులు.

— 6 వ ఆ శ్వాసము —

సతీవియోగము, పార్వతిపక్ష్యర్య, పార్వతీపరిణయము, నిందలివిషయములు.

— 7 వ ఆ శ్వాసము —

కుమారజననము, తారకాదిసంహారము, కుమారకళ్యాణము, మూలముననందందుగల క్షేత్రప్రశంస గ్రహ విషయములిందు నిబద్ధములు.

— 8 వ ఆ శ్వాసము —

ఇదు మూకమహాకవి చరిత్రముకలదు. పెద్దలవలన గురువులవలన నెఱిగిన కథ ననుసరించి పావ్వాతీపరమేశ్వరుల ప్రణయకులహము నూహించి వ్యాసితని మూలమునఁ గౌశికుఁడను విప్రుఁడు తీర్థయాత్రకియి యిటవచ్చి తోడివారికి శ్రీకాంచీమహిమను చెప్పినట్లుకలదు. ఆ కాశికని నేను మూక మహాకవికి మూలపురుషునిగాఁ జూకొంటిని. ఇందుఁ గౌశికుఁడు చెప్పిన ధర్మములుగాక మిగిలినంతయు మూలములోనిది కాదు.

పాత్ర కలయికను సంతకము చేసిన కలకా యంత్ర వ్యవస్థయు నుండవలయునని నానకల్పము.
అది యెంతవఱకు నీర్వచనము సహజములయొంగలదు.

ఇందుమించు గా గావ్యయంత్రము స్వతంత్రమేయగుటచే విమర్శకులు మూలముతో దీవి పోల్చు
నామానము నకు గలదిక యిందలి యాచిత్యమునే గ్రహించుటగాక యని సవినయముగా నర్థింతును.

కేవలకథావచనముననే గాక భావోవిషయము నగుడ నించుక స్వతంత్రమించిన ఘట్టములుకలవు.
చాపదలకుఁ గొన్నిచోట్ల యథుక మాయగాఁ బ్రాసమునగుడ వాడికిని, తెనఁగులాక్షణికులు సంస్కృత
తమననుష్టుప్తే తెనఁగునకు వృత్తముల యతిస్థానములఁ జాలవఱకు నిరూపించిరి. ఇందలి ఇందవంశ,
వంశధ, జూదధాన్యధాన్యములలో నాలక్షణము విప్లవమైనది గవనాసముయనునగలిగిన యీధేదమును
జాతాలమునకును గురించినలేదు, తెనఁగునవిశ్రమములగు నీవృత్తముల యతిస్థానముతమచాత మార్పులేదు.
పరిమితదయాత్మాసూయన పంచొమ్మిదవ పద్యము పంచచామరమునకు దగ్గరగానుండుటచేఁ జామరమని
కేరిడితిరి. నృపగత్వాగమ నగాని తెనఁగులాక్షణిగ్రంథములందుగాని నా కిట్టివృత్తము గాన్నింపలేదు.
ఇదిగాక బుద్ధిపూర్వకముగా నర్థింపబడిన భావోవిషయములుగాని వ్యాకరణవిషయములుగాని యిందు
లేవు.

కథావచన నిమగ్నమగు వాబుద్ధికే బిశేషముగాఁ గాలము లక్షితముకాలేదు అది కారణముగా
నిందుఁ బిశేషములకు వ్యవహారము స్థానము లభింపలేదు. నా తొలిప్రయత్నములోని యీలాపము
అను బండికలు మన్నింతురుగాక.

ఇది కృత్రిమ నొంగకపోయినను నను ధౌదార్శమును మాహేశ్వరగర్భియు నిరూపితమగునట్లుగా
కవిక వ్యయక్రమావళోక్తి దీని న చూర్తిం చిన శైశ్వశిఖాముణులు పరమశివపూజాధురంధరులు
శ్రీకావీశ్వరగపరితిష్ఠుడేనాలయనిర్మాణాని బహుధగ్మ కార్యధురీనులు నిరంతర సత్కృత పండిత
కవీంద్రులు, నవంశశ్రీసంపన్నులు శేకలీలానగర పాపపులునగు శ్రీ ఆకారపు నరసింగగుప్తగారికి
విశ్వేశ్వరుడు సకలార్చిష్టముల ననుగ్రహించుఁగాక.

ఏతన్నుద్రణమునకుఁ బ్రభానులే శ్రీసేతుగారి యాస్థానపండితులే పెక్కు సత్కవి గ్రంథములను
మత భావ్యములను వాదచేఁ బ్రకటింపఁజేయుచు వాఁరూదాగ్య ముచితమాగ్ధమున లోకకల్యాణ క్రదమగు
నట్లుగ నొహదమెనగి నా కన్యతోపకారమొసర్చిన శివశ్రీ విద్వచ్చిశాసుని ముదిగొండ వీరేశలింగ
శాస్త్రిగారికి నా కృతజ్ఞతావందనములు.

వీగు పెట్టించిన సంస్కృతకథాశాలలోఁ జరకాలము పండితపదవిసలంకరించి చాలవఱకుండలి
యచ్చు సోగపాటులను పదిదైన సోజన్యమూర్తి శ్రీ జయంతి భాస్కరశాస్త్రిగారిని విస్మరింపజాలను.

మూలకంతయుఁ దెనఁగులోనికి రావలెనను పట్టదలను నడలించి. నా స్వతంత్రరచనకు దోహద
మొంగి దీవించిన మా యస్య ముఖ్యధ్య చాక్రితికపరిశోధకుఁడు మా యస్య - శ్రీమల్లుంపల్లి సోమశేఖర
శాస్త్రిగారి కివియ్యకృతజ్ఞతాభివందనములు.

మా జనకులకు సమర్పితముగా వ్రాయఁబూరిన యీ కాంక్షి భండ ప్రారంభమును విని, సత్సంగ గ్రంథసమాప్తి యగుటకీర్తనించి ప్రోత్సహమొసంగి మా గురుదేవులు, ఆంధ్ర విశ్వకళాశాలాంధ్రోపన్యాసకులగు శ్రీ దువ్వూరి వెంకటరమణ శాస్త్రిలవారిని సంతతుపట్టి యాశీర్వాదః పరంపరి నొసంగ నంజలింతును.

తల్లిబిడ్డ పట్టక చెల్లాచెదరగు నలజశిసను మునున సముతము నా యీ గ్రంథమును వసు ప్రాణగు లకంటె నధికముగాఁ గాపాడి, ముద్రాణకార్యమును నిర్విఘ్నముగా సాగించిన సాభాప్రమాణ శ్రీ రామలింగేశ్వర ముద్రాణాలయధిపతి శివకీర్తి శివపురము రామలింగయ్యగారి కౌతము ముగిసిన యుంటిని. వారి సౌజన్యమునుగూర్చి మొంతవ్రాసినను మిగులునే గాని తఱుగదు.

పెమ్మగానొదవిన ముద్రాప్రమాదముల సవరించుకొనఁ జనువరుల వర్తించును నిట్లు నా యీ కృతికి సాహాయ్య మొనరించిన సుజనులకందఱుఁ బ్రణామములర్పించి. వారియర్పణములు తుదగ్గతివర్ధిల్లఁ బరశివుం బ్రార్థించి కృతకృత్యుఁడనగుచున్నాఁడను.

5-12-48

నారసింహ కళాశాల,

చిట్టిగూడూరు

పర్వతాల పోస్టు, నయా బందరు.

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ,

నారసింహ కళాశాల,

చిట్టిగూడూరు - బందరు.

పండితాభిప్రాయములు.

శివాయనమః

శ్రీ చెళ్లపిల్ల వేంకటశాస్త్రిగారు.

నీవు రచించి, పితృచావ సాదాంకిత మొనర్చి. నాకడకుఁబంపిన కాంచీఖండము చాలవఱకుఁ జదివినాను. యావత్తు. దీక్షగాఁ జదువుకొని లోపించుటచే, మఱికొన్ని నాళ్లలోగాని, ఆపనిజరుగదు. చదివినంతలో నొకటో, రెండో ముద్రాప్రమాదాలు (శివపుట, జనియించెయెల్లమాంబిక, శివపుట, రాకేందుకలాకలాపరాజితమకుటున్) ఇవితప్ప సంశయింపఁదగినవిలేవు. ఇందు “రాకేందు.....మకుటున్” అన్నది ముఖముఁజూపి మాటలాడితే సమంజసంగా తేలవచ్చును పూర్ణిమనాఁటి చందుని, యీశ్వరుఁడు ధరించినాఁడా? అనేది శంకాస్థానము

తేతచందురుల దాలించినవారు

అనిగదా ప్రత్యక్షరశ్మిధగాఁ జదువుటకు, ఓపికలేదు. శ్రీనాథుని కాశీఖండమునకు వచ్చిన గౌరవము రాఁగలదు. లేనిపోని వ్యర్థపదములులేక ధారకమ్మచ్చున తీసిన బంగారు-తీగవలెనున్నది. లాక్షణికదోషములు కానరావు ప్రమాదతః, యెక్కడో నట్టివి దొరలినను, సహృదయులు దానిని గణింపకు. నీకు, పరమేశ్వరుఁడు నిరామ యాయుర్భాగ్యమునకు శ్రేయస్సు నొసంగి, నీచే నింకను చాల కబ్బములొనర్పఁ జేయునని నాయాశీస్సు. స్వస్తి.

మెం, శా, శతావధాని, బెజవాడ, 20-12-48.

శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారు.

(శ్రీ) మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ ఆంధ్రమున లబ్ధప్రతిష్ఠుడైన కవి. తద్రచితమైన కాంచీఖండము ఆంధ్రపురాణ సరిస్సతికి నూతనాలంకారముగా వెలుగుండునని నిస్సందేహముగా జెప్పవచ్చును. ఈ యుద్ధగ్రంథమును, పితృపాదులకు నంకితమిచ్చి యీ కవి తన కవితాప్రస్థాని, జరితార్థ మొనర్చుకొనెను ఈ పుష్కము, ఈతనికి సర్వసంపదలొసఁగఁగాక,

పిం. లక్ష్మీకాంతము, వాల్తేరు 8-1-48

శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు.

(శ్రీ) మల్లికార్జునశాస్త్రిగారి సంతానమునకు తేలికపాటుపలుకు నాలికకెక్కదు. పలుకుపొంకము, పరమార్థముతో శుభ్రిగూడి సాగునుగాని పెడవాని వెడతొవ తొక్కదు. ఇందుకు లక్ష్మ్యముగా మీగ్రంథమున దారువనవిహార కథ చదివెతిని. శృంగారాభాసము దానఁగానరాలేదు.

“పోతనధక్తి”త్యాది పద్యము తాతగారిఁగూర్చి చెప్పినదయినను, మనుమని యెడఁగూడ ససినదినది, తాతగారే మనుమఁడయినారేమో.

తపోమయులు, అర్జునూజ్య శ్రీ గురుపాదులు అద్దేపల్లి సోమనాథశాస్త్రిగారి పేరిపద్యము చదివి, మరలఁజదివి, కొంతవడపు తలఁపులుడిఁగి, ముడిఁగికూర్చున్నాను.

దోషజ్ఞతఁగాక. గుణజ్ఞత నాకుఁ గూర్చినది మీ గ్రంథము. అయినను — అచ్చుతీరు దానిని నాకు నిలిపినది.

తే. గీ॥ మల్లికార్జున సుకవికుమార వరుస

కల్పసితకావ్యకళలు రంజిల్లుటరుడె ?

గురులు తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల కరుణ

మెలఁగువారి కిదియఁబల్కు పోలుపులరుడె ?

వే. ప్రభాకరశాస్త్రి, తిరుపతి 29-1-49

శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు.

శ్రీ మ. వీరేశ్వరశర్మగారిచే విరచితమైన కాంచీఖండము చదివి మిక్కిలి యానందించితిని. వీరు పండితులు, గొప్ప కవులు. వీరి పాండిత్యము గ్రంథమునందంతటను గోచరించుచున్నది. వీరికవిత యమకవృత్తనుసాసాభిముఖముగా సుఖముగా నడుచును.

వీరు శ్రీమల్లికార్జునారాధ్యుల వారి సంతానము, మల్లికార్జునారాధ్యుల చారు విద్యత్కవులు. వారిసంతానమిట్లు విద్యత్కవులగుటలోనబ్రమేమియులేదు.

కాంచీఖండము బహుకథా సంపుటి. ఐశ్వర్యమన్నికథలు శివ పారమ్యభోధకములగుటయే ఇందులో సరస్వతి లక్ష్మీకన్న, దక్కునవని, బ్రహ్మయనగానామెకోపించి తనమూర్తినుపసంహరించుకొన్న ఘటము, నేటిస్థితిని, చక్కగా నిరూపించుచున్నది పురాణములు కామధేనువు. లోకమునందలి సార్వకాలిక యాధార్థ్యములన్నిటూపించును.

“పురాణారణ్య భిల్లప్రభో” అని నూతుని సంభోధించునట్టి మాధుర్యము. ఈకవియందుఁగలదు.

“ఉదయించె నేరవి, వానియెట్టసెరలా

ద్యోమార్గమధ్యంబునన్

ద్విదళంబైనయవార్లతాగ్రమధురో

త్రేక్షార్హమైతొచ్చె”

మొదలయిన ప్రకృతి పరిశీలనముభావు కథయు, కలకవి.

ఈ కావ్యమున నెన్నో మనురవద్దములు ప్రాధభావములుకలవు. అచ్చుతవ్వలును, తక్కిన తెలుగు గ్రంథములయందువలనే సమృద్ధిగాఁగలవు.

కవిగారిది నిర్దుష్టమైన రచన “త్రయంబక” శబ్దమును, కాళిదాసు వలెనే

వాడినారు.

వీరి. మా, మధ్య. చాలమార్ద సంపద కలిమిఁబక్షపాతోక్తియధ్యవసంపఁబడు
నను భీతి నెక్కువ వ్రాయుటలేదు.

నేటికవిత యొకవంక, వివరీతపు. తోవలపోవుచుండగా, నొకవంక, సుచరిత
పథమునభ్యసించు చున్నదనుటప వీరిమార్గము మంచియుదాహరణము.

వీరికిసర్వదా, శివమూర్తి. బహుగ్రంథరచనయు, నాయురారోగ్యసంపదలు
ప్రసాదించుగాత.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ బెజవాడ 14-3-49

ముదిగొండ వీరేశలింగ శాస్త్రిగారు.

శివశ్రీ మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మగారు, మల్లికార్జునారాధ్యులవారి తృతీయ పుత్రులు. తండ్రిగారివలె వీరును విద్వత్తత్వము. ఈ కాంచీఖండమునందుగల కల్పనా కౌశలము, రసపోషణము, పాత్రైచిత్యము, లర్థగాంభీర్యము, శబ్దమాధుర్యము, లాక్షణికపదప్రయోగము, ధారాశుద్ధి మున్నగు సుగుణములు సహృదయ హృదయైక వేద్యములు.

ప్రాచీనాధునిక రమ్యకవితా సువర్ణ పరీక్ష కీ గ్రంథరత్నము నికపోషలము. ఉత్తమ శ్రేణికిజేందిననిట్టి యుద్ధాంధమును శర్మగారు తెలుంగు భాషలో బరివర్తించి యాంధ్రభాషా యోషకు శ్రొంగొత్త యాధరణము నలంకరించినారు. నవ్యపద్ధతితో సాస్కృత భాషనుండి యాంధ్రభాషలోనికి బరివర్తనముఁ జేయుచు కీ గ్రంథము మార్గదర్శకము కాగలదని నా తలంపు.

ఈ గ్రంథముద్వారా ద్రవ్యసహాయములు మహారాజశ్రీ ఆకారపు నరసింగం గుప్తగారు, వీరు లక్షలు వ్యయవరచి కాశీవిశ్వేశ్వర దేవాలయమును రక్షణీయముగ కట్టించినారు. అన్నసత్రమును నెలకొల్పినారు. తనపేరుతో సంస్కృతాంధ్రీ కళాశాలను స్థాపించి యూనివర్సిటీ పరీక్షకు విద్యార్థులను వంపించుచున్నారు. వేద పాఠశాలను, శివభజన మండలిని సంగీత పాఠశాలనుగూడ స్థాపించినారు. విశ్వేశ్వర దేవాలయమున దక్షిణాదిపద్ధతి ననుసరించి నిత్యభోగములు షట్కాలపూజలు నడిపింపబడుచున్నవి. శైవగ్రంథములేమి తదితర గ్రంథములేమి యనేకములు స్వంతధనమునుండి ముద్రింపించినారు.

అన్నిగ్రంథములలో శ్రీ నీలకంఠారాధ్య విచిత్రమగు బ్రహ్మసూత్ర భాష్యము ప్రధానమైనది. దీనికి శివచింతామణి ప్రథమము వ్యాఖ్యానమును శివయోగి ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిగారు రచించినారు. ఈ సూత్రన వ్యాఖ్యానమే తమగు జగద్గురు నీలకంఠారాధ్య భాష్యమును ముద్రింపించుటలో గుప్తగారిజీవి తము ధన్యమైనది. కాంచీఖండము మున్నగు గ్రంథరాజముల ముద్రింపించుటయేగాక, శివధర్మబోధకమును రక్షణీయమునగు సచిత్రమాస పత్రిక నెలకొల్పుట యందును మహేశ్వరభక్తియందును నిరంతర శివపూజా పరాకాష్ఠయందును నిరంతరోత్సాహము గన్పరచుచున్న నరసింగం గుప్తగారి పూర్వపుణ్య మగణ్యము.

విశ్వేశ్వర పుస్తక భాండా గారమును స్థాపించిరి సర్వజనా కర్షణీయమగు నొకరమ్యసౌధమును తననివాసమునకై గట్టించికొనిరి. విద్యార్థులకుచిత్ర భోజన సౌకర్యములు గల్గించినారు. ఒకప్పడి ఓరుగల్లునగరమును శివభక్తిచోలికలయందు ప్రబోధగీతికల నుయ్యాలలూగించిన సిద్ధపురుషుడు - లోకోత్తరవ్యక్తి - మూర్తీ భవించిన భక్తి సంతానము-లక్ష తొంబదియారువేల గణార్చన లనేకములొనర్చిన మహేశ్వర పాదపూజి కేణువు పరమశివోపాసకుడైన ఆరాధ్యచూడామణియగు శ్రీ శంకరాచార్యులవారి చరిత్రను కృతినొందిన ధన్యజీవికుండా ఈ నరసింగంగుప్తయే.

జననీజనకులగు రాజమాంబాచెన్నయ్య శ్రీష్టిగారి పుత్రుడై, ఆనలలక్ష్మీ మణీలా సమేతుడై శ్రీమంతులలో నగేరరుడై వెలయు నరసింగంగుప్తకు అన్న పూర్ణా విశాలాక్షీ సహితుడయిన యా కాశీవిశ్వేశ్వరస్వామి నిరంతరాయురారోగ్య పుత్రసంపదల నొసగి నాచంద్రాగ్రము వంశభివృద్ధి నొసంగుగా త.

శ్రీ ఆకారపు వరసింగ స్వామిగారు

శ్రీ నరసింగగుప్తగారి తండ్రి, తల్లి
 శ్రీ ఆకారపు చెప్పయ్య శ్రీష్టిగారు, సో. రాజమంబగారు

శ్రీ నరసింగగుప్తగారి కంది, తల్లి
 శ్రీ ఆకారపు చెన్నయ్య శ్రేష్ఠిగారు, సో. రాజమంబిగారు

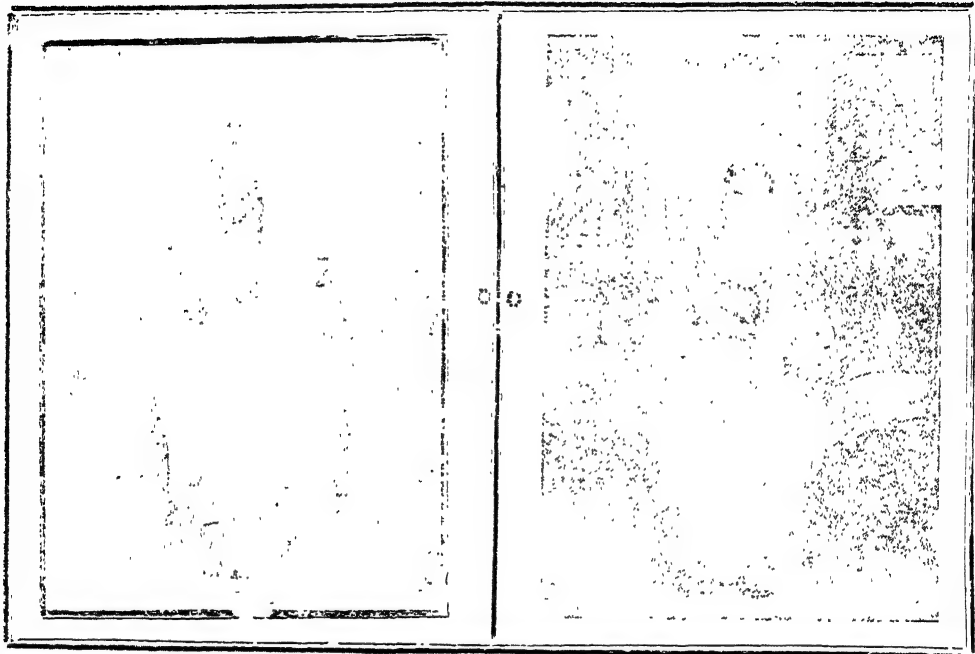

శ్రీ ఆకాశపు వరసింగ నుప్త గారు

వారి ధర్మ పత్తులు

శ్రీ. సుశీలమ్మ

శ్రీ. అనంతలక్ష్మమ్మ

కృతిపతులు

కె. లా. చల్లంపల్లి చుల్లికాజ్జనకాశ్రమీగారు

కృతికర్త

చల్లంపల్లి విశ్వేశ్వరశర్మగారు

కృతి పోషక వంశ ప్రశంస.

శా॥ శ్రీమన్మంగళ విగ్రహుండు కరుణాసింధుండు కాత్యాయనీ
ప్రేమ శ్రీనిధి మేరుధన్వి యమర శ్రేష్టుండు మందాకినీ
శ్రీమల్లీమయహారమధ్య కుసుమ శ్రీభాసమానాబ్జుడీ
శ్రీమంతున్ సరసింహుః బోచుతదరస్మేరామృత జ్యోత్సలః॥ 1

శా॥ భారద్వాజ పవిత్రగోత్రుండు సుధీబంధుండు వీరేశలిం
గారాఘ్యుండు ననుక్ బ్రియంబు మెయినాహ్వనింపఁగాఁ బోయితిన్
చారిత్ర పరిధితంబు నాంధ్రజనతా సౌభాగ్య చిహ్నంబురఁ
బేరుంగాంచిన యోగుగంటిపురము స్వీక్షింప నుత్సాహి నై. 2

ఉ॥ రై లొక యర్ధరాత్రీము వరంగలు సేరిన నెందుఁ బోవఁగాఁ
జాలక యా సమీపమున సత్రమును నివసి యానిశీధినిన్
గాలము వెళ్లఁబుచ్చఁజనగా నటఁ గావలివారలప్పుడున్
జాలఁ బ్రియమ్మతో నచటి సౌధమునం దొక తావుఁజూపి నన్. 3

కం॥ వసియించినాడ ప్రిధమా వసథము సుఖమయ్యెననుచుఁ బరమ ముదమునన్
నిసియెల్లఁ గన్నుమూయదు బసలకు నటువచ్చు వివిధ పాంథులచేతన్. 4

ఉ॥ వేసిన చప్పుడుల్ తలుపు మెట నె యెప్పురొ పిల్చినట్లుగ్గాఁ
దీసిన చప్పుడుల్ వివిధదేశ నివాసుల దొక్క వేయికిన్
వీసముతగ్గ రెంతవిసివించిన పాంథులనందు కావదుల్
వీసము కోపగింపరది విస్మయమయ్యె మదీయ బుద్ధికిన్. 5

ఉ. సత్రము లెన్ని గాంచరొ నిజాలము ప్రష్టకములు రిమ్మమీ
సత్రము నిట్లునిల్చి తొనపాగంగఁ జేసిన పుష్పఁ జెన్నఁజో
పాత్రము రోరుగంటిపురి పాక్త న ధర్మగుణ ప్రకర్షకుఁ
సూత్రము సత్రముయ్యె ననుచుం దలపోసితి నెల్లరాత్రియున్. 6

మ. ఉదయించె నవివాని యెఱ్ఱ సెఱలాద్యో మార్గమధ్యంబునన్
ద్విదళంబైన యహర్లతాగ్రమధునో తేప్రియార్హమైతోఁచె నా
మదికి నేనును సత్రమున్విడిచి శుంభద్రాజ మార్గంబునన్
గదియున్ సాధశిరమ్ములన్ దళుకుపాగాలయ్యె భానుచ్ఛవుల్. 7

శా. వీధుల్ వీధులఁ బుణ్యయానతము ప్రస్విన్నాంగ రాగాంగమై
స్వాధీయస్సుమ పూర్ణపాత్రములతో సాభాగ్న దేవార్చనా
గాధామంజళ జల్పనంబులఁ జలత్కర్ణావతంస స్ఫుర
న్మాధుర్యోజ్వలయానమై తెరువులం బండించె మీంగళ్యముల్. 8

మ. కనుగొంటిం జనుచుండి యానగరిలోఁ గాశీశ్వరస్థాన మా
వనితల్ మున్నుగ వేదపాత మధురధ్వానమ్ము లాలించుచున్
చని లోనన్ గనుగొంటి నీశ్వరకథాసారమ్ములొ చిత్రముల్
జనతాకీర్ణము మూర్తి భక్తి యగు నాస్థానమ్మునం దెల్లడన్. 9

శా. చంద్రప్రసర దేవవిగ్రహ కళాసాందర్య మీక్షింపుచున్
సంద్రాక్షాన్య శివార్చనా మహితమంత్రస్వాన మాలించుచు చీ
యింద్రాగారము నల్పరెవ్వరని యే నీక్షింపఁగాఁ జోచె నా
సాంద్రమైన జనార్ణవమ్మున మనుష్యభ్రాంతి కృచ్ఛిత్రముల్. 10

- శా|| ఈ కల్యాణ గృహమ్ము సల్పినది వీరేయాదురం చెంచి వీ
రేకాలమ్మున వారలంచడుగఁగా నిట్లాడిరచ్చోటి వా
రాకారస్వయ కౌస్తుభమ్ము నరసింహ శ్రేష్ఠి కట్టించెనీ
ప్రాకారోజ్జ్వల దివ్యసౌధముల సద్భక్తి క్రియాగాధముఁ, 11
- ఉ|| ఆతని తల్లిదండ్రులని యాతని బార్యలటంచు నన్నియుఁ
బ్రీతినిజూపి చెప్పిరి సవిస్తరముఁ దగఁ తత్ప్రసంగమం
దాతని తండ్రినిల్పినదె యచ్చటిసత్రమునంచెటింగి మే
వీతఁడు తండ్రిమించెనని యెంచుచు సంతయు సంతసమ్మునఁ, 12
- శా|| ఆరమ్యాలయమంద కాంచితిని నే నల్లంత వీరేశలిం
గారాధ్యుఁ దగురీతి దర్శనపు మర్యాదల్ బ్రవర్తిల్ల నా
ధీరుండచ్చటి పాఠశాలను గళార్థి వ్రాతముఁ వారికిం
గారాబుంగురులైన ధీరులను జక్కన్నాకుఁ జూపించుచుఁ, 13
- కం|| ఆకారపు నరసింగయ యీకల్యాణములకెల్ల నేడుగడచుఁ డీ
యాకృత పుణ్యనిగాంచుట మీకుందగునంచు నన్ను మేళొలిపి వడిఁ, 14
- మ|| కొనిపోయెన్నను నాసుధీజనముతోఁ గూడఁ ద్రిధామాలయం
బును బోనుజ్జ్వలసౌధసీమకడకుఁ మూఁడైన యంతస్థులం
దును నాగేంద్రీభాగ భీరమగు లోనుందాటి పై యంతర
మ్మునఁ బత్నీయతుఁడౌచుఁ విప్రీజనమున్ బూజించు ధన్యాత్మునిన్, 15

మ॥ కనియేనా నగసింగమీ యనఘుఁడొగాయంచు లోనెంచు లో
నన మమ్ముంగని యర్జురీతి నతఁడున్నన్నించెద దృక్తికిన్
మనముప్పొంగెను గొంతగోష్ఠి జరుగన్ మధ్యపరిసంగమ్మనన్
“దెనుఁగుంజేసిరెకాంచిఖండ”మని నస్సీక్షించి యద్యాదృతిన్ . 61

క॥ వినవలతు మీరలయ్యది వినిపింపుఁ డనంగ నేనువిని చితిఁ గబ్బ
మ్మనఁ గొన్నియెడల మోహన ఘనగాధాలహరివారుకా వనలీలన్ . 17

క॥ వినిమెచ్చి దీనిముద్రణ మొనరించెద మాకుఁ గృతిగనొనఁగుఁడనియె నా
ఘనుడే నేమియు బలుకక చని యాతని వీడుకొనుచు నముచితరీతిన్ . 18

ఉ॥ పుట్టిన పండువీనవమి పుణ్యదినమ్మని యెంచి కొంటినే
గట్టిగ నాతఁడిచ్చి కృతిగాఁ గొనగోరెను గాని మున్నగాఁ
బట్టము గట్టియుంటిఁ బితృపాదుల దీని నెఱుంగఁడాతఁడీ
పట్టన నేమికార్యమని భావమునం దలపోయునంతలో . 19

చ॥ కడచెను నాల్గునాళ్లు లతిగాఢ మనః ప్రియభక్తి తోడ నా
తఁడు ననుబిల్వబంచి విబుధ ప్రియబంధులతోడ మిక్కిలికా
బెడఁగగు దివ్యసాధమున విశ్రుతభక్తిని. గాంచిఖండమా
కడమ కథావిధానము దగనిన్ని యెంతయు సంతసమ్మనన్ . 20

మ॥ వినియుంటిన్ శివపుణ్యమంజుళ కథావిస్తార మీ కావ్యమున్
మును మీ యొజ్జలకప్పనంబిడిన యా పుణ్యంపు వార్తన్ భవ
జ్జనకుండీశ్వర తుల్యుడా యనఘు పూజారూప మీ గ్రంథము
ద్రణగావించు పిశేషపుణ్యమయినన్ దక్కించుకో నెంచితిన్ . 21

కం॥ వినియుంటిఁ బెక్కుకపులను, గనియుంటిని మీమ కాబ్బకొలమునకున్
మన మిచ్చగించె గావున, ననఘా! వేఱొక్క కబ్బమైననొనగ రే 22

మ॥ అనిన నిస్సయమంది యయ్యనఘు విద్యా పక్షపాతమ్ముచున్
ఘనభక్తిన్ సముదారవర్తనమునా గాంభీర్యము నెచ్చియే
మును రాజయ్యలు నింత సేయరనుచున్ మోదమ్ము పెంపొందనా
ఘను వాక్యమ్మును సమృత్తింప నతఁడున్ గాంచెన్మఘోదమున్. 23

కం॥ ఈదృశగుణరమ్ముండయు యాది శ్రీవైశ్ణవుల సమంచిత చరితుం
డై దనరునతని ఘనవంశోదయ చరితమ్ముఁబలుకు టుచితమి కాదే. 24

మ॥ మహనీయుడగు వేదపూరుషుని శ్రీమధ్యాంగ దేశమ్మునన్
మహిలోఁ బుట్టిరి వైశ్యుల కొలమున న్నాథుల గోత్రమ్మునం
దహిరాద్యుషణ భక్తి ధుర్యుగు నీ యాకార వంశమ్ము ప్ర
త్యహసంపూజిత శంకరమ్ముయి జగత్ప్రభాతిఁ గాంచెన్ గడున్. 25

కం॥ గురవయ్య గుప్త యంచొక, సురుచిర మాణిక్యమగుచు శోభిల్లెను ద
వ్వరపత్ని నాగమాంబిక హరుగేహిని యన్నపూర్ణయన నొప్పారెన్. 26

కం॥ వారికి సింగయ గుప్త యుధారుఁడు జనియించె యెల్లమాంబిక సతియై
తోరపుఁ బుణ్యసమృద్ధిని శ్రీరమణి యనంగ భర్తృసేవ వెలింగెన్ 27

కం॥ వారికిఁ జెన్నయగుప్త గ భీరుఁడు భీరుండు ధర్మవీరుఁడు పుట్టెన్
శ్రీరాజమాంబ సతిగాఁ బేరందిన సత్ర మొకఁడుపెట్టె నతఁడున్. 28

యః వారికే బుద్ధి భగ్నగుణ ఒంఘరుడై నరసింగగుప్తు ప
ద్యారణవేది యీశ్వర పదాబ్జ మఘవృతమానమందు పెం
పారంగఁ దంఢి నిల్విన మహాత్మరమా నల ధర్మసత్ర మెం
తేరహి నుద్ధరించె నొక యిర్వదివేలు వ్యయమ్ము సేయుచుఁ. 29

కం॥ భావిని యనంతలక్ష్మీ దేవియు సుగుణమ్ములకునుదీవి నుశీలా
దేవియు సతులై కొలువఁగఁ గావించెనతందు ధర్మకార్యములర్థిఁ. 30

కం॥ శివరందర్శనవిధి మొదలవుగ్గింధమ్ములను బెక్కులచ్చొత్తించెఁ.
నవనవ కీర్తిప్రియుడై శివపాదాంభోజ లగ్న చిత్తుండగుచుఁ. 31

మ॥ శివపూజా పరతంత్ర) వృత్తముచు దాక్షిణ్యంబు గోరక్షణ
ప్రవణత్వమ్మున హింసదానముచు నారాధ్యార్హణమ్ము న్నచా
కవి విద్యద్దురు పూజనమ్ము నరయంగా నైజముల్ గాదె భ
క్త్యవతారమ్ము యాడితప్పని నృసింహశ్రేష్ఠి కేశ్కలముఁ. 32

కం॥ చేసినవి చేయునున్నవి వాసిగ నికముందుచేయఁ బనిగొన్నవియై.
రాసులుగనున్న యాతని యాసత్కృతు లిన్నియనఁగనగు నెవ్వరికిఁ. 33

శా॥ (శ్రీ) దుర్గా కరుణాకటాక్షుల హరీ స్నిగ్ధావరస్తేరముల్
శ్రీ ద్రాపాధవమై గుణోద్భవత వాసింగాంచు నీవంశ మ
ర్యాదన్నిల్పెడు నట్టిపుత్ర)కుని విద్వాన్మయ్య శోభాగ్య ల
క్ష్మి దాక్షిణ్య గుణాధిరామునిఁ జిరంజీవిగ గటాక్షించుతఁ. 34

కం॥ చిరకాలము వర్ధిల్లుత నరసింగయగుప్తు భరణి నవనవకీర్తి
స్ఫురణమ్మున దారలతో స్థితర బహుపుత్ర) పౌత్ర) సిద్ధలతోడఁ. 35

మంగళాచరణము.

ఉ||

శ్రీ మద గండవానలహరిశ్రిత భృంగవినాదనందితుఁ
హేమగిరింద్ర శాస్త్వరుని నేక రసాలక మూలవాసి మా
తా మహా శీతకైలుసపితామహు లోకపితామహుఁ జగ
త్సామి మహామహుఁ వికటచక్రివినాయకు నాశ్రయించెదన్.

1

శా| ఆధారుండయి సర్వలోకముల కాద్యంతాన్యశూన్యండునై
బోధానందమయస్వరూపుఁడు జగత్సృష్టకు నాత్మీయ చి
ద్వాధాచింతన భక్తదత్త విలసత్కైవల్య సామ్రాజ్యుడై
సాధుధ్యేయ పదారవిందుడగు మాస్వామి శివుఁ గొల్చెదన్.

2

కం| శ్రీకాంచనగరిశ్వరు నే కామాగ్రీశుఁ గొలుతు నిహవరలోక
శ్రీకైవల్య పదప్రేమ రాకేందుకలాకలాపరాజితమకుటుంబు.

3

కం| అక్షిణభక్తిగొలుతుఁ ద్వక్షునిరాణింబురాణినక్షుద్ర కటా
క్షుక్షుపిత దురిత వృక్షు శిక్షిత రక్షిత విపక్షిణీ కామాక్షిన్.

4

శా| సాక్షాద్విష్ణుని బ్రహ్మసూత్రచనా చాతుర్మధుర్యుఁ మహా
భిక్షుఁ వేదవిభాగి భారతసుధావిరాఘ సాధోనిధిన్
దక్షాపత్యముఖాఖిలామర మనీంద్రస్తుత్య నభ్యర్చిత
త్ర్యక్షున్ దివ్యపురాణ వాఙ్మయ ఫణాధ్యక్షున్ బ్రశంసించెదన్.

5

కం| అరిది తపస్సంపదచే బురహరు మెప్పించి యూర్ధ్వముఖుడై పీఠుడొ
హరితమహామునిగోత్రాం కురునేగో గాముపంశ గురునిదలంతున్.

6

కం| మల్లమృవల్లినాథుడు నల్లిండ్లిడనందుఁ దామనారతముంటన్
మల్లమపలిగ్గహనామము చెల్లినయారాధ్యవంశశీతకరుండై.

7

- శా। సారోహరగుణాంచితుండు హరిపురాజాశాలి వీరేశలిం
 గారాధ్యుండు పురామునీర్వర తపోగంధరూఢ డక్షయ్య లిం
 గారాధ్యుంగనియెం గుమారు నభవభ్యానైకకీలునె సదా
 చారున్ సంతత శిష్యసేవిలి పదాభ్యాభుక్త మసేమండనున్. 8
- కం। అక్షయలింగారాధ్యుం డక్షయగుణవారి రాశియం దుదయించెన్
 ద్ర్యక్షపద కింకరగణా ధ్యక్షుండు శ్రీ వీరమల్లయారాధ్యుఁ డనన్. 9
- కం। ఆజన్మ గణారాప్తవ్రతుండై జనసమ్మాన్య చరితుడయి హరచరణం
 భోజైక భక్తుడగుచున్ రాజిలెను వీరమల్లనారాధ్యుఁ డిలన్. 10
- కం। ఆతని తమ్ముండనదగి భూతింగ నె మంత్రీమూర్తియారాధ్యుండు స
 చేతోనందన చరితుండు ఘాతాఘుండమల గుణుండు దుష్కరతవుండై 11
- కం। కేలిగ గంటములను నిరు కేలంగాళులను నొకటఁ గీలించి వడిన్
 చాలిఖయించిన నాతని వ్రాలట ముత్యాలతోన వగు సహసించున్. 12
- కం। వారిరువురకుం గూర్చెడి గారాబుండమ్మఁ గుఱ్ఱునుండట వెలసెన్
 వీరేశలింగ నాముండు నారాధ్యకులంబుజా కరాంబుజ హితుండై. 13
- శా। మా తాతల్ గడుఁ గొప్పవారనుట సంభావ్యంబ యెవ్వారికే
 నే తన్మాత్రము యెంచిచెప్ప నిదిగో నీనాటికేమాకు య
 చేతస్ఫుర్త తపః పవిత్ర చరిత శ్రీరక్షుకూ వారి నా
 కే తన్మాత్రపవః ప్రకారముల నూ పంగ నెల్లయ్యెడిన్. 14
- కం। భ్రమరాంబిక యనునతినుప యమ మయ్యెను వీరమల్లయారాధ్యుండు రూ
 ప మహితగుణాధ్యలక్ష్మీ కమారి శ్రీకాళినాథగోతోర్భూతిన్. 15

కం! భ్రమరాంబ, సుందరాంబయు, సమధికమతి కామలింగ శాస్త్రి గుణాభి
రమణీయ యన్నపూర్ణాంబ మల్లికార్జునుఁ డనంగఁ బరఁగినవారిన్, 16

ఉ! పుత్రులగాంచి రందు గుణపూజ్యుఁడు రామయలింగ శాస్త్రి యీ
భాతిఁ బ్రసిద్ధికెక్కెఁ గవితార్కిక సింహ మనన్యదివ్య వా
క్పితవిలాసుఁ డర్థజనసింధువు మన్మథ మన్మథుండు చా
రిత్రీవవిత్రుఁ డాగమగరిష్ఠుఁడు బాంధవలోక బంధుఁడై, 17

కం! ఆతనికి నెల్లవిధముల నీతఁడు తమ్ముండనంగ నెనఁగె జగమునన్
మాతండి మధురకవితా ఖ్యాతుఁడు శ్రీమల్లికార్జునారాధ్యుఁ డొగిన్, 18

మ! పదిమాసములవేళఁ దండియును నాపై నన్నినర్మలులన్
ద్రిడశీంద్ర ధ్వజతుల్యుఁ డన్నయును గీర్తిన్నిల్పి దామఁగిన
జదివెఁ దాఁ దనకొక్కయేడు గడయై సాధించె శాస్త్రముల
భృతమమ్మందె నఖండ భవ్యకవితోద్యోగంబు పాటించుచున్, 19

ఉ! పోతనభక్తి తిమ్మకవి ముద్దులపల్కులు భట్టమూర్తి వా
శ్వాతురి శబ్దశాసనుని శబ్దశవిత్రీత సోమయాజి వి
ఖ్యాత రసార్ద్రవృత్తి గుమికట్టినయట్టులఁ బల్కనేర్చు మా
తాతకు నెవ్వరీడు కవితావని తా పరమేశమూర్తికిన్, 20

ఉ! ఎవ్వనికార్జవమ్మ తనయింటిధనమ్మ పవిత్రీజీవనం
బెవ్వనిసామ్మ జాతరిపుఁ డెవ్వఁడెవండున యైకవర్తినుం
డెవ్వని గర్భమందు జనియించి కృతార్థులమైతిమేము నా
మువ్వురు మూర్తులొక్కటగు మూర్తిని నేబొగడంగనేర్తునే, 21

- కం॥ వినయైకధనుఁడు చేశక బసతాసమ్మాన్యచిత్రచారు చరిత్రుం
డనఘుండు మల్లికార్జున ఘనదివ్యాంశజుఁడు మల్లికార్జునుఁడరయన్, 22
- మ॥ ఒకపద్యమ్మును దేశికొత్తమునకై యొప్పించి తద్దంధ క
ర్తృకతన్ భవ్యవరిమ్ముగాఁ బడసెఁ దా నెవ్వండు దుస్సంగ దో
షకథా దూరజనై కలభ్యుఁడు సదాచారుండతండెందు న
త్యకశంకుండగు మల్లికార్జునుఁడు శాపానుగ్రహోద్రుఁడై, 23
- మ॥ అమలామ్నా యజటాభిషేకహర నిత్యావాసతా ధన్యతా
హిమవచ్ఛ్చి ముదిగాండలింగయ వధానీంద్రాత్మజాతా సతీ
కమనీయోజ్జ్వలా పుణ్యశీలయగు దుర్గం బెండ్లియాడెన్ మహా
ప్రేమథ జ్యేష్ఠుఁడు మల్లికార్జునుఁడు దుర్గన్మన్మన శంభుండటుల్, 24
- ఉ॥ హైమవతీకుమారియగు నాయమకుండగు నగ్రిజల్ శుక
శ్యామల శ్రీగిరి భ్రమరమాంబిక పర్వతవర్ధనాంబయున్
దామనుజాతలైరి విదితల్ ద్విపురాంబిక సర్వమంగళల్
హైమవతీ తనుప్రేమవలల్ల కుమారుని తల్లులోయనన్, 25
- చం॥ వెలసిరియందు దుర్గగుణవిశ్రుతనంబికఁ బుత్రిఁగాంచి ని
స్తులగుణసంపదం గనకదుర్గయె యీమె యనంగనొప్పి యా
త్మల నొకఁడౌ కుమారులఁ గుమారవిలాస విశేష భిన్నరూ
పులఁగనియెన్ సుధీజనసముజ్జ్వల భవ్యపదాధ్వనీనులన్, 26
- గీ॥ అంబ శ్రీశైలపతియనునట్టి పుత్రు, శ్యామలాంబికయనదగునట్టి పుత్రిఁ
గనియె వారలు గావ్యవిజ్ఞానమహిమఁ, బడసిరాతాతమామలవలనఁగొంత, 27

- సీ. తనతండ్రి పేరిడఁ దగి తన్ను నేవేళ, నలరించు వీరమల్లయ్యబుఘుడు
తనయన్న పేరిడఁ దగిన మేధాశాలి, యనఘుండు రామలింగాహ్వయుండు
నట్టి యన్నలవెన్న నడుగుజాడలఁగూడఁ ననుసరించుట వృతమైన నేను
గురుభక్తి యుక్తులై కలమునువెలయించు, సద్వర్తనులు రామ శరభకపులు.
- తే. పిన్నవాడైన భద్రుఁడొకడై పుష్పకాశ్రమ, రమ్యగుండండుమనుమలుమనుమరాండ్రు
కొలువమాతండ్రికులవతికొలుపుదీర్చుఁగనకదుర్లేశ్వరుఁడుమల్లికార్జునుండు. 28
- కం॥ అనిండుకొలుపు కన్నుల కానందముగూర్చు మనుమరాండుగ్రు గొడుకులే
నానావిధ మృదుకవితా నూన వినోదములఁ గొలుచుచుందురుసతమున్. 29
- సీ. తిక్కననన్నయదిద్దిన తీర్పరి, పెద్దనశ్రీనాథు పెద్దకొడుకు
తిమ్మన కడుముద్దు తీరుతీయమువాఁడు, సూరన్న కెనయగు వారులేరు
రామలింగముకవి రాజసింహముగాదె, పలుకులచేహరి భట్టుమూర్తి
రాయలమాటలు రత్నాలమాటలు, పోతనగారితోఁ బోల్పఁదగిన
- గీ॥ కవియుఁగలుఁగు నెసోమనఘనుఁడుగాఁడె, యెందుఘార్జ్జటిఘార్జ్జటియెట్లునార్యు
నుభయ కవిమిత్రుఁడనుటయె యొప్పుగాదె. యనుచుఁ జర్చింతు రచోచ్చట
ననుదినంబు. 30
- ఉ॥ ఇట్లు దినమ్మలేఁగునెడ నింతలు నాపిన తమ్మలిర్వురున్
దిట్టత నమ్మతోడ గురుజేవుని దామొక కావ్యనాథుఁగం
బట్టముగట్టి రంతనిడ మర్తికలీనుఁడు నీశ్వరప్ప దా
నెట్టిని భక్తిఁగావ్యవిడి నిల్పికొనెదన శిష్యభావమున్. 31
- ఉ॥ అంతట దైవయోగమున నర్చకు నొక్కనిగాంచి నాకు నే
కాంత మొసంగి పోయెఁగులకాంత మదీయకొర దుర్దశా
కాంతికిఁదద్వి యోగవిధు రత్నమునన్ గృహ మెల్లఁగానగాఁ
జింతల మున్నజూచుచును జిన్నఁజెడల నార్తమూర్తి నె.

మ| సవతెంచుంగన కేలఁజేసితివి మత్సంసార రాజ్యంబు నీ
కెవరొ యీసరివచ్చువారనుచు నాకేరితి వీడ్కోలు నీ
కవునే యంచు నిరుదకంఠమున నిత్య క్లిన్నచిత్త మ్మౌన
వివిధానుక్షణ కల్పదుస్సహము శుగ్గీధి బ్రవర్తించుచో, 83

శా| చింతింపందగునే భవాదృశులకుఁ జేపట్టుఁడి ధైర్యముఁ
సంతాపించెడి పిన్నపెద్దలను మీసంతానముంజూచి నా
స్వాంతమ్ముఁ దనియించుకోర్కి కవితఁ సాధింపుఁడి యంచు మ
త్కాంతా కోమల కంఠవాగమృతసేకంబుతో తెంచినఁ, 84

ఉ| అల్లనఁ దెప్పిరిల్లివినినట్టుల సేయదలంపుగల్గి మా
తల్లికిఁ దండ్రి కన్నలకుఁ దమ్ములకున్ ననుగొప్పసేయు మా
యల్లునికిఁ ముదంబలర సంతన మత్కవితాలతాంగి నే
నల్లన మేలుకొల్పితి మహత్తర కావ్యనిబద్ధబుద్ధివై, 85

కి| క్రొత్తదనంబు కావ్యమునకుం గవిమూలము వస్తుమూల మీ
క్రొత్తలు పాత్రలుఁ సమమగుఁ రసతత్వమెఱుంగు వారికిఁ
క్రొత్తగువానిలోన సరిక్రొత్తయుఁ బాత్రలలోనఁ బాత్రయై
క్రొత్తయుఁపాత్రగాని రసగుంభిత కావ్యము బ్రహ్మమెన్నఁగఁ, 86

ం| అవియాశబ్దబ్రహ్మంబు నుపాసనఁజేసి నాదుపుట్టువు ధన్యం
జానరించుకొనెడి పూనిక, కనువగువస్తువురుదఱచి యరయుచు సంతక, 87

జనియించినట్టినా కై వమతంబును, బూజింపఁ దలకొను బుద్ధిఁజేసి
అంధ)వాణి నూత్నమగువలంకారంబు, సర్పివదివిరెడు నానఁజేసి

అలమహా స్కాందమ్మనందు సనత్కుమారుని సంహితాభాగగూఢమైన
కాళిఖండమునందుఁ గాంచీపురమహాత్మ్యమునుఁ దెనిఁగింపఁగఁ జూపినాఁడ.
గీ। బుత్రధర్మంబు నెఱవేర్చు పాంతుశివుని, గునునినర్పించి ఋణమీఁగుకొఱకెగాక
కాదుపాండిత్య కవితాదివాదమునకుఁ గాదు ప్రాక్కవిసామ్యజగమిషగాని తిరి

కం। కేవలముక యనువాదమె, నావలదీ తెనుఁగు సేత, నా నేర్పినటుల్
భావరసోచితపద్ధతి, గావించెద మొదలికవుల గమన మరయుచున్. 39

కం। అందండునున్న గాథలఁ బొందుగనొక్కయెడఁగూర్చు బుధజనముల మె
చ్చొందగ రచింతువీనుల, విందుగ ధర్మమ్ము నీతివిధులుగలయెడక. 40

కం। పౌరవడుటనరుల నై జంబరయఁగనా యట్టివాఁడునా? వ్యాసులచే
విరచితమగునీస్కాందము, దొరకొనియెడిఁ దెనుఁగుశేయదాసఁగువెరఁగ వే. 41

మ। అదియట్లుండె నిజమ్మునట్లయగు నావ్యాసుండు నిర్మించెఁ దా
బదిపై నెన్నిదిరహా పురాణముల సంభావించె నందీశ్వరుక
బదిటన్ దెలుసఁగానరాదొకఁడు శ్రీనాథాధులస్కాంద వా
ణిదగంజొచ్చి మధించి తెచ్చిరట నర్థిక గొన్నిరత్నమ్ములక. 42

ఆం। మునుపు సార్వభౌము ముద్దుసేయుమొంది, దుగ్గసుకవిమాళిదగ్గువల్లి
వంశగగనవిహారదంశుమాలిరచించె, గాంచిపురముమహిమగరిమమెఱుము. 43

చం। సుతమతియైన యాంధ్రకవి ధూర్జటి పల్కులకేలగల్గెనీ
యతులిత మాధురీమహిమయన్న ప్రశస్తి వెలుంగఁజేసె సం
గతముగఁ గాళహస్తి శివఖండకథాకథనమ్మృతండు సం
తత శివపాదపద్మ మధుభారల నానివ మానసమ్మునక. 44

కం॥ తురగా రామకవియునా, గర ఖండముఁ దెనుగునెసె స్కాండమున రచిం
చిరి శివరమాస్యఖండము, నరయంగామున్ను వేంకటాచలముఖ్యుల్. 45

కం॥ తెనిగించెనేనులత్కణ, మును మెచ్చుగ నేతుఖండమును మావంశం
బున బుచ్చినుకవి తెనిగిం, చేరు హాలాస్యమ్ము రసవిసృత్వరకపితా. 46

కం॥ భోగేశ్వరమహాత్మ్య శ్రీగురుడగు మాదుతండ్రి (శ్రీ) శైలపతి
శ్రీగరిమ మృదులరసమయ, వాగమరఝురీతరంగ ఘణితః బలికియున్. 47

ఉ॥ మానుగ విశ్వతీర్థమహిమమ్ముల నిమ్ముగసత్య వత్సుపా
ఖ్యాన మహాప్రబంధమున నచ్చుపడన్వచియించె గావునన్.
నేనును నమ్మహాత్ము కమనీయపదాంబుజ చిహ్న తాధ్యమున్
బూనిచరించి వానిమనమున్ దనియింపఁ గడంగి భక్తిమై. 48

గు రు స్తు తి .

చం॥ తనరమహా ప్రబంధకవితా ఘనతా పటుభవ్య సాహితీ
ఘనుఁ గవిసార్వభౌమ నుతిఁగాంచినధీరునిఁ దండ్రుమల్లికా
కాష్ఠన గురునిఁ భజింతుఁ బరిశుద్ధచరితు మహాత్ముఁ బ్రాశ్చరీ
జనపతి విశ్వనాథ నృపచంద్ర సమర్చిత పాదపంకజన్. 49

సీ. పంచమవేద ప్రపంచార్థ కవితాని, ధానమ్ము నా కవిత్రయము మ్రొక్కి
జ్ఞానుతెనుంగుకై జన్మె గట్టినకవి, చంద్రుసోముని శిరసావహించి
పండితకవి నృపాఖండలార్చితుడైన సార్వభౌమునకు నంజలిఘటించి
అన్యదుష్కర కల్పనాంభోధిఁ బింగళి, సూర్యునిఁ గవిసూర్యు స్తుతి యొనర్చి

తే॥ పాశ్చాత్యుల నెల్ల సత్కవి బ్రహ్మవరులఁ, దమదుచరితను గవిత శాస్త్రముల
యీ శతాబ్దినిగవచక్రమేలువరమ, గురులదిరుపతివెంకటేశ్వరులగొలుతు 50

కం॥ పూనియజించెద శివవిజ్ఞానాంబుధి బాహ్యకర్త సాహిత్య జగ
న్మానితునస్మన్మాత్మకు వీనుని ముదిగొండ నాగలింగారాధ్యుఁ. 51

కం॥ తిరుమలజలనిధి కాస్తుభు వరదాచార్యుల భజించి వ్రణమిల్లెదఁగొ
ల్లరి సోమశేఖరునకుఁ, గరిరామానుజుని గురునిఁ గరము నుతింతుఁ. 52

కం॥ పలుకక్తిమెరయు నెవ్వని, కటాక్షమీజమన కిట్టిగమనమొసఁగె వెం
కట రమణునట్టి గురువెంకట రమణ భజింతు భక్తిగరుణాసింధుఁ. 53

కం॥ గురుడయి బంధుఁడు మాసోదరుడయి యాప్తుండు సుగుణభక్యుఁడు ప్రతిభా
కరుడగు శ్రీపతి వండిత, శరభారాధ్యుని భజింతు సమ్యక్భక్తిన్. 54

కం॥ నిగమాగమను విశారదుడగు, నలమామేనమామ కనుగుఁగొమర్తులె
నెగడు కవివీరభద్రుని, నగణితగుణశాలి మల్లికార్జునుఁగొలుతుఁ. 55

కం॥ నుతియించెద సువ్రతుసంః సంతతపంచాక్షర జ్ఞప్తకతత్పరు సుగుణా
న్వితు నాత్రేయకులేందుని, సుతపోనిధి నాదుమామ, సుబ్రహ్మణ్యుఁ. 56

ఉ॥ మల్లమపల్లివంశ నవమండన మంజుళ మాక్తికా తప
త్రొల్లనదచ్చక్రీరి మహిమోన్నతుఁ డుజ్వలమంత్ర శాస్త్రసం
పల్లలితుండునైన గురుమల్లయదే శివనందనుం గృపా
వల్లభరామలింగ గురువర్యు భజింతు మదిష్టసిద్ధికిన్, 57

ఉ॥ మత్తనిచిత్తమున్ గుణసమృద్ధియు నిల్చిన కొల్వకూటమై
వృత్తముపెంపునక గురుల పేర్ని వసించిన రచ్చవట్టు మే
నత్త కుమారు బావ సుగుణాంబుధిఁ గొల్చెద నాగలింగ ధీ
రోత్తముఁ గాశినాథకులు నున్నత కావ్య కళా విదుత్తమన్ 58

క॥ అనియికావ్యారంభ మ్మనగురువులనెల్లఁ దలచి పురహర పూజా
జనితాదర మే దురమతిఁనుఁ గుగవితా కుమారి నల్లనగనుమన్, 59

కృతీ స మ ర్పణ ము .

కా॥ అమ్మపుట్టినయిల్లు మెట్టినిలునీకా లక్ష్మికిం బోలెనే
కమ్మయ్యోన్ విబుధుల్ గవీంద్రులును నీకాంతున్నిను గొల్వ వం
శమ్మోన్ దామరతంపై యలరఁగా నద్భక్తి మీతాత చి
త్తమున్ రంజిలఁ జేయుచుఁ జగతినఁ ధన్యాత్ము గావింపుమా. 60

ఉ॥ చంచలమైన జీవనము సంగతిఁ గాంచినఁ గాంచుగాక నిక
గాంచిన తల్లిపుణ్యగుణ గౌరవముఁ శుచితా గభీరతల్
నించురసస్వరూపము ధ్వనిప్రియమైన కవీంద్రకోటి మే
లంచను రాజ కేళిర సమాదరణమ్ముచు నిర్వహింపుమా. 61

క॥ అనిపలికి యాత్మగౌరవ ధనునకు హరిపాద భజన తత్పరునకుఁబో
ధనునకు మునిసమ్మితునకు, ననఘనకును మల్లికార్జునారాధ్యునకున్ . 62

క॥ జనకునకు భవ్యకవితా జనకునకుమహేంద్రమాళి సంచిత నీరా
జనకునకు నాత్మవిద్యాజనకున కర్పించిదీనిఁ జరితానుఁడగఁ. 63

కం॥ శీ) మీర్జాంచితసీతా రామప్రభు హృదయవిమల రాజీవలసత్
శీ) మహిత మహితకవితా శ్యామలవనకేకి మల్లికార్జున దేవా!

మ॥ ఇదిన్నేనే రచియింపలేను సుమితంద్రీ! బుద్ధికూహింపఁగఁ
గుదురేదీ తనుదానవచ్చి నడవఁ గూలంకష ప్రజ్ఞ మీ
మదికిన్వచ్చిన యట్టికోడలొనరింపం బూనునీ సేవకుఁ
మదిమెచ్చు మిము వేడికొందుఁ కవితామార్గ్యంబు మన్నించుచున్,

కథా పాఠం భుజము.

- శా। శ్రీపంచాక్షరమంత్ర చింతనపరుల్ శిష్యప్రశిష్యాన్నితుల్
 పాపాన్ములన కర్మకర్మక తపోభారావనముల్ దీయి
 వ్యాపారుల్ వారితాత్రి కాశిక వసిష్ఠాదుల్ మునుల్ మోక్ష ల
 క్షీ పూజపంధులునై మిశంబున జగత్ షేమాధ్వరారంభులై. 66
- కం। భవభూరవనకుతారము, భవసాక్షాత్కృతియెగాక పరికింపంగా
 భువిగలదె తెమోనాశక, మవిరళరవికాంతి యట్టలన్యంబగునే. 67
- కం। పశువులకుఁ బాశబంధము, పశుపతిచేఁగాక యెంటఁబాయునెచెపు డా
 పశుపతి సాక్షాత్కృతికయి, వశమొనరింపంగఁ దగిన వర్తనగనుఁడి. 68
- కం। అనిచర్చసేయువారలఁ, గని మైత్రాదగుణుడనియెఁ గడు మష్కరమున్
 గొనవచ్చుఁ దపముచేఁ దపమునకు నసాధ్యంబుగలదె ముల్లోకములన్. 69
- చం। తపమునఁగాంచి యీశ్వరుని ధన్యులమయ్యెదమింత యేటికిన్
 దపమున లోకపాలకులు దత్పదమందరె బ్రహ్మవిష్ణులున్
 దపమున సృష్టిరక్షణ విధానమొనర్పరె నాస్తిదుష్కరమ్
 తపస" యటన్న వాక్యమునెవం బరికింపుఁడు మీరలందరున్. 70
- కం। అనునినవంశ పురోహితుఁ గనితాతా తపమహర్షి కలకలనగుచున్
 వినిపించె నిట్లుదనమది కనువుగఁ గనిపించు నొక యుపాయము సంతక. 71

ఉ! ధర్మము పాపముందొలచు ధర్మము శంకరుమూర్తి స్వర్గమున్
ధర్మమొసంగు, బ్రాహ్మణము ధర్మము, శర్మము, పూర్వమొదటో
ధర్మముగొల్చి యీశ్వర పదమునుగాంచి రభీతి దాత్మతా
కర్మత, మిట్టిదిక సలుపఁగానగు వాంఛిత సిద్ధి యొందును. 72

కం! గోదావరీ విధాత్యుడు ద్వాదశవర్షాన్నదాన తర్పిత లోకం,
డాదిముని, శాస్త్రరచయిత, పాదాత్మ్యుడు పలికెదనదు భావమునిట్టుల్. 73

ఉ! దానము సర్వసిద్ధుల నిదానము, శత్రులు మిత్రులౌటకున్
దానము దానమా బ్రదుకుదానపరాయణుగొల్చి లోకముల్
దానముకన్న గానము విధానము వేటొకఁడెంచుగాని యీ
శానుఁ బ్రసన్నుఁ జేయ ననఁజక్కఁగనుగొని కశ్యపుండను. 74

కం! సత్యముపరమశ్రేయము సత్యమునఁ బ్రతిష్ఠితంబు సర్వజగంబున్
సత్యమున వీచుగాలియు సత్యముచే నుదయమందు సవిత్మఁడు శశియు. 75

కం! సత్యమున వెలయుజలధులు సత్యమునఁ వెలుంగు వహ్ని సత్యము హరియు
సత్యము బ్రహ్మము శంభుడు సత్యముననయీశు మనముసాధితమన. 76

ప. వివిధవిధాండు

77

కం! యజ్ఞము త్రిలోకగణ్యము యజ్ఞమునన కురియువాన యమరులుత్పన్నుల్
యజ్ఞేశ్వరు హరుఁగనుగొన యజ్ఞమునకు విఠించియొక యుపాయముగలదే 78

ప. అనుటయుఁ గలుగించు,

79

ఉ॥ పుత్రునిచే జయించు జగముల్, ప్రజఁగాంచుట యుత్తమంబు మేల్
పాత్రునిచే నసంతమగు వంశము నూర్చుని పుణ్యలోకముల్
పాత్రుని పుత్రుచే గలుగుఁ బాయుఁ బితృణము గాననొక్కనిన్
బుత్రుని సర్వలోక పరిపూజ్యుని గాంచుట మేలునావుడున్ 80

కం॥ కేవల భవకోపమయ ప్రావిర్భావుండు నగుచుఁబలికెను దుర్వా
సోవాచంద్యమికనుకెం పావహిలన్ దష్టవించ లితాధరుడగుచున్ 81

ప. సవ్యాసంబు సర్వాశ్రమ గర్హింబు, శివప్రాప్తినిదానంబు. దక్కినవి యెక్కడి మాన్గంబు
లని యుపన్యసించుచున్నంత. 82

కం॥ వారి తపోరశ్మలనా కారితొందె వచ్చెననఁగ ఘనతేజస్సం
భారుడు పురాణ ఘనరథ సారథిసూతుండు విమలసారథిలోఁచెన్ 83

కం॥ రుద్రధ్యానపరాయణు రుద్రాక్షకిరీటు భసితరూపిత వేషున్
భద్ర చరిత్రునివ్యాససు, రదుర్జిమ మధుమత్ర బంధరాయిత సూతున్. 84

ప. కనుఁగొను నప్పుడు, 85

కం॥ తారాకలకలమెల్లని, శారాజం గనినయంత శమియించుననుల్
వారల మనోంబరంబున నారాటము కొంత కొంత యప్పుడతగ్గెన్. 86

ఉ॥ పూనినభక్తివారు మునిపుంగవు సూతుని స్ఫుర్తిపాద్య స
న్మానితుఁ జేసియిట్లనిరి మాదగుపుణ్య తపః ఫలంబుచే
నో నిజలాగమాంత పరమోత్తమ ధర్మరహస్య భవ్య వి
జ్ఞాననిధాన నిన్నిచటఁ గాంచుట ధన్యులమైతి మెంతయున్, 87

- చం॥ భవమస్తేభ విజృంభణంబణం వగాఁ బంచాస్య సాక్షాత్కృతి
వివిధస్పార కఠోర దుష్కర తపో నిష్ఠా గరిష్ఠాభ్య క
ప్రవిధిగానగనేర మాగమః గుహాసంచారి దర్శించు పు
ణ్య విశేషంబును బోధసేయుము పురాణారణ్య భిల్లవభూ, 88
- మ॥ తపమం చొక్కరు, ధర్మమం చొక్క, రషత్వమ్మంచు వేటొక్కరు
జపమం చొక్కరు, యజ్ఞమం చొక్కరునుక, సన్యాసమంబొక్కరుక
విపరీతమ్మలు వాదములే నలుపుచుక వేర్వేరుమార్గం బులా
త్మ పటుత్వమ్మనఁ బల్కుచుండిరిచటక దర్శించి వాక్రుచ్చుమా, 89
- కం॥ కృష్ణద్వైపాయనముని, విష్ణుకృతకసుతుడ వీవు వేదార్థకలా
నిష్ఠాతుఁ డవగుటంబభ, విష్ణుఁడవీ సంశయంబు విడదీయంగా, 90
- కం॥ సర్విజ్ఞుఁడ వగుదీవు చతుర్వర్గ పఞాంతరార్థ దోషజ్ఞుఁడ వా
శర్వ పదంబును జేర్పగ నిర్వాహకుఁ డనుటమాకు నిశ్చితమనఘా 91
- కం॥ అమరగవీ సేవనమ య్యురనదీ మజ్జనంబు నఖిలశుభంబులే
సమకూర్చునటల సజ్జనుల మోఘు దర్శనులు గోమహర్ష తతనయా, 92
- కం॥ అని తనప్రత్యభి వందనమున కనక శంబుని కని మునిపుంగవులన్
గని వినయమిత మూర్ధంబునఁ గేంకవ ఘటించి మునికుంజరుఁడుక, 93
- సీ. మీ యెరుంగని యర్థమీ యేనుగందునే వాత్సల్యమిటులుట్టిపడఁగ మీర
లాశీర్వాదించుటయగుఁ గాకమీపద. సేవకు నాకు విశిష్టమెద్ది
ఘనఘరాఘన యోగమునఁబుట్టు, క్రొమ్మించు కర్మకజనమనో హర్షమిడిన
యలట్టునాపల్కు నరయఁగారణమీర, లురుతపస్సామ్రాజ్య గరిమఁజేసి

53 జగముగల్గింపఁ బెనుపంగ సంహరింపఁ, జాలువారలుధిక్క్రృత స్వర్గవిభులు
పలికె పలికించి చిలుకలపలుకునేర్పు. మెచ్చుకొనుటలు జ్ఞాన యిచ్చగాదె. 94

ప. తొట్ల మీయడిగిన యర్థంబు చెందవ శంకరుండిగు నందీశ్వరు వలన సనత్కుమారుండును,
నయ్యనఘు వలన వాపకేయండును దదనక్రహంబున శేషంగొంత యెరింగితి ననినను మీకు వ
చించెదనని గురు పరంపర నర్పించి యమ్మునల సంభావించి యతండ్రిట్లనియె. 95

సనత్కుమారచరిత్ర.

501 శతమఘు యజ్ఞయూపముల చాలననొప్పదుఁ గూర్పునేర్పునన్
శతధృతి సృష్టిచాతురిని జాటుచు నించెడి యివ్వసుంధరా
ధృతశత శృంగభాసిత కిరీటమనంగ లసన్మహావధీ
చిత్రఘన పుణ్యభూమి శతశృంగ మెసంగు నగేంద్రమాళియె, 96

101 అట కతినవ్రతముల నట మటయైతపమును సనత్కుమారుండు సలిపెన్
పటుతర యోగాభ్యాస స్ఫుటతేజము చదలవిత పాలుపుదెలుపగాన్. 97

ప. ఆ సతయమ్మన సపరివారమ్మగా యదృచ్ఛాగతుండైన పరమేశ్వరు నాత్మవిద్యాగర్వంబు
న నమ్మని యన్వోపచారమ్మ లొనరింపకుండిన గని 98

901 దుర్వారోద్ధత దుర్నిరీక్షను తపోధుర్యత్వ గర్వాంధతః
సర్వజ్ఞంగనడేటిమాని యనుచున్ సంజప్త తామ్రోమ్మఁడై
పర్వోగ్రోధమ రీచికల్ ద్రిపురజిద్వాల్లభ్య భాక్పరిపత్
సర్వాధ్యక్షుండు నందియల్గికలువర్షా మేఘగర్జాధ్వనిన్. 99

కం! కమ్మ క్రమేశమ్మవు మావ్వమ్మన కుందగిన ఫలముగాన నిచట శా
పమ్మిడుచు నంతవానికిఁ గ్రమ్మటిచనె రజత శైలకటకమ్మనకున్. 100

కం! అన్నంది పలుకుతోడన యన్నట్టలయుండి మాని యుష్మింబగుచున్
పెన్నివ్వులునిచుములూ, విన్నాణములడఁగి పుడమి వేసరునంతన్. 101

కం! పరమేశ్వర పదసేవా ధురీణుడయి నట్టికొడుకు దుర్దిశనట్టుల్
పొరయు తెఱంగు నెఱుంగుచు విరించుచు యోగవృష్టి విశదముగాఁగన్. 102

కం! చరణాగత కింకరజన శరణాయితు లోకబంధు శర్వుమహేశున్
హరుఁగొల్పఁ గాంచిపురమున కరిగియజుండ భవునెమటనార్తశ్యుఁడై. 103

మ! జగదారాధ్య! వృషేంద్రవాహ! గిరిజాజానీ! కృపాశీలునిన్
నిగమవస్తుతు మానివందున్ బ్రమదాని కావృతుఁ బేర్చి మిం
చగనేతెంచిన నిన్నుఁగానని దురాచారుం గుమారున్ ట్టుమిం
పఁగ వేడ్కొందును గావవేపశుపతీ! పాలింపవే దీనులన్. 104

శా! కేదారంబుజొరండు, నిల్వఁడు గురుశ్రేతంబునన్ బుష్కర
శ్రీ దృష్టింబడనీడు నైమిశము లక్ష్మింపండు, నొక్కింత కా
లూదంబోడు మహాశ్రేణానమున, నే లోలోఁగి యీ కాంచికి
దా దొడ్డింబడి యున్నవాడు వృషభేంద్రస్వామి విశ్వేశ్వరా! 105

కం! ఆ మందరగిరిమోయఁగ, దామేటితనంబువాసితాఁ బేలగుటన్
నీ మన్ననఁ బురుషోత్తముఁ డైమఱితా మేటిగాఁడె హరి మన్నిచటన్. 106

కం! కాంచితి శరణంబుగనీ కాంచిని బలుమార్లు పెక్కు కల్పాంతములన్
గాంచితి నేవించితిఁబూ, జించితి రక్షించితివు నేపకునన్నున్. 107

సీ. నీ ముచ్చటైన యీ నీలదళగంబున, నీకన్న నొకడిక్కు మాకుఁగలదె
భక్తులమన్నిచి పాలించుటకునాగ, బద్ధకంకణ నిన్నుఁబలుకుతులు
పశువునైనను బ్రేరేపించుటకు, పృథుభంబునీ చేతివృగము సాక్షి
ఆర్తి నెంతటిదాని హరియించుటను జాటు, గళమున వెలసిన గరళరేఖ
గీ. అష్టమూర్తిని శివు భవున భవుభర్త, శర్వసర్వజ్ఞ శంకరుశంభు శాంత
నప్రమేయని బ్రభుబ్రహ్మప్రసన్ను, నాశ్రయించెద దామిఱయాలకింపు, 108

కం॥ అనితనున విరళనిష్ఠా ఘనతరభక్తిక భజించుకాంచనగర్భన్
గనికరము మదినిజెలఁగెడి కనికరపు స్వల్లి మిగులఁగడలు కొనంగా, 109

సీ. కరుణారసంబెల్ల కడముట్టిజడలలో, బొంగెనానుడిగొను గంగతోడ
వడిగురుద్రోహంబు నడలించి శిరమిచ్చు, భక్తులకనునెల బాలుతోడ
నేరూపముననున్న నేమిసేవించినఁ, జేపట్టుటలుదెల్పు జింకతోడఁ
పాపరాజగుఁ గాకపదమంటఁ గృపఁబ్రక, టించెడు గండపెండెరముతోడఁ
గీ. కాళికామూర్తి తననీడగాఁగబూని, మించువహించు వింత క్రొమ్మించు పసలు
వెలయఁ జేసెడితనమేనినెలుఁగుతోడ నెట్టయెదురయ్యె వేల్పులుచుట్టికొనగ 110

గీ. అట్లుప్రత్యక్షమయి వెలుఁగందు విధిని, వేడుకొనువత్స నీదునభీష్టమనియె
నెఱిగియుండియుఁ బిన్నల తెఱఁగులడిగి, వాంఛితములీగి పెన్దలవర్తనంబు 111

ప. అంత నాచతుర్ముఖుండు విగచిత కరకచులాంజలి యుగళంపగుచు నాగళ పీఠస్నాత,
శివ పదార్పించ మధు రసోన్మత్తార్ద్రాంగ నిరీక్షణ భృంగయ్యులు వెలుంగ, హరకృపా
రస, సరస, సురసీనిమజ్జనో నృపస్సారసమానసంబున, త్పణతపః పృష్ఠమాన, లలాటే
త్పణగుణ మహిమాభివర్ణనోత్కంఠాసమాకుల, భవదర్శన వికసిత నిజపశువృద్ధనీ, కమ
లినీ, నిర్యస్తత్రమిళిదికుల, కల. కాకు, కాకలీ యుంకారశంకారక, రవంబులుచెలంగ
నిగమనూక్తంబులీం బ్రస్తుతించి.

- మ| శివ, విదోహి, ససత్కుమారు గరుణా శేషట్టి రక్షింపవే
భవ, నందీశ్వర శాపదగ్ధునినం బల్కెంబురా రాతి నే
నవుఁగాదంచనరాదు, భక్తజనకృత్యంపాట నామాటయిం
దు విశేషింపఁగనే లనందియొసఁగుకాబో నీకునిప్రార్థమున్. 113
- కం| అని కనుమొఱఁగెడు శంకరుననుమతిఁ గొని నందికడకు నజఁడరిఁగి వడిన్
దన తనయు శాపమోక్షము ననుగ్రహింపంగ వేడ నాతఁడుసగుచున్. 114
- కం| సకలేశ్వరుఁడగు శంకరు సకశంకితభక్తిఁ గొలుచునంతకుఁ గలనే
యొకటియుఁదపములు గివములఁగ కవికగలిగించు ఘోరగహనపథంబుల్ 115
- కం| భక్తివలెరక్తి నొసఁగవు, శక్తులుపదివేలుగాని సర్వజ్ఞునకున్
భక్తినిదుముక్తినిదు ఘన, భక్తియెఘంటాపథమ్ము పరపదమునకున్. 116
- చం| ఎఱిఁగి యెఱింగి నన్నడగనేటికి శాపముగ్రమ్మఱింపఁగా
మొఱకుఁదనంబు నవ్వలముఁబొందెను బూర్ణముగాఁగ నీసుతుం
డుఱక విచారముల్ దొలగుమున్నదె యింకనుశాప బంధమున్
దఱిఁగెను గచ్చపేశ్వరుని దర్శనమప్పుడుయంచు నర్చిలిన్. 117
- కం| శేషంబు శేషదోషము దూషితమగు నన్నుఁగనిన లోడనెయతనిన్
బోషింతునభిలషిద్యా, శేషవిశేషములఁ దెల్పి సిద్ధునొనర్తున్, 118
- మ| అనినన్నందిని మ్రెక్కివీచుకొని యయ్యబ్బాతగర్భుండు దాఁ
దనయ్యస్వీయజనంబుతో నతనిచెంతం జేర్పఁగాఁబంచెఁబం
చిన మాసింద్రుల వెంటనేగుచతఁ డీక్షించెన్ గిరుల్ వాహినుల్
తనపూర్వానుభవమ్ము దెల్పునవిగాఁ దర్కించె వానింగడున్. 119

- సీ. ఈ వీరలెవ్వరో యీబంధమేలొకో, యెందాఁకబోవుటో యెందుకోఁజకో
ఈ కొండవాఁకలు నీబోదలుబయ్యలు తలపించునీవిత తలఁపులేమి
ఇదియేమిమునువలె నీలేతజొంపముల్ జిహ్వకుమిగుల రుచింపవయ్యె
దివ్యమైతొఁచు నాదేహసౌభాగ్యంబు వెగటుగా నేడు గాన్పించునేల
- గీ. అనుచు నేమేమొతలపోయు నాశ్రమముల, నడుగువేయకవారి నాయాసపెట్టు
వెట్టివెట్టిగఁ దిలకించు వింతనఱచుఁ బలుకులాడెడు నమ్మునులులికిపడఁగ. 120
- సీ. బ్రతిమా లిమాలిక్ష్మిం బరుసఁదనంబున, హుంకరించెడు ముని నోరఁజూచు
ముకుంద్రాట నొకపాటి యొకబాటకునుదూఁచు, జడదారితడబడ మెడనుజూచు
నిందమంచుఁ జగుళ్ల నందిచ్చు మునిపాణి, పల్లవంబులొకింత పదనుపఱచు
సామగానము నేయు సంయమిపలుకుల, పడి నవ్వడినిబట్టి యడుగువైచు
- గీ. నెంతవిసిగించినను నినుమంతయేని, కనలుచూపని మునిపైని నెనగుచూపు
నొంటితనమునుదొలఁగించు పొంటెవారు, వెంటఁ గొంపోవఁ బోవు
నవ్వితయొంటె. 121
- కం. కంటకమును మును దనమదిఁ, గంటక ముగ్రిసించు కంటకప్రియుఁడచో
నంటఁడు దన మునిపంటను, గంటకినింపైన నెట్టి కంటకమేనిక. 122
- కం. తన కొంటెతనము గలుగఁగ, మునికొనినయమోఘతపము మోసపుఫలముక
దనకొంటెతనము దొలఁగఁగ, ననియోయవిపల్లవములు నంటదుకంటక. 123
- కం. లొట్టలనువైచును కా.లొట్టియ గడు నిష్టవస్తులును నొరకొన్నక
ముట్టదు మాపట్టదు నీ,ర్వట్టువడియుఁ బెదవితడువఁ బట్టు కొలుపదుక. 124
- అ.వె. ఎంతతపముచేసెనేనియువెను మును, చూపుచాలనట్టి పాప బుద్ధి
యందుఫలముఁదెలుపునమ్మహంగమువుచ్చ, చలనముననుశీరముచాలనమున, 125

కం॥ మునిరూపమున్నఁ దనకుం, గొనిపోవఁడలంచువారిఁ గోరినయెడఁకు
దనకను మునిత్వ బలమున, సనత్కుమారుండు కూడఁ జనియెడువేళఁ, 126

వ. మఱియు నవ్యుత్పత్తివలన, చతుష్పదత్వంబుతోనియునుంబలె నొక్కొక్కయెడ రెం
డడుగులవైచి యాగియాగి నడచుచు, నొండుచో చూనియై యరుగుచుం బదాంతరంబున
వేదపిపతివంబోలె వింతగా నుచ్చైస్స్వరం బొనరించుచుఁ దనవికృతికిం జింతించుపగిది,
సమాకుంచిత గ్రీవంబగుచు శిరంబువాల్చుచు. కొండు నిడ భవిష్యన్మహోన్నతదశ నూ
చించుపిధంబున మెడసాచి, సరాగ, పల్లవాంచిత, పిటప, సమున్నత మహామహీరుహ,
శాఖానిలయంబులగు, శుకాది, ద్విజప్రకరంబులు దండడిఁబాఱు నిక్కి నలుదిక్కులఁ
జక్కుఁగలయం గనుంజొనుచుఁ జనునంత.

127

కం॥ వారలు మేరుగిరింద్రము, దూరాగమనప్రియాస దూరముగాఁగఁ
జేరుచు నా నందీశ్వరు, నారామప్రాంతమునకు నరుగుచు నచటఁ, 128

ఉ॥ కాంచిరివారు కన్నుఁ గవఁగాంచినదానికి సార్థకంబుగా
సంచిత మేరువృష్ఠమున యందు జగద్గురుయోగి పుంగవుఁ
గాంచన విగ్రహిం బ్రమథనాధసమావృతు రక్షిత త్రియీ
సంచయునిం బ్రపన్న పరిషత్పరమేశ్వరు నందికేశ్వరున్. 129

కం॥ వంచిరి శిరములు కేల్దొయించిరి నించిరి ముదంబునే నస్తతిమా
యించిరి మించిరి నుతిఁగా, వించిరి విధిపలుకు విన్నవించిరి పిదపన్. 130

కం॥ అతిభక్తిని సాష్టాంగ వి, నతింసేసి సనత్కుమారు నందీశున కు
న్నతి నప్పగించు కుతుకము, నతిశయమున వెనుకదిరిగె యబ్బురవడుచుఁ, 131

లయగ్రాహి॥ ఏడియనువారిచట రాడె యను వారచట
లేడె యనువారెటకుఁ బోడె యనువారుఁ

మూడుడని వారతని బాడలను వారిపుడ
 మూడుడను వారెచటఁ గూడుననువారు
 మూడెనను వారెదియొ కీడనెడి వారిచటఁ
 గీడునగునా యదియొ మూడునను వారు
 వేడుడను వారెవని వేడుటను వారునయి
 వేడువడి రమ్మునుల తేడులొక యింత.

182

101 అమ్మనులయందు సాష్టాంగమ్ముగఁబడి లేవకున్నఘనునొక ముని వా
 రిమ్ముగఁగని, విస్మితచి, త్రమ్ములనె వరితడనుచుఁదర్శించు నెడన్

183

101 తన దివ్యదర్శనమున మునియగు నుష్ప్రమ్మవెదకు మునులొక్కరి
 బున ఘనభక్తి తరంగిణి మునుఁగుచుఁడను సర్చసేయు పొలుపువహింపన్.

184

101 ఆ నందీశ్వరుడ మృనీశ్వరుని వత్సాయంచుఁ బ్రేమఁబునన్
 లేనెత్తెన్, దయఁ గొఁగిలించె, నతఁడా లీఘాలప్రాక్తన
 జ్ఞానాభో నిధియై రచించెను తులన్ గాలప్రవర్షద్రవ
 ధ్యానప్రీత మునీంద్రకే కిసువచో వారం బవారంబుగాన్.

185

ప. ఇట్టలా ననత్కూమారుం డప్పాశుపత చక్రివర్తి యనుగ్రహ విశేషంబున, మహాబ
 లధూత ఘనాఘన నిరోధంబున వెలుంగు, రాకానిశాకరు చందంబున, మునిజననయన
 చకోర పర్వం బొనరించుచుఁ దదనుభావ విశేషంబున, నప్పుడ విగత కళంకంబగు తన
 హృదయము కురంబునం బ్రతిఫలించు నిఖిల వేద వేదాంగ విమల జ్ఞాన రసవాహిను లు
 ప్పొంగెననఁ జిరునగవు నుయంగుల డరన మృనీంద్రుల సంభావించె. వాడును బ్రమధాధ్య
 త్తు నభ్యర్థించి వారలచే ననుజ్ఞాతులై త్వరిత గమనంబులన వ్యుత్తాంతంబు నివేదింప నం
 బుజ సంభవులారికిం జనిరింత నన్విరించన కుమారుండు శిలాదకుమారుం గని.

186

మ॥ పతిపాదించితి సర్వశాస్త్ర నిగమ పజ్ఞాన సిద్ధాంత సం
గతి మోక్షంబున నొందులేదు, శివసాక్షాత్కారమే యంచులక
ద్దతి నేరీతిఁ గనంగనేర్చు బగుతా కాంతుండు జీవుండు, స
న్మతి బోధింపవే ముక్తి కిమ్మయిన ఘంటా మార్గమిప్పట్టునన్. 187

కం॥ ఆరాధ్యుడ వాచార్యుడ, వారాధిత పరమ శివ పదాంభోజదవున్
లేరెట నీ సరివారలు, గారామున నన్నుఁ బ్రోవంగదవె మహాత్మా. 188

చం॥ అన, ననెనాతఁడాతనికీ నత్కమలంబు భవన్మనంబు నీ
వనఘ కుమారు నంశ నుదయం బగుట నిస్సనుమో జగంబులన్
గన విన నీ యెఱుంగనిది గానఁగ నేరమ యర్థమొక్కఁడు న్
నిను వినిసింపఁగాఁబనిచె నీ జనకుండు ననునో దయార్దుండై. 189

ప. తొల్లి నీచే నిజాన్యాపరాధంబులఁ గాగాక నిబంధనకు నజంబు నిన్నుం గుమారుని
గాఁబడయం గోరి పెన్మతపంబులచరించి యున్నప్పుడు ఛిత్తజనకులభండనశంకకువలన
సంపాదించె నదికారణముగ నైహాత్మిండునై పంక్తుమార ప్రసిద్ధిఁగాంచి తపి యట్లుండె.
వినుము వేదాధికారులగు ద్వైజాలకు మంత్రపూర్వకంబులుగా బ్రహ్మచర్య, గార్హపత్య,
వానప్రస్థ, సన్యాసంబులను, నాబుగా, శమంబులు నిర్వీర్యంబులందు గర్హస్థ మైకాదశక
ద్వాదశక, సమంబులఁ గ్రమంబుగ వారల కుపరయంబిధి విహితంబు పదంపడివార
లుత్తమాచార్యముఖంబుఁ సరమాస్థంబులుపదంగంబులు వేదంబు లభ్యయంబు నెసి,ము
నియుణంబుగిరి తివర్గసిద్ధి ముఁ బితృదేవయ్యు విముక్తియుం గారణంబుల దానపరిగ్ర
హంబొనరించి వనంబులఁ దపంబొనరించి, యనంతరంబు సుస్థిసింపవలయు. నిట్లుగాని
నాడా ద్విజుండు పతికుండనంబున. నంతటఁ బ్రబణవంబున మహేశ్వరు సుపాసించి త
ద్భావంబు నాశ్రయించి కలిగిన శివ సాక్షాత్కారంబున ముక్తులై పెండియు మాత్మగర్భ
కుహరంబుం జొరనేరరు. ఇయ్యది శివ సాక్షాత్కార క్రమోపాయం బట్టయ్య నల్ప స
త్త్వలగు మానవుల కెల్లవారికిని సుగమంబు గాదని నడుపుటయు ససక్తుమారుండో
నుహంబావా! అల్పసత్త్వలగు మానవులు సులభముగఁ దరించుట కనువగు మార్గంబు
సెలవివేయని ప్రార్థించుటయు నంత నాశిలాదనంద నుండిట్లనియె.

కాంచీ కైత్రీ ప్రశంస.

కం॥ సుగమము ఋజువగు మార్గము, జగతి శివ త్రేత్రవాస, సంగతియొక్కడే
దగముక్తినికే గళ్వపచం. దగుగాక మత్తెట్టి జంతువగుఁ గాక తుదిన్. 141

అని పదింప నావించి నందనుడు,

కం॥ అగుచోఁ బెక్కులు గలవ, య్యగధన్వికిఁ బ్రయతమంబులగు త్రేత్రంబుల్
పొగడఁదగు వాననధికం, బగునెయ్యది దానిఁజెప్పమా! యననతండున్. 142

చం॥ వినుము సనత్కుమారమును వేదతురంగముఁ డొక్కనాడు, భ
క్తనివహముఁబ్బడింప మణిధామ సముజ్జ్వల వీరిపై జగ
జ్జననియుఁ బ్రీతిఁగొల్పఁగఁ గతా కదనంబుల దేవ నీ ప్రియం
బున కిరవైన పుణ్యపురమున్ దగ నానతి యిమ్మటం చొగిన్. 143

కం॥ వాల్మఖ్యతి శయంబున వల్లభదనువేడఁ బ్రమథవల్లభులు వినన్
ఉల్లంబులఁ గుతుక మఃశ్రుంభీల్గ మముఁజూచిశివుడు ప్రియమునననియెన్, 144

శా॥ హాలాస్యంబు ప్రియంబె సేతువిడు నయ్యానంద మల్పంబె శ్రీ
శైలంబీ తుణకాతుకంబె నటనా స్థానంబు నాస్థానమే
శాళీసుట్టము పట్టణంబె యదె గోకర్ణంబలంకారమే
కాలంబంబదుఁ గాశవాస్తి ముదమున్ గల్గింపదే కాశియన్. 145

శా॥ కైలాసంబిటు తెల్లఁబోయినది వంగంజొచ్చె నిమ్మేరువున్
బ్రాతే యాద్రియుఁ జల్లచల్లఁబడియెన్ మందాది దానబ్ధిలో
దూలెన్నను వహింపఁగాఁదలంప నందుం గాంచికేఁ చెల్లుఁబా
టాతే దెందును దాని సాటిపురమియ్య బోద్ధుఁచాండంబునన్, 146

ప. అని యప్పుడే మేల్కొలుపునెడలఁ బ్రభుభక్త ప్రముఖులగు భిక్షుగణిత ప్రముఖులొక్కొంత తదవు విస్తయించొలిక మానసులగుచుం జరితపీక్షణంబుల నొంద గల చ్చిలక్షించి మెల్ల మెల్లన నేమేమి? గజాగణ్యంబు పరావృప్తియంబుగాదె. వట్టాగణ్యంబొది ముని నిలయం బనుచుందుము. త్రియంబకంబు త్రియంబక నివాసంబనియును. బంధనదంబు పంచముఖప్రీతి జనకంబనియు, వృద్ధాచలం బాజ్ఞయిని మహావృద్ధ తృప్తిదాయకంబులనియుం దలంతుము. ప్రభాసంబాభాసమాత్రంబై యరుణగిరి యవరణీయంబై నిద్దవటం బ్రపసేద్దంబై యానంద కాననంబు మహాశక్తికానంబని యేవనించెనొకొ. చిదంబరహస్యం బితమాత్రం బైకగ్మ విద్యావిహీన పశుపక్షి జనంబుల, నిజ దివ్య దర్శనంబున, నక్షేణ మోక్షలక్ష్యంబు గటాక్షింపు తమకంబునఁ దాదెలసిని యిచ్చుచు నక్షేత్రంబుల గర్భిణులైయుం బుగాంచుట కిక్కాంచి యేమి తపంబు గావించెనొకొ. యని పలు పలు తెలుగులఁ దర్కించుచు, గుసగుసలు వోవునెడల హిమాచలనందన యగు నప్పరిమేశ్వరి ప్రణయ కాతుకాశ్చర్య ప్రవాహ నిర్ణమేచంబులగు నయనంబులు శంఖునైరి భంజనంబయిం బఱుగులువార నిజగుణిక్కార, వికార, సమాఖంచన మకుశీ భవద్వందన పంకజ సమాచరంబులగు కర కమలంబులు మొగిచ్చి, నిశ్వాసద్గళంబు, నాలించ నాచలితంబు కలకాకలీ మధురంబు, భావపరుషతా కషాయితంబు. వినయ సుందరంబునగు ద్రవ్వని యెఱంగున.

147

ఉ॥ ఏమితవంబు నేనెఁబరమేశ్వర యీ తననాటివానిలో
నేమిట నెక్కువయ్యె గణింపఁగ నిమ్మెయి వ్యంగ్యమాధురీ
మీమదిఁ జూఱఁగాఁగొనియే నే యనుకంపయె గాదుగా మణి
ధామము కాంచికాపురమె ధన్యతమంబగు నే నిజంబుగా,

148

క॥ అని తన సంతాపము మదిఁ బెనఁగొనునర్థంబుఁ దాన పెనిమిటి నడుగం
బనిగొనుజగత్తుటుంబిని, గనియనియె విభుండుమధుర గంభీరముగాన, 149

చం॥ ఎఱుగకో కాక యెఱుగితివు దశన్నశినాక్షిరో నిజం
బెఱిగినయంత చెప్పవలె నేనియుఁ జేప్పెదనాలకింపు నా
తెఱుగిది నేఁడు వింతయె విధిప్రముఖుల్ గనలేననన్ను న
క్కఱపడి విల్చికోఁగలిగెఁ గాంచియె నాయనుకంప పెంపునకా. 150

ఆ॥ అన్నపూర్ణ యనుచు నఖిల జగంబులఁ బేరునీకుఁ దెచ్చిపెట్టెగాళి
యందునే నునుందునవిముక్తమనఁ బ్రీతిఁగాని కాంచి సాటిగాదు కాళి. 151

కం॥ ఉంచిత లోకములను బాలించుట కట విశ్వనాథలింగము గాళిక
మించిన యనుకంపను జనియించిత నిటఁ గాంచి పంచ కృత్యంబులకై. 152

కం॥ ఏకామ్ర నామధేయం బేకచ్ఛత్రంబుగాగ నేకామ్రతరు
శ్రీ కాంచిత కాంచిపురీ శ్రీ కాంచన సింహాసీతిఁ జెలగి వసించుకా. 153

కం॥ ఒక దినము గాని యట మన్నికటమున వసించు నరుడు నేరఁడు సుమ్మొ
ప్రకతోర మాతృగర్భ నరకఘోరపథంబు గనఁ బరాకున్ననైనకా. 154

కం॥ పలుకు పరాకునఁ గానీ, బలవంతముచేత నొకటఁ బలికినగానీ
కవి విద్రోహమణించును గలిగించును స్వర్గలక్ష్మీ కాంచియును, నుడువ. 155

కం॥ ఎంచఁగనితరక్షేత్రము, లంచితములయైనఁ గాంచి నధికంబుగఁ బ్రే
మించెదఁ బెరియవినామది కించవుగా కాంచియులుల హిమశైల సుతా. 156

మ॥ అనినన్ దిట్టణనాథ యూధము గడుక హర్షించె సింహేంద్ర వా
హనయున్ దానపు లెండటన్న క్రియగా నాస్యంబు కుంచించి శం
భువి నీక్షించె గళిందజావిమలవాః పూరాభిషేక క్రియ
ఘన కౌతూహల వర్ధమాన మృదువీక్షాచారు వక్త్రబద్ధయై. 157

శా! ఆ వేశన్నముఁ బోలులందరు నమందానంద షోలోత్సవ
శ్రీ విస్తరిత చిత్తలగ్న శివమూర్తి గొల్పుచున్నంతలోఁ
గావించెం బ్రణవోపదేశము వృష్ణగ్రైవేయ ఘంటాధ్వనుల
భావసైర్య విధాన ధీరములు శబ్ద బ్రహ్మ లీలాధ్వముల్. 158

కం! అంకెలును బొప్పరింతలు, స్థిరకారంబులును నులియు క్రేరకారంబుల్
ఝంకారంబులు నానభ నోంకారని లీనమగుచు నొప్పెఁ గుమారా. 159

కం! ఉక్ష ధ్వజవచనంబులు, నక్షీణపు భక్తి వినెడు నవసరమందున్
చక్షులె కర్ణంబులుగాఁ జక్షుశుతి భావమెసఁగె నభ నెల్లరకున్. 160

కం! ఆ నీలకంఠ సంతర్ధానము మాకెఱుక పడగ తన్నిర్గమ వే
భా నిర్మితధ్వానము, తానె మాచెవులఁ బడెడు దాకఁ గుమారా. 161

కం! కావున సుదీర్ఘసేవయే గావించుట మేఱు నందుఁగాంచిని బోలన్
గావలఁతి తీర్థ మొక్కండీ, విశ్వోధరను గలుగ దెన్నండే నిన్. 162

కం! అనవిని విస్మృతుడయి యతఁడనఘా! వృషభేంద్ర వేఱయటఁ దెలిపితి నీ
పును నాతఁడొకరుగారో యన నప్పుచు నంది యతని కనియొ వ్రీతిన్. 163

ఉ! ఓయి కుమార! నేనునతఁడొక్కటియే యననేల, నాకు, నా
రాయణుడంచు వేదమయుడంచురు భద్రుడం ధర్ముడంచునున్
గాయజ్ఞవైరిసేసె బహుకల్పన విచ్ఛేదలంచి నట్లు భ
ద్రాయితమూర్తి యవ్యభు పదస్థిర సేవన రిత్తబోవునే. 164

- సీ, అది నెంతటి భీతుడయి యన్ననగుగాక, బంగారు కొండ జేపట్టగలడు
కిరులకై గిరులద్రిమ్మరు కిరాతుడైన, బ్రహ్మణ్యమూర్తియై పరిధవిల్లు
నిల్లువాకిలిలేక వల్లకాట వసించు, నొంటరియుండు వెండింట నెపుడు
కులగోత్రములు లేని గోపాలకుండైన, రాజశేఖరుండు సర్వజ్ఞుడగును
- గీ, సతతహాలాప్రియుండు విఘ్నత మహాధ్వరుండునగుగాక యెవ్వడైయండెనేని
యగును సర్వ సుపర్వ మాన్యాంఘ్రియగభుడా, తడవ్వండు గొల్పు
నేకామృతభుని. 165

కం, పురగంహరు చరితంబులు గరము విచిత్రములు సకలకల్పవహరముల్
పరమపదదాన ధారంధరములు గలికాల దోషధరదారణముల్, 166

కం, అని యాసనత్కుమారుని వినిపించెను నంది యతడు వినిచెను మునువ్యా
సుని నతడనుగ్రహించెను ననునేనట మనవిచేసినాడను మీకున్, 167

కం, అనుసూతు నమ్మసిశ్వరు లనఘా! పరమంబు శివ కథామృతరసమున్
గొనఁగోరి తనివిసెందని మనముల యుత్కంఠదీర్చుమా! యనివేడన్, 168

ఇంద్రో పాఞ్శానము.

ప. వినుండమ్మని యమ్మహేశ్వరు సమచితంబుగా వీడ్కొని పారండరమ్మనకరిగి యేకా
మ్రేశ్వరు నేవించి కృతార్థుడయ్యెననుటయుఁ గాంచికి జారండరాభి దానందెట్లు గలి
గెననిన మునుఁగనుఁగొని యతండు మున్న వారాహకల్పమ్మున నాజవమన్వంతెమ్మన
శిలీ యనువాడు సురాధిపత్యమ్ము వహించె. నంత నొక్కనాఁడు,

169

శా. మానీంద్రామరసిద్ధసేవిత సుధర్మా భర్తసింహసనా
సీనుండై సురగాయనీ నటనటీ శృంగార సంగీత భం
గీ నాట్యాంచిత నైపుణీ ప్రకటన క్రీడాకళా, పండితా
స్థానీ భవ్య చరిత్రుడౌచు నమృతాంధస్వామి యున్నంతటన్.

170

కం. హాహాగాయనగాన, మ్మాహాయనిపించె నచట నందఱు నంతఁ
హూహూగానము విని కుహు, కుహూ యనె నందనమునఁ గోకిల

గళముల్, 171

మ. ప్రణవోచ్చారణ కర్ణధారము, పరబ్రహ్మర్షి గుప్తమ్ము ను
ల్బణసంసార పయస్తి తీర్పు కుశల బ్రహ్మధ్వనీనావ్య, స
న్మణి ముక్తాంచిత దేశ బోధక మహానావమ్ము, చాతుర్య వా
గ్రణితమ్ము వెలింగె వేదమట నోంకారైక గంభీరమై.

172

గీ. అమర రమణీమణి గానమాలకించి, మించుననురాగమునఁ బల్లవించె విటప
కులమునందన విలసనముల ద్రవించె, జత్రరీతుల మునిమనశ్శీలలు గూడ.

173

కం. భరతాచార్యులు ద్రిపురాసుర సంహారమ్ము నచటఁ జూపించె వియ
చ్చురులచ్చెరు వడిరప్పడ, జరుగుచునున్నదియ కనిన సంభ్రమమొలయన్.

174

- కం॥ పరిణత భరితఫలమ్మగు భరతాచార్యుండు భరతవాక్యము పలుకక
సురసభ వారలు దనుతము యరవుల నపుడున్నమాట యెఱిగిరొకింతక, 175
- కం॥ ఎన్నియొ కనులను జెవులను నెన్ని మొగంబులను గన్న నేనియు విన్నక
దన్ని పుణతి యెడదన తనకున్నవి యటఁజాలవయ్యె నొక పేల్పునకుక, 176
- కం॥ వేయికనువాఁడు నొక కనుదోయింగలవాడు గొనియెఁదల్యమె ఫలిత
మేయెడ మహాప్రవాహము చాయంగల చిన్న పెద్ద సరసుల పోలక, 177
- కం॥ ఆ నాట్య భంగి మమ్మల గానమ్మల నధికదృష్టిఁగని కని యింద్రుం
డీ నిఖిలమ్మగు నుం యాధీనమ్మని తన బుట్టఁదెలిసెఁ దెలిసినక, 178
- మ॥ మొగిడిక వేగనుదామరల్ సురసభా మోదమ్మ తగ్గెన్ గడుక
బెగడందెక బుధచక్రముల్ సురసతీ నేత్ర క్రథారాగముల్
దగనొప్పారె నొకింత లోనముఖ చంద్ర జ్యోత్స్నతోఁ బాటుగా
నెగడక సన్నుని దేసదేవ పని తానీకమ్మ నాకమ్మనక, 179
- కం॥ అలరించె నతని వృత్తమ్మలరిచె నయ్యభినయమ్ము నంతకు ముదమున్
గలిగించె గాన మాపయిబలపడె భావమ్ము నతని భావము నందుక, 180
- కం॥ నాటిన తద్భావమ్మున నాటికొలుపు విడిచె విబుధనా యకుఁ డమరీ
కోటుల సందడి లోపలి వీటికిఁ గెడండ్ నిడుచుఁ బ్రియమును నడువక, 181
- చం॥ చనుచుఁబులోమ జానయన చాలనవిజ్ఞ సభిజనంబు మ
న్నన నొనరించు సేవల మనమ్మున దృష్టి నటంప మోముపైఁ
దన యెనరింపఁగా వలయు తెక్కిన కృత్యము లాదరింపఁడున్
గొనఁడు ప్రియాంగనా మధుర కోమల చారువచః ప్రకారముల్, 182

వ. వెండియు నన్నిలింప వల్ల నుండు ప్రాజ్ఞుని తన సామ్రాజ్యమున ములి కన్నుల కాశ్వతంబుగ భావించుచు విద్య వహి ప్రాణ కటాక్షమును బోలె నభివృద్ధి కందన నృదనన వోధాహుదయ సమభేదాచంబునం బోలె దన్నె యుం గ నీయక యున్న నిభిల గీర్వాణ లక్ష్మి యగు నింద్రాణి సప్తశయము సహజ మధురమును నెఱుంగు వస్త్రాక వద, నుదయద్వాప సురస్థ పథమును వాణిభ్యదృత్యమును, బ్రతువైత్తరసముత్కృంతిత మ్ముచగు వీక్షణమున నతనిం గట్టించుచు నీచదామంచిత వదనముని, సమిష్కంబున మందహాసంబులయ,

183

ఉ॥ నాదుసపర్యలం గలిగెనా? పొరిసాటు ప్రమాద మేదియుక
రాదు గదా? యనాధజనరక్షణ మందపచార మెందులక
గాదు గదా మునీంద్రులకు గర్విత దుర్భర దైత్యయుద్ధ మొం
డేదియు రాదుగా వగవనేటికి మీకు నిలింప వల్లభా.

184

క॥ పైదోడ్డే చేదోడ్డే వాచోడ్డే మనకు భువన వల్లభుడుండక
రాదగునే యీకొఱకొఱ, కాదనువాచోకడు మీకుగలడే యెందుక 185

సీ॥ సాగించెనాయేమి? సగరుడెవ్వడు కాని, యశ్వమేధముల నిరంతరముగఁ
గలిగించెనో కాక కాశికుండవడేని, నాకమ్ము కర్మ చండాలునకును
నేటేట గావించు నింద్రోత్సవమును, జెల్లింపఁడాయె నాగొల్లఁడొకడు
కలిగెనా? కామినీ కమనీయతామద, దమయంతి దమయంతి తరుణి యెందు

గీ॥ కాక నిజగురు ధిక్కారగర్వితుండు, రేసెనో యేమొ భూర్తవర్తి బ్రువుండు
నడుగ వెఱచెదఁ దుదిజెప్పనగునొ కాదొ. నన్ను బినిగొమ్ము నా
తగియున్న యంత, 186

- శా| చెల్లంజక దిగ ధీశ్వరల్ ముడుపులక్షీణా మరీరాజ్య, భూ
వాలభ్యైక పదాభిషిక్తుండగుచు వర్ధిల్లు వాఙ్మోక్షాటక్
డిల్లంగొయిన కారణంబ యనుచాటింపుల్ వినన్వచ్చునే
చెల్ల బ్రస్తుతి వాదముల్ విను చెవుల్ సిగ్గిల్ల బ్రాణేశ్వరా. 187
- కం| అనునెడ వెడవెడసగి యాముని పత్ని ద్రోహి విబుధ పూజ్యుడు తన
పత్నిని గనియిట్లునుజ్ఞంభిత. ఘనముక్తి వధూది దృఢగలుపితమతియై, 188
- కం| గజ కర్ణాంచల, చంచల, నిజరాజ్య శ్రీ) నటింగి నిర్విణ్ణమై
యజరామర పదమండగ, గుజగుజవడె మనము నేడు గువలయనేత్రా. 189
- శీ| మానవుల కన్న నొక యంతమాట వాసి, కాక నిత్యతయేది, దివోకనులకు
నేటువాగనుభేదమ్మ వెనసియున్న, నభిజోచ్చెడు నెడలదుల్యములుగా వె. 190
- గీ| వెనుకముందును మందును వెనుకె గాక, గానుగనబడ్డ నువ్వులు గారెవజలు
ఎంచుకొనకన్న వనుజలొక్కింత వెలుగు, వాచితములెల్ల నెడగల
వాడులేమి. 191
- గీ| వాచితమిలీగసురభిక్షల్పమ్ములుంట, ముడివియెలుగనితనవుల పొడిలియుంట
గన్నుగనరుగా కవియన్వివాసు లింతకేపైరి నలుమారు లిందువదన. 192
- గీ| ఎల్లసౌఖ్యంబు లిడి చింతయింతలేక, తన్నుగనుగొనక దలచి విధాత యిడిన
యనిమిషత్వంబు వ్యర్థమైయాసలేగి, చెలగి వ్రండుసుర లేమిచేదుతినరు, 193
- శా| స్విడ్గత్పద్మదళాక్షి నీవుధృతిమై సిద్ధాంతముం జేయఁగా
నుద్యోగించెదవో గరిష్ఠమనియీ యుద్యోగిధర్మంబు కా
దుద్యోగమిడి యెంచి చూడఁగ నదో యోగమై యశాగాని సం
పద్యోగమ్ము సుఖమ్ము దుంబర ఫలౌతావమ్మంబు చర్చింపఁగా. 194

- కం|| కావుననీయిక్కట్టుం ద్రోవగనిమ్మైన త్రోవ దొరగొను కొఱకు
బోవుదునిఖిలామరగురు, తావాస పదాబ్జుడగు బృహస్పతి కడకున్, 195
- కం|| అసి వెడలి నీడపోలికఁ దన వెనుకన వచ్చు గృహిణిఁదలఁచక చనువో
వినియయ్య కాలమున మ్రోసినదుందుభి మ్రోత వెఱుగుఁజెందిర మర్త్యలో, 19
- సీ. ఎదురుగా ఘీంకార మెనుగ నేతెంచిన, వెల్లయేనుఁగుఁ జూపు సిల్లనాఁగి
హేమారవంబుతో నెద్దురైన వెలిమావుఁ, జిటునవ్వుఁ దఱుటలఁ జేసి యాఁగి
పదివేల గుఱ్ఱముల్ పన్నిన రథముతో, నున్నమాతలిని జేసన్న నిలిపి
యభిముఖమ్ముగ వచ్చు నందలంబులనెల్ల, నోరచూపుల చేత నొత్తిరించి
గీ|| యరుగు సురపతి కెదురు రానెఱవాఁడు కూడఁబోయెడు సాహసికుండు గాని
నాఁడులేడయ్యె బురిలోన నీడయగుచు, నతని వెన్నాడె సురలక్ష్మి
యంతెనంత. 197
- సీ|| ఇదె వచ్చె సురపతి యీమాట గురులతో, జెప్పుమా యనియెడు చిలుకవలుకు
నిండ్రుఁడొక్కఁడె కాఁడ, యిల్లాలుననికూడఁ దెలుపుచూయ నెకికోకిలయెలుంగు
అటఁబీఠమిడుఁడు ముందిటనర్హపాద్యంబు. లరయఁడి యనెడి రాయంచగళము
అతిధిలెవ్వరో వచ్చిరని తెలిచూపులఁ, దిలకించు మృగమ్మగీ కలకలంబు
- గీ|| కళవళము పెట్టఁజాడముల్ గట్టిపెట్టిలోనఁజనువారు నర్హముల్ పూనువారు
నగుచునందడిగొనుగురునాశ్రమంబు నెడకువిచ్చేసెనిండ్రుఁడయ్యింతితోడ, 198
- సీ|| ఇదియేమిరా యీమెనిటు నడిపిచెడు, నిబుధేంద్రుడను వింత విధమువారు
అంతఃకలహ మేమియయ్యెనో సంగృథి. సుఖమద్దిరా యని చూచువారు
వత్తురు పోదురన్నార్తలే కానిట్లు, కనులారఁగనమని గొఱుగువారు
నేడు కాల్పడవచ్చి నాడియ్యెడంగల, పనియొకపాటి గద నడివారు

- గీ॥ నగుచు శిష్యులు దమలోన, నంతలోన బాచులుగదీతి నిశ్శబ్దపదమలగుడు
గురుని మన్నన చవిగొన్న యిరువురపుడు, వచ్చి యర్ఘ్యంబు గొనుచు
నవ్వాసపునకు 199
- గీ॥ లక్షిణి సత్కార మొనరించి రథికభక్తి మంత్రతంత్రమ్మలందు నేమిటక చారు
తానయర్పించెనిదాణిఁదగినరీతిఁ దారక కణ రుణయుతాత్కారమలర, 200
- కం॥ తారను దత్పదముల నిజ, దారనుగని చకితుఁడగుచు దై వతపతియున్
దారపదంబులకెరఁగిన, వారలదీవించియామె వాత్సల్యమునక, 201
- గీ॥ ఎల్లవారికి నేమమాయఁటియొద్ద, నేల కాల్పడవచ్చితిఁతదవ్వ
వింతవార్తలులేవుగా వీటిలోనఁగొనుఁడు వీనినిశ్రమఁదీర్చిఁగొనుఁడుముందు 202
- కం॥ అని ఫలములిడిన హరియను, జననీ మాకెల్లనుఖము, సకలభరమ్మక
దనబుద్ధి గురులెదీర్పక, దనమిగిలినపనియుఁగలదె తచ్చిష్యునకున్ 203
- గీ॥ పరిమాగురులింటనున్నారె యిపుడు, దర్శనమునేయ్యసమయమా! తల్లియనుచు
నడుగునాలోన నచటఁబ్రత్యక్షమయ్యె, గరుణవర్షింఁచుచు పులసురగురుండ 204
- కం॥ సురరాజ్యరత్న మకుటీ, చిరపరిచితమాభిషేక జేరిచెభక్తిక.
బరిచిత తారాకోమల, కరశీడనధిపణచరణ కమలముఁజొరక 205
- కం॥ విరచిత హరపదపూజా, పరిచయముక బావనంబు భసితపరాగ
స్ఫురితము రుద్రాక్షక మధు, కరమగు కరకమలముననుగయిఁగొనియతనిక, 206

వ. గురుండు తత్సయ సమచిత భాషణంబుల నురేశ్వరిని మన్నించి వారల యభోచితా
సనాసీనుల నొనర్చి, నియమిత కార్యంబులొనర్ప నంతే వాసిగణంబులూ బనిచి పరిమిత
చ్ఛాత్ర పరిపుణుండై సురపరవృథుం గనఁగొని.

కం॥ ఏలయ్యనాకలోక, శ్రీలక్ష్మీతమైనమోము చెన్నుదొలంగె
బ్రాతేయ బిందుహతరుచి, నాళికమనంగ నమర నాయక చెపునూ, 208

ప. అని శచిం గమనాని. 209

కం॥ ఈ నాపుత్రిక మోమున, నేనాడు విచార మిట్టి దేనెఱుంగఁ గటా
నీనోట నేమివిందునో, యీనాఁగిది వెఱుంగులొలిపె నెంతయు మాకుక, 210

అ॥ అలవిగానిశత్రుఁడావిర్భవించెనో, కాక నీకు నీవికారమేల
యనిన నట్టివారై యనరాదు వినరాదు, విన్నవితనొక్క చిన్నమాట. 211

కం॥ ఏ నీ త్రిలోకసాహజ్ఞానుభవంబెల్ల నిక్కమనినమ్మితి నా
కీసీడఁబోనిమ్మత్తువు, నాననమున నిలిచియుండు బదిగననైతిక, 212

కం॥ కాలముసృజించు 'బ్రాహ్మణ' కాలముహరియించుజగము కాలవశమ్మో
కాలమునుగడవఁ ద్రోయం, జాలినవాఁ డొక్కడైన జనియించెనోకో, 213

ప మహాత్మా నీయెఱుంగని యర్థంబుగలదె. యమున విన్నవించు నవధరింపుము. మర్త్యుల
వత్సరమ్ము మాకు నొక్కవాసన మ్రట్టివాసనములు ముప్పదింట నొకనెలయు, వానఁ
బండ్రొండింట నొక్క హాయనమ్మును నవి నూఱు చెల్లిన మా యామువు పరిసమాప్తం
బిట్టి మేము పదునెవ్వరమును మాతో మాయట్టివారు మనువులు. జెల్లిన విధాతకొక్క
దినం బీకృయంబున నతని నూఁకేండ్లు నారాయణున కొక్కపగలు. గాగ నతలకును దన
వక్షశతాంతమ్మునఁ గాలవ శుండగు, మర్త్యుల దృష్టికే మమర్త్యుల మగుదుముగాక మా
కమర్త్య మెక్కడి యది కావున.

214

కం॥ ఈనశ్వరమగు పదమును, గానీ బ్రహ్మత్వపదముగానీ తుదకా
శ్రీనారాయణ పదమును, గానీ వాంఛింపనొల్లఁ గాలవశమ్ముక, 215

శ్లో॥ ఈయనిశ్చిత పదవుల నేవరింప, దేవలభియించు ముక్తి బోధింపవయ్య
యజ్ఞమోలేక దానమ్మొయనశనమ్మొ, తీర్థసేవయ్య దానిసాధింతునిపుడు 216

అ॥ ప॥ అనివిరక్తిదెలుపు నాతనిమాటల, నాదరించి కనులనల్ల మొగించి
ధ్యానముద్రనలరె దైవతగురుఁడుని, దానిమీనమైన హృదయబోలె. 217

కం॥ చిటునగవుతోడి కనుఁగవ, మెఱుఁగులఁ దొలికారు మొగులు మెఱవడిపలుకుం
దఱుఁగునొను నెఱుఁగువోవక, గఱుఁగునొను శాంతరసము గడలుగొనంగా. 218

కం॥ ధ్యానమ్ముల దానమ్ముల, హాసమ్ముల ముక్తిబడయు మాటలుజూటల్
దానిర్పల నిశ్చలతర, మానసపరిపాకమిత మెఱవడెనేనిన్. 219

అ॥ ప॥ వినుఁడులేక జగములిరులుగొన్నట్లుల, నెవనికనులమూత నెల్లజగముఁ
యగునొ యట్టి యీశునరసిన వాఁడయ్య, బహుళదననపాశ భంగకరుడు. 220

వ. ఆపర్యంతరమణీయ గుణాకరండు, నశేషకల్యాణగుణవిలయుండు, ననాది మలసంశ్లేష
విహీనుండు, నాచార్య వీర్య గాంధీర్య మాధుర్య మకరాలయుండు ననంత మహిమండు
నపరిచ్ఛిన్నవైభవుండు, సత్తాశోత్తర భూతోత్తరుండు, నిరుత్తరుండు, ననంతానందసందో
హ మకరంద మధువృతుండు నాత్మశక్త్యవృత్తాస్వాదప్రమాదరసికుండు, నశేష విష
యామోఘ శుద్ధబుద్ధి విజృంభణుండు, నఖండజగదాడ పిండికరణ పండితుండు, సర్వజగ
జ్ఞునకుండు, సర్వయంగళ స్వరూపుండును, విశ్వాధికుండగు రుద్రుండు. 221

కం॥ శ్రీనారాయణుఁడాదిగ, నానాప్రాణులసృజించి నానావిద్యా
జ్ఞానమ్మనుగ్రహించుచుఁ, దానెల్లజగమ్ము నడపుఁ దత్త్వత్క్రియలన్. 222

కం॥ పరుఁడై త్రిజగద్గురుడై, హరుఁడిడుభక్తులకు నెల్ల సమృతత్వంబున్
స్థిరుఁడై వేదాంతగుహా, చరుఁడై మునిహృదయనిహిత చరణాబ్జుండై. 223

- శం॥ ఏకద్విత్రిచతుర్వా చైకామేశ్వరస్సమృతైలమినోసంగుః
నాకమ్మ సత్సలోకము, వై కుంఠము ముక్తి, భక్తి పరులకుననినఁ. 233
- శం॥ బుధవాసరమునకింతటి, యధికఫలమైట్లు గలిగె నాచార్యయనఁ
బుధుఁడిట గ్రహపదమందెను, విధుమాళియజంచి వాని వేడుకయిదియుఁ. 234
- చౌపడ॥ అనవిని యిందుగ్గిండాచార్యునకున్
బ్రీణతులొనర్చుచు రాజ్యభరమ్ముఁ
గొన నర్థించుచు గురుతరభక్తిఁ
గొని గురుననుమతిఁ గోమలితోడఁ. 235
- చౌపడ॥ తడబడు నడుగుల్ నొడీబడునుడుగుల్
సడలెడుతోడవుల్ నుడిబడుచూపుల్
గడుకొనగురువుల విడిచెడునెడలఁ
విడనేరకయను వెడలుచువారల్. 236
- చౌపడ॥ ఉడుపథమునఁ దారుడుగకచనుచో
నుడు గరగొనిఁ చనువడువు దలిర్పఁ
బడిదీరించి వెంబడిరాయంచల్
నడపెనుదొరలకు నడునడులెల్లఁ. 237
- చౌపడ॥ తడయని మనములు బడలినతనువులు
విడివడుకొప్పలు ముడివడిచొప్పలు
బెడగుదనంబును వెడగుదనంబుఁ
గడలుకొనంగాఁ గడచను నెడలఁ. 238

చౌపద॥ కాంచీ హంసీకలకలములు నూ
చించెను వారికిఁజించెదరింకన్
సంచితభవముల పత్యవ్రతమున్
గాంచుటచేనని కలమధురముగాన్.

239

ప. అట్లు చని.

240

క॥ కాంచీపట్టణనాయకున్ ద్విజగతీకల్యాణ సంఘాయకున్
గాంచెన్వంచిత పంచబాణు గిరి కన్యాభూషితార్ధాంగుఁ బూ
జించెన్నిర్జరసార్యభౌముఁడు నుతించెన్నించెఁగామించె న
ర్థించెన్వదయసేయ వేయని కృతార్థభావదానార్థియై.

241

క॥ దేవుండెవ్వఁడు నీదుముంగల మహాదేవుండు వీవుండఁగా
నేవాడీశుఁడు వేరికీశ్వరుడనై యీవుండ నేవారికిన్
నీవాడెవ్వఁడు గానివాడెవఁడు తండ్రి నిన్నునర్థించెదన్
నీవల్లభ్యముఁజూపు నేళయిదె మన్నింపగ దే యీశ్వరా.

242

మ॥ ఎవడయ్యా భగవత్పదార్థుడగువాడీ విశ్వవిశ్వంభరన్
భువనాభీలహాలాహలంబుఁ దినెనో పోనిమ్ము కాలాంతకున్
దవులన్ దన్నెనొ పట్టణ త్రితయమున్ భస్మమ్ము గావించెనో
శివ! నీవొక్కఁడునక్క నెవ్వనికగున్ జేయంగ నిక్కార్యముల్.

243

సీ, అభవుండునవ్యయుం డాద్యుండనతుండు, సత్యస్వరూపుండు శాంతుండనియు
విశ్వాధికుఁడువిధి విష్ణుసంభావుండు, కాలకాలుఁడు జగత్కర్తయనియు
అక్షిణదాక్షిణ్య రక్షితసేవకుం. డుత్తేంద్రియరగుఁడు త్ర్యక్షిండనియు
వరమమునీశ్వర వరహృదయాంభోజ, వికసనాలోకన విభవుండనియు

- తే॥ నిన్నుఁ బలుకంగఁబూనిననిగమముఁలును, వాఙ్మనోకూరమహిమానుభావుఁడనిన
నైతవాఁడను నేస్తుతియింపనిన్ను, నన్నుఁదరియింపఁజేయుపగిసన్నమూర్తి, 244
- ఆ॥వె॥ ఎన్నికోట్ల జనిమ లెత్తితి నోకాని, యెఱుంగఁ జాలనైతి నింతదాక
నెఱిగియెఱిగి యింక మఱవనాతరమానె, నీమహాదభజన నిటలనేత్ర, 245
- కం॥ అని ఛ్యానపరవశుండై, కనుమూసిన యంతలోన గఁభీరజటా
స్వనదమరధునీనాదము, తనరాక నెఱుంగఁ జేయుతతనాదముగా, 246
- ఆ॥వె॥ వచ్చినిలిచి యేనువచ్చితిలెమ్మింక, నడుగువలయుదాని ననినయంతఁ
గనులవిచ్చిగాంచి గల్యాణవిగ్రహు, బాలచంద్రధరునిఁ బ్రణతుండగుచు, 247
- ఆ॥వె॥ వివిధజన్మములను వేసరియున్నాడ, నీకటాక్షమునకుఁగాకమున్ను
నేడుకర్మబంధనిర్మూలనముసేసి, యభవయెసఁగునాకు నమృతపదము, 248
- కం॥ హరి యిట్లువేడ నపుడా. వరమిడి యీక్షేత్రమింకఁ జొరందరభా
సురనామమంచునంచును, గరుణించి జగదురుండు గన్పడఁడయ్యెన్, 249
- కం॥ కామాక్షీ కరుణాపీ, తామ్రత సిద్ధార్థయైన యమరేశ్వరితోఁ
దా మిన్నందుచు హరినిజ, ధామంబునకేగె సురవితానము పొగడన్, 250
- కం॥ ఇది పరమము గోవ్యంబగు, నిదిసిద్ధిద మఖిలశుభసమీహిత తీర్థం
బిది యీపొరందరకథఁ జదివిన వినఁగనినఁగలుగు సకలార్థముల్, 251
- చ. అనిన నప్పురమమనీంద్రుల. నూతుంగమంగొని ప్రమాదితౌంత్వకిరణంబుల నిట్టనిరి, 252

ఉ॥ నిస్తులితాత్మగౌరవ తృణీకృత భాగ్య! కవీంద్రదేశిక
ప్రస్తుతభాగ్య! సంస్తుతిపరాజ్ఞుఖ వాఙ్మయభోగి భోగిభూ
వస్తవసంతతప్రీత! శస్త్రయశస్తు హి నాంశుబింబ! తే
జస్తరుణేందుమండన! వశేవదభావణ! సత్యభూషణా! . 253

క॥ (శ్రీ)శైల భ్రమరాంబా ధీశక్తపాజాత! సాహితీ పరమేశా
యాశార్చన పరతంత్రా, యాశాంతయశస్క! మల్లికార్జునదేవా! . 254

మాలిని॥ హరచరణభుజిష్యా! అల్లమా రాధ్యకీష్యా!
సురుచిరమృదుషద్యా! సూరిహృద్యాత్మవిద్యా!
పరమగుణగరిష్ఠా! భవ్యతేజోవరిష్ఠా!
చిరతర నిజకీర్తి! శిష్యసాభాగ్యమూర్తి! 255

మ॥ పరదాచార్య గురుప్రవర్ధిత జగత్ప్రఖ్యాత విద్యాలయాం
తర విద్యత్పద పద్మభ్రంగ మధురధ్వన్యాత్మ కాంచీపురే
శ్వర మాహాత్యమునందునోఁ బ్రకమమాశ్వాసంబు దీనిస్మహే
శ్వరుఁడా సూర్యసుధాకరమ్ముగను శశ్వత్ప్రీతిఁ బాలించుచున్ . 256

శి వ మే .

శ్రీ కాంచీ ఖండము

రెండవ అశ్వాసము.

(శ్రీ) గుమ్మటారి సంగమ వాగీశ న్యాయ సార్వభౌమ హృదంత
ర్భాగాస్వామీ! స్వామీ! భోగేశ్వర జనక! విపుల పుణ్యచరిత్రా. 1

—: కాంచీకి గరిగియును పేరు నచ్చుట :—

విసవయ్య కామహర్షణి మునివర కాంచీ మహత్త్వమును విన వినఁగాఁ
దని వొందని మా మనములఁ, దనియింపవె నీ మృదుక్తి ధారల ననినఁ. 2

5. తొల్లి మేధావి ప్రసిద్ధుడగు నారాయణుడు హరవామాంగ సంగతుండై దివ్యవర్ష
సహస్రంబు లీశ్వరవహించిన, నతఁడు సంతృప్తుండై వత్సా నీయభీష్టంబు వేడు మన
వుడు, నతఁడు దేవా! యీవచ్చు కల్పంబునకు మేఘవాహనసంజ్ఞననుగ్రహింపు చుండు
సబ్రహ్మకంబగు జగంబు సృజింపదలఁకు ననుమతింపవే యనిన, నీవు కాంచీనగరంబున
నన్ను యజింపు చుండు నీయిష్టార్థంబు సిద్ధించుననిన. నల్పిష్టండు పారందరమ్మున కరిగి
యందుఁ బుణ్యకోటియను నొక్క సోవరంబు నిర్మించి నియుతుండై ప్రతివినంబు
సహస్రప్రసాదంబుల నీశ్వరు నర్పించునెడల. 3

ఏపూర్వజన్మవాసన, యో! పురహరు పూజకొఱకు నుడుగక రేవుల్
మాపులు దడవులఁబట్టియు, శ్రీపతికొకసింధురమ్ము స్థిరతరభక్తి. 4

కనకకరవీరపున్నా, గనమేయాన్మత్త కర్ణికారాళోకా
ర్కన వీనజాతినుమములు, దనరంగాఁ దులసిబిల్వదళములతోడఁ, 5

- మ| దిననాథాదుఃకాంతి సంతతుల కర్థిక్ స్వాగతంబిచ్చి యీ
యనివానిక్ నిజసౌఖ్యశాయనిక హంసాలాపమాలించి మేల్
కనువానిక్ మధుపశ్యతోహర కరాఘాతంబు శంకించు వా
నిక్ దెచ్చుక్ గసిగండుఁ గంధనంబు దంతిహ్వామి పద్మమ్మలక్. 6
- కం| తానెచటనుండి వచ్చెనో యేనాఁడుఁ దమీయపూజకించుకయేనిక్
గానీదుకాలహరణం బేనుంగే పుణ్యమహిమ నెనసెనొకానీ. 7
- మ| ఒకనాఁడమ్మదభద్రసింధురము దానున్నాదియోలేక యు
త్సుకియోకాని కొలంకులక్ గలఁచుచుం, దుర్వారతుండాహతిక్
వికటాంఘ్రిస్ఫురదుగ్రతాండవములన్ వేధించె బాఘోంతర
ప్రకటగ్రాహఘలీ కళీరచయముక్ బ్రాణంబులల్లాడఁగఁ, 8
- మ| అది సైరింపక నక్రమొక్కఁడు నిజాహంకారమేపారఁ ద
త్పదమున్ ఘోరనిశాత దంష్ట్రీకల చేబట్టెం గజేంద్రుండు భీ
ష్మదఘంకారవిజృంభితుండయి సరఃపారంబుఁ జేరంగ లా
గెఁద దీయోద్ధతి సాగనీయదదియుం గిందయ్యు మీఁదై గడుక్. 9
- శా| తుండమ్మార్చును వాలమార్చును వడిక్ దుద్దాంత పాదత్రయిక్
గండల్వాయఁగఁ ద్రొక్కు వెక్కనపడున్ గాలూద నుంకించు న
కొండబోని గజంబు డిల్లివడి యాక్రోశింపఁగా జీలగుం
బెండుం బోలికఁదేల్చి యార్చుఁ గొలనక్ బెల్లుబ్బియానక్రముక్. 10
- కం| జలచరముబారిఁబడియూ, జలప్రియము చిక్కువడియో జాతుర్య పదో
జ్జ్వలకవితకు కవిచేబలెఁ, గలఁగెనిరంకుశుండు రాజుగల రాజ్యమటుల్. 11

- మ॥ శివపూజావసరమ్మనయ్యై హరికిఁ సేకూర్చు పుష్పాలి నేఁ
డెవరందిత్తురొ యేమిఁకూనొ యిదినాకేనాటిపొరబ్బమో
యవురాకాల్పిడదె త తొక్కువడియుం బ్రాణంబు లూగించె నీ
చవనాటంబిదియంచు దంతివగచుక స్వాంతమ్ము ధ్వాంతమ్ముగఁ, 12
- మ॥ కరణీయమ్ముల నెల్ల దీర్చికొనియే కామేశ్వరుంగొల్వఁగా
హరియే తెంచి యధాప్రకారముగ వేదండమ్ము నేడెలకో
యరుదేదింతకు మున్నొకప్పుడును దానాలస్యముం జేయదే
సరిలేవచ్చెడు నింతనంతననుచు జర్పించి యర్చాత్వరఁ, 13
- క॥ పంచాక్షరీగుహాంతర, సంచారవినోది జననసామజభేదిక
పంచాస్మ్య నిజహృదంతర, సంచారినొనర్చి మఱచె సర్వజగమ్ముకఁ, 14
- క॥ ఆవేశనగ్గజేందుఁడు వేదిధములఁ బోరిపోరి విసివి విసివియుక
లావేదినకృబంధము, త్రోవంగాలేకమనసు తుకతుకలాడఁ, 15
- క॥ ఎన్నాళ్లనుండివచ్చెద, మున్నేనకృంబు గిక్రిముఁ గనబడదే
యిన్నీచునొంపనెట్లగు, నన్నా రాయణునిపేర్ని యబ్బకయున్నఁ, 16
- క॥ అని చింతించుచునొక్కట, ననిమిషవల్లభుని బదములంటఁగఁదొక్కిఁ
తనురంధ్రమ్ముల వెలువడు, కినుకయన న్నెత్తురొరలఁ గెరలియురవడిన్, 17
- క॥ నౌకంబోనిమహా గజమ్మును జలాంతర్గామి దంష్ట్రాద్వయీ
స్వీకారమ్మున ముంచియెత్తు నెడలన్ భీతిల్లి యాధాకమక
జీకాకుంబడి తెల్లమోమిడి కడుక సిగిల్లి నల్లిక్కులం
దాకృష్టమ్ములు దాని నీడలనఁగా నల్లాడెదిజ్ఞాగముల్, 18

కం॥ ఉదయాస్తమయములెఱుగని, విదిత స్వారాజ్యమేలువీరు,దు నిందుగ్గిం
డిది గడువుమాదమనుచున్, బదినూలుకనులు తెఱచి భరపడిచూచె॥ 19

కం॥ హుంకారమ్మలడంగెను ఘ్రింకారిమ్మలునుదగ్గఁ గ్రేవలభృంగీ
ఝంకారజాతమగున, య్మంకారమునందు మనసునుంచి గజమ్మకా. 20

ఉ॥ ఓహరిసాహరిన్ బెనఁగియున్ జయమందుట దుర్లభంబు నా
కోహరి! యాదిమత్స్యమగునో యిదియయ్యదికాదయేని యీ
సాహసమీ బలంబు బృధుశౌర్యము సారమునెందుఁగల్గెడి
(శ్రీ)హరి కానవే చరణసేవకు నీమకరపరీషిడితున్. 21

మ॥ జగతీరక్షణబద్ధకంఠునిగా సత్త్వప్రభానాత్మగా
నిగమప్రస్తుతగా నిరంజనునిగా నిర్వాజవాత్సల్యగా
భగవద్వాచ్యునిగా బరాత్పరునిగా బ్రహ్మాండసంఘాతగాఁ
దగ మానీశ్వరులందు రెందునెవనిన్ ధ్యానింతు నయ్యాశ్వరున్. 22

మ॥ చిఱుచీకట్లుగ్రసించె నేత్రముల, నొచ్చెన్ మేనుహెచ్చెన్ శ్రమం
బారసెన్ గాలుకలంగె బుద్ధివెడ నిట్టూర్పుల్ చెలంగెన్ శుత్రుల్
విరిసెన్ గాలముదాపురించె నెపుడో విశ్వేశరక్షించుటల్
శరణుఁటిం దొరవంటి నీడము లిద్దంగొంటిఁ బాలింపవే. 23

శా॥ దైవంబీవని యార్యులందురు దయాదాక్షిణ్యముల్ నీమదిగా
లేవా! నాపడునార్తిసుంతవినఁగాలేవా! జగంబేలఁగా
లేవా! తొల్లిటి నేనిపుణ్యఫలముల్ లేవా! ననున్గావఁగా!
నీవేలేవనిపింతు వేటికిఁబు తండ్రివిశ్వసంరక్షకా! . 24

॥ నీపాదమ్ము భజించితిన్ సతము నే నీగాధలాలించితిన్
నీపై భారము వేసితిన్ మనమున న్నిరూపె భావించితిన్
నీపాలంబునయుంటిఁ జిక్కితినుదన్నరాట దండ్రిహతిన్
నీపూజార్థమే దేహమిత్తునిదె దీనిఁగొమ్ము విశ్వేశ్వరా! . 25

॥ నీకల్యాణ కథామృతాంబుధి మునున్న స్వాణమున్ గాంచితిన్
నీకై ప్రాణములిచ్చికొందు నిదిగోనిర్వాణసామ్రాజ్యమున్
నాకన్నన్ ఘనుఁడైన భక్తు నెవనిన్ గల్పింపఁగాఁబోకుమీ
నాకున్ జన్మము నీకుమిచ్చునెడలన్ బాలింపునీభక్తుగా. 26

॥ ఆలింతువా పాలింతువా, చాలింతువా నిన్నుఁగొల్చునదృక్తులతో
లాలింతువా తేలింతువా, యేలింతువామోక్షలక్ష్మి యీశ్వరనన్నున్. 27

॥ పాలింపంగదె మందబుద్ధినననుక బ్రహ్మాండభాండోదరా
ఆలింపంగదె నామొఱుక్ శ్రుతివచో వ్యాపారదూరేస్థితా
లాలింపంగదవయ్య నామనవి కల్యాణస్వరూపా ప్రభూ
నీలోనన్నును జేర్చి కావంగదవే నీవాడనన్నేలవే. 28

॥ ఆనుచునాగజమ్ము హరిఁగట్లుప్రార్థించి, బడలి బడలి బలము నడలినడలి
విషయవాంఛలెల్ల విడివడ విడివడ, నెడఁదయీశుఁజేర నొడలుమఱచె, 29

॥ ఆ యాకోశము వాయులీనమగుచున్ వ్యాపించి విశ్వమ్మునం
దాయబైఱ్ఱుశ్రవో గుహాంతరము చాయన్ జొచ్చిమార్మోసినన్
చేయంబూను శీవార్చనాసమయముం జెల్లెంతునాలేక నే
డీమూర్తింబడిమిగ్గు నిగ్గజము నెట్లెపోయిరక్షింతునా. 30

మ॥ అనియూహించి శివార్చనాఘటితమర్యాదక విలంఘింపఁగా
డనుచున్ దన్నుభజించు నాగవిభుకు య్యాలించి పాలింపఁగా
మనముత్కంఠితమాచునుండ శివునిన్ జాలేందుమాళిక్ గృహ
వనధి భక్తియధావిధి సకలసేవ గొల్చి గోవిందుడున్, 31

క॥ కమలాక్షనామధేయము సమర్థమగుఁగాకయంచు సమధికి భక్తి
గమలములఁబోనికన్నుల, సమర్పణము సేపెహరుని చరణములందున్, 32

క॥ మెచ్చితిమెచ్చితినిదిగో, వచ్చితినిసాహసంబు వలవదుమిగులక్
నచ్చితివనిశివుడంటిన, వచ్చెన్ హరికపుడ పుష్పవన్నయనంబున్, 33

ఉ॥ చక్రివిభూషణుండయిన శంకరుఁడంత జలంధరచ్చిదా
వక్రిపరాక్రమకృమత వాడిమిఁగాంచినయొక్క చక్రి మా
యక్రిము నక్రిముం దురుముమా! గజనాథునిఁ గావుమంచు నా
చక్రికినిచ్చి దానిఁగొని శాన్తి సముజ్వల విక్రిమంబునన్, 34

శా॥ దుశ్చారిత్రుమదాంధు భక్తుగజవాధుంబట్టి పల్లార్చనా
వాశ్చారాధముఁ ద్రుంచుమందుఁ బనుపక్ వైకుంఠుఁ డుద్గతాత్మిక్
పాశ్చాత్యారుణ బింబమాయనఁగఁ దద్వార్తధ్యముంజొచ్చి య
త్యాశ్చర్యముగ వ్రేల్చిడిం దునిమనంతం జక్రిమానక్రిమున్, 35

సీ॥ కొండనెత్తినవాఁడు కొండనొత్తినవాఁడు, కుండలిమేనిపై నుండువాఁడు
బాణురాచినవాఁడు బాణుగాచినవాఁడు, తనమామయింటిలోఁ దనరువాఁడు
నొడలునల్లనివాఁడు నొడలుతెల్లనివాఁడు, తనజాయఁదనమేనఁ దాల్చువాఁడు
మదనుబొందినవాఁడు మదనుద్రవించినవాఁడు, వెలిదాలుతేజిపై వెలయువాఁడు

సీ॥ భిన్నరూపంబులందియభిన్నులయిన, హరియుహరుడుగుగజరాజునార్తిదలంగి
యంజనాచలహిమశైలమంజకాంతి, పూరములుచాలుకొలిపెడిమూర్తులలరకిరి

కం॥ ఎదుటం గన్నట్లేనయెడల, దదీయదివ్యప్రసాద ధన్యమృగు న
మృదగజము సక్రబంధము, ప్రియించిన పరమవిభులవినుతించెనిమిల్. 37

సీ, నాగుమెట్టితివీవు నాగుజెట్టితివీవు, శరణయ్యమీపాద జలజములకు
శ్రీధరించితివీవు శ్రీధరించితివీవు, శరణయ్యమీపాద జలజములకు
శరణిగెట్టితివీవు శరణిబట్టితివీవు, శరణయ్యమీపాద జలజములకు
గంగగంటివిసీవు గంగగొంటివిసీవు, శరణయ్యమీపాద జలజములకు

సీ॥ హరమహాదేవశంకర శరణుశరణు, హరిమురా రాతినరసింహ శరణుశరణు
హరపరాత్పరపురహర శరణుశరణు, శరణుశరణయ్యననుగన్న జనకులార, 38

కం॥ అనునెడల నగ్గజేయని, నరుకంపారసతరంగి తామరతటి నీ
వినిమయకటాక్ష రేఖల, గనుగొనుహరుజూచి హరియుగద్గదగళుడై. 39

శా॥ శంతంబందున నీలనీలమగుచు గంధేధచర్మాకమై
కుంతీభూతత మిస్సమై పరమమై గోరాజవాహంబునై
కంకేరావనదీక్షమై, వెలుగు నీకల్యాణతేజంబు ను
త్కంతంగొల్పెద మమ్ముఁబోవగదె మూడైవంబ కాంచీశ్వరా. 40

మ॥ మదమత్తాకృతి చంచలాంగకము నిర్మర్యాదవిధ్వంసితా
భృదయూపాదక పుణ్యకర్మకదళి కౌన్మాదవృత్తమ్ము భీ
షద సంచారకథావితాఖిల సునృగ్వారంబునో మనమో
మదహస్తీంద్రియు నెక్కి త్రిమృరినను బాలింపుచి క్షేశ్వరా. 41

శా|| ఓంకారాద్విగుహానివాసము శరణ్యైతిష్ఠతీ చంద్రికా
శంకాకారి సతాసమంచితమచాస్త్ర వ్యాఘ్రగుంధేధమున్
పంకధ్వంసముపాలితామరముచే పంచాస్యమున్నిన్న నా
శంకామార్గమడంచి ముక్తినిడ నశాంతిమ్ము సేవించెదన్. 42

సీ. పశుపులమన్నేలు పశుపతీననుమున్ను, నిమ్ముగానమ్ముగా నేలలేదె
ప్రకృతిన్ బాలించు పరమమోహినినన్ను, నింపురాణంప మన్నింపలేదె
నారాయణీరూప ధారినన్నీ మేన. సగమిచ్చితగ మెచ్చు జగలులేదె
చరణసేవకుడందు గరుణించియే నేళం, బదివేసములవోస మనుమలేదె

శీ|| నేడువారిఁగాచికరిఁగాచి నీదుభక్త, వత్సలత్వంబుచాటవే వరద వరద
వరదయాభుతం బలుమారులరసి యరసి పేర్చినీపాటిననుఁజేయవేమహాత్మ్య. 43

కం|| వరదానవహర వరదా, వరదానవిశారదా! విశన్నగ వరదా
వరదాంతహృదయభ్రంగీ, వరదానజనప్రసన్న వారిణవరదా. 44

కం|| హరియిట్లు పలువిధమ్ముల వరదాయనితనునుతింప వరమండవగుమీ
హరినీవుననుచునరుడా, కరికినిమోక్షమ్మునొసంగి కరుణామయుడై. 45

కం|| కరియున్నగిరియు నీవయి, గరిగిరియనఁ బరగుఁగాకకల్పాంతమ్ముగా
నిరతముభక్తులఁబోచుచు, హరినీవిట వరదరాజ వసుమని పలికెన్. 46

కం|| కరియునుహరియును దమతమ, చిరవాంఛితసిద్ధియపును చెందిరిగానన్
పరమమగుభక్తి కెందును, బురుడగునే తపము గివము మునివరులారా. 47

విష్ణుశ్వరుఁడు వికటచక్ర వినాయకుఁడగుట.

108 గజనైత్యపీడితమ్ములు, త్రిజగమ్ములునొక్కపెట్టఁ ద్రిజగద్గురుజే
రి జగత్త్వోభము నుడువఁగాదె జగద్వల్లభయటంచు నెంతయువేడఁ. 48

శా॥ ఓంకారమ్మున వారలందనిపియూ యొంకారసింహాసనా
లంకారుండగు శంకరుండు ప్రణయోల్లాసంబునం జూచె నా
యొంకారమ్మునుదానఁబుట్టెను మహూఽత్యుగ్రిండు శాంతుండుదా
ఘీంకారించుచు దంతివక్త్రఁజొకఁ డక్షిణ ప్రభావంబునఁ. 49

శా॥ పుట్టుచునాతఁ డీశువనువుంగొని యంతజగమ్ముబాధలఁ
బెట్టెడి రాక్షసాధముని వీటికిఁబోయి, నయమ్ముశ్రేయముఁ
ముట్టవచించినన్వినని మోఱకనయ్యసురఁ దురమ్ముదఁ
బిట్టుగలంచియాడి, విసివించినవించిన యల్కపెంపునఁ. 50

శా॥ తుండాతుండి రదారదిప్రముఖమా దుర్దాంతయుద్ధమ్ములఁ
జెండాడంబడియుం గజాసురుఁడు శిక్షింపంగరాకున్నచోఁ
జండశ్రోధమునఁ రయోద్ధృత రదస్పారై కఘాతమ్మునఁ
దంగాహిపురమ్ముఁ జేర్చెనసురఁ దంతానశాన్త్యుండొగిఁ. 51

109 అనురుఁడు మూషకమ్ముగుచు నాగజవక్త్రభజించె దేవతల్
కుసుమపువసలన్ గూరిసి కోయసియాద్పుచు నాడిరప్పరొ
విసరబహుప్రకారకల విస్ఫుటమంజునినాదమాధురీ
రసములుచిప్పివెఁ భువనరంజకుఁడా వెనకమ్ము సన్నిధిన్. 52

కం॥ నటరాజనందనుండట, నటించె లంబోదరుండు, నగియెనుశశి య
ప్పటి వికటనృత్తమునకా, కుటిలునిగని విఘ్నవిఘ్నకు కోపముతోడన్. 53

మ॥ అపనిందల్ జనియించు నిర్లనినచో నంచా శివో దిట్టినన్
గృపమై నీశుండువచ్చి వానిని జతుర్ధింజూచినం గల్లు న
య్యపనిందల్ ధృవమవ్వియున్ దొలగఁగా కాలింపనీగాధలీ
కృపఁబం బోవుమటంచు వానికిఁ దదంగీకార మచ్చించుచున్. 54

శా॥ ఆ వికాంతుని విఘ్నముల్ మెసపుమయ్యాయంచు శాసించి పైఁ
గావించెన్ బ్రమధాధి రాజ్యపదవీ కల్యాణసేకంబు నా
దేవున్ విఘ్నవినాయకుండనుచుఁ గీర్తించెన్ జగమొల్లఁ ద
త్సేవాతత్పరమాచు వానిని యజుచేం జించె బాపాఘముల్. 55

గీ॥ అష్టసిద్ధులు వరియించె నతని నతఁడు, పాదపూజ్యుండు విశ్వ విశ్వమునకతని
మహిమలత్యద్భుతమ్ములా మహితుఁడొక్క, వేళవిచ్చేసి సాగర వేళయందు, 56

శా॥ గంఢూషించెను సాగరాంబువుల విఘ్నస్వామి కీర్తిదార్థ మా
చండా వేగమునన్ బయోధిశ యనాంచన్నాభి పద్మమ్ము నం
దుండన్ లేక చలించె ధాతసిరి యుజ్జ్వాగెన్ ఫణిస్వామి వే
రొండయ్యెన్ గరుడుండు నిల్చె నెటులో యూగాడి తూగాడుచున్. 57

సీ॥ వింతయిదేమంచు విష్ణుండు పరికింపఁ, బాంచజన్యమదొండు వలననుండి
ఘోషింపవిని గడు రోషించి దనచక్ర, మూవైపునకు వేయ నదియునంత
వికటమై ధ్వనియింప విని యుల్కిపడిలేచి, యానవ్వడినిబట్టి యచటుచేరి
శంఖమ్మనొత్తుచుఁ జక్రమ్ము ద్రిప్పెడి, విఘ్నేశుఁ గనుగొని విస్మితఁడయి

గీ॥ దక్షిణావర్త విఘ్నేశ! దంతివదన, వికటచక్రవినాయకా విష్ణునన్నుఁ
బేర్చి మన్నింపవేయని చెక్కువిధుల, నతనినర్చింపవయపుట్టి యాతఁడనియె, 60

కం॥ ఈచక్రము నీశంభుము, నాచేతికి ఛాటికాటునా! మా జనకుల్
నీచరితమెచ్చి యిచ్చిరి నీచే నివి వీనిచేత నీవును మెఱయక, 69

కం॥ కావున నీవధరింపుము కావింపుము బోకరక్ష, కదరి భటవనీ
దావంబవగుచు వెలయుము, పావన శేవభక్తిభరిత భవ్యచరిత్రక, 60

చం॥ అనిన మహాప్రసాదమని యవ్యభుఁగాంచిఁ బ్రవత్తిఁగొల్పియా
యనితర దుర్గహంబులగు నట్టి సుదర్శన పాంచజన్యముల్
కొని యలవిఘ్ననాయకుని కూరిమిఁ బేరిమిఁజేసిగల్పెఁ బె
క్కనిమిష వైరికోటుల సురారి యనన్నుతిఁగాంచి వెన్నుఁడున్, 61

కం॥ సాధకములు ముక్తికిని, సాధకములు భక్తతతికి బహుపాపవ నీ
మాధకములుశోధకములు, బోధకములునగుచు వెలయుఁబురహరుచరితల్, 62

కం॥ చిత్రములు దురితబంధల, విత్రమ్ములు పాత్రములు పవిత్రములు జను
ర్దాత్రమ్ములు శివదేవు చరిత్రమ్ములు భక్తజన పరిత్రాణమ్ముల్, 63

కం॥ బ్రహ్మక్షేత్రమ్ముగు నది, బ్రహ్మయు యజ్ఞమ్ముసేయ వరియించినదా
బ్రహ్మణి యనెడి సూతుని, బ్రహ్మోపాఖ్యాన మిపుడు వచియింపగదే, 64

కం॥ అని మునులువేడ సూతుం, డనఘులు ముమ్మార్తులకును నావాసమై
పెనుపొందు కాంచిమహిమము, వినిపించెద నేర్చినటుల వినుఁడియనుచుక, 65

సరస్వతీ బ్రహ్మల వివాదము.

- కం॥ శ్రీకరమై నిగమసరో, జాకరమై హాని రాజహంసాకరమై
లోకపితామహపాలిత లోకమై వెలయు సత్యలోకమునందుక. 65
- మ॥ సకల స్థావరజంగమాత్మక జగజ్జలంబు సేవింపఁగా
నొకనా డంబుజభర్మపీఠమునఁ దాన్వోలగంబుండి లో
క కథాదోరణిఁ దారతమ్యముల వక్కాణించుచుక బ్రహ్మ యే
మి కళన్ బల్కెను వాణికన్నఁ గడు లక్ష్మీదేవి యన్మాటలన్. 67
- కం॥ ఆమాటలు ముగిసెనొ లేదో మొగములువాంచె విమల దుర్వార తపో
ధీమహితాఖిల విద్యా, ధామములగు నమరసిద్ధ తాపనగణముల్. 68
- సీ, తనవేయి పడగలు ధరణికిందికి మాటె, ఫణిరాజు నమ్మి ఖాష్యకర్త
తలవాల్చి హానియై ధరణికిందికిడఁగఁ, జనెఁ గపిలుఁడు యోగశాస్త్రకర్త.
మహతి పలుకమిడేసి మతిచెడి నారదుం, డఖిల లోకమ్ముల యందుఁదిరిగెఁ
తనదైవత గురు పదమ్మునురోసి యా, సురగురుండెచటనో సురుఁగ నరిగె
- గీ॥ గారి కోపించె శంకరుండోయనియె, నగియె విష్ణుండు లక్ష్మీ సంతసమునందె
భానుబింబముగడుఁగళాహీనమయ్యె, నఖిలజగంబునుజడమయింబయ్యెనంత. 69
- కం॥ కుటిలనటద్భూకటి తట, నిటల పఃసుప్రణయకోపనిష్ఠుర తాప
స్ఫుటచలుల కటుకటాక్ష, చ్చటలంబరఁగించి వాణి జలజాసనుపై. 70
- కం॥ నదులందునై న నాకున్నదియే ఘనతా పదంబనన్విధి నగుచుక
నదులందు ఘనత గంగా, నదియుండఁగ నీకుఁగలుగునా! చెలి యనినక. 71

- కం॥ నేనచ్చిన విద్యలచే, దానింతటి పేరుగాంచి తప్పకనన్ను
మానించుటకును బదులవ, మానించునె నాధుడనుచు మనమెఱియంగా. 72
- కం॥ తలలోని నాల్కపతి కని, కలజగములుసౌగడఁ బేరుగాంచిన నన్ను
నలువెంత కటికమనసో, యలుసుగములు పలుకు లిట్టులాడునె యకటా. 73
- కం॥ తనమాటబడిని నడచుచు, వనితయు దన్నెంత గొలిచి వలచినయేనికొ
మనమీయని చనవీయని, మనవిని విననట్టిపతిని మన్నించుటెల్ల. 74
- కం॥ కానిమ్ము చూతమీతని, నానావిధ సృష్టిలోన నా తొలగుటచే
నైనట్టిగుణము దోషము. తానై యపుడేమి చేయఁదలచునో యరుచుకొ. 75
- కం॥ మీమెచ్చని యీనాతో, సామీ! కాపురముసేయఁ జాలరటంచుకొ
మైమొఱుగఁ బద్మగంధుని, భామినియు సరస్వతీ ప్రవాహమునందుకొ. 76
- ప. అంత.
- కా॥ లోకులృత్తులు సంపదంధులు జడుల లుబ్ధాగ్రుల దుష్పద
స్వీకారాదిక గర్వితుల కులపథూ విరోహకుల వంచకుల
లోకఘ్నుల పితృమాతృ సోదర సతీబంటాకులున్ దేశ గో
లోక ద్రోహులునై కలంచి రొకటొక లోకమ్ములు నృత్తులై. 78
- || వండితుం డనినచో పరిభవించుటెగాని, రప్పించి మన్నించు రాజులేడు
కవియన్నచో దిరస్కరించుటేగాని, విని గౌరవించెడి విభుడెడలేడు
గాయకుండనఁ దలకాయ ద్రిష్టపెగాని, యేగాని యిచ్చుట యెఱుగఁజేపడు
సత్యమహింసయు శాంతమ్మ దాంతమ్మ, సకలధర్మమ్ములు వికలమయ్యె
- || తనదుసృష్టినిగనుగొను ధాతకపుడు, వెఱుగుపాటయ్యె గృత్రిమవిధులుపెరిగి
సృష్టికెల్లనుబ్రతిసృష్టి చెలఁగికలఁచె, భారతీవరహితము నాబ్రహ్మమనము. 79

కం॥ గుణగుణలువోకగానీ పాపగం బలుకంగఁజాలు బుధుఁడొక్కఁడు లేఁ
డు సమీక్ష చేసి చూచినఁ, బనులే మానవులకన్న బాగనిపించెన్, 80

కం॥ విజ్ఞానము విజ్ఞానము, విజ్ఞానముగోలతప్ప విశ్వంభరలో
విజ్ఞాని యొకఁడు గలుగం, డజ్ఞుడై యాకాలమందుఁ బ్రాజ్ఞుడయ్యెన్, 81

గీ॥ అర్థమార్జింపఁ దలకొని యర్థమిచ్చి కృతకవిద్యలనేర్చి భారతిని విలిచి
పండితమృన్మయలైడఁ బ్రబలితుడకుఁ, దాటుమాటుగఁజేసిరి ధర్మములను, 82

గీ॥ తెల్లమొగముల వైచెడు దేబెవెల్ల, సార్వభౌములు నాఁడు గసాయివాఁడె
మంత్రి యక్షరశూన్యుడేతంత్రకర్త, యయ్యెనన్యాయవాదిన్యాయాధికారి, 83

గీ॥ ప్రజలరక్తము పీల్చెడు వాఁడు తేఁడు, వేషములు నేర్చువాఁడెవో పెద్దవాఁడు
వడ్డివ్యాపారములవాఁడెదోడ్డవాఁడు, ధనముగలవానిదాసులు జనములెల్ల, 84

కం॥ ధనహీనుఁడు గుణహీనుఁడు, ధనవంతుఁడు పుణ్యగుణ నిధానమటంచున్
ధనమూలమిదంహి జగత్తను వాదము ప్రబలి ప్రజల నలజడిపెట్టెన్, 85

గీ॥ ఐకమత్యములేదు విద్యానురక్తి, బోధముహుశక్తిగర్వము పుట్టెఁడంత
ధర్మరక్షణకొఱకు నుత్పన్నమైన, యాయుధమ్ములుధర్మమ్మునడఁచెనాఁడు, 86

వ. ఇట్లు ధనప్రధానతను విద్యావిహీనతను బుట్టిన జగద్విప్లవంబుఁ గని చింతించి మహా
మునులొక్కఁడు గుమిగూడి యవిష్టప్లవంబు నుడువ ననుకట్టి సత్యలోకంబునకుం జని
నముచితంబుగాఁ గనులాసను దర్శించి.

87

కం॥ గృహలక్ష్మిలేని గృహమై, సహకారలతా విరహర సాలమునయి దా
సహములను గడపెడు పితామహు నుద్బోధింప నతఁడు మానులతోడఁ, 88

- కం॥ నిజజనకుండయిన వెన్నునిఁ, ద్విజగత్పాలకుని కైవడితూగురుఁ జే
రఁజనుచు ననఘా యిపుడీ, గజబిజి నణఁగించి జగము గావవెయనినఁ, 89
- కం॥ కాంచీజని జన్మముగా.వించిన నీకలఁక దొలఁగు విద్యాసతి నే
వించు నిను జగమునంతట, నంచితముగఁ బూర్వరీతినగును గుమారా, 90
- కం॥ సాక్షి సూర్యనందన, నీశేశఁ బరిగ్రహించి యిదిసేయుమనం
గా వల్లెయనుచు నదియటు, గావించి యతఁడు కృత్రువు గావించు నెడన్, 91
- సీ, రక్కసులొక కొండ జక్కజంబుగ ముని, వేషముల్ ధరియించి వినతులగుచుఁ
జేరి భారతిమృక్తి యూర యేమనితల్లి, చెప్పవారము మేము సిగ్గులేక
విధి యెంతపనిచేసె విడిచినిన్నటుమీఁద, సాక్షియనియెడి చానఁగూడి
కావించుచున్నాఁడు కాంచీలోయజ్ఞమ్ము, నేము నచటికేగ నెవరుగూడ
- గీ॥ చూచిచూడదు విధి తలయూచిమెచ్చ, భారతీయుల నెవ్వరిఁ జీరవలదు
వచ్చువారిని మన్నింపవలదటంచుఁ జెక్కిరాశాల మొగసాల శిలలమీఁద, 92
- కం॥ కని వెక్కిరించు వారును, గనుబొమచిట్లించువారు కటాభాషణముల్
విని చెడువారును నయి మ,మ్మును ధిక్కారించిరమ్మ! మునులచ్చోటన్, 93
- గీ॥ పరమ సారస్వతాంఘ్రి తత్పరులకచటఁ, జోటులేదంట బలి యిదియేటిక్రతువొ,
యనుచునందందు మేమటులరయనరయ, నదియువిష్ణుదుర్మంత్రమనుచుఁ దెలిసె94
- కం॥ అనవిని విననటులాయమ, కనుగొని యమ్మునుల తెఱఁగు కళవళపడియన్
దనయదిగన్నది వారలు, వినిచిన దేశార్థమ్ముగుచు విశదముగాఁగన్, 95
- గీ॥ శోకభీకర మయ్యను సుందరంబు, విరహతప్తంబు నిశ్వాస పరుషితంబు
రోషదుర్లక్షమయ్యనిరూఢశాంత, సుప్రసన్నంబునగుమోముచూపులడర, 96

శా॥ మీకేలా? మునులార! దుఃఖపడఁగా మీయూర్తి నాయూర్తి కా
దా? కాదంచు జగద్విధాత యిటుసేయజొచ్చినం జొచ్చుగా
కీ కార్పణ్యము విష్ణుఁడైన మదిలో నెట్లోర్చె, నెట్లోర్చెగా,
కా కాంచీశ్వరుఁడైనలేడె దయసేయన్, లేదె కామాక్షియున్. 97

కం॥ మీ రేమియు ననకుండు దుర్వారము కోపమ్ము తపముబలము నెఱుంగ నే
యూరకయ చూచుచుండుండు, సారస్వతులార నాదు జతనము నింకన్. 98

మ॥ అని మిన్నంది నదీ సరస్వతి ప్రవాహవేగ దుర్వారయై
చనియెన్ జన్నము ముంచియెత్తుటకునో సర్వేశ్వరుంజేరి మొ
క్కిన వీనామృతవారిధార నభిషేకింపంగనో కాని నే
గ నినాదంబు నటేతనాట్యకృత ధక్కాధ్వాన ధీరమ్ముగా. 99

శా॥ మిన్నంటంగ సరస్వతీ నది విజృంభించెం గ్రతుధ్వంస మా
సన్నంబయ్యె బిలామహా! యని మునున్ సంభ్రాంతు లుచ్చైర్వచ
స్సన్నాన్యంబులు దప్పఁబల్కు నెడలక శంకించి యాధాత యా
సన్నుం జన్నము గావఁగా వరదరాజస్వామి నర్ధించినన్. 100

సీ. వలగొనెనా! వాణి వలిత జటాజూటు, లలిత గంగానదీ కలితగతుల
నర్ధించెనావాణి యర్ధేందుకోలేరు, ప్రాథమధురశబ్ద భావణముల
యాచించె నావాణి యంగీకృతకృత్రు, యాదః కలధ్వని వ్యాజమునను
నర్ధించె నావాణి యాగమాంత విహారు. నమలతరంగ హస్తముల కలిమి

గీ॥ ఘోష వెట్టినావాణిలోగుట్టు నెల్ల, ఘుమఘుమారృటి వ్యంగమ్ముగూఢముగను
ధ్వనిత మొనరించి పలికెనా పత్తనంబు, ముంచునో యేమొ సర్వతో
ముఖమునగుచు, 101

- కం॥ ఆవాణీ చతురాన్యులు, కావించిన ప్రార్థనమునఁ గజగిన మదితో
నా విశ్వవిభుఁడు కామాక్షీ వీక్షణ మధురమూర్తి చిలునగవలయునా, 102
- గం॥ హరిఁజూచెనపుడు హరియూ, హరుచూపుల యర్థమెఱిగి యతివేగమునకా
బురి కడ్డవడుచు నిలిచెను, నెఱవేర్పఁగ తేత్రపాల నియమమునంతనా, 103
- గం॥ ఆవేగవతి సరస్వతి, యావేగమునూని కొలిచె నల కామాక్షిక
దేవి! భవాని! మహేశ్వరీ! రావే! రక్షింప దీనురాలినటంచునా, 104
- గం॥ తనుఁగొలుచు నాసరస్వతి, మనవిని విని మనసు కఱఁగి మానిని యిదిగోఁ
గొనుచుభయమింక వెఱవకు,మని గొనియెనువాణిఁదనదునంకమునందునా, 105
- గం॥ అభయమిచ్చివాణి కభవుని వీక్షించి, స్వామి! తగునె పక్షపాతమనిన
వనిత! నాకునేమి పక్షంబు గలదందు, విధివిధానముల్లు వెలసెఁజుమ్ము, 106
- గం॥ తనతల్లిని గాదనునా! తనసోదరిగంగ నేమి తక్కువ యనునా!
వినుమిందు నజని తప్పిన,మును గలదే! వాణి యింత పొరవడు నెయననా, 107
- గం॥ ప్రాణనాయక యీతప్పు వాణిదైనఁ, దాను యాగమ్ముదలపెట్టి భాతయపుడు
భారతినివీడి వేరొక్కవనితఁబెట్టి, యాడఁజెల్లు నెయిదిధర్మమగు నెయనుడు, 108
- గం॥ వినుమీ తప్పిరువురి యం,దును గలదా దోషమిపుడు తొలఁగెను నిక్కం
బను భూతమగుచు మనలను, గని సేవించుటను జేసి కల్యాణి యననా, 109
- గం॥ వాణి భవుని పాదపద్మమ్ములకు మ్రొక్కె, వచ్చె హరియు నతని వల్లభయును
అజుఁడు సేరవచ్చె నల్లన సావిత్రి, ఋషులుగూడి రాఁగ నీశుకడకు, 110

అ|| వె|| మోక్షుకేలు ఘాలమున గడియించుచు, శివులఁజుట్టివచ్చి చేసినపుడు
వారునిగమసారవాక్యసన్నతులను, భయము భక్తివయము పరిశ్రమిల్ల. 111

శా|| దారత్యాగమొనర్చు దుష్టుని ననుగ దండింపుమగ బ్రహ్మ నా
నేరమ్మున్నయిరింపవే యనెడి వాణిగ గుట్టు రప్పెన సం
సారమ్ముగ దగదిద్దుమన్న తన యాహైహోడు లక్ష్మీశ్వరుగ
స్మేరాన్యుండగు నాధునిం గనుచు నా శ్రీమాత దానిట్లునగ. 112

కం|| హరిసుతవైయైన నగుదురు, హరిసతియేయైన నేమియగుఁగాక భవ
ద్గురుత యిఁకఁజెల్లు భారతి, ధర వీరలకంఠెనన నిధనపతిమెచ్చగ. 113

కం|| సిరిదాని ననువదించెను హరియుఁ దథాస్తనియెఁ గురిసినమరులు సుమముగ్
ధరమునుపటియట్లయ్యెను, హరుఁడపుడా కొలువుతో నయంతర్కిగ నెగ. 114

కం|| ఇది సారస్వత విజయముఁ చదివిన వినఁగలుగు విమల సారస్వత సం
పద లాపదలు దొలంగును, బొడలునుబహురూపవిభవములు పుణ్యమ్ముల్. 115

ప. అనిన సూతుంగని యమ్మునఁబ.

113

కం|| హరచరణ కమలతీర్థా, దరమానే జంతుకొటి ధన్యంబదియా
పురుషోత్తమ సంభావిత చరితలుడెలుపుము పురాణ చతురాస్యయనగ. 117

అక్షి విష్ణుని శివగాఢలఁ జెప్పునునుట.

మ॥ మునులంగంచి యతండు పల్కె వినుడీ మున్నొక్కనాఁ డబ్బనా
భుని పేరోలగమందు భక్తులు సురల్ భోగీంద్ర పక్షిందులుక
ఘనయోగుల్ విస లోకమాత విభునిన్నా రాయణస్వేడ్కమై
వినిపింపంగదె నాథ మాకిపుడు శ్రీ విశ్వేశ చారిత్రముల్, 118

చ. ఆని యడిగిన.

119

కం॥ అతఁడెల్లవారిఁ గనుఁగొని, స్మితసుందర వదనుఁడగుచు శివకథలు మహా
ద్భుతములా ముక్తిప్రదములు, వితతములే గనినయంత వినిచెదవినుడీ, 120

గీ॥ ఏను రుద్రుండు బ్రహ్మనాకేశ్వరుండు, నేపరాత్మగుకరుణయే తేపగాఁగ
దాటినార మొభంగదుస్తరమహాబ్ధి నామహేశ్వరువచియింపనలవియగునె, 121

కం॥ విస్మయకరములు దుర్గతి, ఘస్మరముల నంత పుణ్యకరముల్ పరముల్
అస్మమపాస్యమ్ములు నామస్మరణ కృతాంత మహిషమర్దన కరముల్, 122

కం॥ పరమములు శివపదమ్ములు, దురితపు చెదలంటరాని దుర్వారాగ్నుల్
శరణమ్ములుస్మయహరములు మరణజరాదూర పరిమ మంగళకరముల్ 123

—* మత్స్యపతామ. *

అ॥ చూఁగొనియె మున్ను సోమకుండును నొక్క రక్కసుండు నిగమరాశి నెల్ల
వానినేర్చి దనుజవర్గమ్ము లోక వి, క్షోభకృత్యములకుఁ జొచ్చెనపుడు, 124

కం॥ మంత్రమ్మలు యంత్రమ్మలు, తంత్రమ్మలు నేర్చి యాతుఘానులు జగతీ
తంత్రమ్మ మార్చియేలంగ, సంత్రస్త్రములయ్యె నఖల జగములు నంతక 125

ఆ॥ వె ఆత్మశక్తులెల్ల నణగించి మణగించి, యంత్రమయముజేసి యఖలజగము
నిచ్చవచ్చినట్టు వెనకేగి యాడించె సోమమండు తేజీచూడరాక. 126

శా॥ సామాన్యమ్ములె యెల్లవారికయినక సంద్రమ్ములదుల్ వనీ
భూముల్ వారలె కాచిపెంచిన యటుల్ బోషించుచున్నట్టులుక
దామే యేలెడి రాక్షసాధముల యా హృష్టమ్ము భాష్ట్రమ్మును
ద్దామం బయ్యె గలంగె నెల్లజగముక దద్రాద్య విత్సబ్దమై. 127

మ॥ పరితః ప్రావృత సర్వతోముఖ దుగాప ద్వీపసంవాసి నా
సురవిద్రోహిని రూపుమాపు వెఱపుక్ శోధించి శోధించి యీ
శ్వరు నర్ధించితి దైత్యసంహరణ దక్షత్వంబు గాంక్షించి యీ
హరుడున్నన్ను గృతార్థు జేసె నపుడే యక్షిణ దాక్షిణ్యతక్ 128

మ॥ కనకక్షౌఢర శృంగధీరమగునీ కామోదకీంబూని న
జ్జనతానందకమైన నందకము నీశార్ణమ్ము, పైనినుద
ర్శనముం దాలించి సోమకాసురజిఘాం సంబోధితిన్మాటికిన్
విసతానందనపక్ష గుఱంకరణముల్ నిండంగ బ్రహ్మాండమున్. 129

మ॥ చతురంగ ధ్వజనీ సమేతుడయి రక్షస్సార్వ భౌముండు ను
ద్ధత సంగ్రామ కుతూహలంబు మెఱయక్ దర్పంబెలర్ప న్నిరా
దృత మత్కర్మక జృంభణుండయి భుజోత్సేకంబు రూపింప సం
తతనా రాచ పరంపరల్ గురిసె నంత స్నేను నన్నాహినై. 130

- కం॥ ఈలచ్చియు నచ్చరలును, లోలోవెఱంగంది చూడ లోకేశ్వరులున్
లీల జగన్మోహినిదై, వేలాపైకతమునందు విహరింపంగా. 146
- కం॥ నాలీలకు నాహేలకు, నాలాపణ్యమ్మనకును నాసంగతికిన్
నాలలిత విలాసమ్మల, కై లోగుచు మఱచిరమృతకలశము సంతక. 147
- గీ॥ ఆభినయమ్మల కలరుచునల్లనల్ల, జేరవచ్చినవారల నోరజూచి
యమృతమును బంచిపెట్టనాయత్త పడితి బారులుగదీరి వారలుకూరుచుండ 148
- కం॥ దరహాసామృతపూరము, గిరికొను కేగింటిచూపుఁ గిగురింతల నా
సురవిద్రోహ. లెఱంగరు, సురలే యమృతమ్మగోలుచొప్పొకయింతక. 149
- గీ॥ మాయఁగనుఁగొని రక్కసిమాయఁజేసి, చూతె నమృతమ్మసురలలోఁ
జొచ్చి యొకఁడు
తరణియెఱిగింపరెండుగాఁదఱిఁగినాఁడఁ, జక్రధారనువానిదాప్తమ్మదెలిసి, 150
- మ॥ కలహమ్మయ్యెఁ దదర్థమై యపుడు రక్షస్సంఘమందోడుచున్
గలయంబాతె శివుండు, వారిదయతోఁ గన్గొంచు సద్వృత్తి నీ
జలధి పోద్యవలింగమున్ గొలుచుచో సాధింతు రిష్టమ్మనొ
దలకెక్కింపరు సంపదంఘలు సురల్ తద్వాక్య మొక్కింతయున్. 151
- ఆ॥ వె॥ మొదలమోసఁగించి పూర్వదేవతలిట్లు, తుదకుమోసపడిరి దుఃఖపడిరి
అభవుఁ డంతనన్ను నల్లనవీక్షించి, విఘ్నన ధుఃఖిలిచి ప్రియముతోడ, 152
- గీ॥ తానుబురుషోత్తమండయ్యుఁ దాల్చెనిపుడు, మోహినీరూపమెల్లరదృశవడంగ
వాధికనృక నీతనివశ మొనర్పు. మనిన నాతండుగావించె నభవునాజ్ఞ. 153

చ. అని విష్ణుండు చిటునగవు చూపున లక్ష్మి నాలోకించుచుం బల్కిన.

154

కం॥ తలలూచిరి యానభ్యులు, దలవాలి చెలక్కి సిగ్గుదలకొననంత
యెలనవ్వొలయఁగ విష్ణుం, డలఘుమృదుూత్తులనుబలికె నవ్వలి కథలఁ, 155

—* పరమోపతాపము. *

శా॥ ధోత్రీమండలిఁజూపగా మడఁచు నాదైత్యుఁ హిరణ్యాక్షు వి
శ్వతాఁగార్థముపోతి॥నైయరిగి దంప్తుఁ జీల్చి చెండాడి త
ద్దాత్రీస్యండికవోష్ణ రక్తఘృనులుత్కంఠం గడుం గోలుటన్
ధాతి॥స్వంఢియుగాసివెట్టితిని యంతఃపాన శూన్యుండనై, 156

శా॥ ఆవేశన్మోఽటలెట్టు నీజగము కుయ్యాలించి ఛాలేక్షణుం
డీ విశ్వంధరఁ బోవఁగాఁ దలఁచి దానైత్యై గిరాతాకృతిఁ
ఆవేదంబులు జాగిలఁబులయి తోకాడించి నిల్చెన్మహా
దేవుండైతి పినాకముఁ దిగిచె భేదెల్లెన్దైత్యధ్వనిఁ, 157

శా॥ జ్యోమోపంబతిభీషణంబయి శ్రవస్సద్యః పృథివీష్టాశుగ
వ్యాఘాతాధిక దారుణంబయి కలంపక ఘృర్జురారావముల్
మేఘధ్వాన విడంబనన్ జెలఁగఁగా మేలెంచియే బోయి యా
ద్రాఘీయస్తర దేహునాదిమ కిరాతస్వామి నీక్షించితిఁ, 158

కం॥ వీక్షించి యించుకేనియు, లక్షింపక యతనిమోద లంఘించితి నే
నాక్షణమ నన్ను బట్టిన, వక్షిణజవంబులై న యాజాగిలముల్, 159

మ॥ విదళించబడి మాటిమాటికి ననున్వేగించి తూగించి యు
 స్మదభాంకార రవంబులక మొఱయించుం బై పై విజృంభించు న
 మ్మద కౌలేయక యుగ్మయుగ్మము కడుస్మృత్వాడి మిట్టాడుచుక
 విదళింపక విదళించితిన్ బ్రతిభటానేగమ్ము వారించుచుక. 160

క॥ అదిగని సైరింపకయ, మ్మొదలిటి ముదిబోయనన్ను మొఱకుడనమునన్
 బాదివి యొక కేల దంష్ట్రము, నదుముచుఁ బెఱకేలఁ బెఱికి నవ్వలికోరక. 161

క॥ ననువిసరివైచె సంతట, వెనుకొనియే సతనిమీఁద వేగమదుముక
 గనుఁగొని కనుఁగవకెంపున్, దనసాంపుక దనువుపెంపుఁ దనసతియింపుక. 162

క॥ మల్లడిగొననా భిల్లుడు, పెల్లుగర క్తంబు దొఱుగ బిట్టడిచెననున్
 భల్లమ్మబోని కోరను, జెల్లెనురావందియనుచుఁ జేరుచు భిల్లుల్. 163

క॥ గిరిసరి గరిసరి గడుసరి, కిరికిరి యను మొఱకుఁబెలుఁగు గీల్కొన నెఱుకుల్
 దొరకడకు నన్నుఁజేర్చిరి. యరుదుర యీపాటిదనుచు నచ్చెరువడుచుక. 164

క॥ ఆఱసచ్చియన్న ననుఁ దా, నఱచేతంబట్టియెత్తె నభవుడు పేర్కిన్
 దొఱఁగెను నాయజ్ఞానము, గుఱులించితి హరుని నిగమకుల పరివారున్. 165

మ॥ స్పృహణీయోజ్జ్వల దివ్యమంగళతనూ! శ్రీకంఠ! మానీశ్వర
 గ్రహణీయామల పాదపంకజ! సతీ ప్రాణేశ! విశ్వంభరా!
 మహనీయాత్మకథాపవిత్రితజగన్మాలిన్య! లోకేశ్వరా!
 సహనీయంబగు గాత నాదురితమీశా! లుబ్ధకాగ్రేసరా! . 166

మ॥ నినుస్థాణుండు స్మశాన వాసిమనుచు న్నిందుంచు లోకంబు దాఁ
గనదీభూమి మహాస్మశానమనియుం గల్పాంతమందజ్జ్వల
ప్రణవాకారముఁబూని శాశ్వతముగా రాజిల్లుదీనంచు మం
డన శేషాహి! సుమాయమాన నవచందా! లుబ్ధకాగ్రేసరా! . 167

క॥ కిటదంతధారివసుమీ, నిటలాక్షయనగ్రహింపు నీదాసుని నీ
కిట కథవెలయఁగననఁ గౌఁగిట నట నా భిల్లవిభుఁడు గీలిం చెననుక, 168

—◆ సెసింహవతారము. ◆—

మ॥ నరసింహకృతితో హిరణ్యకశిపునర్ధించి తదగ్రక్త ని
ర్ఘ్నరణింగోలిచరించు నన్ను మిగులం బ్రార్థించెఁ బ్రహ్లాదుఁడు
సిరియన్ జేవతలుక బ్రసన్నుడగు మీ శ్రీరాధ! యంచునృచిక్
జౌరదా ప్రార్థన దుష్టదైత్య రుధిర సోతంబు కై పెక్కుటఁగ. 169

మ॥ హరునర్ధించిరివారు వారికభయమ్రాస్వామియిచ్చెన్ గృహ
పరుఁడై సత్వరుఁడై శ్రీతార్తిహరుఁడై వచ్చెన్ ననుంజేరఁగా
శరభాకారము సాళువాకృతియు నాచంద్రార్కవై శ్వానర
స్ఫురదక్షిత్రయముక భయంకరవపుస్ఫుర్తిం బ్రవర్తింపుచుక, 170

సీ. ప్రళయకాలియును దుర్గాదేవినిజపక్ష, భాగమ్మలను విజృంభణము మెఱచు
బడబానలుఁడు కాలభైరవుండును జత, రమునహృదయమందుఁ గ్రాలుచుండ
వ్యాధియు మృత్యుదేవతయు నొంపొంటితో, నూరుభాగమ్ములఁ గేరియాడఁ
బ్రళయజీమూత కర్కశనిస్వనుండును, రోషదుర్లక్ష దారుణముఖుండు

గీ॥ చండమారుత వేగుఁ డస్తాపదుండు, కులిశనిష్ఠుర శాలనఖుండు పిలయ
కాలవర్జస్యనీలవిగ్రహుఁడునగుచు, శరభసాళువమూర్తియైహరుఁడువచ్చె. 171

మ॥ అనిదంపూర్వవరప్రభావపటు గర్వాంధాసురేంద్రప్రమా
పణ సంరంభవిజృంభణప్రకటిత బ్రహ్మాండ విద్రావణ
స్వనదుర్లత నృసింహరూపమున విభ్రాజిల్లునన్నుఁ భయాం
గన కై సేసెదదీయభీకరకటాక్ష పేరిణోన్మత్తయై. 172

మ॥ శివరూపఁబునఁజూతు భీషణశక్తిశ్రేణీన్ దలన్దాల్చుచో
భువనాభీలము కాలకూటమువెనన్ గుక్కిఁల్లుగా మ్రింగుచో
వివిధాకారకరాళ వేషములనే వీక్షించితింగాని యా
భవు నెన్నుండును జూడనమ్మెయి జగద్ధ్వంసఁబులందెయ్యెడన్. 173

మ్మాలిని॥ శమనరహిత కోపస్పందమానాధరోఽఘ్నః
సమధికశిఖినేత్రున్ జంచలాత్యుగ్రజిహ్వః
దమితభువనజాలున్ దర్పకధ్వంసినీశుఁ
శమితనకలదోఽఘ్నఁ జంద్రచూడాలునాద్యుఁ. 174

కం॥ కని భయమువెనుకభక్తియు, బెనఁగొన నర్పించినాఁడభిదురశితమ్మో
కొనగోళ్లఁడనువునింతలా, దునుకలుగాఁజేసిహరుఁడు తుష్టింగనఁగా. 175

చం॥ జయజయ సర్వతోముఖప్రసన్న! మహేశ్వర! దుష్టశిక్షణా!
జయజయ కాలకాల! దివిషత్పరమేశ్వర! శిష్టరక్షణా!
జయజయ యంబరాంబర! కృతానువిలోచన! భక్తపోషణా!
జయజయ పాహిపాహిశివ! శంకర! చంద్రశ్రోరమండనా! . 176

మ॥ జయకాళోలనిబర్హణా! షశుపతీ! సర్వసహస్యందనా!
జయకల్యాణధనుర్ధరా! భవహారా! చంద్రార్కవహ్నితూణా!
జయగంగాధర! చంద్రమోమకుట! విశ్వక్షేమసంధాయకా!
జయగౌరీశ్వర! సర్వమంగళవిరాజమాప్స! పాపావహా! , 177

క॥ శాంతింపుముశరభేశ య,నంతా! యని యభవువేడ నాతఁడుప్రీతిక
శాంతించి యొసఁగెనాకు ని,రంతర తత్పాదసేవ నాసక్త మతిక, 178

❖ నామనావతారము. ❖

అ॥ వె॥ ఆ హిరణ్యకశిపు నన్వయమ్మనఁబుట్టి, బలియనంగ దనుజవల్లభుండు
నిత్యసత్యకీలుఁడత్యంత ధర్మవర్తనుఁడు విశ్వదాతమనువిభుండు, 179

గీ॥ కపటవామనరూపి నై కపటరహితు, బలినివంచించి యతని వై భవమునెల్ల
నప్పగించితి నిందున కతఁడుగోర, దానిసైవక శివుఁడు భక్తప్రియుండు, 180

క॥ జంకించినన్నునాదగు, కంకాశముదాల్చి యయ్యెఁ గంకాశధరుం
డంకించి నాకరాళము. పొంకముగాఁ జేతికట్టు పొలుపునదాల్చెన్, 181

క॥ సురలసురలనెడి భేదము, హరునకులేదెపుడు పేర్చి నాశితకోటిన్
గరుఁగించు వరములిచ్చును, బొరపొచ్చెములేక నిఖిలపురుషార్థములన్, 182

క॥ శిక్షించు నెవరినైనన్, బక్షములేదతనికెట్టి వారలపయినిన్
రక్షకుఁడనుటకునిదె యా, దక్షిణ్యసంబు మొదలుదాహరణ మగున్, 183

✽ పరశురామావతారము. ✽

ఉ॥ నేన్నుఁదృఢీకరించుచును నాదుసుదర్శనమొక్కనాఁడు నీ
యన్నతియెల్ల నావలననున్నది యేనునొలంగిపోవనే
మున్నది నీమహత్త్వమదియుం గనుఁగొందునుగాకయంచుఁ దా
జన్నియవట్టియేఁగి నువిశాల విశాలకసూయపెంపునన్. 184

ఉ॥ హైహయరాజవంశమునయందుదయంబయి యర్జునుండునా
బాహుసహస్రశాలి విభవస్వరథీశుఁడు గార్తవీర్యుఁడు
త్సాహసమగుఁడై గెలిచి చాటెనుచీవులురెండుతోమ్మిదుల్
సాహసవిక్రమక్రమ విసర్పదుదారయశః ప్రశస్తుల్. 185

ఉ॥ రావణునంతవానిని జరాలున నారిబంధెగొన్న సం
భావితశౌర్యశాలి సరపాలుఁడతండ్రికనాఁడు సర్వసై
న్యావళితోడఁగూడి మృగయారతిఁదేలుచుఁ జేరి యోగవి
ద్యావిభుఁడల్లనల్ల జమదగ్నిమహాముని యాశ్రమమ్మునన్. 186

అ॥వె॥ అతిధేయఁడిచ్చు నతిధిసత్కారమ్ము, రాజదుర్లభమ్మురాజుగాంచి
కలఁగి గలదుగోవు కామధేనువుబిడ్డ, మునికిదానిమహిమ యనుచుఁదెలిసి, 187

అ॥వె॥ అడిగిదానినెంత నడిగిన నీనన్న, తబిసిఁ గినిసినాదు ధాత్రీనున్న
దీనినడుగనేల తేలికగానేల, కానవనుచు గండకావరమున, 188

క॥ జడదారియితఁడునడచెడుఁ జెడుదారిందానఁజేసి చెడుగాకనుచున్
వడిఁగోవుఁబట్టి తనవెంబడిగొనిచ నెఁ బురము రాజపాంసనుఁడంతన్, 189

కం॥ ఏనమ్మనీందుగి కొమరుడనై నేర్చితివిద్యలెల్ల సభవునికరుణ
నే నింటలేనియపుడీ కానిపనింజేసె నృపతి కావలుడగుచు॥ 190

శా॥ గానమ్మంగొని దర్శమోపులు సమిత్తుండమ్మలందాల్చి యే
నాసాయంతనమిల్లుసేరుతటిఁ దానంభారవంచించ ను
ల్లాసంబందుచు మోరయెత్తుకొని నన్లక్షించియుప్పొంగు నా
శ్రీసర్వస్వములేదు జన్నియకుటిరీమృ దుగ్రమాబద్ధమై॥ 191

కం॥ మాయయ్యనన్నజూడరు మాయన్నలుచూచికూడ మాటాడరు న
మాయమ్మవెఱచిచూచును మాయురెగోమాతయెంచు మాయంబయ్యె॥

మ॥ అనితర్కించివిషాదకోప వివశస్కాంతుడనై యన్నల
మునుల౯ దల్లినిదండిని౯ సఖజనమ్మ౯ శిష్యబృందమ్మను౯
వినయమ్మన్నయము౯ భయమ్మమెఱయన్వేమారు ప్రశ్నించిన౯
వినతాస్యమ్మలనెత్తరు౯ గనుడములే విప్పారన౯ జూడరు౯॥ 192

మ॥ ఒకరుంబల్కరి చేమిచిత్రమనియే నూహించియూహించి యా
నికటక్షుణ్ణానరావరాగములచే నిశ్చప్రచార్యుండనై
వికటభూమిటిరోషతామ్రినయనస్వేదోల్బణా స్వాంతర
ప్రకటిభూతపటత్పటద్వికటదంష్ట్రాభీషణాభాషి నై॥ 193

మ॥ తెలిసెన్నేడుమదాంధరాజ్యపదవీతివృత్తశుదోహములే
దెలియుంగ కింకబుణ్యవిప్రజనతా తీప్రప్రతాపంబునన్
దలఁజోయర్దునుఁడెంతసేసె నిదియేనా! రాజధర్మంబు గో
వులమానీందులగాసివెట్టటలే గాఁబోలు౯ మహిపాలనలే॥ 194

మ॥ అని వేగమున గండ్రగొడ్డలి నిజాంసాలంకృతింజేసి యే
 బడు వో నాశ్రమవాసులింతమోరవా; చాలించుచాలించునా
 ననుమాతల్లియుదండ్రీయున్నలదురా! నాయన్న, యారాచవా
 రిని మార్కోమనకేలయాగుమనుచున్ బ్రేమన్నివారించినన్॥ 196

శా॥ పేర్నింగొంచవిదారణుంగెలువఁగాఁ బెక్కిండ్లనిష్కశివుఁ
 గూర్చింగొల్వఁగ మెచ్చియిచ్చెహరుఁడీ కుట్టాకముఁ స్కందుఁడా
 దుర్మార్గమునవీడె నిద్దిగలుగఁ దోడేలనేడేలయీ
 నిర్మర్యాదునృపాలకీటకము మన్నింపగ గర్వాంధుని॥ 197

వ॥ అని వారల నొడంబఱచి యాశ్రమమునీడి మనోవేగమున సైన్యజర్జరిత
 మార్గమునట్టి యంతర్జంతుసంతానముతో వెలివిడువిడిసి కదలు కడలిం
 జొని మాహిష్మతీశ్వరు నపారస్కంధావారము దరియంజొచ్చి యచ్చటి
 భటులను దేశించి 198

కం॥ ఓహూహూమీనరపతి బాహుబలశాలి దళితపార్థివదర్శి
 త్సాహుండుసార్వభౌముఁడు హైహయపులవారినిధిశశాంకుఁడునటగా॥ 199

ఆ॥వె॥ నేడవలయుగాని వేయిచేతులనిచ్చు దానియంటగడునిదానియంట
 ఈయఁగలఁడోలేఁడోయీనా దుకోరిక యర్థివచ్చెననుడి యతనితోడ॥ 200

కం॥ అనవినుచువారునన్నుం గనుఁగొనివిస్మయము స్మయముగడలుకొనంగా
 జని యంతఁగార్తవీర్యునకునుదెలుపఁగఁగొంత బెడరు కొసరినవలుకుల్॥ 201

ఆ॥వె॥ వటువువటువువాని వాక్యసందర్భము బ్రహ్మతేజ మొకటఁబాదుకొనెనొ
 కోపమెల్లనొకటఁగూడినదోయన వచ్చినాఁడువేడవచ్చినాఁడు॥ 202

కం॥ అనవినుచునానృపాలుం డనర్థరత్నమువతోడ నర్ఘ్యంబిడఁగాఁ
జనుదెంచి దేవయ్యర్ఘ్యము గొనుమనిపొక్కించెనన్ను గురుతరభక్తి॥ 203

కం॥ నీమర్యాదకుమెచ్చితి నీమమలేలయ్యమాకు నీవలచినమా
గోమాతనిమ్ము కాదనుచో మఱిసీబాహుబలము చూపింపుమనన్॥ 204

చ॥ కనలియలొలిసవృద్ధిలకన్ జాలుకన్ననుజూచిచూచి యి
ట్లనియెనునాదుమాటవినుమా! కనుమా! దయచేసియెదు వి
ప్రవికరమన్నఁ బేర్పిడనరన్నఁగిరంజితవస్తువీయఁగాఁ
బనుపడురాచవారిపటుబాహులు సాహస మొండుసేయునే॥ 205

ఆ॥ వె॥ ఎంతచక్కవర్తి నేనిఁబోషింపఁగా వలఁతివలయువానివెలయునిచ్చు
గోవుమాకుఁగాకకోనలఁగానల ముక్కుమూసికొనెడి మునులకే॥ 206

కం॥ నీవైనవినుముచెడకుము గోవులఁబదివేలనిత్తుఁ గొమ్మదురాశన్
బోవకుమురిత్తయాగ్రహ మావేశముచూపఁబోకుమా! మాయెదురన్॥ 207

మ॥ అనినన్ గోధవిఘ్నూర్ణమాన నయనవ్యాప్తాన్నికీలల్ ననున్
మునుకల్వెట్టగ నేమియేమిబల్లిరా! మూర్ధన్య! రాజన్య! మా
కినుకంజూచెదు బాపశాపముల నీకృత్యమ్మనాకృత్యమున్
గనుమా! మాకుదురాశయా? నిలుము నీగర్వంబఖర్వంబుగాన్॥ 208

శా॥ శాపమ్మంపెదొచాపమంపెదొ వృథాచాలించుగర్వోక్తి నే
శాపమ్మంటిన విప్రుడన్న వెఱిపా చాపమ్మెరానిమ్ము నీ
రోషమ్మన్మఱికోపమున్ జలమునీరోసమ్మమీసమ్ము నీ
చాపంబడ్డనహస్యబాహువుల యాశౌర్యమ్మనీక్షించెదన్॥ 209

- కం॥ మాయుంటఁగుడిచిపడవడి మాయావుందోచికొన్నమాయావివి నిక
మాయుంపపండవిడుతు నె హాయిగఁగునుకెట్లుపట్టురా? యట్లులైనక॥ 210
- మ॥ అనినన్ దిగ్గనలేచియానృపతి వంశాంగారుడుదృఢము
ర్వనులన్ జక్కఁగనిల్చినాకునొసఁగెం బ్రత్యుత్తరమిట్లు మా
క్కొనివర్పించె నిశాతఘోరశరముల్ గుద్దారుణాధ్వంబులై
ననుముంపక జెయివీచె సైన్యములకునర్పింప దుద్దాంతుడై॥ 211
- శా॥ ముట్టన్వచ్చుశరములందునిమి యమ్మాకల్ చికాకెత్తి ప
ర్వెట్టందోలితిదిట్టవైసలిచినక బిట్టాడికొట్టాడిచూ
పెట్టక రాకచరించునన్నుగనుచుక బిట్టల్కొట్టల్కచే
నట్టక దాకెనుగార్తవీర్యుడు బలానీకమ్మునేకమ్ముగాక॥ 212
- శా॥ వారిందుంచుచునారిఁద్రుంచిధనువుల్ పట్టంగఁజేయాడనీ
కారాజన్యుసహస్రబాహువులఁ జక్కాడంగఁగుక్కాడకా
భీరుల్ వీరులుపాటిరానృపతి కుంభిస్వామిపైదూఁకినా
బీరమొక్కఁగుతారధార కెఱగాబిట్టేసితిన్ మూర్ధమున్॥ 213
- శా॥ డొల్లంబోయి యతండు త్రెల్కిపడె నాటోపంబు దీపింపఁదాఁ
జెల్లెన్నేడు గృతఘ్నభావమనుచుక జేయెత్తి యెల్లెత్తి నా
వల్లనొన్ను ధేనువున్విడిచి యంభారావ జైత్రధ్వనుల్
పెల్లెమోయ దిశాదశ స్థలములక బెల్లుబ్బియల్ సేరితిక॥ 214
- కం॥ ఒడలెల్లఁగనులుగా నా వెడలిస పొడిదారిఁ జూచు పితరులు సఖులుక
జడదారులావువెంబడి, బడివచ్చెడి నన్నుఁజూచి పరమ ముదమునక॥ 215

అ|| వె ఆవుముద్దుగొనుచు నంగరక్షణ వెట్టి, దిష్టిదీసి నన్నుఁ దేర్చిరపుడు
సార్యభౌమునేఁడు శాసించినాఁడు మా, పరశురాముఁడనుచు బంధుజనులు 216

ప. ఇట్లు పరమోత్సాహంబున బ్రవర్తిల్లుచున్న నొక్కనాడ క్కార్తవీర్యనందనులు వనాం
తంగతుండగు నాకుఁ గురువ్రోహంబు నేసిన వొదవిన కోపంబునంజేసి వారల నెల్లర
వెడకి వెడకి వధించి, 217

చం|| ఇరువది యొక్కమాఱులు దహించితి రాజకికాననంబు వి
స్ఫురిత మతారధార, ఋణశుద్ధినొనర్చితి శాంతిఁజెందితి
గురు వసభూమియందు నొడఁగూర్చి శమంతక పంచకమ్మునీ
ధరిణి సమస్తమిచ్చితిని దక్షిణగా నలకశ్యవర్షికిన్, 218

— రామావతారము —

గీ|| వెలయ భృగువలనందు నేనొలసి నాఁడు తొల్లి భృగువత్నిఁజంపిన దుడుకుతనము
రావనక్లిన్నలోకసంగ్రహార్థనమ్ము ఫలము దశరథ రామరూపమ్ముగంటి, 219

శా|| మాయాకర్మవిశారదుండయిన యమ్మూర్తీచుఁజేరేచి పె
న్మాయాసీతనుదొంగిలించు దశకంఠ చేచ్చెదసంపాదనో
పాయాన్వేషణతత్పరుండనయి యేనందందు వేసారి ను
శ్రేయోదాయకుఁగాంచి, గాంచితిమునిశ్రేష్ఠుఁడవసొమ్మని, 220

అ|| వె|| పదవిభంగనహువ పదవీవిభంగుడు భుక్తిటిదమితవింద్యభూధరుఁడు
శుద్ధజలవిధాయి చుళికితాంబోరాశి మఁధభవుఁడతండు కూర్చివెలయ, 221

కం|| కొనుమంచు బాశుపతిదీక్షను దయసేసెనుజయింపుశత్రులననుచు
దునుమాడితిరావణు నామునివరుదినోప దేశముననశ్రమత, 222

౯|| బ్రహ్మమునిమనుమడగురావణునిజంపు పాపపుంజన్ములవి పటాపంచలుగను
దక్షిణాంబుధియుత్తర తారమునను శీవునిబలుచోట్లనే బ్రతిష్ఠించినాడె, 223

— కృష్ణావతారము —

కం|| కంసాది దనుజసంఘము, హింసించగ బుట్టినాడె గృష్ణుడె నగుచుక
కంసుని మేనల్లుడనై, శంసార్థము యాదవీయ చరితముగాఁగక, 224

అ|| హరుని కంటిమంట కాహుతియైనయా, మదను గాంచినాడె మరలనపుడు
హిమగిరింద్రమందు నీశ్వరునర్పించి, పదియు రెండునైనవత్సరములు, 225

అ|| వేదరక్షణమ్ము విబుధపాలనమును, భక్తపోషణమ్ము పాపహింస
బ్రహ్మచర్య మేకపత్నివ్రతము రాజ, తంత్ర మశలతయును ధర్మబోధ, 226

కం|| వెలయింపఁ దలచి వెలసితి, నిలతోఁ బలుమాఱులేను నీశ్వరకరుణక
వెలయించితిఁ దదృక్తిని, వెలయజగంబెల్ల నభవు వీక్షణ మహిమక, 227

ప. . అనుటయుఁ బ్రహేదమానమానసంబులఁ గందళితానంద బిందుసందోహ మరంద
స్యంద కుండిలిత నయనారవిందులయి, 228

ఉ|| శ్రీవతి నాగలింగ బుధచిత్త సరోరుహ రాజహంసు న
ద్దేవలి సోమనాథ గురుదేవ మనఃప్రియుఁబండితేంద్ర తా
డేవలి వెంకటప్పయ పటిష్ఠ వచోల హరీనిధాను వి
ద్యాపతి సంగ మేశ్వర హృదంబుజబంధరు మల్లికార్జునిక, 229

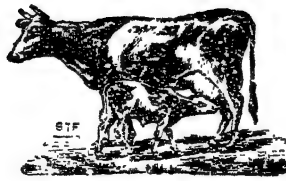
కం|| శ్రీశైలవతిప్రియతా రాశిని శ్రీ కాశినాథ బ్రహ్మయలింగా
భ్యాశ ధృతవిమలదీక్షుని, శ్రీ శంకర భక్తఘటిత చిన్మయదీక్షుక, 230

వసంతతిలకా॥ ఆరాధ్యవంశ తుహినాం శుమనోజ్ఞమూర్తిః
ధీరాళి సన్నత కృత్తిస్థిరచారు కీర్తిః
గౌరీశ పాదభజన ప్రవణాంత రంగుః
దూరీ కృతక్షపితదుర్గుణ జాలనంగుః.

2:1

మ! స్థిరవిశ్వేశ్వరపాదపంకజయుగ శ్రీ భావనాసంగతాం
తర విద్యత్పదపద్మభ్రంగ మధుర ధ్వన్యాత్మ కాంచీపురీ
శ్వర మాహాత్మ్యము నందు రెండవది యాశ్వాసంబు దీనిస్మహే
శ్వరుఁ డాస్మష్ట్యము నా హిమాలయమును స్వర్ధిల్లఁబొలింతుతఁ.

2:2

శ్రీ కాంచీ ఖండము.

తృతీయాశ్వాసము.

కం॥ శ్రీరామలింగ విద్య, త్పారీంద్రాంకిత మహాప్రబంధ విశేష
శ్రీరాధ సహజభక్తిస, మార్గాధ్యుని, మల్లికార్జునారాధ్యు గురున్, 1

క. అట్లు శివకథా కథన చతురందైన యన్నారాయణుని, 2

కం॥ కని వారలెల్ల ముదమున, వనజాక్ష! భనత్కృపా ప్రభావము వలనన్
వినఁగంటిమివియు నింకన్, వినిపింపవె మీ విచిత్ర విభవములనినన్, 3

చం॥ దరదరవింద నేత్రుఁడు సుధారసధార సహోదరమ్ములై
పరఁగు మృదూక్తలక్ బరమ పావనముల్ శుభకారణమ్ములున్,
దురిత కుతారముల్ చలుల దుఃఖహరమ్ములనంత మంగళా
కరములు పల్కెనా శివునిగాధలు లక్ష్మీయు మానులున్విన్, 4

కం॥ హరయన్నన్ భవబంధము, హరియించు హరించుఁబాత కావళి నెల్లన్
వరియించు ముక్తికాంతయు, హరునకు నీడెవ్వరయ్య యమరులలోనన్, 5

— త్రిపురాసురుల మహిమ —

శా॥ అంభోరాసి మధించువేళ నుదయంబయ్యె నృహలింగమై
శంభుండీశ్వరుఁడ మృహేశ్వరు డయన్ సాధించి సాధించి రా
యంభోజాననసృష్టిదుర్లభము లుద్యత్స్వర్గరౌప్యాయరస
ద్గుంధమ్ముల్ ద్రిపురమ్ములంబ్రబలి రక్షోనాథులక్షోభ్యులై, 6

శా॥ ఆకాశాంతర ధీర ధీరచరముల్ నాకాది లోకావళీ
భీకృత్యమ్ములు సత్యలోక సమముల్ విస్సార సౌఖ్యక్రియా
వైకుంఠమ్ములకుఁ తథాజనతా వాల్మధ్యులభ్యాంతర
శ్రీకైలాసము లీశ్వర రార్చనకళాసిద్ధమ్ములిద్దమ్ములై. 7

కం॥ పరఁగెడునా పురములలో వారివిక్రములీశ్వరార్చనాఘ్యులుదిగ్విపురా
సురులన జగత్ప్రసిద్ధులు పరగర్విభులఖిలవేదపారగులగుచున్. 8

కం॥ సమధనము సమబలమ్మును సమబుద్ధిసమానరూప సౌభాగ్యమ్ముల్
సమవిక్రమములవెలయుచు సమానులసమానులైరి సకలమునందున్. 9

కం॥ తమకెదురులేక యెయ్యెడ నమర్త్యపరిపంథికోటి యధిగర్వమునన్
దము నెదిరి నెఱుఁగకుండన్ సమస్తలోకములఁగలఁచిచరియించిరొగిన్. 10

ఆ॥వె॥ కాన నెండకన్ను వానక న్నెఱుఁగని వారలున్ననుండవచ్చుఁగాక
దివిజవర్గమందుఁదిగ్విపురాసురులచేతఁ బరిభవించఁబడనివాఁడులేడు. 11

చం॥ రణమున వారలన్ గెలువరాదనుమాట శిలాక్షిరమ్ము మా
రణమెదియో యుపాయమున రక్కసిమూఁకలకై నఁ దిత్తుతీ
మణులపతివ్రతా త్వమహిమన్ దరియింపనశక్యమిన్నిటన్
గణనకు నెక్కురక్కసుల గండడఁగింపనసాధ్యమేరికిన్. 12

కం॥ శివభక్తులైన వారికి దవుదవులఁదొలఁగిపోవు దండధరుఁడున్
శివభక్తాగ్రసరులు దైత్యవరుల వధియింపఁగల యుపాయముగలదే. 13

పా॥ అని చింతించి సురకల్ల నన్నుండేరి పొగ్గించిన శేనుఁడెద్దతడ వాలోచించి యొక్క
మార్గమ్మున్నిశ్చయించి తదనుసరిణమ్ముగా.

బుద్ధావతారము

- 10|| ముని పేషమూని యదుం డనునామము వెలయ శిష్యుడయినారదుఁడున్
కను వెంటఁగొలిచిరాఁగాఁ జనినాడనుఁడనిపురదనుజ సాధమ్మలకున్ || 15
- 11|| అర్హుల ద్వాదివిధుల మమ్మధికభక్తిఁ గొలిచియర్పించిరావీటి కువలయాక్షు
లధికగర్జితభీషణమయిన నీలమేఘమిడు జీవనముమించు పెఱువుతోడ, || 16
- 12|| తముబంధించెడు త్రాళ్లమంచెఱుంగరా దైత్యాంగనల్ మమ్ము ను
త్తమభక్తి భజించిలే దినిజకాంతల్ సాటిగావత్తురా
కమనీయత్వమునఁ గళావరిచితి గళ్యాణభావమ్మనఁ
శమమందున్ దమమందుశౌచము నెడన్ దాక్షిణ్యధర్మమ్మలఁ, || 17
- 13|| ఒకయనసూయకులోఁగితి మొకటద్రీమూర్తులముగూడియును ననసూయల్
క్రకచకరాశవ్రతలా యకలన్వంచించు పెట్టులనురాంగనలన్, || 18
- 14|| రాక్షసేశ్వరజీవనరాజధాని పుణ్యజనవీర కేసరుల్ పుట్టుచోటు
అసురసామ్రాజ్యలక్ష్మికినంగరక్ష దానవాంతఃపురము పుణ్యధర్మభూమి, || 19
- 15|| ఒకకొన్నాళ్లువసించియో మచట నెల్లో వారిచిత్తమ్ము లిం
చుక మా బోధలపాలుచేసితిమి యా శుద్ధాంతసీమంకినీ
ప్రకరమ్ము న్నముఁ దోడఁబుట్టులనుగాఁ బ్రత్యక్షదైవమ్ముగాఁ
బ్రకటాత్మీయపురాకృతోజ్జ్వల మహాభాగ్యమ్ముగాఁజూడఁగా, || 20
- 16|| పతిభావమొకటివిడి యా పతివ్రతలుదలఁచిరఖిల భావములందున్
గతిమాకన్ననులేదని చతురతరమదీయనాక్య సంగతివలనన్, || 21
- 17|| పతియు నమ్మహిళానుబలకే నొక్కొక్క సమయమున, || 22

బుద్ధుఁడు తిప్పరాసురులకు బోధించుట

- కం॥ శక్తిస్వరూపలగునూ శక్తియెనునూల మృగమున నువదలకున
వ్యక్తలయియుండెదగదీ పాక్షననర్మముమిమ్ముఁ బాహసరించెన్, 23
- కం॥ పురుషులకంటెనుమిక్కిలి వెరవను లంగనలుఁగైర్వవిధచములందున్
సరిలేనివారలయ్యును దుఃఖలుగృహగర్భములను దాఁగఁగనేలా, 24
- కం॥ తలకెక్కిహృదయమెక్కిఁ బలికించుదనదుమాటబడిని ద్రిమూర్తుల్
వలచితమవెంటబడఁగా వలపించెనుజాతి సాటివారలుగలరే, 25
- గీ॥ మీరుకనిపెంచఁబెద్దలైవీరులైన వారుకాకెలువచ్చినవారువీరు
పురుషసింహులమంచు వాపోదురకట తలఁపరింతయుమీజాతిఁగలుగుగొప్ప,
- కం॥ లలితాభట్టారికపదముల గొలిచెడివారెగా త్రిమూర్తులనంగాఁ
గలజగముసృష్టియెల్లను గలుగుచుమీ సుధురమైన కనుబొమలనుడిన్, 27
- మ॥ వివిధోగ్రాహవవైరి మారిణకళా విఖ్యాతుఁడౌ వీరుఁడే
యవుఁగా కింద్రయకుంభికుంభదళన వ్యాపారపారిఁబడే
యవుఁగా కూర్చితనర్వశాస్త్రనిగమవ్యాసంగనిష్ఠాతుఁడే
యవుఁగా కెవ్వరుఁ గాలిబొమ్మలుగదమ్మా మీదు వాల్గంటికిన్, 28
- మ॥ జలధిపావృతమా విశాల ధరణీసామ్రాజ్యముఁగూడ జం
చలయుష్మత్ప్రణయ ప్రసూకటిల వీక్షాకామ లై వీడు దు
ర్బలులన్ దైవములంచు నీ పురుషులన్ బాటెంతురే చేతిలో
పలి కీల్బొమ్మలుగారె యెవ్వరయినన్ భావింపశ్రీజాతికిన్, 29

- కం॥ మిము మీరెఱుంగక పురుషుల, సమధికభక్తిని భజించి సహజయ్యగు మీ
దు మహిమఁ గోల్పోవుటకన్న, మానభంగమ్మ కలుగునా! సతులారా! 30
- కం॥ అనుమాన రూఢమగు సుఖ, మునకయి వ్రత్యక్షసుఖము పోవిడుచుటకం
టెను మార్జ్యమున్నె యిక్కనై, ననుగనువిచ్చెదరుగాక నా నూటబడిన్. 31
- కం॥ ఉన్నంతలోనె సౌఖ్యము, నెన్నోవిధమ్ములను జెందుటే మోక్షము గా
కన్నదె బ్రహ్మనంద, మృన్నది వేటొక్కటెందు నైనఁదలంపన్. 32
- కం॥ కేవల సుఖానుభవమున. కైవసుధం బుట్టియండి యదిగాదని యీ
జీవమ్మ తనువుడయ్యం, గావించు వ్రతమ్ము లీమఁగలవె సుఖమ్ముల్. 33
- కం॥ పురుషులకుఁ జెల్లుబాటఁట, తరుణులఁ బదునాటవేలదమిఁ బెండ్లాడక
దరుణికఁట పాపమగునట, పురుషాంతరయోగమేమి పుణ్యముచెడెనో. 34
- కం॥ సామ్యమన్నెంటఁ గోరురాక్షసులకకట, మీరు గృహలక్ష్మ్యులైతిరే మేలుమేలు
వారిసామ్యమ్ములిటఁ జెల్లుబాటుగావొ, స్వార్థపరులను గొలిచిన ఫలముగలదె? 35
- కం॥ రక్కెనపండులంత రదురాకలు దాల్చిరి నేమి కెపులా
చిక్కని మేనబూది గయిసేసిరి దెక్కడి మంచిగందమీ
చిక్కిరి బిక్కిరి స్వగటు చిన్నల వన్నెలఁ జేసియొక్కొ యీ
రక్కసి పేరువచ్చె జతురప్రియమూర్తులు మీకు నక్కటా. 36
- కం॥ ఒకనాడు ననరాని దేవుఁడెవఁడో యున్నాడు శిశీంచు నం
చకటా సౌఖ్యములెల్లఁ గోసి కడుదివ్యమైన వ్రాయమ్ము కొం
చక యీ దుర్భర ఘోర నిష్ఠలకు వెచ్చంబెట్టుచున్నారె పెం
డికనైన ననుగొండు మేల్కనుఁడు మీరీ దుఃఖదూరాత్రముల్. 37

చం॥ ఎవరికివార యీశ్వరు లహింసయె ధర్మము కర్మబంధముల్
దవులపు పూర్వజన్మ మన్మతమ్ము నిరంతర సౌఖ్యసంగతుల్
భవమునసారముల్ తుణికభావ విశిష్టము విశ్వవిశ్వముక్
వివిధములైన వేదము లవిశ్వసనీయము లెల్లవారికిన్, 38

మ॥ అని బోధించెడి నాదుపల్కుల నమర్త్యరాతి జీవమ్ములా
వనితాలోకముల న్వయోవిభవ దర్పల్గొండజన్గించినన్
విని శోపించెడి వృద్ధరాండ్ర పలుకుల్స్విన్నాదు లేకైరి నా
చనుమానమ్మట చెల్లెనెల్లరు ననున్ శ్లాఘించి రొక్కమ్ముకిన్ 39

శా॥ నా మాటల్దలపోయుటల్ సతతము న్నా బోధలాలించుటల్
నా మేధన్ గణుతించుటల్ మనమున న్నా రూపెచింతించుటల్
సామాన్యమ్ముగ నిత్యకృత్యమయి యా సాధ్వీజనుర్ భర్తృ సే
వా మాంగళ్యమునం బ్రమాదవడుచు న్వర్జించి రాచారముల్, 40

ఉ॥ ఎక్కడి భిక్షుకుండె యడియెక్కడి చక్కదనమ్మె మాటలా
చిక్కని తేనెలక జలుకు చిమ్మెన గ్రోవుల తేటలా సెబా
సిక్కడి కేగుడెంచె నది యెట్టి పురాకృతపుణ్యమోసియ
మ్మక్క- తపీయమంగళ కటాక్షమున న్దరియింప నేరమే. 41

కం॥ అమ్మొగళ కరవిగ్రహు, నెమ్మనముల యందునెపుడు నిలువంగనగృతా
ర్థమ్ముగు జన్మమ్మని, నిత్యమ్మును భావించురచటి దైత్యమదవతుల్, 42

కం॥ ఎక్కడి సన్యాసియొ వీడక్కట మనధర్మమెల్ల నణగించెను దా
రిక్కితపుగొలిచిచెడి రమ్మక్కలు మనవారలందు రందలివృద్ధుల్, 43

మ॥ సరసాలాపవిభంగముల్ మృదుమనస్పర్శల్ స్థలన్దోత్రముల్
పరుషాలోకనముల్ దరిస్మితములున్ బ్రౌఢాంగ విక్షేపముల్
కరిణీమ ప్రియకార్య విస్మరణముల్ శయ్యాంతర స్వీకృతుల్
మరిపింపం దలవోయరాదితిసుతుల్ ముగ్ధేక్షణాద్రోహముల్. 44

మ॥ వటబీజస్ఫుయినాటె నా వలకు దేవద్రోహికాంతామనః
పుటభూమిన్మొలకెత్తైబెట్టై జిగురుల్ పూచెక్ ఫలించెన్మహా
వటమైయూడలు వేళ్లుచాదుకొనియెం బ్రాకె నురారాతి వి
స్ఫుటసామ్రాజ్య గరిష్ఠ సాధతలముల్ చొచ్చెన్విపాటించుచున్ 45

గీ॥ నాసి కత్వమ్ము బోధించినాడనాడు తిపురదైత్యుల నెల్లి వధించుకొఱకు
వారికున్నట్టి యాదై వబలముచెఱచి చేటుకాలమ్ము వారికిఁజేరుటెఱిగి. 46

ప॥ వారదుండు సేవింప నొక్కనాడమ్మానినల నీక్షించితప్పిరహాసమునటించుచు. 47

కం॥ నేడెల్లవత్తుననియా చేడలకున్నచ్చెఱిప్పి శివునిబ్రసన్నున్
వేడితి నట చనియమరుల గోడెల్లదలంగన భవుఁగోరితినంతన్. 48

శ్రీ విష్ణు రాయబారము

అ॥ దుర్జయాత్ములయిన నిర్జరాతతుల, బారినమరగల యుపాయమరసి
చెడ్డదారిబడిరి శిక్షింపవలెనింక, ననుకొంటిననుచు నాత్మదలచి. 49

కం॥ నను రాయబారమునకై, పనిచెను శంభుండు దైద్యపతులకడకు నే
నును జని పరమేశ్వరు నా, జ్ఞు వారికిఁదెలిసినాడ సర్వము నిట్టల్. 50

గీ॥ అక్కచెల్లెండ బిడ్డలేయయ్య మీర, లుక్కివమ్మునఁ బోరాడుచుంట మేలే
వారిస్వరాజ్యమిచ్చి యవ్వారి చెఱల, నిపుడ విడిపుచ్చనలయు మీరింకమీఁద, 51

గీ॥ కలసిమెలసియె బ్రదుకుట కర్షణ మ్యు, యేలనిఱు పేదలను జేళి తూలపుత్తు
రమరవసులను వారు మీఁజుంతవారు, కారె! నిరసించు రే కండ కావరమున, 53

కం॥ విడుదడి సురకోటిచెఱ్ఱ, విడుదడి లేకున్నయాస విభవములందు
వడిరారండరచేతుల నిడి పాణము కదనమునకు నికజాగేలా, 54

మ॥ అను నా పల్కులు ముల్కులై కలఁప దైత్య శ్రేష్ఠులత్యంత కో
పనులు గ్రాక్షవినిర్గమద్దహనులై, ప్రాజ్ఞైక సామ్రాజ్య పా
లనగర్వమునఁ గ్రిందుమీఁదుఁ గనకేలా! రాయబారమ్ము లిం
కను రానిమ్మెవఁడేగుదెంచినరే, కన్గొందు మా శౌర్యముల్, 55

మ॥ నిటలాక్షుండిట కెత్తివచ్చినను రానీ! రాజ్యమీనేర్తుమే
పటుదొస్సారము చూపు వేళ యిదిగో వచ్చెన్మహాపర్వమీ
భటసంఘమ్ములమందు నెవ్వఁడయినం బ్రాణమ్ములన్ల వాఁ
కిటఁ గాల్వెట్టఁగలాఁడె రుద్రుఁడయినం గ్రేపింప నాడింపమే, 56

ఉ॥ దూతవుగాన నీ పలుకు తుంటరిమాటలు చెల్లిపోయె మా
చేతులతీటవో సమరసీమకు సిద్ధముగమ్ము పొమ్ము మీ
నీతులుగట్టిపెట్టి యని నిల్వ సుధాహరణప్రగల్భ నీ
చేతలు టక్కుటెక్కులిటఁ జెల్లవు శంబరకర్మకర్మతా, 57

గీ॥ ఎల్లకాలమ్ము సురలు దా మేలనలెనె నాకలోకాధికారమ్ము మాకులేదె
ఇదియునొక పెద్దతప్పగా నెందియేల, గుహనునిదించువారుల మేల్కొలిపినారు, 58

కం॥ మా యేలుబడి నమస్తులు, నాయుష్మంతలయి బ్రతుకనాసించురు గా
కీ యెడ వినాశకాలమ్మై యెరుగుట కలిగెనేని యదిమేలగునే, 59

- ఉ॥ పొమ్మింట నేటికిఁ బ్రదికిపోయితి రేపట నల్లి మీదు బీ
రమ్మను జూడమా! యనికి రమ్మనుమా బలవైరితోడు నై
కొమ్మనుమా! దిగీశ్వరలఁ గ్రొవ్వొకయింత యణంగ దేనియొక
రమ్మనుమీ దురమ్మనకు, గాకెటుపోయెదువే జనార్దనా. 59
- కం॥ అరిగిరిభిమరము భిమరము నరికంతవిదారణమ్మనగుచక్రము సో
దరులకుఁగలవని యెఱుఁగుదు మరుదెండీ! వానిమఱువకచ్చుతమనికీన్, 60
- కం॥ శివదేవునాజ్ఞగాదను నవివేకులుగారుదనుజు లయినదురమునం
దు వెనుకడుగిడరునుమీ భవుచిచ్చుటకంటిమంటపై కొ నేనేనిన్ 61
- కం॥ హరుదయ నెపెరిగినారము హరుడేహరియింపఁదలఁచునా! యటులైనక
మరిభాగ్యము న్నెకాక యమరులకురాజ్యమ్ముసిత్తుమా! తెక తేరక, 62
- ప॥ అని యెట్లుబహుప్రకారమ్ముల దురాలాపమ్ములాడుచు. 63
- మ॥ సంపన్నత్తులు మత్తచిత్తులుదురాశాబంధితుల్ ధైర్య ని
ష్క్రంపుల్ కంపితవిప్లవప్రితయులుస్వర్వాంధులాదానపుల్
కింపాకానుభవమ్ముడగ్గలు నెడన్ లెక్కింపలేరైరి మా
పంపున్వారల తెంపుఁగాంచివెఱచెన్ బ్రహ్మాండభాండమ్ములున్. 64
- ప॥ అంతసేమను సముచితమ్ముగా వారలబిడ్డొని. 65
- కం॥ రజతగిరికరిగిశివునకు యదిజగద్గురునకును దేవదేవునకునెత్
భుజగునకెఱిగించితి నాత్రిజగత్కంటకులదైనవృత్తాంతమ్ముక్. 66
- కం॥ నాపలుకు లెల్లవినివిని
యా పరమేశ్వరుఁడువలికె నంతకుఁగలరా
పాపాత్ములింక నేలా
శ్రీసతిరణ పరికరమ్ము సిద్ధము సేయన్, 67

గీ॥ కాదు శార్ఙ్గము చక్రము కాదు కాదు నా తిశూలమును నా కన్నమున
నా పురత్రయీదనుజ నిర్వాపణమున కితర సాధనములను గ్రహించునెల్ల 68

—* ఈశ్వరుడు త్రిపురాసుర సంహారమునకు సన్నద్ధుడగుటకు

వ॥ అని మందస్మిత తరంగి తమ్ములగు నపాంగముల నన్నంగుతార్థం గావించు నా నిఖిలే
శ్వరుని సంకల్ప ప్రభావమైనది.

69

సీ॥ సర్వ సర్వసహచక్రిము రథముగాఁ దాదాది తద్భజ స్తంభముగను
హిమగిరి నొగలుగా నిరుసు వింధ్యముగాఁగ కీగిరిపీఠమై చెలగుచుండఁ
గాలక తాంగ చక్రములు చక్రములుగా నుదయాస్తగిరిశంకు లొరసియుండ
వాసుకినారిగా స్వర్ణాద్రి ధనువుగా దర్శనములుపట్టు త్రాళ్లుగాఁగ

గీ॥ వెలయ వేదాశ్వములఁబూంచి నళినభవుడు ప్రణవతోత్రముచేఁబూని వడగ
మీఁది వృషభభీషణగర్జతో వెనుకఁబడని నేమిఘోషార్ఘ్యులతోడ నిలచె
నెదుట, 70

క॥ ఏణాంకధరుడు శరధి, దూశీరముగాఁగఁజేసి నొరలేని దయక
బాణముగాఁగనన్ను, దూశీరమునందునిలువ దొరయుచుఁ బ్రమథుల్ 71

మ॥ హయహేమల్ ప్రణవప్రచారములు శంఖారావముల్ భరికా
జయభాంకారములున్నద ప్రమథవజ్జాజాత టంకారముల్
స్మయ దుర్వారభటప్రకాండ ఘటితోఁజై సింహనాదముల్
జయఘోషములు మిన్నముట్ట విజయోత్సాహమువర్ధిల్లఁగా, 72

వ॥ పరమేశ్వరుం బరిశ్రేష్ఠించి రాసమయమున.

73

క॥ కై దండనొసఁగెవారునకు, వేదండాన్యుండు భద్ర వేదండగతిక
పాదుకలు దెచ్చి డిగెక, గాదిలిమరుండుగారి కనుపండువుగా, 74

ఉ॥ స్వందనమెక్కి శంభుడు జమాదృతమంగళ సర్వమంగళా
నంద విప్రుంభితమ్మలగు నవ్యనిరీక్షణ భృంగబృందముల్
మందగతీచారముల మానసపద్మ మరందబిందు ని
వ్యందముగ్గొలగా మధురహాసవికాసి గభీరవక్త్రుడై.

75

సీ॥ నానారుబరపుష్ప నవవసంతవిరాజి శాస్త్రాలవాసోవసానుమధురు
గీర్మభానూజ్వలార్చి వృద్ధోజ్జామూర్తి. కారుణ్యవాన్తక ఘనకటాక్షు
శారదకౌముదీసారివిగ్రహరమ్య సీమంతహేమంత శీతకరుని
సింధువారాసేక శిశిలోత్తమాంగుని గర్వాణకోదండ కలితభుజుని
గీ॥ మధురగంధీరదరహాసమంజువదను. నీపదరుణితగండవిశేషకాంతి
భుక్తికాటిల్యపస్పష్టపురవిదాహ, కోపరేఖాప్రకాశితాటోపుహరుని.

76

గీ॥ కాంచీభయభక్తిభావ విక్లబతనొంది, వడవడవడంకె భూతప్రపంచమెల్ల
జయమహాదేవ హరహరజయగీత, పాహియంచునుజగములుప్రస్తుతించె.

77

సీ॥ మూషకవాహనమ్మను నెక్కివిచ్చేసి వెనకయ్యతనతండ్రివెనుకనిలిచె
మదశిఖావళమెక్కి ముదమొప్పనేతెంచి క్రొంచారిసవ్య భాగముననిలిచె
సారమేయము నెక్కి భైరవస్వామియా పరమేశుడక్షిణ పార్శ్వములమె
సింహమ్మ నెక్కిగర్జితభీషణుండయి భద్రుండు ముంగలివై పునిలిచె
గీ॥ బ్రహ్మధవీరులు సకలగీర్వాణవతులు, వచ్చినిలిచిరితమతమపట్టులందు
హరునిముఖభావమరసియాయజుడుప్రణవ, తోత్రమునుగదలించెనుత్సృకత

మొలయ, 78

ప॥ ఇట్లు సకల సన్నాహులు మెలమ దండువెకలి యుష్మరమేళ్యులండు మారుతపథమ్మ
నందొక్కిచో పిడిసి రణధర్మమ్మదలంచి సర్వకార్య సమరుడగు మాతృబుత్తెంచు
సకలమ్మన నున్నంత నుబ్రహ్మణ్యుండులేచి పితృచరణమ్మలకు మొక్కి సవిన
యమ్మగా నిట్లనియె.

79

—* వినాయక చౌత్యము *—

- ౦|| ఈవీటనున్న వారలు, గోవిదులని వార్యవీర్య గురు తేజస్సం
భావితులార్యచరిత్రులు, నౌవారలకాక యెంచ నన్యులుగలరే. 80
- ప|| అయిననొక్కచూట వచింతునని సభ్యులఁ గలయం గమంగొని.
- ౦|| ఈయున్న వారిలోపల, మాయన్న గజాననుఁడు సమర్థుఁడటంచుకొ
నాయాత్మదోచు చౌత్యముజేయఁగాఁ బిదపఁదమదుచిత్తమ్మనినకొ. 82
- ౦|| ఆరాజమాళియిట్లను, హేరంబునిగూడినీవు నేగుతుమారా
పోరునకుఁ గలుదువ్వెను, వారిన్వారించు పథము వదలకుడెపుడుకొ. 83
- ౦|| లసినను జిత్తమ్మట్లయని యన్నయుఁడమ్ముఁడు భక్తిపెంపునకొ
వినతశిరస్కులొను గురువీడ్కొని తమ్మునిసాగనంపు మి
త్రనివహమునరల్చి పురదైత్యులవీటికిఁజేరునంత నా
దనుజులు వారివార్తచిని తాముస్వయమ్ముగవచ్చిభక్తితో. 84
- ప|| సమచిత్తమ్ముగా వారలం బూజించి యిట్లనిరి.
- ౦|| మేమెంతపుణ్యజరులమొ, నోములనవియెట్టివాని నోచితి మొకా
నీమీదర్శనభాగ్యము, సామాన్యమె మమ్ముఁజూడఁజనుదెంచితిరే. 86
- 1 | అల్పులముమాకు వాతసల్యమధికమగుటఁ, బేరుగలిగింప వచ్చినవారుగాక
కాకపనియేమిగలిగినఁగాకిచేతఁ, గబురుబంపినరామె మీకాశ్లకడకు, 87
- ౦|| శివనందనులుర్వయమ్ముగ, నెవరికిదర్శనమునిచ్చిరే యేయెడలకొ
భువిధన్యులు త్రిపురాసురు లవుదురుగాకిలకు మున్నయటుగాకున్నకొ. 88

- గీ॥ ఏమిపనిగల్గినచ్చితిరెఱుకపడద, యానతీయఁడు చేయగానలవియగునొ
కాదొయనునంత వారలఁగాంచిపలికె, విఘ్ననాథుండుమఘరగంభీరఃశితి, 89
- కం॥ పినతల్లికొమగులంచును, గనికరమునుగనక పెద్దగాఱించుటయే
ఘనముగఁదలంచు వారల, ననఘలుగారనుచుఁబలుకనగునా? మాకుకా, 90
- గీ॥ ఏలయమృతాంధసులపైనినింతకనలు, వారిరాజ్యమ్మువారికిఁబంచియిడుఁడు
పరమపాశువతవ్రతపట్టభద్రు, లయినవారికి నినితగినట్టిపనియే?, 91
- గీ॥ ఎవనిసేవించి నేటికినింతవార, లయితిరో సుంతతలపోయఁ డాత్మలండు
వానిశాసనధిక్కార పాపఫలము, మీకురాకుండుఁగాత సుశ్లోకులార, 92
- మ॥ అన రక్తాంధసులుల్కిచూచి తగునయ్యా! యిట్లుశాసింప శం
భవనిగాదందుమె యెన్నఁడేని నెపుడీ ముల్లోకముల్ దేవతల్
గొనియేలంగనుజూచుచుండఁగలమే గుక్కిళ్లులన్నింగుచుకా
మునుమమ్మొంతయు గాసిపెట్టుసురలంబోనిత్తుమా యింతటకా, 93
- మ॥ ఎనరోయొక్కరెయేలఁ గావలయుగానీ! మేమునవ్వారు నీ
భవనమ్ముల్ పరిపాలనల్ నలుపుటల్ పొల్లంచుగుర్తింపుఁడీ
యెవఁడాఱుదుఁడు బ్రహ్మయెవ్వఁడిటఁ దా నెవ్వండువిష్ణుండు నా
భవుఁడైన నృమునేమిసేయు సురలంబాలింపఁ జేపట్టియుకా, 94
- గీ॥ శివునిపుత్రమలంచుఁ బూజించినార మపుర వ్రేలాడునీ చేటచెపులవాని
కాఱుమోములకుఱ్ఱని కడలికాదు, భండనముసేయగలదేని రండువెఱకా, 95
- కం॥ అనఁ గినుకగదురునగవునఁ, దనయన్నను నాఁగి యపుఁడు దారకహరణుం
డను నోలుబ్బకులారా, చనిపోదురెయుఱకమీరు సంగ్రామమునకా, 96

కం॥ కనుమూసి తేజచులోపల, జనియించుహరించు సకలజగములు ఘాలా
తఱునితోడి కయ్యమనినకా, వెనుకాడరు మీరలెట్టి వెరవరులయ్యా. 97

కం॥ వెనుకటిరణపరికరమే. యనుకొంటిరా కాక తెలిసియనిలక్ష్యంపక
బనిగొనరా కాకయ్యాశ్వరు, కనుమంటకుమిడుతదండుగా దగవగునే. 98

కం॥ సిరిరామోకాలక్షం, వొరకొను మూర్ఖులను గనలిమాఱంగ నేలా
త్వరపడుడుతరుణమనియే, హరుశరణముజెందిబ్రమకుడనురులు నేగక. 99

గీ॥ వెఱపుగల్పించియైన జీవితములిడంగఁ, దలచిగావించెశంభుండు ధరణిరథము
మేరుకోదండమింకన మేయయద్ధ, పరికరమ్మలనాబారి బ్రమకఁగలరే. 100

ప॥ అని నెడవెడవొదము కినుకండేసి యంతనుడుగక. 101

శా॥ తానై వచ్చు గణాధినాథునెమటం దప్పించిభాషించు మీ
మానప్రాణములింతదక్కె నిటుపై మన్నింపఁగావచ్చునే
తానై చంపఁగఁ జేతులాడకిటు వాత్సల్యమ్మునంజేసి యీ
శానుండిచ్చిన మానతిం జెఱుపఁగా సంసిద్ధతం గంటిరే. 102

శా॥ నిన్ననొన్నను గాల్గ వ్రేళ్లబడి మన్నీవైనమాత్రమ్మునకా
గన్నుంగానరుగాక దైత్యులిదె యీగర్వమ్ముదూలంగ నా
సన్నమ్మయ్యెనుయద్ధ మీశ్వరశరజ్యాఘోరనాదమ్మునకా
విన్నఁబోదురా, ఖన్నులేయగుదురా, వీర్యమ్మెచాటింతురా. 103

ప॥ అటుచాలి నిలిచెదరుగాక, యని వఱియు.

104

శా|| నన్నేమన్నసహింతుగాక తెగువన్నాముందటం బూజ్య మా
యన్నక సర్వకళాస్వరూపుఁ ద్రిజగద్వ్యాపారవిర్విఘ్నతా
భ్యన్న త్యర్థనమర్చితాంఘ్రియుగు దంష్ట్రోదారధారాపరి
చ్చిన్నగ్రీవగజేంద్రదైత్యుననఘుం జేటాడసైరింతునే. 105

శా|| అన్నన్నపుచ్చువారల్లినిరి మీయన్నయ్యనేకాదు వే
నిన్నుంగూడనొకింతయేమెఱుంగమా నీతండియా పోయవ
మైన్నంజేనియు విస్మరింపఁగలమా యీరోసమేలయ్య మీ
యన్నల్ వేవురు మీరు వేవురును రండయ్యా రణాగ్రమ్మనక. 106

శా|| దేవానాంప్రియశాశనమ్మనకు భీతికలఁగువారందు మీ
భానమ్మందును దోచెనేమొ త్రిపురీపట్టాభిషేకక్రియా
శ్రీపర్థిష్ఠులు రాక్షసోగ్రమ్ములు నిన్నీ! యెందుగుం దేటికి
గ్రీవమ్మిచ్చునె పార మేయశిశువుక గిట్టాడిమట్టాడదే. 107

కం|| వంకరటింకరగుణమా, యంకింపఁగరానిధర్మమదియొక్కటియా
జంకుటయఱుమగతనపుం. బింకమ్మనకౌర యెట్టివెంతలుపుటైక, 108

అ|| వె|| అరదమింతయింతయదుకులపోవంట, బడుగుతాతబండిగడుపునంట
నీటఁజిలికియున్న మేటిబాణమ్మంట, బ్రదుకవచ్చు నెబుల రాక్షసులకు, 109

ఉ|| కోపములేదుమీరు పసికూనలాగావున మీదుమాటకుక
రేపటసంగరమ్మనవరింపఁగరండు జయేందిరంబదా
టోపములేలమెక్కుట కుఘంతివినాయక కావపూపముల్
పావకుమార త్రాగుటకుఁ బాలునుగావివి యస్త్రశస్త్రముల్, 110

వ|| అని యల్లసమ్మలాడినవాంక గనుంగొని. 111

శా॥ ఈషదోషవికుంచితాస్యః డనుణద్వితాదరస్థేరుః
భాపించెంగజవత్క్రీః క్షీశ్వరకృపావాక్యమ్ము లుల్లమ్ములో
ఘోషింపన్ ఘోరాజసుందరఘణా కూరాత్మశుండాగ్రభా
గేషచ్ఛాలనపుష్కరధ్వజవచో హేవాకవాకమ్మునన్. 112

శా॥ ఈ యైశ్వర్యము నీబలమ్ము విభవమ్మా సర్వసాభాగ్య సు
శ్రీయెల్లన్ హరుకంటిమంటగయి యర్పింపగనున్నారె మీ
శ్రీయమ్ముంగణియించిచెప్పెదను నిశ్శ్రీయ మ్మొ వాంఛించుచో
వేయేలాసమరాంగణమ్మున కీకన్విచ్చేయుఁ డిష్టార్థమై. 113

ఉ॥ పల్లదముల్గచించుటకు గాఱకుఁక్షీశ్వరశాసనమ్ము మీ
కెల్లనుసమ్మతమ్ముగునొ యేర్పడఁజెప్పఁడుకాదొ కానిచో
నెల్లయభీష్టముల్ సరిగనిప్పడ మీరలుదీర్చికొండు రం
డెల్లరణాంగణమ్మున సమీహితకార్యము నిర్వహింపఁగా. 114

కం॥ అనుటయునొండొరు మొగములఁ, గనుఁగొనిపురవై త్యవరులుకలకలనగుచున్
వెనకయ్యతోడఁబలికిరి, వెనుచూపుచుముందుచూపు విశదముగాఁగన్. 115

శా॥ ఓవిఘ్నేశ్వరయెల్లఘోగములయం నొక్కింతలోపమ్ములే
కీవిశ్వమ్ముననేక కల్పములు మే మేకాతపత్రమ్ముగా
శ్రీవర్ధిల్లభవత్కృపావశత శాసింపంగఁ గన్నార మిం
తేవాంఘ్రదిలేపు నున్నదొకఁడే యే తెంచెనాకోర్కెయున్ 116

ప॥ ఆదై యెయ్యది యంచేసి. 117

శా॥ ఫాలాక్షుండబులంత వాఁడుదమపై బ్రహ్మాండనిర్మలనా
భీలమైన మహాప్రయత్నమున దావిచ్చేయుయధార్థయై
తూలంబోరుపురాసురుల్ హరుని యాదోర్దండచండకీయన్
మేలంచున్ సడిజెందిచచ్చు టయిన స్థేలాను మాబోంట్లకున్. 118

శా|| సామూహ్యమును గోర మెవ్వరమునుఁ సాలోక్యసామీప్య చాం
 ఛారాగమునులేదు మామనములన్ సాయ జ్యసంసిద్ధియే
 కోరంబక్షది యద్దిగూడ నిటుచేకూరంగనున్నట్లు ని
 స్సారమైన భవముకై యెవఁడుచేసాఁచుఁ గణాధీశ్వరా, 119

ఉ|| మాటకుమాటవచ్చి యభిమానముపెంపున మిమ్ముఁబూజ్యులన్
 నోటికివచ్చినట్లనిన నూతనదోషమునుఁ డ్దమింపఁగా
 మాటికిమాటికియ్యవెనచుస్కరణములు పోయిరండు మా
 మాటగనిశ్చితార్థమును మాపతికిం దగవిన్నవింపుడీ, 120

క|| అనునాదైత్యప్రవరుల, వినిశ్చితార్థముఁ దెలిసి విస్మయపడుచుఁ
 దనమదిమెచ్చెఁ గుచూరుఁడు, వినాయకుండును దనీయవిజ్ఞానమున్, 121

ఆ|| ఇట్లుమెచ్చిచారలేక హాస్యముగాఁ, బోయివత్తుమన్నఁ బుణ్యజనులు
 వారిగారవించిపనుపంగఁ జేరిరా, హరునిసుతులువేగ హరునికడకు, 122

అ|| చేరివిషయమెల్లఁ జెప్పినసర్వజ్ఞఁ, డేమియేమియనుచు నెడనుమెచ్చె
 విస్మయముపడిరి విబుధులువ్రీమధులు, దైత్యవరులనిశ్చితము తెలిసి, 123

—* రక్కసిరాయబారము. *

వ|| అంత నావీటివారెల్ల నారేయిఁ ద్రిపురవిశేషములు, వారిబలగౌరవములు, భక్తిభా
 వములు, సదాచారసంపదము, శివసందనచోద్యుతములందని వారివిని, విని, విస్మ
 యమాన మానసముల, నిట్టివారిమాటొనఁగంటిమనితలించి రంతజేగుటయు సర్వసన్న
 దులై, యథాచారముగ యుద్ధమునకు వెడలునెడలఁ, ద్రిపురాసురుల యనుమతమున
 నొక్కదూతవచ్చి సమచితముగాఁ బరమేశ్వరుసందర్శించి వినకుండై యిట్లనియె. 124

గీ|| అర్థలయ్యునుమీకుఁ బ్రత్యర్థులయిన దనుజవరులనుపైరింపఁ దలంప మిమ్ము
 వేడుచున్నారలీయధభిక్షునొసగ, ననుమతింపఁగనమితోత్త మాఁగులగుచు 125

- శా|| దైత్యధ్వంసియజసగ్రితస్థితుఘాంధశ్చక్ర చక్రాయుధ
స్త్రుత్యాత్మీయపరాకర్మకర్ముణు నాశుద్ధాంతనీమంతిని
నిత్యరాధనతత్త్వరంకు త్రిజగన్మిత్యాప్రచారండు దా
నత్యుత్సాహముతోడవచ్చెనె రణవ్యాపారముల్ సేయుగన్. 126
- కం|| ఏకదలిచోచ్చిరాజో, యేక-ఽముదూజీరాజో యేకలమయిదా
నేకాడకానదాగెనో, నైపుంసంజీక బ్రహ్మకవచ్చు నెతనమన్. 127
- ప|| తుషిసొక్కమాటగలదెధరింపుడు. 128
- కం|| మిముఁగెలుచు భాగ్యమిదెకో. మమునీలోజేర్చికొనుచుమన్నించెదవో
సమూరె, పురుషాకవి తమలోననుమరితి త్రిపురదరుజులుదేవా. 129
- కం|| ఆమాటలువిను నెడలన్, నా మేనుగలగి శరధిసలుగడఁదిరుంగం
గామన్నన నరుఁడైకొని, సోమకళ్యాసుండు వీరసుందరుడగుచున్. 130
- ప|| వానింగనంగొని. 131
- కం|| నాశరధిచోచ్చియున్నాఁ, డాశిశిధిశయానుండితఁడెయసురకులప్రా
ణాశుగములఁగొన ధర్మని. యాశుగమాపమ్మణోని యాశుగమగుచున్. 132
- కం|| ఆశరధిలోడననుమీ, యీశరమునుగాంచి యయ్యెనిపుడన్వర్ధ
మీశరధియందుఁ గొనునిది, యాశాచగులై నవారి యనువులనెల్లన్. 133
- కం|| చనుమి కనీవువారల, మనవినిమన్నింపవచ్చె స్మరహరుఁడనుచున్
వినుపింపుమనుచుఁ బలికెనె, బనివినియాతండుడెలిపె వారికి నెల్లన్. 134
- ఉ|| పూర్వసుపస్వలంతటనపూర్వపరాక్రమ వీర్యమయ్యున్
దుర్వవాశౌర్యగర్వబలఘోర్వహులాయుల హర్వధైర్యులున్

గుర్వనుభావులెల్లరు, వినూత్నవహుగ్రహణాభిరాములై
పర్వ విలాససంపదలు వర్ణిలఁగా గుమిగూడియొక్కటన్.

135

మ॥ భవసంక్షేపసమిజ్జ్వలద్దహన దుర్వారకుఁ ధాభీషణీ
భవదాస్యుల్ భవదాస్యబంధహరణప్రేథవృథావోన్నతుల్
భవశంభోజయవాదముల్ సమరభూపస్థానభేరీధ్వనుల్
వివిధామ్నాయపదమ్మలొండొకటితో వియ్యమ్మసంధింపఁగా.

136

మ॥ హరిహేషల్ గజఘ్రింకృతుల్ సుభట సింహారావముల్ నేమిది
వ్యూరఘోషమ్ములు చాపటంకృతులు విస్ఫుర్జిత్రాళ ప్రభా
తరవారి గ్రహణప్రకార జనితధ్వన్నమున్ మోయ వ
చ్చిరి నాశీరముఖమ్మండైర నసురశ్రేష్ఠుల్ పురాధిష్ఠితుల్.

137

ప॥ అంత.

138

— * త్రిపురాసుర యుద్ధము * —

క॥ ఆసైన్యమునీసైన్యము. డాసెంగల్పాంత కలువటహనా దమ్ముల్
రేసెంబరస్పరమ్మును. భాసిలెపిచీగభీరవారాన్నిధులై॥

139

శా॥ మున్నెన్నండు నెఱుంగనా దితిసుతప్రోద్దామయుద్ధమ్ము లా
సన్నాహమ్ములు యుద్ధపద్ధతులు శస్త్రశేష లస్త్రమ్ములా
విన్నాణమ్ములు వింతవింతలగుచు న్వేయేల మాకెల్లనున్
గన్నుల్ చీకటిక్రమ్మె నొక్కత్రుటిలో గర్వమ్మఖర్వమ్ముగా॥

140

శా॥ ఆవేళనజ వక్త్రుండునందరణ వ్యాపారిధోరేయఁడై
ప్రవక్తృత్రిపలాయమానసుభటశ్రేణిన్ విగర్హించి శుం

డావేగమ్మున పూత్కరించి నిలిపెన్నెలింపవిదోహులన్
దేవజ్యేష్ఠులునిల్చిరా వెనుకమందీభూతచైతన్యులై॥

141

మ॥ అనిసైరింపక రాక్షసప్రనరులుద్యత్సింహ నాదార్భటిన్
మదహస్తీంద్రములెక్కి సంకలశ గామర్దమ్ము దుద్ధాంతమై
చమపన్విష్ణు విభు శ్శక్తితర శస్త్రచిచ్ఛిన్నుఁగావించి న
మృదముంజెది యొచ్చిరింత మరలన్మత్తేభవి క్రీడలన్॥

142

శా॥ ఆవిఘ్నేశుఁడు నాగజేంద్రములు శుండాభూతభీతమ్ములై
పోవంద్రోలుచుఁగలఁగేల రిపులంబోసీక మట్టాడుచున్
చేవంగమ్మలు వారలన్విసరివైచెక్ ఘోరవారాశి వీ
చీవిష్ణోభగ తాసులై చమయనిస్సమప్రతాపమ్మునన్॥

143

శా॥ అంభోరాశిని వేయఁగాఁబడియు మాయాదక్షులూ రాక్షసుల్
కుంభేంద్రాన్ముని పైకిమాఁకిశరములుప్పించి నొప్పించి రా
శుంభద్వీర్వము మెచ్చుకొందు మదవచ్చుండాసముద్బంధనన్
శంభుజ్యేష్ఠుతుండు వించినలిపెన్ శార్దూల పక్రీడనల్॥

144

మ॥ శివవిష్ణుప్రథితాంశసంభవుఁడు రాక్షభూతకోపాగ్ని భై
రవుఁడుగ్రాహవపండితుండు నఖధారాచ్ఛిన్నసీరేజ సం
భవమూర్ధానుఁడు భస్మస్కాతృతమహా బ్రహ్మాండభాండుండు భై
రవవాహమ్ముచు నెక్కి దావెడలెసంగ్రామ క్షమాసీమహున్॥

145

అ॥వె॥ గ్రామసింహమెక్కి కదనమ్ముఁజేయఁగా, వచ్చెననుచుదైత్య వారణేంద్రు
లొక్క పెట్టుదాఁక నుక్కడగించె సం, గ్రామసింహుఁడగుచు స్వామియంత॥ 146

శా॥ ఏకార్థమునవచ్చి కైబడిలి తానేమందు మాచంద్రుల
రాకాసుతో లయభైరవాత్మజును ప్రహ్లాదతాపాన్నతలే
మూఁకలూకలుగాఁగ వారిఁబ్రతిబోకార్చి చేసూర్వేదా
నేకాంతమును నాకలోకమనయందేక్షకబాణమునన్॥ 147

ప॥ ఆ సయమున మఱియుండుండకమున మిగిలి మూఁగిన యాచక్రముల నుపలక్షించి. 148

కం॥ ముద్దాడు నా రుమొగములఁబెద్దయఁగోపము గదురభీషణముఖుడై
యద్దామశక్తి యీశ్వరు ముద్దుపరూరుండు తలపమూపులుగడవన్॥ 149

ఉ॥ వచ్చెనొలేదొ యాదెనకు ప్రసన్నుడు డసెనకుచచ్చునొచ్చు సై
న్యోచ్చయమెల్లఁబాది వెజుఁగో దిముక్తిఁ మఱి కేరక్కమిల్
మెచ్చితినొయి నీబలమపేయము నిల్పుమువారికన్
యిచ్చినయప్తుదీర్చెదనుదే కైకొమ్మని యాస్పదచ్చుటన్॥ 150

కం॥ మచ్చరము హెచ్చబయిబడి గ్రుచ్చిరివలునాణ పటలికొమగుతెనువునన్
వచ్చిరి శిఖావళమునది చెచ్చెటసఖతుండధారఁ జీలిచెరారిన్॥ 151

శా॥ ఆలోనంజనుదెంచె భద్రుడనురవ్యాపాదగుపాదవా
భీలమైనమృగేంద్రవాహమున నవ్వీగున్ని వానిచుచున్
గేళీసుందర విగ్రహుండగుచు నాకేఁభవజండంతగోఁ
గూలంద్రోసె సురారులన్ శతశతీత్రూరాత్మ భల్లములన్॥ 152

కం॥ ఒండారులఁబిలిచి రాక్షసశుండాలురు సింహవాహా శ్లోభితఁగుడుక
జండరయమునఁగవిసిరి, చెండాడఁగభద్రునతిని చెహతులయ్యుకన్॥ 153

కం॥ ద్విరదములరదములయ్యెను నరదములరుదయ్యె హరులుహారములయ్యెన్
సురతైరియసురులూసం గరముగరమ్మగుచుఁగనదు కదనము నెందున్॥ 154

ఉ॥ చచ్చిరిచచ్చిరన్న నిశిచారులైకమ్మటి వచ్చుచుండఁగాఁ
నచ్చెరువయ్యె నాపురములందుఁగల్పి నుభాసరస్సులొ
జొచ్చెనుమాయ ధేనువయి చొచ్చినుభారసమెల్లగ్రోలె నా
మచ్చులమాయలాడు బలమర్దనుఁడేశ్వర శాసనమ్మనన్॥ 155

చం॥ అలసెఁగుమారుడించుక గజాననుడుండల యోరగించెదా
సాలసెను గాలభైరవుఁడుచూపొకయింత మరలైభద్రుఁడా
కలకలమందురాక్షసులు గర్వితులై మినుముట్టఁదాఁకుచోఁ
బలపలనయ్యె భూతభటవారముశ్శేఁభుఁడు సంతనవ్వుచున్॥ 156

—* త్రిపురాసుర సంహారము *

శా॥ రక్షోపీరులకామితమ్మ నతివేర్పంబూని, తానై, సమిత్
భిక్షాదానముసేయఁగానరిగె నుర్వీస్థందన రూఢుడై
చక్షుఃకూర సువర్ణచాపవిలసచ్చక్షుశ్శవోజ్యౌధ్వనుల్
రక్షఃకుక్షి విదారణమ్మలగుచున్ బ్రహ్మాండముల్ సొండఁగా॥ 157

సీ॥ కనుమూయఁగారాదు, కనుమూయజగమెల్లఁ, బ్రళయాంధకారనిర్మగ్న మగును
గనువిప్పఁగారాదు కనువిప్పబ్రళయాన్నిఁ, మండునుబ్రహ్మాండభాండపటలి
చే నాఁవెగారాదు, చేనాఁచెనేయు, నాశాగజమ్మలల్లాడిపోవు
హుంకరింపఁగరాదు, హుంకరించెనయేని, గళకాలకూటమ్ముకాల్పుజగము.

గీ॥ చిత్ర) మే లోకమునుగస్త్రైజెందకుండఁ, ద్రిపురదానవ సహాయుద్ధకపటరోష
వేషభీషణుడయ్యెనశేషభువన, కందుకక్రీడనాగార గర్భభరుడు॥ 158

శా॥ ఘోరమైన తనీయయద్ధమున నాకూరాత్ములారాచ్ఛరుల్
దొరుక్తిప్త మహాస్త్రశస్త్రనిచయుల్ దుర్వారవీర్యక్రముల్
వైరమ్మింతటఁదీరె పొమ్మనుచు శుంభ ద్వేగులైతాఁకిరా
శూరుల్ శాంభవవాహినీంద్ర రుధిరస్రోతమ్ములన్దేలుచున్ || 159

సీ॥ నేదాశ్వములనెక్కి విటతాటనమ్ముగాఁ, దాండవమ్మాడెడుదుండగీండు
తాతగడ్డముదువ్వి, చేతితోత్రములాగి, పరిహసిం చెడుపోటుబంటుమగలు
రథచక్రములు కూబరముబట్టి యాడింపఁ, బంతిగించెడివీంత హంతకారు
లా వేగమునఁగేతనాగ్రమ్మపైదూకి, విటుగఁద్రొక్కఁగజూచు మొఱకువారు

గీ॥ నయిన తిగ్రహలిరక్కసియాగడములు, గడవశక్యముగాదయ్యెఁగలనిలోన
వీరవారమ్మునందు నెవ్వారికేని, శంభుఁడేమంచుడలఁచెనోస్సాంతమందు || 160

గీ॥ శానిపారుష మెక్కడ లేనిబలముఁ, బూనిమూఁగిరి యామూకఁ మొగ్గతిలగ
వీరభైరవహేరంబ తారశాసు, లభిసంకంభకటువోష విధుకులగుచు || 161

కం॥ సైరింప రించుకేనియు, సా రింపరువారిధాటి వరదర్పమునన్
గారింపరుదారించరు, వారలవీరమ్ముదైత్య వరులయ్యెడలన్ || 162

కం॥ ఆదిమకోదండగురుం, డాదైత్యులబలముచలము నటుచెల్లంగాఁ
గాదనిసువర్ణవర్వత, కోదండము నెత్తికురిసె ఘోరశరమ్ముల్ || 163

కం॥ కురిసినఁబిటు దివియకయా, గిరికోదండమ్ము నెక్కి క్రీడించిరియా,
పురదైత్యులెంతివారో, విరించనుఁడు నొగలిమిఁద వ్రేలెవివశుఁడై || 164

ప॥ ఇట్లుక్కు మిగిలిన యారక్కనులను గంటిమి, మా కక్కజమ్మును జెక్కసమునయ్యెం
నయ్యెడ ధనుశ్చాలనమ్మున వారిం దూరమ్ముగాఁబడవైచి మెచ్చినచిత్తమ్ముననొచ్చిన
తనవున, మచ్చరమ్ముచ్చుపడు మాపులఁదూపులఁగయ్యెకొని. || 165

కం॥ దరహాససుందరుండై, యరదముపైనున్నయసుర లజవజఃబజవః
శరవర్షములఁ గురియుచు. విరించిలేనెత్తి, తేర్చి విసునూళిదము॥ 166

చ॥ వేగంతి వింతిఁతాఁటిరంటలాఁగి చోళాహుబ్బాఁగిలమ్ములగు శరజాలమ్ములంగుప్పిన,
విచ్చియు, నొచ్చియు, వెఱచియు. బఱచియు, గనుకనిస్సెనువెనుకొదిగియు చీకాకైన నా
రాకాసి మూకలఁబోకార్చు నుపానుమ్ము పరసియుమ్ముహాయోగీశ్వరుండు. 167

కం॥ హుంకార మ్మొనరింప న, హుంకారముదక్కిచొచ్చిర సురులుపురముల్
టంకారభీషణుండై, శంకరుఁడా వెంటఁదిగితె జయవెట్టసురల్॥ 168

చం॥ పురములఁజొచ్చి గొల్చిరల పుణ్యజనుల్ శరధిప్రభాత, మీ
శ్వరకరుణా ప్రసాదితము శాంకరలింగ మనంతభక్తిమై
పురదనుజాంగనల్ దమదు పుణ్యసతీత్వము రిత్తయాటము
గరముభయమ్మఁజెంది క్రతుఁగుస్మరు సుస్మరియించిరత్తరి॥ 169

కం॥ ఆవేశనాకటఁజేరిన, దైవద్రోహుల పురీవిదాహము సేయ
భావించి నన్నువింట, గావించెను నజ్జమపుడు గరగభుండంత॥ 170

చం॥ పురములనుండి ఘోరశరపూరముఁజిమ్ముచు దానవేశ్వరుల్
గిరివర కార్ముఖుఁగదియఁ గేవలవీరసోజ్జ్వలాకృతి
స్మరపరిపంథినేత్రతటజాజ్వలదగ్ని సమగ్రముఁ శ్రీవః
పరిచితమూలముఁ దిగిచివై చెను మస్మయమైనబాణము॥ 171

కం॥ రోపమోక్రతుఁగుస్మరు, రోపమొ చాపమ్ము, వెడలి, కుటిలాదిఘటా
టోపప్రతాపశమ, యమ, రూపమొ తిరువురములఁగల్చి రూపఁగించె॥

శ॥ అందా రాక్షసపూజితమ్మయిన లింగ కారమొప్పెన్మఘ
స్యండిశ్రీదళ మందపుష్పములనీ స్రక్చంద నాలంకృతుల్

కంఠమ్ము సుఖలమ్ము సేయఁబురరక్ష సుంఘతేజమ్ము, నా
యిందూత్తంసుని యందుడిందెనపుడే మెంతేనిమోదమ్మునఁ ॥ 173

కం॥ మంగళముసర్వమంగళ, మంగళవిగ్రహునకమృత మయమధురకృపా
పొంగునకు నంగజారికి, గంగాసంగోత్తమాంగ కమనీయఃనకు ॥ 174

సీ॥ మంగళం తే సర్వ మంగళాహృదయాబ్జ, మధుక రేంద్రదాయ, నమశ్శివాయ
వందనమస్తు తే, వందారజనబృంద, మందారతరనే. నమశ్శివాయ,
ఘణిఘణామణితన్న భాసుర దేహయ, స్మరణాసనాయ, నమశ్శివాయ,
ముగ్ధేందుచూడాయ మునిమనస్సంగాయ, మద్రిక్షకాయ, నమశ్శివాయ,
గీ॥ మత్తదనుజేభవారయే నమశ్శివాయ, మలినతామిద్రహారయే, నమశ్శివాయ,
మార్గణీభూతవారయే నమశ్శివాయ, నుకటకేష్టితహారయే నమశ్శివాయ ॥ 175

కం॥ నిట్టూర్పులుతురగములా, మట్టియె. యరిచమ్మ! కడపుమానిసి తాతా
ముట్టినబస్సనుగుణమా, యెట్టజయించితివి దేవ! యీత్రపురములఁ ॥ 176

ఉ॥ పట్టినయట్టికొండయొక బంగరువిల్లయిపోయె, దానికిఁ
గట్టినతాడు జిహ్వాగజగత్పతియయ్యెను, నెక్కు పెట్టగఁ
దొట్టినజిహ్వాగమ్మదియను న్దనుజాంతకమైనలక్ష్యమా
పట్టణముల్ విభిన్నమయి భస్మముగావె పురాణధన్విక ॥ 177

కం॥ అచలరథమచలధనువును, నచలేశ్వరమైనశరము నాఘాతమునఁ
బ్రచలత్పురములఁగాల్పగ, నచలేశ్వరు నిల్లితకపుటల్లునకెతగు ॥ 178

కం॥ శేదండాననగురుడవు, కోద. డాగమపురాణ గురుడవునగునీ
పాదాంభోజమరందా, స్వాదముదయ సేయగఁడవె శంకరమాకు ॥ 179

- కం॥ శరధిశరధియనియన, నం, బరాంబరుండనఁగ మదనమదనుండనఁగా
సరికాలకాలుండనఁ బుర, హర, హర, నీనాటినివె యగుదువు హుదా॥ 180
- కం॥ స్తుతియింప నెంతవారము నుతివాఁగనిసంతసంపు మాటలెకానీ
కృతసుర రక్షణునకుచూ, కృతజ్ఞతాసూచకములు కేవలముకివా॥ 181
- శా॥ సుప్రాధ్వింశుచుచసృ తావకపదార్పూర్ణ హృన్మానిరాట్
సంప్రాప్త్యమ్ములు, పూర్వమై పువత వాస్సంతానవీచీయశ
స్సంప్రాప్త్యమ్ము లశేషగోకనుచిరశ్వశ్రేయసమ్ముల్ నమత్
కింప్రాధ్విహరమ్ములౌ వెలుగులందింపఁగ విశ్వేశ్వరా, 182
- మ॥ సధరమ్మల్బనసంగతుల్ శివనమశ్శబ్దార్థముల్లాడ దే
వ భవత్పదము నందనిత్తుము యవప్రాముమ్ముగామోహమో
యభవా! నీకు నిరంకుశోన్మరయతోవ్యాపార మత్రైథముల్
శుభవస్తార్థము వీనిఁగైకొనుచు మెచ్చుంజూపు సర్వేశ్వరా॥ 183
- శా॥ నీ యిల్లాలికిఁగాన్మలిచ్చెదముతండ్రి! చిత్తశాన్దాలముల్
మాయాకూగ్రివిహరముల్ కృతమనోమత్రైథ సఖ్యమ్ములు
శ్రేయఃకామగవీచిదారణములు శిక్షించిమన్నిఁపుఁడీ
మీయంఘ్రిస్థిరపుణ్యసంగమిడిసామీ! మమ్ముమీదాసుల॥ 184
- గీ॥ స్వామిమీముఖచంద్రిదర్శనమువలనఁ దనరుమాముఖముడకాననమువిడిచి
చెలఁగిమీసాదవద్దముల్ చేరు తేటి తేటగీతులుచిత్రాబ్జతృప్తినిడవె॥ 185
- ఉ॥ చంపకనాస పద్మముఖ, సారసగంధి, నవోత్పలాక్షి, నీ
వింపఁగఁమిమ్మువచ్చె రసవిశ్రుతవృత్తి! భవన్మనమ్ము రం
జింపఁగఁజాలునావిబుధశేఖర! రాజవతంస! యైన మ
న్నింపఁగదయ్య మాపలుకు నిర్మలభక్తిభరణసరస్వతి॥ 186

శా|| అంచుం బ్రస్తుతియించుమమ్మనయతో నాశీర్వదిం చెం దధా
స్తంచునాక్షిసపూజితమ్మగుచుఁ బున్యమైనలింగమ్మును
బంచబ్రహ్మమనుస్వరూపమనుచున్నాగిం చెనస్త్రుమ్మునన్
బంచారామములందునిల్చియవియున్న క్తాళికల్పాళిగా|| 187

కం|| ఉపసంహరించెనీశుఁడు తిరిపురాసురహరణకృతపరికరము నెల్లన్
గపటమని వేషదోషము నపుడేగాంచీశుఁగొలువనడఁగెనుబిడపన్|| 188

కం|| ఇదితిరిపురాసురవిజయము విడితమునిఖిలాగమాంతవిశ్రుతమగుటన్
జమవనినఁగనిన వారల కొదవించునఖండవిజయమున్నతపదముల్|| 189

చం|| అమలినమానివృత్తనిగమాగమకోవిదలింగనూపధా
న్యమృతపయోధిజాతకమలాలయ దార్శచరిత్రదుర్గచూ
విమలమనోంబుచాహపదవీళర నాగమవారికొముదీ
రమణునితోడభవ్యగుణరత్నమహోదధితో సుధింమృతన్|| 190

కం|| కింకవికరిపంచానన వేంకటసుకవీంద్రహృదయవీధీగగనా
లంకారశారదీయమృగాంకునితో మల్లికార్జునారాధ్యునితో|| 191

స్వాగతము :- - శీలరమ్యగుణసింధునితోడన్
బాలచంద్రధరభక్తునితోడన్
శాలపేళితనుల సురలక్ష్మీ
శాలితోమతినిశాలునితోడన్|| 192

మ|| హరపూజాపరమేశ్వరుండయిన మల్లారాధ్యపాత్రుండు, సు
స్థిరభక్తిందమతండిరిపాదముల వాసింగూర్చు కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్యమునందు మూడవదియాశ్వాసమ్ము దీనినన్మహే
శ్వరుఁడసూర్యమునాసముద్రమును, శశ్వత్ప్రీతిఁ బాలించుతన్|| 193

కాంచీ ఖండము .

చతుర్థ ఆశ్వాసము - 224 పద్యములు .

- కం॥ శ్రీమహితబహుళశిష్య, ప్రేమార్ద్రపదాంబు జాతరేభాఘటిత
శ్రీమహితవిభవపుత్రోడగ, శ్రీమల్లారాధ్యపుత్ర సింహముతోడగ. 1
- కం॥ అని హరిచెప్పినయీకథ, మునులకువినుపించు సూతమునిగనుగొని య
మ్మనివృషభులనిరి యనఘా యనంతరకథావిధానమది తెలుపగదే. 2
- కం॥ హరిచరితపుణ్యకరములె, హరచరిత వచిత్రకరమునలె యిర్వర శ్రీ
కరచరిత మోక్షసామ్రాజ్యరమాలింగన విశేషసౌఖ్యమునడదే. 3
- ప॥ అని యడగిన వారల కా కథకుండెట్లనియె. 4
- చం॥ ఘనతరభక్తిబొంగుచు జగత్పతివిష్ణుడు శంభుగాధలగ
ననిచిన వేడ్కబల్కునెడ, నవ్వుమొగమున భక్తిభావముల్
మునుకొనవాహినీశ్వరునిముద్దలవట్టి, మునీంద్రసంఘముగ
గనుగొని యాత్మవల్లభుని కాంతచరిత్ర మెఱుంగ వేడుచుగ. 5
- కం॥ వల్లభుగనిలజ్జారుణ, పుల్లాంబుజవదన మధ్యమునవెడలు నుడుల్
మల్లడిగొనుచూడ్కులతో, నుల్లాసము మెఱసియింత యొదిగినయమునగ. 6
- కం॥ పురుషోత్తమనామమ్మది, చరితార్థమునీదుపాల జగతీశ్వర నీ
పురిటాలితనము మెఱపిన, చరిత్రవదియింపగదవె జలబాక్షయనగ. 7

—* దారుకావన విహంగము. *

కం॥ చిటునగవు తెఱలుగ్గిమ్మం, గిఱిగొను చూడ్కులను మెఱసి కృష్ణుడు విష్ణుం
డఱమగమగనాలగుతన, తెఱఁగిలుతెఱఁగించె దేట తెల్లముగాఁగన్. 8

చం॥ మునులకుమూలకందము తపోవిధవవమ్ములకాటవట్టు శాం
తనిధిగుణాలమురు తేజము రూపముగన్నచోటు ధ
ర్మనిలయమాగమశ్రుతి మరాళనివాసముదారుకావన
మృననొక యాశ్రమమ్ముగల దాశ్రయమైనకలరికోటికే. 9

కం॥ కర్మప్రధానవాదులు, నిర్మోహులు విచులనిఖలవిగమార్థగ వీ
మర్మజ్ఞులచటిహానులు, దుర్మనలనిఘోరుతపో తిఘాన్వహులగుటన్. 10

కం॥ ఆముషితృతీయధర్మా. చారాధారలు పనిత్రచరితలుదారల్
దారలు వారికిహారయగు, వారలునహిరూపపుణ్యభానములందున్. 11

గీ॥ ఎల్లవేదార్థముల యెల్లలెఱిగియెఱిగి, పరమశాస్త్రార్థసారమ్ము లరసియరసి
వివిధజవతపమ్ములఁజాలవిసివి విసివి, కర్మబంధమ్ముచూనులు గడవరైరి. 12

కం॥ కర్మమలంఘ్యమైవరికే. గర్మమె సమకూర్చునుఖ ము కష్టము నెందున్
గర్మమెదైవమ్మని కడు, దుర్మత్సగులయిరి దైవదూషికులగుచున్. 13

గీ॥ వారిబోధమ్ముతలపట్టి వారువారు, కర్మబద్ధులదైవ ధిక్కారపగులు
ఘోరికర్ములు హింసాపృకాకులగుచు, విప్లవముఁదెచ్చిపెట్టిరీతిశ్వమునకు. 14

శా॥ వామాచారపరాయణుల్ నిజనుఖవ్యాపారకర్మప్రియుల్
కామకోధవికారపంచితలు దుష్కాముల్ వికారాకృతుల్

స్వామిద్రోహులు నంచనాత్ములు పరస్ప స్వార్థవిధ్వంసకులే
సామాన్యప్రజనొంచిరంతముని రక్షిసులే నిరాఘాటులై .

కం॥ అలికమునఁగన్నుగలయా, లలితా ప్రాజ్ఞేశునై నలక్ష్మింపరు మా
కొలఁచులవియేల గుడిలో, పలి లింగముగుడినిమింగు వానికిధరమా, 16

గీ॥ అమర మోహినుల సుగేఘ్ర శాంకుతి ముక్కు, గార్వవర్తనఁజరుచుమాటనఁగిమఁగి
చేల గిగ్మహలక్ష్యులగుచు రంజింపమనము, బలసితెక్కింపరటఁబడిమూర్తులను
మనులు, 17

సీ. వారిగర్వముతోలోకబాధనణవ, దలచియీశుడుదనసన్నిధానమునకుఁ
జేరుననువెంటఁగొనిదుర్విశిష్టమునుల, యాశ్రమమ్మునకొకయింతెయంతలోన. 18

గీ. ఏనుజూచుచునుంటిదానితల్లోన. సర్వసత్త్వాభిరమ్యమృశ్యత్యమయము
పురుషసుందరమోహనమూర్తిఃదాత్ప్య, సుందరేశుఃకుసుందరసుందరుండు. 19

గీ! అల్లదాక్షాయణింబెక్లియాడునపుడు కోరిహిమవంతుకూఁతు పైకొన్నయపుడు
తనదుశిరమురంగంగమ్మదాల్చునపుడు. నెక్కడేనియులేదల్లెచక్కదనము. 20

౧. ఎత్తివాడచునుకలకైయోరుమున్ను, మోహినీరూపమునుజగన్మోహనమ్ము
 తల్పియవతారములుగన్న నేలయచట, నపిపదాటవకళకైననగునొకావొ, 21

సీ॥ ఎందుగనుఁగొన్న నాకున నుండ రేకు, మదనమదనమ్మరూపసంపదతెతోఁచె
స్తంభమునఁగన్న నరసింహవంధ మిల్ల, నుడిగెఁబురుషోత్తమభ్యాతి యొదిగి
నలిచె, 22

१॥ చెప్పసిగ్గునున్నదాచి న్నెలిపుడు, హరుసయర్థాగిపుణ్యమేమా! యటంచు
నేటిపొరుగురుచురుచు నొచుకొంటి, వింతకోర్కెలురుదవిచ్చుంభించెనపుడు 23

కం॥ అకాశనమపుకమ్మధు, రాకారము, ముద్దుగొనఁగనలరుచుగాగ
మ్రోకాగ్రమైనచిగురుం, జేకొనచాపుటలుతోఁచెఁజిత్రమ్మగుచున్. 24

కం॥ అదిగన్నిపైరింపనిమది, మదనోన్నాదమ్ముచేలఁగమైరుఱచివశిన్
గదియించిబిగువుకొఁగిటఁ, బాదివతినానుందరేశు ముగ్ధత్వమునన్. 25

గీ॥ ఒక్కకలకంఠపతిప్రియయొదిగియొదిగి, సేయుచాలాపములుమదిజేరనీక
యెగచిననుఁగాంచికాంచిగొంతెత్తికూసె, మదచుపూచినపుపునిల్లుచెదరినట్లు. 26

ప॥ అప్పుడా నుందరేశ్వరుండు. 27

కం॥ నగుమోమునశిరమంటుచు, మొగముంబయి కెత్తితగును బురుషోత్తమ! నా
మగువతనముఁదెలిపెనునా, నిగనిగలన్నేనఁజూచి నివ్వెఱపశితిన్. 28

కం॥ కనిమగువతనముగఁటిసొ, కనకేయులుతైతినేమొ, కనికొఁగిటికిం
గొనియైతినొ, కొన్నకైతినొ. మునువెనుకలనెఱుగవైతి మోహపుఁబలిమిన్. 29

గీ॥ పరమపావనగంగావ్రవాహాలలిత, ధవళధవళమ్ముశివునిసౌందర్యమందు
మలినముమునాప్రవాహ సువదముఃబోలె, దనివినిడదయ్యె నాదుసౌందర్య
మపుడు. 30

గీ॥ ఉండుగాకేమిశారితానుఁడుగాక, గంగయేనియుఁగాంతుఁడొక్కరిధనమ్మొ
యామహేశ్వరునద్ధానిగులకేరు, దగుమనసుఁగొంటి నాంపత్యధర్మమునకు 31

శా॥ మోహజేశము పొంగిపొర్లనపుడాముగ్ధేందుకోటీరు, నా
బాహుబద్ధునొనర్చిపక్షముపయింబాలిండ్లుపాత్తించి, నా
మోహవృత్తియొదీఱిమింబలుమఱున్మద్రాడుచున్నాధ, యీ
దేహమ్మొన్ స్థిరముఁబొనర్చుచుని యర్చింపంగృహశీలుడై.

శా॥ కాని మోపురుషోత్తమా! ప్రకృతమీగర్వాంఘ్రా, దారుకా
మానిద్రోహుల గర్వభంగము నొనర్పఁబొమ్మనేనింతలో
నీనిష్ఠావరధర్మపత్నులమన మ్మెట్లుండుచోచూతు, నా
పైనిన్నీ మఃభిప్రసిద్ధియనుచుంబల్కెంబరా రాతియున్॥

33

వ ఆంత శేనును.

34

—* మోహిని దారుకాముగింపుల వంచించుట *

సీ॥ బౌఁగాదనఁగ రాని యాజ్ఞనుదలఁబూని, విడియునువిడనట్టి యెడలితోడ
నడుగుముదుకలాగ నెడవవెన. పు ద్రోక్షుఁ, దొడిబడుగ మనమ్మునుడులతోడ
నఱచూపు వెనుబడనఱచూపుమునుకొన, మెఱుఁగునీ నెఱుమోము తెఱఁగుతోడఁ
గొఁగిలియెడ బాటుగనుటకోర్వనిరీతిఁ, బరికించుచనుచోయుమురువుతోడ

35

గీ॥ మునులమానసగాఁభీర్షమునుహించు, మించు మెలనూరిక ఇళితో, నించుకాలి
యంచకల కలరవముగొంచించిపలుకఁ, పురుషాపులమునులున్న తావుసారఁగ।

గీ॥ శివునియెడ బాటు సైవనిచి త్తమంత, నభవుడలపోసీతమ్మునాలపించె
నాధదయ నేలునీదాననన్నననుచు, బులకరింతలచోడ లెల్లలకరింప॥

36

కం॥ నాగానమ్ముచు వినునెడ, రాగము మొలకెత్తిహృదయ రంగము నెల్లన్
లోఁగొనుచుఁబల్లవించిన, జోగులువిడితపముసిక్కిచొక్కినిమదులన్॥

37

కం॥ ఇదియెవరి దెయిమామిడి, పొదరింటఁగొడు పూవుజోణియెవరి దే
మిదిసన్ననాధయనియెడు, నదియీచెలిగొననితపమునా! తమిదీఱన్

38

కం॥ ఆడుదియననిదిగదయీ, పోడిమిసనయాడువారి పోలికలేలా
యీ జేఱుఁగర్మఫలమీ, పాడినపాటయెయదార్థ భావమైన్॥

39

- ౧॥ తడఁబడునడలచెడంగును, సుడిబడువెడలింటియేపుచూపుందూపుక
వెడఁదయెడమిట్టిపడుపొగ, రుడుగనిచనుగబ్బిగుబ్బయొప్పిదమపురా॥ 40
- ౧॥ అనినన్నఁదాఁకిమరలని, మనములు జడఁనైసచూపుమఱచినమాటలే॥
పనుపడనిచెవులునినిచిన, తనువులవారిగుచునంతఁ దఱసుఁ తేఁడుక॥ 41
- ౨॥ యోగదండము పైనినొఱఁగిరూపలుమవ్వి యొక్కరముగఁజూచునొక్కమాని
తనచంకఁగకపాలెదగిలించిమొగ మొత్తి, నిక్కదిక్కులుచూచునొక్కమాని
మెడయెత్తిజడలొత్తి పెనఁజట్టికేలూగ, నొడలావులించెమనొక్కమాని
జపమాలఁబెడకేలనవంచ్చికేలూని, ముక్కుననిట్టూర్చునొక్కమాని
- ౩॥ గోచినరిచూచుకొని లేచికొంకనొక్కదాఁచియుచుంచివెనుజూచియుగునొకఁడు
పలుకనుంకించెతడఁబడియులుకునొకఁడు, మదనుమిడివేటఁబడ్డయమ్మానివరుల॥ 42
- క॥ ముసిముసినవ్వలరువ్వల, మిసమిసమనుమేస సొగసుమిడిసెడుగుబ్బలే
గుసగుసమనుపిఱుదులపన, యుసురుసుచునడుముబెడఁగు నుట్టుగింపన్॥ 43
- క॥ ఒకరొకరి నెఱుంగకుండన్, వికలమతిల్ మునులునాదు వెంబడిరంతకే
దెకతేరఁగదొరికినయీ, వికచాక్షిగ్రహింతుమనెడి వెడఁగుఁదనమునన్॥ 44
- క॥ ఈపొదరినియాపొదరి, పైఁచెదమనికలికికన్న సన్నలవారిన్
తేవుచుఁదమిరెట్టించుచు, జూపితిఁబలుకంతవంతి సొగసులుగు పు॥ 45
- సీ॥ సరిదాఁకఁజనుదెంచి జడదారియొకఁడునా, పైఁటమీటిసనీలుకోలొవడియె
జెయిఁబట్టఁజెయినాఁచిచెనకినచునినాదు, చేతితామరవేల్చివేఁతఁబడియె
నాలింగనముసేయ నభిముఖమ్ముగవచ్చు, లిపసినాచూపులదటపటిం చె
వెనుబాటుననుబట్టలేచిపొందినమాని, వేణితాఁకునకింతవెనుకకొదగె

- గీ॥ నగవుమోమునవారలనవ్వఁజేసి, యభినయమ్ములవారినాయట్లదిప్పి
యబ్బునెడఁదలవారిఁదబ్బిబ్బువరచి, మించివగలాటపాటలాడించినాఁడ! 46
- సీ॥ ఆలింగనముసేయనడిగినట్టులనా లి, వలయితపాణిఁగైవారమిచ్చి
యాసక్తిచెలిదండకరిగినట్టులపోయి, యెయ్యారముగఁబక్కఁగోసరిల్లి
వెడఁదయురమొరవిచ్చివెక్కుకునిక్కి, బెదరుచూపులగుబ్బలదరనిలిచి
కట్టినవెలిసన్నపట్టునించుకయెత్తి, పట్టుచుఁజక్రరూపమునఁదిరిగి
- గీ॥ చుట్టివచ్చితిమునులురాచట్టులట్లు పెట్టుగ్రుడ్డులమురిపెంపుఁబెంపుసాంపుఁ 47
దెంపుఁగనలేనిచూపులఁదృష్టమనుఁగు, మదులనాచేతలకుఁదెల్పిమాటుమఁగ
- కం॥ ఒత్తిగిలివారిసటుచని, చిత్తరులగువారిమదులు చివురెత్తఁగనే
నొత్తిరముమీఱఁదొలినుడి, నొత్తచుబిత్తరపుఁజూపు లొలఁడుంబాడన్. 48
- కం॥ తత్తరపడియొత్తరపడి, చిత్తజవమ్ముననులేచి చిడిముడిపడుచుకో
మత్తిలిసచిత్తమ్ముల, నెత్తినతమినొకరినొకరు నెఱుంగకవారల్. 49
- సీ॥ ఇదెగావెమోహిని! యెందుబోయెదవంచు, జడదారినొకమునియెడసివట్టె
బట్టినఁజెలినాదుపజ్జకువచ్చితే, వెడలెదుసుమ్మని ప్రియముబలికె
పదవెబిత్తరియల్ల పొదరింటమనయాట, పాటనియొకఁడొకపాణిఁబట్టె
నాటపాటలకేమి యటుపోయివత్తమం, చతఁడాతనికరమ్ముహత్తిలాగె
- గీ॥ రావెదయచూడవేలవరాకుపడకె, యనుచుఁబలువితపలుకులఁ బెనఁగిగొనుచు
నొడలెఱుంగనిమదమున జడనుగొనుచుఁగలసితిరిగిరియాకోనకెలఁకులందు, 50
- గీ॥ తామువలేకెడుశబ్దమర్థమ్ముగనుక, తలరివర్తించుకర్మసిద్ధాంతపరులు 51
మూఢచిత్తులుపొందుసంపూర్ణఫలము, మోహినిరూపమునమునుల్ పొందిరవుడు

వ॥ మాకెల్ల నక్కడమ్ముగా నొక్కకలస్వరమ్ము వీతెంచిన నిక్కిన మెడలఁగొతుకమ్ము
కడలాత్తుచున్నుల నలుగడలంబడించు నెడల.

సీ॥ ప్రహ్లాదాగోధేనుపరివృతోన్మదమహా. వృషభసుంకరదర ప్రేక్షణమ్ము
కలభీసముహానుగమ్మునా నాభిము, కలభమంధరగతివిలసితమ్ము
సింహీశరీవారసేన్యమానమృగేంద్ర, సరభసగంభీరచంక్రమణము
హరిశీవిలోలనేత్రాంచలలక్ష్యసా. రంగచారణచారుభంగిమమ్ము

గీ॥ రాజహంసీవిశిష్టమరాళరాజ, గమనమధురమ్ములగు వింతగతులసతుల
వెంటనిడుకొనియంతంతవిభుఁడువచ్చె, దారుమునులున్న పూదోటచేరువకునుకిరి

గీ॥ మధురగంభీరధీరమాన్మధమనోజ్ఞ, మూర్తివల్లగొనివచ్చు నమ్ముద్గరాంధు
తమదుమోహినులంబట్టె దలఁచినమ్ము, నలజగన్మోహనులొ యనియాత్మ

కలఁకి. 54

కం॥ దారుమునీందులు మోహిని, తారకుతారకుమటంచు దమకమువెలుగు
గూరుకొనవిగుపుకొఁగిటఁ, దారిదిరొండొరుల వేటుతలఁపనిమదులఁ. 55

కం॥ అదియెట్టిచిత్రమోయ, మృదనారింజటియున్న మదనభులంత
బొదువుదుఁ బరస్పరమ్మును, బొదరిండ్లం దూక్షిమాక్షి పొదలిరి వేడ్కల్. 56

కం॥ అంగనలంగనలటలలా, లింగనములఁ దేటితేటిల్లలుమెఱయం
జెంగటఁబురుషులు పురుషులు, సంగతినాలింగనైక సౌఖ్యమునందఁ. 57

వ॥ వారలమ్మ హేళ్ళరు మాయాభిభావమ్మునఁ దమతలఁచినచందమ్మున తమతమయాడు
దనమ్ములు మగతనమ్ములు మారుటల నేర్పఱింపనేరని తమకమ్ములంబొదలి రట్టియెడ. 58

—* మనులు మనిషత్తులు పరస్పరము ప్రాంతినంధులు*—

కం॥ తమప్రేక్షకబూవుఁబొదరుల, సమదస్మరసమర స్మమరరూంకరణధ్వా
నమణితకలరవములువిని, తమలోన య్యాలుమగలు తచ్చిబ్బలుగా. 59

మ॥ ఇదియేమా! యనిచూచి, చూచెనపుణోయిల్లాలుప్రాణేశునా
ప్పిదమున్విశ్మయచిత్రభావకుతుకా వేగాశుక్రిహయశో
న్మదవీక్షావళి, మోహినికుచయశోన్మత్తం చ్చియాలాపుచిక్
విదితోద్వృత్తుని, విస్తృతాఖిలసతీ విసృజ్జచాక్రతునిన్ ,

60

తా॥ ఆమానీంద్రుడుచూచియానుదళిఁ దానల్లంత, నిల్లాలరహా
టామోమంగనియెంచి, యెంచికొనికున్మద్విర్ర శాస్త్రాలరే
ఖాముద్రమ్మగుకాద్ర భీషణకటాక్ష శ్రేణిఁ బర్వించియా
యేమీ! పాంసుల యెంతదానవయితోనీ యంచు గర్జించుచున్ .

61

తా॥ లేవంబోయినమాని, బాహువులచే లేచికకానూని, యో
పూవుంబోడిరో! యేధివంతయినినీపోకల్ దురూహమ్ముతా
నీవేలాయువువంతరోసడడదే మే దోసమందయ్యెనా!
పూవుల్కానిశ చైకలక్ష్మ్యమగునన్ బోవంగ దే, కోమలి.

62

కం॥ అనియభిముఖముగనుండెన, మునియమ్మునిగదలిప్పిదలి పోనీకకడుగ
బెనఁగినఁ బెనగుచునతఁడున్ దనమదిగలవంతనులువఁ దలఁకుచునుడికెన్ .

63

నీ॥ ఆసతిప్రాణేశునదిమిపట్టినయల్ల, మోహినిరూపమ్ము సాహసమ్ముఁ
దనపతివిధమునుఁదప్పకగనుగొని, రోసమ్ముబెదరునురూపుగొన్న
మేనిచందముతోడ మోహపుతోఁచినరీతిఁ, గాఁగిలిఁగొనుమనఃకాంతు నెడఁగ
నెట్టుచునట్టిట్టుపట్టినఁబట్టిన, పట్టునుసాధించిబయలువెడలి

గీ॥ పట్టుదప్పినయలనాగభామవోల్లెగట్టుదప్పినమిట్టచచ్చట్టు నెగయ
నెగచిముందడుగిడియెడునింతల్లొన, వెనుకకొంగూనిచైకొనివెనుకఁదిప్పి .

64

శా|| ఓ ప్రాణేశ్వర! యోమనోహర! వృధాయద్యోగమేలయ్య, యీ
నాప్రాణములమీదనాన, యిట్లునెన్నీవుగాదన్నచో
దీప్తిముల్గూరబాణముల్ మిగుల కేధించె దక్షునమ్మి, నా
యీప్రాణములనిల్పుచుంజలియి దే, యాయలకచాలింపుమా.

65

మ|| అనియాత్మేశ్వరి, బాహుబంధముననుద్యత్రేపముద్దాడు. న
య్యనఘాకారుమనోజ్ఞ వేషుఁ బరకాంతాలింగనప్రాధునిక
గనిక్రందంధుడయిచూనిరాజువిడుమా కల్యాణియీచెంత, నా
వనితంబట్టినవానిదుర్మద మడంపంబోడునం చాడినక,

66

మ|| ఎవరోపాపమదెట్టిజాతయొ వృధాయేనాథుఁడే నాతినిక
దవులంబోయినఁబోవుఁగాక. తయిదీదర్శమునీకేల, యీ
యివురుంబోడులనమ్మరాదనుట యుతేనత్యమాఁగాక. నీ
వ్యవసాయమును మానుమంచతనిదా నాఁగె బ్రయాసాలపియై.

67

మ|| అపుడాకామిని యారయిపోదరిలో నావంకదా నెవ్వఁడో
యపురూపముగనొక్క-కాంతదనతో నాడంగబీషించు, వాఁ
డిపుడేవచ్చెదనిందుడప్పెవరిదో యేర్పాటుగావించి, యీ
కృపణస్వాంతు నదృఘావలయు లేదేగీడువాటిల్ల దే.

68

చం|| అనుటయునాధనీవుతమి నచ్చటికేగెదొ, యొట్లునుమ్మి, యీ
వనితయదెవ్వరోమఱియు వాఁడెవఁడోమనకేలయింక, నీ
మనముననీనుదక్కిచను మానమునన్ననుబ్రోవుమంచు, నం
గనపియుఁగొంగిలించె నిజగాఢకుచద్యయి హత్తిమెత్తనక,

69

చం|| అదిగనిమానిసైంపకతివా! వినుపూరుషుడైనవాఁడు, దా
నెదుటఁబరాంగనకబలిమి నెత్తినవానిని సైచుట్టులీ,

యదనునఁబాషమాయనక కాచైదలంగ నెపండుగల్లు, నీ
పిదెయటుచూడుమంచుఁ దనయింతికిఁజూపనతఁడు చూచియున్.

70

మ॥ తనవంక చెలికి గాన్పించిన యమ్మగునమ్మ స్త్రీ పురషభావములు దనకు జ్ఞప్తోడువడంగా
న్పించుట యుండదునమ్మగా.

71

చ॥ సరిసరిసీమతిభ్రమము చక్కఁగనున్నది, కాంతయెవ్వరో
పురుషునిగాదుకూడదని పోవగనున్ననుబోవనీక, తాఁ
గదకరిఁకాఁగిలిఁచినది, కాంతుజెడఁగునకోడిసీవు, నా
సరిసనుబాయఁజూచెదవు చాతురినొక్క నెపమ్ము పన్నుచున్.

72

క॥ ఒకనిఁగనియొకనిఁదలచుచు, నొకనికిఁజేయూచిమఱియు నొకనిఁబిలిచితా
నొకనికిఁదలయుచుచు, వేఁ జొకనింగవగూడుకాంత లొక్కరివశమే.

73

మ॥ అనుచుఁబెక్కులుపల్కుచున్న యెడ నయ్యజ్ఞాక్షి, యోమోహనా!
కనుమీవైనను నొక్కనాతినిటులంగారిం చుదుస్తాత్ము, నే
మనుమానించెదో నేనుబోవు నెడ సంచాకాంతకుంజూపె, నా
వినియోద్యోత్తుల మానిదంపతులఁదాపిక్షించి యజ్ఞాస్వయన్.

74

మ॥ మునియెవ్వఁడొయొకండు పైకొనియెసమ్ముగ్దాక్షి నాఁ గాఁకయ
మ్మునినింగాదన నేరదాయువతి యున్మోహమ్ముతెట్టింప, నీ
మనకేలాయది చూడరానిపని యామల్లీనికుంజమ్ముచే
రఱురారమ్ములుపోదమంచు సతినినాగిఁగొంచుఁ బోఁజూచినన్.

75

మ॥ కనికోపించియతండుచూడు నుదతీగర్గించి యాకోమలిన్
గొనిపోఁజూచెడి నింక వాసనయివన్ బొమ్మించుహుమ్మించులే

చినమానింగనియోసిమామదికి నచ్చెన్నీదుకార్శమ్ము. నా
ఘనునింగాంతయెతోడికొంచుఁ జనెన్గన్మఁచు రెట్టిచినక 76

కం॥ ఆడుదియెవరోయటమగ, వాడెవరోతెలియనట్టి వల్లభవికనీ
పోడిమి తెలియన్వచ్చెను, జూడుమచూడుమయటంచుఁ జూపిననతఁడుక, 77

కం॥ కడులెస్సబలికితిదెనీ, గడుసరిమగతనముతెలియఁ గావచ్చెనికక
నడునడుమియీచిత్రము, నడదృష్టింజెదరనీక యీక్షింపవలెక, 78

కం॥ అదియాడువిగ కన్ననొ, యిదిమగదియఁగాకయన్న నేమియొపందె
మ్మది తెలియకడుగుపెట్టెను. బదిరింపక ముందెచ్చెప్ప వలెననివలుకక, 79

కం॥ అదియాడుదిగాకున్నం, బొదలుఁడుదంపతులు కాగఁ బురుష్కుడనక
బొదలుఁడుదంపతులుగ నని, మదిమదిరెట్టించికఱకు మాటలతోడక, 80

కం॥ పరిహాసమ్ముగ వారలు, పరస్పరమ్ములపలికి పంతముమిగులక
బొరసిరియయ్యఱుజంటలు, నిరస్తసిమిమాత్తులగుచు నిలిచిరియంతక, 81

గీ॥ వారుమోహనరూపభావములయందె, స్త్రీత్యవు స్త్యమ్ము తెలియనిసిగ్గెకాక
పిలువఁబడియనుబలుమాఱుపలుకులందు, నెఱుంగలేరెరిభవ మ్ముకింతయేని, 82

గీ॥ సాగియేసంతసుందరేశ్వరునిజేరి, దేవయీబగ్నమికఁ జూలదేమటన్న
నగుచుగర మూనిచూడు మోమగువయింక, వచ్చుచిత్రమ్మునిస్మయావహము
ననియె, 83

వ॥ అట్లు నిలిచినయమ్మునిదంపతులు పరస్పరమ్ములబరికించి పరికించి తనతమచందమ్ములకు
తెఱిగుపడుచు నిక్కమ్ము నిస్థయింపనేరక పలువిధమ్ములగు మోహమ్ములకు బాల్పడుచు. 84

- మ॥ కలయగజాచెడిమానిదంపతుల కాకానక జగన్మోహినీ
కలితులే ను దరసుందరుల్ నవనచాకారుల్ జగన్మోహనుల్
తిలకింపబడవిస్మయముపడుచుదృఢుల్ మొగుడ్పంగ ని
శ్చలులై చిత్తరులై మొక్కితకలుగక జ్ఞానమునంతంతటా. 85
- కం॥ తనపతినిజగన్మోహిని, గొనెననిగుర్తించెనొక్క కులకాంతయటా
గొనెనతినిజగన్మోహను, డని యెఱిగెను మానియొక్కడతికష్టమునకా. 86
- కం॥ ఎఱిగియుచుఱియేపలుకుల, కుఱుకకతమపంతమాలకు నులుకుచుమిగులకా
వెఱుగుపడియుండిరెంతగా, దఱచినదమనివృద్ధప్తి తపమకాగాగకా. 87
- కం॥ కులసతియొక్క తెతనపతి, గలిసికమోహినినిజాచి గాసిలియోనీ
తులువతనమ్మున నెంతకు, దలపడితే నిలుమునిలుము దర్పమ్మునుచుకా. 88
- కం॥ గమకించిననామోహిని, రమణీపరిచూడమీ! పరాకునబడకే
రమణునిగూడితినేయ, కృమమునమోహినిది, తప్పుగాఁబలుకుదువే, 89
- కం॥ అను నెడనొకయంగనదా, గనలుచుముందునకువచ్చి గయ్యాళిగడే
మునువెనుకకనకనాపతి, ననియెడెమోహినియటంచు నలుచూడుమనెకా. 90
- కం॥ వసేతులుననితఱతమవుతు, అను నెఱుగుచుమిగులరుదుల లజ్జించియుదా
మొనసిరికమ్ముముదమలో, ననచిత్రీవిచిత్రీవాక్య నైపుణ్యములకా. 91
- కం॥ మునులుకనతలజగన్మో, హనులెంతయుఁజెఱచిరనుచు నాగ్రహపడుచుకా
మునువెనుకఁగనకయొడొరు, అనుగదిసిరిమోహవివశ లఘుతరవృత్తికా. 92
- కం॥ వల్లభులుపోరుచుండఁగ, వల్లభలద్దమ్ముపొచ్చిచారింపిన, వా
రెల్లరును నెట్టకేలకు, నల్లంతనపోరునిడిచి యాగిరియంతకా. 93

శా|| పరిత్యజ్యస్త్రీతమోహినీశ్వర వపుకపాగిగల్బ్య మా స్వమ్మునుక్
 స్మృత్యానూఢకులాంగ నాప్రియవచో శేఖావిశేషమ్మునుక్.
 బ) తేష్కపరిధనమ్మునల్పు నెడలన్ భావించియున్నట్లై
 యాత్మ్యల్వారలు నిక్కముండెలియల్లేరెంత నొక్కింతలో, 94

కం|| ఉడుగనిమోహమునకువా, రొడఁబడియొడఁబడకప్రియల యుపలాపములన్
 గడుజ్యభించిరితిరిగియు, జడదారులుసతులఁగొ నెడి సంరంభమునన్, 95

సీ|| విడికిలించుచునొక్కజడదారినాసతి, మొనసెదేమనియాడు పుగఁబుఁబొదివెఁ
 బొదివివఁద్రత్వియపొదువకురాప్రియు, మోహినీయనిపతి న్మోహరించె
 నోసి' నీప్రియుఁడెట్లుగోవఁడుచూచెద, నాఁగకాఁగకుమని తూగివచ్చె
 వచ్చిననడ్డమ్మువచ్చియొత్తిలిపట్టి, ప్రియ నెల్లునీకునో వెలిదియనియె 96

గీ|| అంతచో యేమిచిత్రిమోయడఁగెనపుడ, వారిమామూ స్వరూపముల్యరుసతోడఁ
 గలఁగుజ్ఞానమ్ముతోలఁగనిక్కమ్ముగనుచు, మానిదంపతులధికవిఘ్నముపడుచు

మ|| కలయో, మాయయె, సత్యమోతమదుదుష్కర్మప్రభావమ్మొ, మా
 నులుగారోటు పతిప్రతాపములును న్మోరామ్ములిట్లుండునా
 తెలియన్మేలగుఁగాకతట్టతద కెందేనిక్ యధారీతిగా
 మెలఁగంగఁదలెత్తుటెట్లు పనులన్మేళమ్ము గావింపదే, 67

మ|| అనిలజ్జించుచుఁబున్నతొచును బ్రియావ్యాకరము తెచ్చెచ్చరా
 మునులున్దివ్యపతిప్రతల్ సడలనా మోహమ్ముమందాక్ష, భా
 రనతాంగులీవినతాస్యలై మునిసతుర్ ప్రాణేశ్వరాంఘ్రిద్వయా
 వినతలీచిత్రులొచు నిల్చిరట నిర్విణ్ణకచిత్రమ్ములన్, 98

శా॥ కూసేందానట ఘోరకోకిలము లేఁగొమ్మన్ ప్రియాచంచు, లీ
లాసందానితమర్థభుక్తముకి సాలగ్రాసముం గ్రహింపుచున్
డాసెనొనియొకండువెంట నె ప్రియన్ డాకేల నేకమ్మగాఁ
గసిల్లంబడి మన్మహోద్ధృతక రాఘవమ్మ సైరంపమిన్. 99

శా॥ మానుల్లాంతలు నెల్లొక్కత్రుటిలో మదాత్మమందాక్షులై
సూనాస్త్ర ప్రధమానబాణపటలిం జొక్కంగనా వెంటనే
యోనాధాదయ నేట మన్ననుడుల యోంకారఘంటాధ్వనుల్
వీనుల్ చూడినయట్లుగా వినఁబడన్విభ్రాంత చేతస్కులై. 100

మ॥ చకితశోధ విషాదహాసధయ లజ్జామజ్జదాహ్యోన్నమితే
భ్రుకుటిస్యూత కరాళవీక్షణములన్, మోహమ్ముగల్పించి, శాం
చకతమ్మట్టులగాసివెట్టుఖలులన్ శాసంతుమన్నట్లు లూ
రక దిక్కుల్ నలుమూలలుననిరి నేత్రమ్ముల్ పిసాళించుచున్. 101

సీ॥ ఎవరి నెందుచుగాన కెల్లరు నొరయే, మూలనోయీవాడు మోసకత్తై
యేమయ్యె నేగంటయీమూలవినవచ్చె, వచ్చెనామనయింటిబిచ్చగాఁడు
యీమనయిల్లా డ్రనింతింతయన రాని, గాసిపెట్టె నెవండుగానరాఁడె
యింతింతవారలనింతి చేసినజంత, యెంతకుఁగాదిపుడెందుఁబోయె

గీ॥ బదఁడుపదఁడికి వారలఁబట్టవలయుఁ బలుకునవ్వడిఁబట్టియాకలికితనము
బిలుకుమార్చుదమంచునుబలసివెడలి, వెడకిరాకానయెల్లెడవినుఁగుగొనక, 102

గీ॥ ఎంతవెడకినఁగనరారువంతవారు, మనలనింతిలుచేసినచెనటివారు
వారుభూతమ్ములొయెట్టివారలైన, విడువవచ్చునెవిడుతు మేకడకుముట్ట. 102

— ❀ మునులు మోహినీ మోహనుల జంపనెంచుట ❀ —

కం॥ మనమాటయటుండఁగనీ, మనకాంతలమోసపుచ్చి మనవచ్చునటే
మనకాంతలపరిభవమును, మనదేగద దానిపైఁప మగతనమగునే, 104

వ॥ అని కోపించి యమ్మునీశ్వరులు దమకాంతల పందించినవారలం బరిమార్పందలంచి
ఘోరమ్ములగు నాభిచారకహోమమ్ములు గావించుటయు నందుండి. 105

మ॥ ఒదవెఁ భీషణభీషణమ్ము, గజదైత్యోగ్రిమ్ము దిజ్ఞాగభీ
ప్రదముం జాలిత ఘంటి,కుంతిత జగద్భద్రమ్మునుచ్చెస్సెవ
నృదధారాప్రళయశ్రవీటభవ సన్నాహమ్ము. స్వాహావో
నృదమానీశ్వరచోద్యమానమగుచు నృత్యేభముగాకృతిన్. 106

వ॥ అట్లొదవి యత్మహాగజమ్ము. 107

మ॥ ఘీంకారించినఘూర్ణిలెన్ జలధులుద్గ్రీవోత్థ శుండాహతిఁ
జంకెందారకమండలమ్ము వదవిన్యాసాతి భారమ్మునఁ
గుంకెందివ్యపురాణ భోగిఫణముల్ గోపమ్మురూపమ్ముగా
ఘీంకారించుచు వెండియుంగదలెవిత్తేపించి వాలమ్మొగిన్. 108

వ॥ అంతట నయ్యపకకునమ్మునకు శంకించుచువాడు వెండియు హోమమ్ములు గావించుట
యు గగ్గిచుమ్ముగా. 109

కా॥ సాధీయస్సమిదుగ్గియంతకలనాజాజ్వల్యమానాగ్ని మ
ధ్యేధామమ్మున,వక్త్రగహ్వరచలజ్జిహ్వమహాభోగి, భూ
యోధస్తాడితవాలమగ్నిదృశ ముద్యద్గర్జజగ్దూలి తత్
కోధమెల్లను మూర్తినుంతమనఁగాఁగుప్పించె మిన్నందుచుఁ. 110

కా॥ ఆకాశాంతరలీయమానపటుకీలాటో షధూమావభీ
నీకాశమ్ములనేకభోగములు వహ్నికూర నిర్వద్విష

వ్యాకీర్ణాఖిలకాననములు సముద్రాంతిర్లురదోర, వీ
చీకమ్మలెడలె న్రియమ్మన ఘణిశేణుల్ బుసారించుచుకా.

111

శా| మానీంద్రాసురనిష్ఠులం దపములున్నానమ్మ లాకారభా
గైనకపుంజములేక మైవెడలెనా, వ్యాళమ్మలేకార్థముల్
నానాకారములుగ్రిసంహరణ సన్నాహమ్మ, దీపింప నా
లోనకడగ్గఱఁజూచి బెగ్గడిలి కల్లోలస్థనోవృత్తులకా.

112

శా| నామీ! కావవేదీనురాలిననుచుకా సాక్షాజ్ఞగన్మోహనుకా
గామధ్వంసుని శుభద్రదభ్రతనులేఖకా జంచలాకారతకా
నామేనింబొదివించినిల్చునెడల స్కంధస్థితజ్యోత్స్నికా
రామమైనకృపావయోధికి వభీరవ్యమ్మలౌ చూపులకా.

113

కం| వెటవకువెటవకుమనుచుకా దరఁగంగొనుకడలిబోలె దనమేనననుకా
నెఱిసిఱికికొనుచుగ్రిచ్చట జటచటనావ్యాళములను జూచినయంతకా.

114

శా| సాహంకారతవచ్చిపైఁబడెడు నావ్యాళమ్మలేమయ్యెనో
త్రాహిత్రాహియటంచు నమ్మనులదత్పత్తుల్ ప్రధావస్మృగ
వృహమ్మల్ వడిఁబాటిసాటి యెటకుఁబోసీని యావ్యాళసం
దోహమ్మంగనభీతభీతులయి యుత్సోగించి రుద్బాహులై.

115

శా| దీనత్రాణవరాయణుండు శివుఁడధిస్త్వారి మన్నింపఁగాఁ
దోనస్థనసేయఁ జచ్చెగజశార్థాలమ్మలూ సర్పముల్
మానివారితముఁజట్టితుల్కీపడియె స్కందాత్మ చేష్టమ్మలై
మానుల్లాడఁగ విస్మయంపడితి నామాహ త్యమాహించుచుకా.

116

మ॥ మధురాలాపముఁజేసెనీశుఁడు శ్రీహోమధ్యమున న్వేళ సౌ
శిథిలమయ్యెను నాగబంధములు నాస్త్రీలున్నునుల్లించి ర
వ్విధుచూళినమణియు విగ్రహుఁగృహప్రస్థానా నున్మోహిని
మధురాలాపనివిప్లమానను, జగన్మాంగళ్య మాంగళ్యునికా. 117

క॥ ఆపర మేశ్వరుఁగనుటకా, బాపమ్మలపటలిపంచ బంగాళముగాఁ
దాపనులెల్లరునంతటఁ బ్రాపింపనపూర్వబుద్ధి పరిపాకమ్మల్. 118

క॥ మాదోహముమన్నింపుజ, గద్రీక్షక పేర్చిననుచుఁ గడుభక్తిమెయికా
రుదునిననుఁ బ్రార్థించిరి, భద్రశ్రుతివచనవిమల పాండిత్యమునకా. 119

గీ॥ వచనపరిపాటికందఁగావలనుగాని, రూపధేయమునుహిమమ్మరూపునొన్న
మిమ్మునొందుగఁదలఁచుపాపమ్మకర్మ, మణిగ వేడెనయ్యుపాహ్లాంగములను. 120

సీ॥ శారదకౌముదీసారాభీరామమ్మ, కోమలేందీవర శ్యామలమ్మ
రాజతగిరిపుణ్య రాజీవిరాజమ్మ, నింద్రినీలోజ్జ్వలదిందిరమ్మ
కలహంసకహ్లాంగంగాప్రభాసమ్మ, కోకిలాభీకేసీకలమ్మ
సాదామనీచ్చటానర్వసర్వస్వమ్మ, కాలసీలాంబుదనీలిమమ్మ

గీ॥ క్షీరపాథోధిదర్పణస్నిగ్ధబింబ, గగనసంకాశమగుమూర్తిగాంచఁగలిగె
నెల్లపాపమ్మలణిగె మమెల్లఁజేర్చిఁగావగదరయ్యమీదానగుణముఁజేర్చి. 121

శా॥ కర్మజ్యేష్ఠులనుంచు నెంచిమిగులన్లర్వించి లోకమ్మలకా
దుష్కౌహమ్మనగాసివెట్టితిమి మాదోహమ్మ సామాన్యమే
నిష్కౌహత్వ మొసంగిమమ్మ మనుపన్నిచ్చేయుటేకాక యీ
కర్మదుల్ భవదుగ్రశాసన పరీక్షన్నిచ్చి సాధించురే. 122

శా॥ ఆభీలమ్మగు నొక్కహుంకృతికె యీవ్యాశమ్మలిట్లయ్యెదు
 ర్లోభగ్రస్తుల మత్తచిత్తులముముక రోషింపకీకాచుటలే
 సిభక్తస్థిరపాదసేవనమునింతే నీయఁగాఁగోరి కా
 దా, భావింపగ నెంతవారికి భవద్వ్యాపారవిజ్ఞానములే. 123

కం॥ చెడుగులెచేసినమేమును, బెడఁగుఁడనంబిట్లుకలిగి వెడలఁగఁనుసురులే
 పుడమింబడిమీకరుణం, బొడఁగంటిమియొందుజనన్మమును బుణ్యమ్మో, 124

శా॥ మాదువ్కర్మమె మమ్మఁగొట్టినను నమ్మాటలే మఘార్థమ్మలై
 యీదృశ్యమ్మన స్పష్టమయ్యెఁ గలఁడాయీశుండు శీక్షింపఁగాఁ
 గాదంచుంగరుణింపఁగాననుచు మాకర్మమ్మబుంగించి మా
 యీదౌప్త్యమ్మనునై చికావఁగదరె యీశానులీదాసులక. 125

సీ॥ ఈమోహినీరూపమే నాటఁగంటిమీ, యెఱుగ మేకాంతలు నిట్టివారె
 యీజగన్మోహనునె దేవఁగంటిమా, మానతీర్థముపెర్చి మనిచేఁగాక
 యీరూపములతోడ నిందుండియే వేళ, మమ్మచున్నింపరే నెమ్మితోడ
 సేమీయఁగా నేర్తుమేనాఁడు మామనః, పద్మముండుతమీదు పాదసవిధి 126

తే॥ ననుచుబహురూపములభక్తి ననిచివారు, కొలిచియర్పించిరటమమ్ముఁడలచితలఁచి
 యంతనొక కాంత వెఱపడియచటుఁజూచె బాలుకాటంగఁడనచిన్ని పాపకొఱును.

దారుకామునుల నీశ్వరుండమగ్గిహించుట.

వ. అంత నాజగన్మోహనండు చిఱునపు మెఱుమ వారలంగమంగొని.

127

శా॥ పాతివ్రత్యనిధుక సతీమణులు నిస్సావల్ మనమ్మందుమ
 త్పాతివ్రత్యము గోరిరీమునులునుక భావిచిరీ మోహినీ
 చాతుర్యమ్ములువారిలోనిదె యభీష్టమ్మందుండి వెన్నమీ
 రీతులే సర్వముసిద్ధమై నిజనిజప్రీతిందదర్హమ్ముగా. 128

కం॥ నాగవ్యాఘ్రాజినములు, నాగమ్ములుమీయెసంగునవికాన్కలు మా
కీగాధశాశ్వతమ్ముగ, నేగొనియెవననుచు దాల్చినిజదేహమునక, 129

కం॥ మునిసంతానముఁగొనుడని, మునిసంతానమ్ముమనిచి పురహరుఁడంతఁ
డనునటుసానూయుముగాఁ, గనుజాచెడినన్నఁజూచి కనలకుమనుచుక, 130

కం॥ ధర్మమువిడువకుడనియా, కర్మందులఁగఱపిహరుఁడు గనుమొఱగిననా
దుర్మదమడఁగివారలు. శర్మముగనిరఖిలజగము సంతృప్తిగ నక, 131

ప. ఇవ్విధమున నమ్మునీంద్రుల గర్వవృత్తుచి ముసరమేక్యమును తిహితుండగుటయు 132

— ❀ ఆంధక జలంధర సంహారము. ❀ —

కం॥ వడిననువిడిచను నీశ్వరుఁ, బొడఁగానక యెంతమోసమునుజేయఁ దొడం
బడితను వెడవెడకినుకక, వెడలితినచ్చొలువిడిచి విసినమ్ములకుక, 133

కం॥ ఎడఁగల్గుమదనునణఁవఁగ, మదనారింగోరివెడికి మఱుగుమనమునక
దుదకపుడు నిశ్చయించితి, సదయుండగునతఁడు తపముసంగతిననుచుక, 134

ప. అట్లునిశ్చయించియే నక్కాన నొక్కతోన నాశ్రమమ్ము నిర్మించి, విమలకళోరమ్మగు
తాఁసీవ్రత మృసుష్టింపునెడల. 135

గీ॥ అలహిరణ్మాతృకొడుకంధకాసురుండు, పెక్కువరములఁగనిచాలనుక్కుమెఱసి
విష్ణువధియింతుననినన్ను వెడకికొనుచు, వచ్చెనొకనాటిసంధ్యనాప్రాంతమునకు,

గీ॥ వచ్చిననుజూచివాఁడంతటిదృఢుడను, బచ్చవిలుతునిహుపులనొచ్చినొచ్చి
యిచ్చననుదేర్పవేమోహినియటంచు దాసెదాసిననేనంతరోసపడుచు, 137

కం॥ తొలఁగుముతొలఁగుమనంగాఁ దొలఁగెదలెమ్మనుచువాఁడు దురుసుతనమునక
బలిమిన్ననుఁగెకొనఁగాఁ, దలఁచియువెనుకడుగ్గువెచి తలకుఁచునిలిచెన్, 138

- మ॥ వినవచ్చెన్ శ్రుతిభేదనమ్మపుడు గంభీరస్వర మ్మొందు, మో
హినిభీతిల్లకు మేనువచ్చితినిదే యీరక్కనుం దున్నెదన్,
ననుజేపట్టుమటంచునుట్టిపడియె న్నామధ్యనొక్కందు, దు
ర్జనుడెవ్వఁడో యపూర్వరూపవిభవ శ్లాఘ్యుండుగర్జించుచున్, 189
- మ॥ అతనింగాంచిజలంధరా'యుడుగురా, యాయఁతినాయంతి, నీ
చత రాజోకుమటన్నవాఁడు నగుచున్ శాంతించి యో యంధకా
యితరుండంచుడలంచినాడ నెపుడీవిచ్చోట కిన్వచ్చితి
ప్పితమేమయ్యెను నీవిరోధియగునా విష్ణుండు కాన్పించెనా, 140
- మ॥ అసినన్వాఁడొక వెట్టిసవ్వునగి పొమామ్మాట కేమింకనీ
చనుకార్యమృదియేమియయ్యె హరునిన్ నాధించితే యన్నవాఁ
డనె లేడాహరుఁడేమియయ్యెహరియో, యాలిండులేడంచు నం
తనిశాటుల్ ననుజూచి నవ్విశొనుచున్ దర్పమ్ముదీపింపఁగా, 141
- కం॥ హరియునుహరుఁడునులేరట చరాచరజగమ్ము నేలు శక్తులమటయీ
తిరుణియిటమనకుదొరకుట, యురుతరపుణ్యమ్ముగాదె యోజింపఁగా, 142
- కం॥ అనినన్నుడాయవచ్చినఁ, జనుచనుఁడియుఱకమీరు చచ్చెదరునుఁడి
నను, హరుసర్ధాఁగినిజే, రనువచ్చిన, ననిన నగుచురక్తాంధసులున్, 143
- కం॥ నినుబలిమిఁబట్టికొన్నం, జనుదొచెడిహరునిశక్తి సర్వమ్మునిజే
గనుగొందుమనుచునన్నం, జెనకుటకునుచా రొకింత సిద్ధముపడఁగా, 144
- మ॥ విననయ్యెంజెవి. కేదొబుద్ధియదియన్నేపించె నాకృష్టముల్
గనులయ్యెంబులకించెదేహము మదింగల్గెన్మహాహర్ష, మొ

య్యనగర్జద్వైషభేంద్రకంఠ మణిఘంటారావముల్ మోయఁబె
ల్చుననుగ్రాకృతి నుందరేశ్వరుఁడటన్ సాక్షాత్కరించెదయన్.

145

వ|| అట్లుసాక్షాత్కరించి యవ్విత్యేరుండు చిటునగవు చూపులనన్నంగటాక్షించుచు.

146

మ|| ననుజేసాచిపదమ్మనూత్ర యిడుచు నృమ్మించు నెక్కించెనొ
య్యనహైమాచలసానురమ్యమగు నయ్యాజేని పృష్ఠాగ్రభూ
మినిఁబాణిగ్రహవేళగారి పదముంబెట్టింప లేనవృత్తో
ననికల్ నొక్కుటలయ్యె నాకుదరలజ్జాహాసముల్ దొట్రిల్.

147

క|| ఎక్కించియేమటకుమీ, రక్కసికయ్యమ్మనందు రమణీమనుచున్.
దక్కఁగొనిపాణిభుజములఁ, జొక్కించుచువిడువకనుచుఁ జూచెనసురులన్.

148

క|| తమువెదకెడుపరివారము, సమకూటఁగదైత్యనరులు సన్నాహమునన్
గ్రమమెటుగ కెదురునడచిరి, సమయంపగఁహరునివిపుల సంరంభమునన్.

149

వ|| అన్నికాటుల యాటోపమ్మ రెక్కింపక యప్పడమ్మహాపుషభమ్మ.

150

శా|| జిక్కించెజెవులింతలింతలుగనుల జెట్టించె వాలమ్మిగిన్
నిక్కించెనెడగంగజోలు మెఱయనిట్టించె జంధార్థమా
నుక్కుంగొమ్ములు ప్రకటిల్లుతలతోనుంకించి గుప్పించెమై
యొక్కింతోరఁగవంచి రక్కసులపై హఃమంచుగర్జించుచున్.

151

శా|| ఆటోపమ్మనవచ్చునమ్మడ వృషవాహరముల్ సైపకా
స్ఫటించెదితిసేన, నందినతడుంబొత్తిప్త వాలాగ్రుండై
పాటించెన్ని జఘటలన్ ఖురహతిన్వజ్రాగ్ర శృంగగ్రముల్
కోటుద్దీర్చుచునసృపాసృజ మహాకూలకవల్ పొర్లగా.

152

కం॥ ఈయెద్దుపొగరుకొనుటకు, నీయ్యలుచాలరనుచు నీనునురోస
మూయతమైరాకాసులు, కాయములుబొంగవెడలకాలుసనగుచుకా. 153

వ॥ అయ్యంధక జలంధరహక్కుమ్మడి బాకమించిన సహింపక యమ్మహోక్షయ్యురవడి
మెఱవడి నొక్కయుదురుంబగ సాధింపకుంకించి బ్రహ్మాండ విచారణమ్మగ ఘశిల్లని
ఁజింకించిన నప్పరమేశ్వరుండు నిజనామ హస్తమ్మన నవ్వున శ్లోచు నంజనగిరి శిఖరమ్మ
నుంబోని మూఁపురమ్మనిమరుచు. 154

కా॥ విల్లెత్తెనమరాగ్రభీషణము చాపెన్రోపమైక్కించె, నా
యల్లసమ్మనఁబొంగి నే బుజము పైనుదన్నదాన్యమ్మ, భే
దిల్లందిక్కులు బాణమున్నిడచె నుదీప్తాగ్నికీలమ్మ, వా
రుల్లమ్మచ్చియు షోల్లఁబోయి ధరఁగాలూదించి నక్తంచరుల్. 155

కం॥ పెల్లుబ్బఁబోకుమిదెయ్యూ, భల్లమ్మలకాగుమనుచు బరవస మొప్పం
దుశ్శుచువిసరినవానిని జల్లులుగావించెనానఁడు శిలపిశిఖములన్. 156

వ॥ అంత మహాదాహమ్మగు సమరమ్మ పవనర్థిబటము నా దాసవులు సకలస్వైయములు
తొప్పకాటుకాలమ్మన మత్రించి నైదివలుల మహితలమ్మనం దొరకుటయుం దమయ
మోహూస్త్ర శస్త్రజాలమ్మలు మంటజొచ్చిన మితుతలమాడ్కి రూపఱుటయు నుప
లక్షించి రోపమ్మ వేషమ్మదాల్చిన చందంబున యుగపత్నంజాతయు గాత దండధర
యుగళమ్మంబో లే విజృంభించి. 157

మ॥ పరిఘంబూనిజలంధరుండును గదాబాహుండు నయ్యంధకుం
దురు వేగమ్మనశంభువక్షమునఁ దారొక్కుమ్మడి న్వేచిరా
హరుఁడొక్కించుకసొమ్మసిల్ల నపుడేనాత్మీయ బాహంతర
స్థిరవర్తంకునొనర్చుచున్ రయమున న్జేగొంచుఁ గోదండమున్. 158

చం॥ నిలునిలుఁడేనుదాంధులని నిఘరచాపముగ్రమ్మ తూవులన్
గళువతళుక్కుజాఘను దెతులగుండెలు నీరుసేయఁగెం

పొలసినలేతనవృసరియొప్పుచు నెత్తురుపేర్లుపాతె, నా
బలియులునేటియాటదివి బాణములాయని దద్దరిల్లుచున్.

159

ఉ॥ ఒప్పులకుప్పయిమగువ యుద్ధముసేయుచు మారుబాణముల్
చొప్పుడఁజేసెదీనియది చొప్పునెఱుంగక మారుబాణముల్
గుప్పగరాదటంచు నటుగుప్పకయుండిన తెప్పపాటులొ
నొప్పరికించునే యునురులూడ్చకయంచురు దస్తరమ్మనగా.

160

ఉ॥ ఎత్తినవిండులెత్తినటులే తునుమాడెడు చేతినేర్పు కెం
పెత్తిననవృమోము చెమరెత్తులలాటముగ్గిమ్ము ముంగురుల్
యొత్తరికించు చన్నుఁగవయొప్పసియాడుబెడంగుకొనుసున్
జిత్తముచూఱవెట్టి పారునిందమకించుచు నాతఁడత్రటిగ.

161

గీ॥ ఓతలోదరియుడుగుమీయద్యమమ్ము, మెచ్చువచ్చితివనినన్నుఁగ్రుచ్చిఁగొనియెఁ
జనవురాకిమ్ము యీనిశొచరులఁ దునుమ, నంచువేడితితివునినే నంతలోన. 162

ఉ॥ ఉగ్గితనొప్పుబాణముల యోజనసేయఁగ విష్ణుఁడంచుఁ గ
ర్ణాగ్నిముదూసి పోఁబఱపె సంధకుఁడొక్కకరమ్ము నాపయి
దృగుఁధిరవ్రవాహములనించి జలంధరుఁడెత్తె శక్తి నా
యుగుఁడువారిఁజూచి వృషభోత్తమునించుకత్పైఁ దట్టినగా.

163

కా॥ గర్జించె సహపక్షమేరుగిరి రేఖచూకె నయ్యంధకు
స్ఫూర్తదృష్టికతోర ఘోరఖురలగుచ్చెన్ మొగమెత్తి యా
దుర్జేయుఁడు జలంధరుండునుమఁగదూకె హరుండంతట
నిర్జించె వృషభమ్మటంచును ననున్వీక్షించె నారాక్షసుగా.

164

శా॥ వాఁడశక్తినినైవ శృంగములచే బాటించెనుక్షమ్మువాఁ
డేడంబోవక యెందుకశక్తిఁగొనఁగా నీశుండుచక్రమ్ము చే
వాడిగవైచిన వాఁడుత్రేల్చిపడఁ బుష్పశ్రేణివర్షించి వే
నాడెందైవతవారయావతము చిందంగానమాధుర్యముల్. 165

ప. అంత సమస్తకల్యాణ నిలయుండగు నాకల్యాణధనుర్ధరుండు. 166

మ॥ నిజవాహమ్మును నన్నుడించి దిగుచుఁ మేవ్రాల్చియుక్షమ్ముపై
నిజమూర్ధస్థితజాహ్నువీల హరులక్షేలించి ముద్దాడుచుఁ
ద్రిజగన్నాధుఁడు భద్రవాహనము నర్థిన్నీరుద్రావించి నీ
నిజవాంఛాఫలసిద్ధినందుమని యన్పెన్నన్నుఁజేపట్టుచుఁ. 167

మ॥ తరుణీవల్కలభారణమ్ముతగునే ధమ్మిల్లమీచిక్కులఁ
బొరయంధర్మమె యెంతికందెకరముల్ మోమఃతగాసిల్లె మే
మరయన్నేరమకార్యభారమున నీయాతప్పసైరించి మ
మ్మరయంగఁదగునంచునన్నుఁదమితో నందందుముద్దాడినఁ. 168

కం॥ మునుసతులగాము మేమా, మునిసతులనుకొంటి రేమి మోహముపెలుగఁ
జెనకకుచెనకకుఁడనియా, మునువేలుపు నెడగఁదలఁగి ముట్టితిఁబడముల్. 169

ఉ॥ ముట్టినగుచ్చియెత్తికొని మోహినినీకిటులాడఁజెల్లునే
గట్టిగనట్టితాఁసునిగా నను నొచి తెయంచుఁ జెక్కిలిం
గొట్టుచుఁ గందెనేమొనునికుందు నెవమ్మున ముద్దుపెట్టుచుఁ
బట్టిపెనంగునన్ను నెడఁబాముఁగనీయక వత్తిపట్టుచుఁ. 170

మ॥ అవియేలావచియింపనీశుదయ నేనా నాఁడుగంటిస్సొనో
జవసున్నేభైరవుజాతరహావనుని, శాస్త్రన్ మోహినీ రూపముఁ

దవులంబాతెనుబిడ్డనింగ నెడి నాతాత్పర్యమూహించి, శం
భువు సేకూర్చెను వానికంతటమహాభూతాధి పత్య మ్మొగిగి. 171

శా|| ఏనంతంజనికాంచికాపురికి నయ్యేకామృతాధుక మదీ
యానూనస్థిరపూర్వపుణ్య విభవున్ ఛానించి యాదేవతా
సేనానాయకు డక్షిణమ్మనబ్రతిష్ఠించి నన్నను న్నెచ్చి, యీ
శానుండిచ్చెను గృష్ణజన్మమునఁదత్సౌభాగ్య సంపత్తుల. 172

కం|| అనిపలికిహరియుఁదనసతి. గనుఁగొనివెడనవృత్తోప గమలాక్షిరొసీ
యనుమాన మెల్ల బాసె నె, యయని మ్మనివరులఁజూచి యలరుచుఁబలికె. 173

కం|| మోహమ్మనడఁచుఁగలివి, దోహమ్మనడఁచుఁ దొలఁచు దురితార్థమ్మల
భీహరమగునీహరకథ, యీహార్థములెల్లనిచ్చు నీశ్వరుకరుణ. 174

కం|| ఒక్కొక్కకల్పమందుల, నొక్కొక్క మియిగ్గిడనలుపుచుఁడుహరుని నే
నొక్కొక్క జ్ఞేత్రమునంగని, తక్కఁగఁబూజించియిట్టి ధన్యతఁగంటి. 175

గీ|| నిగ్రహనుగ్రహమ్మననుగ్రహమ్మ, నాడునవతారదశకమునన్మహేశు
వలనఁగాంచితినివిగాకపరమశివుని, బెక్క తెఱఁగులనేను సేవించుచుందు. 176

కం|| పరమాద్భుతములుహరకథ, లరయఁగనిదమిత్రమనఁగ నగు నెవ్వరికి
జరితమిదియెల్లన దగు. స్మరణకుఁదోచినదిజెప్పఁ జాలితినిననన్. 177

గీ|| సంయమిశ్వరులెల్లవిస్మయముపడుచు, నెఱుఁగమికథయిదియిట్టలిదితదాక
కలిగెవినుభాగ్యమిలాక్షి నలన మాకు, ననుచునుతియించిరప్పుడాయనఘమతుల.

ప|| అంశ నయ్యిందిరాదేవి పల్లవాడగహసారజిత కమ్రఃపాలయగుచు కిరమ్ములు మొగిచి,
మహత్మా! మందరేశ్వరంబు దాసుకా, వనసకులతో వచ్చుటచెప్పితి రదితుద గామము

వీడులు మొదలుగా జరిగినపుల్లమ్ము నిండాకనడుగు నకసరమ్ము కలుగదయిప్పజానతీ
వలయుననుటయు నమ్మునీంచులు నడియెట్టిదయని యన్నారాయణుం బ్రాక్తింపనతం
దల్లన నగుచు నిట్లనియె.

179

—శ్లోకము మునిపత్నుల వంచించుట. శ్లో—

కం॥ దైవదోహులగర్వముఁబోవెడలఁగ నడఁచు నెడలఁబురసంహరు సం
భావన నెఱిగితి నామది, కేవలమాశివునియంద కీక్రొనుకతనన్.

180

ఉత్సాహము॥ సుందరేశ్వరుండుభువన సుందరుండుపార్వతీ
సుందరుండుదారుకనన సందరీహృదంతర
స్సందనప్రభావిభావ భావసుందరాత్మైదై
మందమందమధురగతుల మానిపల్లెఁజేరుచున్.

181

చౌపదము॥ స్థితీకముదము చెందియుఁజెందని
నిగ్గులుదేఱిది నిద్రిపురూపుల్
డగ్గఱుపొగనుతడంబడుకన్నెల్
ముగ్గులువెట్టెడి ముంగిలిచెంతన్.

182

వనమయూరము॥ బారులగుపొన్నలును బ్రాకినలతాశా
భారచితచీర లఱగాలికసియాడన్
జేరిమ్మగళాబములు చేకొనఁగదూఁకన్
గేరికొనుబాలకుల క్రీడలొకవంకన్.

183

చౌపదము॥ కనుచునుగుమ్మము కడనిలఁబడిచే
తనుగల పనివిడి తనయులయూటల్
తనయలతేటల్ తమకమునిడఁజెం
గునఁబయిఁబడు పసికూనలఁ బేర్చున్.

184

వనమయూరము! చంకనిడిచన్దుపు సారసదళాక్షుల్
 వంకనిడిలోనఁజను పద్మమధుగంధుల్
 అంకమున గైకొనుచునార్చు మృదుఁగాత్రోల్
 బొంకితమకార్యమునఁ బోవుహరిమధ్యల్.

185

కం॥ మొఱసెడుకుటీరములఁగఁడు, దఱచగుమునిపల్లెనడిమి దారినిజనుచి
 చ్చుటకంటిమేటిదేవర, కుఱకుఱగనిఁగిలిచియొక్క గుమ్మమునొద్దన్.

186

కం॥ ప్రణవస్వరూపమా యం, గణమునశంఖమ్మనొత్తి కడులలితముగా
 ఘణఘణమనఁజేగంటన్, గణగణవాయించెఁబసిఁడి గంటన్మఱియున్.

187

గీ॥ బెదరెఁబెంపుదులేడియాబెదరుచూపు, తోడవచ్చినదాయంటి తోయజాక్షి
 నక్కిగెంతిదు నెమలినానొక్కయదుగు, గడవదాటించిగుమ్మమ్మకమ్మిఁజిగి

ప॥ ఆట్లాఁగి యెయ్యారమ్మగ నిలిచి వింతవింతచూపుల నుపలక్షించుచున్న.

189

కం॥ అతివంగనుఁగొనిదేవర, మతిమి త్తనఁచుఱుకుపలుకు, మధురపుచూపుల్
 సతిమతిఁజొఱఁబాఱంగ భ, వశఁబితౌఁదేహియనుచుఁ బలికెఁబలికినన్.

190

గీ॥ అబలముందెండుఁదనచూడనట్టివాఁడు, అందమునడెందమందెల్లఁజిందువాఁడు
 పలుకుపలుకునఁ దే నెలుచిలుకువాఁడు, ఏమియు త్రరమిచ్చుటోయెఱుగఁదయ్యె.

గీ॥ బిచ్చగాండ్రొవ్వరచ్చటవచ్చుజాడ, యెఱుగదాబాలశిశిరమ్మలెన్నియేగ
 నిల్లుతోక్కుచువచ్చినయల్లువాని, కెల్లుమర్్యాదసేయటోయేమియెఱుగు

192

గీ॥ పోయివచ్చెదఁబోదైక్కిపోయెనపుడె బిచ్చమేదేనిగొందునీయిచ్చినంత
 కాకనాపాటవినసీకఁగలదోయేమి యనియెఁజరునవ్వుతోహరుఁడప్పుడబల.

- కం॥ ఉలిపడియతనివలుకులఁ, దెలిసియనొకకొంతకలఁగి తెలియక మైఁగొం
బులకలుచెలంగ గడ్గద, గళమున్ సవరించుకొనుచుఁ గడకిట్లనియెన్. 194
- గీ॥ ఏదిమియూరు పోయెదవెచటికిప్పు, డేమికావలె నీబిచ్చమేమి? చెప్తు
బిచ్చమిడరెవ్వరిచటనీయిచ్చయేని, యివియై గెకొమ్మునీ వెయియిల్లుగుల్ల. 195
- ప॥ అని తన్నెఱుంగనీయని మనోవికారమ్మున. నమ్మెలంత పలుకుటయునమ్మా యాభిక్షు
కుండు. 196
- కం॥ జడదారిపడఁతినుమగుం, వడబాటుకుగబ్బెగుబ్బ తడబాటునకున్
వెడనగి పిడికెడుబిచ్చ. మ్మిడబోయెడినాకునీదు నిల్లెలనుచున్. 197
- కం॥ మొఱకుఁదనమ్మనబొమముడి, గిఱుకున వెనుదిరిగిపోవఁ గెరలి నయట్టుల్
చఱచఱరెండడుగులుముం, దఱకిడుసాగసరినిజూచి తత్తరపడుచున్. 198
- కం॥ పఱవకుపఱవకుమోయీ, యఱవకునీయిచ్చనచ్చి నట్టులెయనుచున్
గఱకంఠు వెనుకకొంగును, బిఱబిఱఁదరళాక్షి పట్టి వెనుకకులాఁగెన్. 199
- కం॥ లాఁగిననాఁగినయట్టులె, యాఁగుచుఁదలఁద్రీప్పినన్ను నంటకుమనుచున్
రాగిల్లు నెలఁత మోమునఁ, దోఁగెడుభావమ్మరసము తొట్రిల్లంగా. 200
- కం॥ నీవిచ్చుబిచ్చమేమియు, నేవలవను నేనుబోక నిముసమ్మైనన్
నావల్లభ, గినియును. నా, తావల్ల దెల్లెకొండ, చాటిససుమ్మొ. 201
- గీ॥ అనినఁజాఱచుఱఁజూచి యల్లంతయొఱఁగి, కనులఁదడివెట్టి పెడకేలఁగబరిఁజాట్టి
జాఱువ్యయ్యెదఁజనుకట్టుసందడింప, బదనుమించినతొడుకయిభామపలికె. 202
- కం॥ నీయిల్లిదెకాకున్నదె, పోయెదననితల్లడిల్లి పోయెదనేలా
నీయిల్లాలనబెదరెద, వా! గయ్యాళివిడిచి బ్రదుకగఁలేవా?. 203

కం॥ రారమ్మిదెసైఁపఁగఁగడు, భారమ్మిమదనబాధ పలకకుమనుచు
గోరుకొనుచుఁదరుణిబలా, త్కారమునఁగుటీరముఖము గాఁద్రిప్పునెడఁక. 204

కం॥ విడువిడుతరుణీమనలక, బెడవారలుచూచినవ్వు విధమిదియేలా
నడునడుమనినడపించుచు, నడబెడఁగున నడగవిడిచి నవ్వుచుననియెక. 205

అ॥ వె॥ ఇంటివారువచ్చిరేనిది మేతానె, తోడివారలేమియాశికొనరె
రమణిచిలుక, కోటరమ్మనఁజూడుమీ, చిత్తగించెమనదుచేష్టలెల్ల. 206

కం॥ అనవినికనితనమనమున, వనితయుబలపడినమదన భరమునననియెక
ననుఁగొనిచనుమిఁకఁబడవడ, మనయునికివెఱవకచట మనియెదమనుచుక 207

చ॥ ఆనుటయు నాకుమానాభిక్షుకుండు గరువంపు నగవుచెచ్చున వింతయొలుగుమొఁగు
నొకింత మలంచియెత్తి. 208

అ॥ వె॥ వెలఁది నీకునితగలదెఱ్ఱైర్వమ్ము గ, య్యుళిగంపనాదునాలియుమ్ము
చెప్పలేదటంచుదెప్పెదవోయేమొ, కొండదొరలబిడ్డచఁడికాళి. 209

మ॥ అనియింకేమియోపల్కుచున్నయెడ నయ్యాబ్జాక్షి వారించి, నా
చనవితైసనుజెల్లనిమ్మిదియెమీ స్నాంతమ్మబాధింప, నా
యనుమానమ్మునుమానుమన్న నగియెట్లెనన్ సరే దీనిఁగై
కొనుమంచుందనసంచియామె మెడఁగీల్కొల్పెక హనద్వక్తుఁడై. 210

కం॥ నాసంగతిగాదనిదా, నాసంగతినొప్పివెంట నటుగొనిపోఁగా
నీసాదలెనపుడునామది, నాసంగతియుపుడుచెప్ప నదిసిగ్గయ్యెక. 211

కం॥ అటులాకుటిలాలకదన, నటనకులోబడుచువెంట నడచెడు నెడలక
బటునటనాఘటనాలం, పటుఁడావయివలయువనియు బరిపూర్తిగనక. 212

శా॥ ఆలాపించెను రాగ మాళ)మమువారాబాల గోపాలముక
గేలాక్కించుకయెత్తివీనులను టిక్కింపంజలింపన్మతుల్
వేలందాకెడువార్ధివీచికలటుల్ విచ్చేసి రచ్చోటికా
వేళంగొందఱభాగ్యలాత్మ గృహకుంభీపాక మందుండినకా.

213

సీ॥ జాటుకోకలవారుమారుపైటలవారు, తేటిచూచుచునోరుతెఱచువారు
చంకబిడ్డలవారులంకెపేరులవారు, ముక్కున వేలిడితక్కువారు
సగమునిచ్చినపాలనెగ చేపుతల్లుల, వెంబడుపనులకదంబములును
నాలవెంబడిలేడికాలిత్రొక్కులవచ్చి, యత్తెత్తిచూచువనాంతరులును

గీ॥ జిత్తురువులట్లునిల్చి చూచెదరెకాని, పూనియొకరైన నాబిచ్చగానిఁగాని
వెనుకనిల్చినమునిపత్నివిధముగని, కనరు తలపఱచు నొనుగాదనరు చనరు. 214

గీ॥ అదిజగన్మోహనమునిత్యమద్భుతమ్ము, సత్యమానందజడము నిష్కంపసుఖము
నేమిపుణ్యమ్ముచేసెనోయే మొకాని, తొంటిమునిపత్నిమూలమీపంటకెల్ల. 215

సీ॥ తమధర్మలనెకాని తక్కినవారిమో, మెఱుంగనివారలే యెల్లవారు
నాశ్రమమ్మునువీడి యడుగటుపెట్టని, యతిసుకుమారలే యచటివారు
పుణ్యమ్మునకుబిచ్చమును బిల్లికేనియు, బెట్టనివారె యావీటనెల్ల
నసమానలసమాన కుసుమాస్త్రశస్త్రరం, పదలెయాయన్న సౌభాగ్యవతులు

గీ॥ వీరికెల్లర కెల్లలై పేరుమీఱు, వారలెల్లరునిండనున్నారు వారి
వెంటఁగొనిరాఁగవీరలువెంటరాఁగ, నేఁగెఁబర మేశ్వరుఁడవారియిండకపుడు. 216

సీ॥ తనమతిచెడకుండఁ దలుపు వేసినసాధ్య, దొడ్డిపై మదురూఁకి దూకివచ్చె
దనచెవిఁబడకుండఁ దలచుట్టుకొత్తడి. చూచువారలునవ్వఁ దోచివచ్చె
దనసోయగముమూల, దాఁచినయెలనాగ, ముడివీడువలువల ముందునిలిచె
దనపేరుగాఁపాడికొన డాఁగుభామిని, బట్టబయలుగవచ్చి నిట్టనిలిచె

గీ॥ నెవ్వరెవ్వరునుకృతమ్ము నంతచేసి, రంతకంతయెకాకింక సంతకంత
కతిశయమ్మయి ఫలియించెనపుడుహరుని, కవటభిక్షుక వేషసంఘటనమందు. 217

గీ॥ ఉన్న వారున్న యటు లింటనున్న వనుల, విడిచి రోకలి, సిదులు, దువ్వెనలు, జడలు
విడకవచ్చిరి వంటింటిపడతులుచుకు, తడుపునుడిబట్టలలుచుట్టితడలికొనుచు, 218

ఉ॥ నచ్చిరిమత్త కాశినులు నై శమ పచ్చడినేయుబండలన్
గుచ్చియ ఛిత్తతుల్ వెలయఁగొప్పనిడం జఱుగందు మేనులన్
బచ్చిఘటమ్ము నీరుబుకివచ్చినరీతిఁ జలత్తుచమ్ములన్
దచ్చనలాడునప్పిటిఁది తల్కు-తళుక్కులు పిచ్చలింపఁగా, 219

ప॥ ఉత్తెఱుగున వెలువడిన యత్త హాదరులా నుందరేశ్వరుని వెంపడిం దారుకా మునీంద్రులఁ
జేరుటయాది గాఁ గడమన్మత్తంతమ్ము మీ విన్నయనికాదె యని పలుకుటయు నమ్మహా
మునులచ్చెరువంది పలువిధమ్ముల నాగోవిందు నుతించిరంత. 220

ము॥ అసిఘరావ్రతశీలశాలిః శివధ్యానై కసంసీలికీ
వ్యసనాస్పృశ్యవతివ్రత్రునకు నిత్యప్రాధ సారస్వత
వ్యసనాధీనునకుం గవీంద్రగురుదేవామోఘదాశీర్వాచః
ప్రసవోత్తంసితకావ్య సంతతిమహాభాగైకవిభాజికీ, 221

కం॥ భ్రమరాంబానందనునకుఁ, గుమారకవితాః నోదగోష్ఠీనిరత
ప్రముదిత చిత్రాంబుజనకు, సమస్తకల్పాణినిలయ సౌజన్యనకుఁ, 222
మంజుభాషిణి॥ రమణీయ భవ్యగుణ రాజధానికీ
సుమన శ్శిరస్సుమితనూక్తి ధానికీ
గమనీయ దుర్గకును గావ్యకన్యకుఁ
రమణుండుతండ్రికవిరాజమాళికీ, 223

ము॥ వరదుర్గావద పూజనాకలితసౌభాగ్యాబ్ధియాతల్లి యా
వరదుర్గాంబికపట్టి భక్తి నొనరింపంబూను కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మమునందు నాలవది యాశ్వాసమ్ము దీనిన్మహే
శ్వరుఁ డాచంద్రము నాహిమాలయముగ న్వర్ధిల్లఁబోషించుతఁ, 224

కాంచీ విండము.

పంచమ అక్షాంశము - 147 పత్యములు.

కం॥ శ్రీవిశ్వనాథనరపతి, సేవితృషకు మధురరసవి సృష్టరకవితా
ప్రార్థనానకును సంతత భావితశివపాదభక్తి పరతంత్రునకున్. 1

వ॥ అమ్మహావిష్ణునకు నమస్కరించి, యాతాకమాత.

2

ఉ॥ చెప్పగ రానియప్పలుకు చెప్పకయిండుట లెస్సయెంతయున్
జెప్పక చెప్పుచున్నదటఁ జెందినయట్టిమహాత్మ్య మెల్లమీ
యిప్పటియాపు రేఖవచియింపుఁడి, యాపయి నేమి నేసె, మీ
యప్పసిపాడు వాసికధ లద్భుతమంచును విందు నెప్పుడున్. 3

వ॥ అనియడిగిన, నన్నారాయణుండు శాస్త్రభైరవకథా శ్రవణకూహులగు హుళంగమం
గొని, సకాతుకమ్మ గా నింపరనుపలక్షించి యిట్లునెఱు, తొల్లి మేరపున మంచమంతస్మయ
పర్వతమ్మన మనులు ఘోరమ్మగు తపమ్మొనరించుచున్నవాకిం బంచమఖండగు బ్రహ్మ
సాక్షాత్కరించిన వారలయ్యనఘు యధార్థమ్మగఁ బూజించి.

4

—* బ్రహ్మకు వేదమునీశ్వరుమహిమ చెప్పట *—

కం॥ ఎవ్వఁడుసృజించుజగముల, నెవ్వనియందణంగుముక్తి నిడుటకునీనుం
డెవ్వఁడుప గాత్పరుండగు, నవ్విభుఁడెలియంగఁబలుకుమయ్య మహాత్మా. 5

వ॥ ఆని యశ్మహాత్ముం బ్రార్థించిన.

6

కం॥ నాయందకలుగునిఖలము, నాయందయణంగు, లేడు నాకన్నఁబరుం
డేయెడలనన్నుఁగొలిచిన, బాయన్ భవబంధమనియెఁ బంకజభవుఁడున్. 7

చ॥ కారలక్షణములలాదరింపక వేదమృత్యులక్షణములను నవిమూర్తిమంతములై.

8

కం॥ కేవలరాజస, మోహసః మావిష్టములజనినుడులు మన్నింపక, తా
మా విర్భవించి వేదము, లావిధికింబల్కె విమల మగునర్థమృక్.

9

గీ॥ అందుఋగ్వేదమనియె విశ్వాధికుడు, నధ్వరమ్ములు వేల్పులకతఁడు విభుఁడు
నీశ్వరేశ్వరుఁడగునమ్మ హేతుకనుల, ముందునిన మొన్నఁబుట్టినబుడుతీవీపు. 10

గీ॥ వేదములలోన నా పేరు వెలసెనుదగి, మందుశివ దేవుఁబలుకుపుణ్యమ్మకతన
నంశములచేత శాసిం చెనఖిలమతఁడ, విశ్వకారణుఁడనియజుర్యేదమనియె. 11

గీ॥ ఎవనియాజ్ఞాబలమ్మునకెదురుపలుక, వెఱచునీపంచభూతముల్ వినతుఁడయ్యె
వజ్రియొక్కగడ్డిపోచ కావరమశివుఁడు, విశ్వకారణుఁడనినామ వేదమనియె. 12

గీ॥ అకసమ్మునుజర్మమ్మునట్లు చాల్చు, నయినయస్పడు మోక్షమ్మునందవచ్చు
హరునివిడనాడియితరులనర్చచేసి, యనుచుహనియిం చెనపుడధర్వణమువిధిని. 13

చ॥ ఇట్లు వేర్వేరఁ బలికియుండొలి చదువులాక్క మొగి నప్పితామహంగని యొక్కటిగా
నిట్లనియె.

14

గీ॥ వేదశాస్త్రపురాణముల్ వెడలియెందు, నెవనిబోధించునకలమ్మునీశుఁడనుచు
నాతఁడొక్కడయారాధ్యుఁడగునుగాదె, చేరమోక్షార్థులైనయెవ్వారి కేని. 15

కం॥ జ్యోతిర్మయండుబ్రహ్మము, ఖాతుఁడుపరతత్త్వమాదికారణుఁడమరుం
డాతండయాశ్వరేశ్వరుఁ, డేతన్మాత్రులకుమనకు నిట్లనదగునా? 16

చ॥ అనినవేదనవృత్తిని యహంకారవిమోహితుండై యయ్యజుండు.

17

గీ॥ ప్రిణవరూపమ్మునిష్కళబ్రహ్మ మేడ, తామసుండునునకలవిధ్వంసకుండు
రుదుఁడొక్కడపామ్మునిరోసపడియె, నంతనొకవింత తేజమత్యంతమగుచు. 18

కం॥ పొదుర్భవించిప్రణవము, కాదనిబోధించెగమల గర్భునినతఁడు
గాదనియే నేనుజనియ, వాదముగాదన్నబట్టు వదలఁడయంతఁ. 19

—* శ్లోకము బ్రహ్మణము చెందుట. *

కం॥ ఆనిత్యజాతవేదో, వేదింబులుజాతరూపవిగ్రహము మహా
వేదార్థమభివేద్యము, పామర్యావమ్ముజెందె భానురమగుచున్. 20

కం॥ అరూపమ్మునుత్యక్తి, రారమ్మనిపిలిచె విధియుగ్రదృఢచచ్చెన్
ఘోరమ్ముశూలముఁగొని, భైరవుఁడందుండిభయదభాంకారిమునన్. 21

శా॥ బ్రహ్మస్త్రమ్మునువైచె వానిపయిననాగ్రీవగర్భుండు నా
బ్రహ్మస్త్రమ్మునుమిగిలి వాఁడుఁకపై పైవచ్చిచేగోట నా
బ్రహ్మదోహిశరిమ్ముఁద్రుంచి నచటంబిత్తిక్షమై యీశుఁడా
బ్రహ్మన్ మృత్యువుబారినుండి తలఁగెన్వారించి యాభైరవున్. 22

శా॥ మోహమైల్లనడంగి సాగిపడియాముక్కంటిపాదమ్ములన్
బాహిదోహిణిమారువేడుదుహిణు బాలించియాభైరవున్
సాహంకారులరక్తవిక్షగొని రమ్మాయుచుశాసించె నా
స్వాహానాథలలాటుఁ డాతఁడుచనన్ బ్రహ్మండమ్ముల్లిమ్ముఁకన్. 23

మ॥ ఒకలిప్తంజనుడెంచె వాఁడుమరలకహుమ్ముచుపెక్కుల్ విరిం
చికపాలమ్ములుదండలై వికటహృత్తీమన్నంటింపం గుభి
క్షుకతాస్వీకృతరక్తభాండ భరణోచ్ఛానాంసతంగాకృతిన్
వికటాంఘ్రినృతనమ్ములన్ ధరణికంపింపంగ నర్తించుచున్. 24

గీ॥ రమ్మపుత్రక! రమ్మరారమ్మటంచు, వానిఁడనకొగిటికిఁజేర్చి పట్టుకొనుచుఁ
గాలభైరవకోపమ్ముచాలుననుచు, నుగ్రరూపమ్ముహరియించెనుగ్రుడవుడు. 25

- గీ॥ అనుపమానమ్మృదిత్యమృత్యుశ్చిమ్ము. బ్రహ్మగర్వాపహరణముగ్రిమ్ము శాస్త్ర
భైరవునివీలఁగాంచిసంభ్రమముతోడ, నేమువలనొనిశివదేవునిలమి మొక్కి 26
- గీ॥ నీవ భవుడవునీవల్లనిఖలమొదవు, నభవుడవునీవుజనిమనీక భ్రీసుమము
హరుడవఖలమ్మనకుమృత్యుహరుడవివు శంక రాభిఖ్య నీయందెసార్థకమ్ము. 26
- సీ॥ అంగీకృతుండుననంగీ కృతుండయ్యె, మదనుడెవ్వనిచూపుఁ గదియ నంత
శ్రీకృతమ్ములును నశ్రీకృతమ్ములనయ్యె, నిగమమ్ములెవ్వని నికటమందు
స్త్రీభావమందియ స్త్రీభావమందితి, నేనుమున్నెవని నిరీక్షణమునఁ
బరమవాగ్దర్శిపం చోపమేయమ్ము, దాంపత్యమెచ్చొటనింపుమీఱు 28
- గీ॥ మెట్టుగుట్టుదానుజేపట్టుకొండ, లయినఁగలఁజాతమయములొనట్టివిభుని
శివునివామాంగజానినచింత్యమహిము, నిన్ను నేవెంటుమయ్యయోనిటలనయన,
- కం॥ అనిమునులునజఁడునేనుగ, వినుతిఁచితిమభవుఁ బెక్కువిధములశివుఁడుగ
గనికరముచిలుకుచూపుల, ననుగ్రహించుచునుమమ్మునటఁగనుదొలఁగెక. 29
- మ॥ అపుడాభైరవుఁడేగి కాంచిపురికేకామేశుఁబూజించి వి
శ్వపతిః శంకరునాదిదేవునిప్రతిష్ఠఁగొల్చియయ్యిశు సత్
కృపకుంబాత్మఁడునై వసించెనచటం దివ్యాబ్జముల్ భక్తులఁ
గృహరక్షించుచునుండువాఁడె నిజశాస్త్రత్వమ్మమోఘమ్ముగా, 30
- గీ॥ అంట నేరపుర్యష్టమందె నఁగాని, చోరవిషవహ్నితస్కరకూరజంతు
శాకినీగ్రహబాధలెచ్చటచుగాని, భైరవస్వామిభజయించుభక్తులకును, 31
- కం॥ దాక్షాయణీవిదోదికి, దక్షిణభుజమతఁడు విశ్వదహనమునందున్
శిక్షింకుట రక్షించుట, భిక్షింకుట వానివనులు విశ్వప్రజలఁ, 32

గీ॥ అదిబిక్షుకునకు నాకనల్లనాఁడు, దారుకావనిబుట్టినవీరుఁడగుటఁ
దెలుపుమైచాయ నెత్తెడితిరి పెమునను, హరిహరాద్వైతరూపశుద్ధాంతమతఁడు, 33

ప॥ కాలభైరవుండు, వటుకభైరవుండు కాష్ఠభైరవుండు, నివిమొనఱుగాఁ జెక్కునామమ్మలం
చెక్కురూపమ్మల భక్తాద్వైతముండై వెలయు. 34

చం॥ అనుటయుమానిచందుల్, మహాత్మ్య కడుంగడు విస్తయూవహ
మృనితరసామ్మమగ్గిరసమంచుఁబ్రసిక్తమునైన వీరభ
దునిచరితముఁచెప్పఁగదె దుందుకుకేమియొనర్చె దక్షుఁడా
తనియజనమ్ముభగ్నుమగు తత్త్వమెద్దియనంగ వెన్నుఁడుగ. 35

కం॥ కమలెస్సయడిగితిరినా, నుడులకుశక్యమ్ముగాదు నొడువఁగదీనిగ
దడఁబడకుండఁగనయినన్, నొడివెదమికోర్కికయి వినుఁడనిపలికెన్, 36

—* దక్షునికొడుకులకు నారదుండు కింభృత్తిబోధించుట *

గీ॥ బ్రహ్మపనుపున, దక్షుండుబ్రజసృజింప, నానవెట్టెనుతులహార్యశ్వముఖుల
వారలొకచోటసర్దనోపాయమరయ, మదివిచారించు నెడల నారదుఁడువచ్చి, 37

గీ॥ బ్రహ్మరుచుమలుసభఁదీర్చిపరమనిష్ఠ, దేనిసాధింపఁదలఁచిరో తెలియఁగోరి
యడిగెఁజెప్పడిమీరలోయయ్యలార, చెప్పఁదగు నేనిమీ చేయుచింతనమ్ము. 38

గీ॥ అనిన వారెల్లరతనితోననిరిమమ్ము, బ్రజలసృజియింపమాయయ్యపనిచేసదియు
మొదలుపెట్టంగనొకచోటమూఁగిదాని, కగునుపాయమ్మునర సెదమయ్యయిపు,

గీ॥ ఒకనిమార్గమ్మునచ్చదింకొకనికిందు, నరయగర్తవృమిదమిత్యమనఁగరాదు
పేర్పిడయగల వేనియావిధముసెప్పి, మమ్ముగరుణింపుమన్న నహ్వానినగుచు, 40

- 10|| ఓహోహోదక్షునిరుతు, లాహమీయంతవార లరయనియదినే
నూహించిచెప్పవారకొన, నాహసమాఁగాదె బ్రహ్మచారులకరయన్. 41
- 11|| ఎల్లలోకమ్ములునుబంచకృత్వఁడైన, హనునిచేబరుచేబరాత్పరునిచేత
నగునుమీ కేల లేనియూయాసపడుట, మమకుక్కుగ నేల క్కాడుగ నేల, 42
- 12|| బంధముననుండివేతోక్కబంధమునకుఁ బాలుపడునట్టిమూర్ఖులెవ్వారుగలరె
యల్లశివపూజవిడిచిన నెల్లయవియు, బంధకారణములుగ దాపాజ్ఞలార, 43
- కం|| పురుషార్థమ్ములయందును, జరమముపరమమ్ము మోక్ష సంగతియగుటన్
బరికించిదుఃఖకారక, మురుతరకర్మమ్మువిడుచుటొప్పగు నెందున్. 44
- 13|| ఒక్కయశృతమ్మునిలుప వేతోక్కయశృతమాడు దుష్కర్మకట్టుల పాడితప్పి
యపురమీయంతవారలునరయకుఱక, కర్మబంధమ్మదవులుటకార్యమగు నె 45
- కం|| శివకరముశివతరమ్మును, శివరూపముచిన్నయమ్ము (శ్రీ)కరమగుటన్
భవముడుఁగమీరలునను, శ్వేతాయచుంత్రమ్ము నెఱిఁగి చేరుఁడుశివునిన్. 46
- కం|| అనునారదువచనమ్ములు, వినిపారలుసృష్టిపథమువిడిచి, శివధ్యా
ననిరతులగుటను విని కడుఁ, గనలుచుదక్షుండుపిలిచి కయ్యపుడపసిన్. 47

—* దక్షుండు నారదునిశపించుట *

- శా|| ఓనీనారద కొవ్వినానుతుల కేదోమంత్రముంజెప్పి సం
పారస్థారసుఖమ్ములుం జెడ నిటుల్ సన్యాసమిప్పించినా
వేరా, ద్విమృరి దీనికన్ ఫలము నీకీజీవితమ్మందికన్
నారీసౌఖ్యములేక కుండుమనుచున్ శావమ్మసంధించినన్. 48

కం॥ కలకలనగిమతఃశిట్లను నలుకంగొనియలుకవడెను నంతలెమిరలో
తేలియఁగనాతప్పిదమిం, దులవమ్మునుగలదె పలుకుదురుసులు తగునే, 49

ఉ॥ తిట్టినఁదిట్టవచ్చు గురుదేవులుమీరలు నాకుఁగాన మీ
తిట్టినతిట్ట నాచరితదిద్ది కళంకునుశాపి యెంతయుం
బెట్టనితోటయయ్యె దనపెంపుగణించెడి పెద్దలొక్కటం
దిట్టనతిట్టలుం దిరిగి దీవెనఁజొగద పిన్నవాఁకిన్, 50

గీ॥ ఆశ్రయాశునిబోలియా యలుకమిమ్ము, దగ్గ మొనరించుగాక నాతమమునడఁచి
వెలుఁగఁజేసెనునాదుజీవితమునరయ, నింటికినిజ్యేష్ఠయగుపొరుగింటిలత్తో, 51

ఉ॥ ఏమిటనాదొసంగు పరమేశ్వరుఁజేర్చుట జేమిదొసమా
తామసమూనినీవు తెగుదారితనమ్మున నాడఁజెల్లునే
తామసియెందునుంగనఁగఁదామసి యన్న దెఱుంగవోటు ని
న్నేమన నేల నీకనులనీవె కరాంగుళిఁజొన్పిచీరఁగన్, 52

కం॥ వినుమిదిభవితవ్యమునీ, వొనరువఁదలపెట్టుయాగముగ్రనిరీతా
కనదగ్గిబూదియగునని, పనివినియెనునారదుండు వచ్చినత్రోవన్, 53

చ॥ అప్పడాదక్షప్రజాపతియి. 54

గీ॥ పురుషసంతతి వమ్మయిపోవుకతనఁ, గనియెనేబండుకూతుల ననుపమాన
రూపసౌభాగ్యలావణ్య దీపితలను, గీర్తిముఖ్యులఁగని స్త్రీప్తికృత్యమునకు, 55

కం॥ పదుగురఁ బదుమూపుర నిరు, వదియేడ్లర ధర్ముడనఁగఁబడు మనువునకున్
విదితుఁడుగశ్యపునకు, న, మృదమునఁజందురుఁడు విబుధమాన్యునకిచ్చెన్, 56

చ॥ వావిధలన, వాదిత్యులు, చైత్యులు, కాద్రీవేములు, మున్నుగానీనిఖిల విశ్వము నెల్ల
వెలసెంత. 57

గీ॥ దక్షునిల్లాలు గావించుతవము మెచ్చి, యామె కాత్మజమయి పుట్టియానిశ్చి
భవునిభవునిగ వలచిచేపై నంత, సతియుదామోయనియునాఁబ్రశస్తిగాంచి, 58

—* దక్షిణియజ్ఞము *

మ॥ తనదౌహిత్యయమ్ము విశ్వజగముం దక్షుండు దానన్నిట
దనకంబూజ్యఁడొకండు లేడనికడుం, దర్పించి బ్రహ్మత్మజం
డొనరింపందల పెట్టెయూగ మొకఁడత్యుత్సాహియై, పితౄ, దే
వనికామమ్ముల నెల్లఁగోకముల, నాహ్వనింపఁ డయ్యాశ్వరుఁ. 59

ఉ॥ భావములేనివాక్యము, విభావములేనిరసమ్ము. సత్యసం
భావనలేనికూర్మి, యనుభావములేని ప్రియోపగూహమై
కేవలశబ్దనుండరము, కించిదపశుఁగీత, గీతరా
గా విలమయ్యెజన్నమది యాయభలేశు నసన్నిహానతిఁ. 60

గీ॥ అరయసర్వాంగనుండరియైన చెలువ తిలకహీనమ్ము మొగమునా వెలుకఁబాతె
సఖిలవస్తుసమృద్ధమ్ము, యయినఁగాని, చంద్రకేళురులేనియాజన్నమపుడు. 61

గీ॥ అఖిలవదములయందును వ్యాప్తమైన, స్పష్టపడనట్టిధ్వనిగలపద్యమయ్యె
సఖిలవస్తునిరూఢుఁడొనభవుమూర్తి, స్పష్టముగ లేనియాదక్షుజన్నమపుడు. 62

ప॥ ప్రణవరహితమైన శ్రుతివ్యాపారమ్మున, సగ్రహితంబైన దంభముంబలె నాయాగసం
విధానమ్ము శివవిహీనమ్ముగుటకుం గుండుచు దధీచిమహామని దక్షునింజీరి 63

మ॥ సురమాతామహా! యేమి యాగమిది, యాశూలిం గపాలిన్మహే
శ్వరురప్పింపఁగదయ్యు, యాయెడకు, యజ్ఞస్వామి లేకున్న, యీ
సురకార్యమ్మదియెట్లునాగు, దమలోశోకించియున్నీకునై
మఱుమాటాడరు దేవతల్కనలనామాట నిచ్చారెంపుమా. 64

మ॥ అననమాటలకల్లి దక్షుడపుడాహా, యెంత లోనెంతబు
ద్ధినిగన్నావుర! నాకు ధర్మములనుండెల్పంగ విచ్చేసితే
చనుమాజన్న మశంకరమ్ముగను నేపాగించిసాధింతు, మిం
చినమాటల్వచియింపబోమర దధీచీ! యంచు నూపించినాఁ.

65

శా॥ పెద్దల్ మొరలు పిన్న వారలపయింజెంపేద అపిల్లుచు
గద్దిపంబనిలేదు నేను, ఋతముకో మంటాపథమైక్కి మీ
యొద్దంబల్కెదఁ దప్పలున్నయెడ మీరొప్పించితిక్షించి మీ
పెద్దర్కమ్ముచునిల్వఁనొక్కొనుడి, వేయేల వాదింపఁగఁ.

66

కం॥ చేసెద నశంకరమ్ముగ. నీనవనమునంచుమీర లింతకుముందే
యీసున మునువెనుగానక, రోసిలియాయన్న పలికె రూఢమ్ముగుతఁ.

67

మ॥ యక్షేత్వరుండును సర్వజగత్కారణుండగు నీశ్వరు నిరాకరించి, నీచేయుయాగమ్ము, శుభా
వధిభక్తమ్ముగానేద దపియట్లాండె.

68

కం॥ పిలిచినవచ్చితిమప్పుడు, తెలియకనీదుప్తచేప్త తెలిసినవిదవఁ
నిలువంగఁగాదుమాకిటఁ, దెలిపెదఁదెలిసినది చెప్పి తీజఁగవలయుఁ.

69

కం॥ అనుచుసదస్యుల మొగమై, వినుడియోపూజ్యులార, నేగమడన్న
మ్మునువీడిచనుడిలేవు. న్ననుజింతించెదకుపిదప నానుడివినమిఁ.

70

ఉ॥ రండటురాకపొండు పయిరాఁగలకష్టమొలుంగ జెప్పితిఁ
గొండికబుద్ధినీశ్వరునకుం బరిభూతిఘటింప నెంత, ద
క్షుండగుఁగాక కాళగళు రోవకటాక్ష మొకింత సోకినఁ
మండుచుఁదానబూదియగు మాన్పనశక్యమదెంత వారికిఁ.

71

ఉ॥ ఇంతకునున్న మాట వచించితి మీర లెఱుంగ నట్టిదే
సుంతయులేను మీమతికిఁ జొప్పదుదానినొనర్చుఁ డందుదా
నంతలనాడధీచిచ నె యజ్ఞగృహమ్మును వీడికాంతయుఁ
జేతలరుంతలఁజనువు శిష్యులురాఁదన వాస భూమికిఁ.

72

గీ॥ ఆమునీందుని యగుటయుచటివారిఁ కాత్మహృదయమ్ములరిగినయట్టులయ్యె
హృదయశల్యమ్ముపోయినట్లెంచిదక్షుఁ, డరుగనుంకించు వారినల్లంతఁజూచి. 73

మ॥ దురహంకారపకార చిత్తుడఁగునీదుష్టుండు దాఁబోవుటే
మరిమేలయ్యెరుగాక, నాదుపలుకులొన్నించి. నాచేయున
ధ్వరముకాంగముగా నొనర్చుఁడనుచుంబొర్లింప వేల్పులొచుల్
మఱుమాటాడకనిల్చి యజ్ఞవిధులుల్లాసమ్ముచం జేయుచో.

74

మ॥ అప్పుడర్చ్యాగకుండమ్ముచం దగ్నిభట్టాఁకుండు.

75

మ॥ తనవంశస్థుఁదిరస్కరించె నిపుడీదక్షుండటం చెంచెనో
మునులగ్నిప్రతిమాన మానసులునిర్మోహుల్ ముహుర్యజ్ఞవ
ర్తనవిష్ణాతులు వేదసూక్తములచేద్రచ్చంగఁ ద్రచ్చన్ జగ
జ్జనకుండీశ్వరుమూర్తి దానగుటనోసాక్షాత్కరింపం డటక.

76

—* దాక్షాదుణి తండ్రియజ్ఞమనకేగుట *

చం॥ తనపితజన్నముంగనఁగ స్థావరజంగమమైన లోకమె
ల్లనుజనుచుండఁజూచి నతి లాలితశంకరవృత్తిచిత్తయై
యనఁకుఁయనుజ్ఞనీయఁగదవయ్యె, యనుగ్రహమొప్పనాకు, మా
జనకుఁడుసేయయజ్ఞమది చక్కఁగ నేడిదె చూచినచ్చెడఁ,

77

- కం॥ తనయంతఃబిలువవలెనా. జనహంతుతనయ, నిట్టి చరువులు చెల్లుక
ననితలకుఁబుట్టినిండ్లను, జనప్రన్మన్నిపరము నాగిలి వేడక, 78
- వ॥ నిగుచు నాలోకశంకగుండు చనియిట్లాలిశ్చించి. 79
- కం॥ వినవోగాడిదీసిమది, కనవోయోవిక చవిమలకమలాక్షిరొ సీ
యనుఁగుందండ్రియు ననుఁగా, దని చేసెడిజన్మమటకు నమిగండుగునే. 80
- కం॥ అనుటయుభవానియిట్లని యెరు మియుగాద నెడియూగ మేలాచెల్లుక
జని యపుడచూచివచ్చెద, ననుమతియీఁగదవెనాకుఁ బ్రాణే శదయక. 81
- కం॥ ఎన్నండుమిమ్ముఁజేరితి, నిన్నాశ్లకుఁబుట్టినిల్ల దెట్టివోయెఱుఁగక
నన్నపుడుగన్నవారిని జన్నము నెవముననుగాని చనిచూతునిభా. 82
- కం॥ మిముఁగాదనియనుఁగాక, ని గమచూడఁచరణశీల! గనుగొనవేమిక్
తమమెచ్చుసుతనుగాదన, సమయుఁటకా.తిప్పించనఁగ శక్యమృగునే. 83
- వ॥ అనియిట్లు బహుప్రకారమృలఁ బితృగృహగమనాభిలాషమ్ము మరలింపనేరక. 84
- కం॥ ఆర్య యటుదన్ను వేడిన, కార్యమృదువోసిపుచ్చఁగాఁ దలఁవక యీ
చర్యయనవార్యమని యా, యార్యకుసెలవొనఁగెనంత నాయమయు దమిక్. 85
- కం॥ తనప్రట్టినింటికరిగినఁ, గనికనరును బలుకరింపఁగానొల్లరు పి
ల్చిన నొక్కరు బమలాడరు మునుఁదనపలుకెమరుచూచు ముఖ్యులయందుక్. 86
- కం॥ అక్క కదువు'యెప్పుడగుదెంచి తేయన్న వెనుచూడకయయామి వెడలిపోయె
నఁతికి నేమి రేగి యక్క'సేమమెయన్న. వినిపించుకొనకామి వెనుకనొడిఁగె
కృత్తికా! లోహిణియెక్కడే! యననామె, గొణుగుచువిడిలించుకొనుచుఁబోయె
నమ్మయొక్కడనున్నదమ్మచి తా! మన్న, బనియున్నదనియూమెప్రక్కకరిగె

- సీ॥ గానియడచ్చట నొక్కరుగాని మాటు పలుక లేమనియులుకుచు భవునిరాణి
చటచటచుబోయెఁ దనతండ్రిరవనమండ. పమునుజేరంగఁ దమయంత
భటులు దొలంగ, 87
- కం॥ తనుఁజేసి పాదములఁబడు, తనయంబెడకాలఁద్రోచి దక్షుండంతన్
మునులెల్లఁగాదు కాదని. యనినన్వినిపించుకొనక యాగ్రహవృత్తిన్. 88
- కం॥ ఓసీ నిను బిలిచినదెవ, రే సిగ్గుశిరమ్ములేక, యేమనియిటకుం
దోసికొనివచ్చినావే, పో సడికింజంకవలసెఁ బోలఁతుకవగుటన్. 89
- కం॥ నలకాఁటఁదిరుగుచుగనిం, గలియక మాగడపఁద్రొక్కఁగా బనియేమీ
తలఁదలఁగుచునియె వినఁడట, వలచుచుగుండు నెడి భార్యవచన మొకండున్. 90
- కం॥ పతిమాటవినకవచ్చుట, పితసేయుపరాధనమ్ము వెతబెట్టుటెగా
కతివలగునగుచులును మతి, కతికష్టముగాఁగనతియు నలుకవొడమియున్ 91
- కం॥ నిట్టూర్చియెట్టకేలకు, దిట్టతనమ్మలవరించి. తిన్ననియెలుఁగుం
గొట్టినకొకిలకుంబలె, నట్టిట్టయివెడలననియె నల్లననతియున్. 92
- మ॥ తగునయ్యా! విధియంతవాడవు, మహాధర్మజ్ఞుఁడెంచేని యుం
దగువాడంచనిపించుకొంటివి, మహాదక్షుండవే, కాని, యెం
తగుబుధుల్ దనయిల్లుసొచ్చిననుతం, దర్పించి దూషింతు రే
తగుఁబోనేటికి నెననుందెలిసె నీతాత్పర్యమిం కేటికిన్. 93
- ఉ॥ ఎ తయభాగ్యుడైన నగునితలుసేయు నెకన్నకూతు వి
న్నింతకుమించలేదివును నేనియునీశ్వరుఁబిల్వ, బంపుమీ
సంతరియించునిష్టికొనరాగఁదలంపది కల్గెనేని, నీ
కంతప్రయాస మీల జనకా! వలకాటికి నన్నుఁబంపఁగా? 94

గీ॥ అల్లుడయినతనూతాననలుకయయ్యె నేమి మీకంతజగవీశ్వరేశ్వరుడు 95
అభయితన్నవైనయగ్నియాయరణీయందు, న్నుజనియించుహరునిగర్హించుమీకు

గీ॥ వల్లకాటచుదిరిగెడివాడటంచు, నొక్కదోషమునలికితివక్కటకట
అదియసిద్ధాంతపటమనాహరునివిభుత, నేదివలకాడుకాదునీవెంచిచెప్తువు. 96

కం॥ శుభమెఱిగి తెలుపవచ్చితి, నభవుండగ నొరవింపుమయ్యయ్యిఁకైన
విభవమృడరంగ నననా, నభయెల్లనుపెచ్చికోసయె నతివచనమ్మల్, 97

కం॥ మెచ్చునభమెచ్చిచూడక, మచ్చరమునఁజెచ్చుపెరిగి వండుచునతఁడు
జెచ్చెరనడునడుమింక నీ, వచ్చినదారినిబిళాచి, బదరకయరుచు. 98

కం॥ నడవేనివెడలనడఁచెద, నుడిగింపఁగ నెవ్వరడ్డమో చూచెదనీ
గడుసుఁదనమ్మిటఁజెల్లదు, వెడలునువెడలుమయటంచు, విడివడుఁబలుక, 99

కం॥ అడఁకునిఘోరతనముఁ, గాదనఁగానేరరైరి కలవారిచట
గాదిలినుతకష్టముగని యాడఁకునిజాయ తెరిలి యవనింబడియె. 100

కం॥ తనతండ్రియహంకారము. తనతల్లియునవనిఁదెరులు తద్విధమెల్లన్
గని మఱగెడుమదినిజగ, జ్ఞననిమకాపరుషకోష సంరంభమునన్. 101

గీ॥ ఓరుహత్మ తేలియనోమొక్కచూట, చదువులేటికినియున్నమ్మలేల
యాలబిడ్డల నేడ్పించునట్టిసికు, జయముగాదంచుఁ బలికినశ్చయముతోడ. 102

వ॥ గుడియనలేని నుట్టివానికిం గూతురయమింపునొకంటె శొక్కుతొడికింహురగుట
మేలుకాదె, యనిరిసింహుచు.

103

గీ॥ భవునియిల్లాలుయోగ వైభవముకలిమిఁ, బవనుబాధింపనభతీచ్చపాలువడియె
నామహత్తర తేజస్సునరయు నెడలఁ, గనులుమిలమిల మెఱసి చేతనతఁదొఱఁగె.

— * చీరభద్రావిరాధము * —

శా॥ యోగాగ్నిగదహించి జేహముమహాయోగీశ్వరభ్యాన, గ
మ్యాగోదూరవపుర్విరా జిత మహోవ్యాపారములేమిఱు, నా
యాగీయారణిబుట్టిపెట్టి సతియుంబ్రాణేశు దేహమ్మ నా
యోగాగ్నిప్రవిదహ్యమాన తనువహ్నుద్ధార కీలావళిన్. 105

శా॥ రుద్రాంశమ్మనభద్రమూర్తి యొకడున్ రుద్రాణి యంశమ్మనక
రాద్రాకారతభద్రకాళియు వడింబ్రావిర్భవించెన్ జ్వలత్
కద్రాపుత్రక రాశహల మయరేఖాకూర వీక్షావళి
విద్రావస్థితరక్షుల్ సవనవిద్యేమైక వేషార్భటల్. 106

శా॥ ఉగ్రాత్మగుడువీరభద్రుడు మహాహంకారముంజేమఁ బ్ర
త్యగ్రకూరమహాయధుల్ వికటదంష్ట్రాభీషణాస్మ్యల్ బహు
దగుల్ పుట్టిరిభూతనాథులు మహాహంకారమూర్తుల్ గవా
టగ్రద్వారనిబద్ధ ధావదమరుల్ యజ్ఞాంగ విధ్వంసకుల్. 107

శా॥ ఆకాళీవికటాటహాసమున, సద్యసూత్రవిధ్దోగ్ర, సిం
హాకంఠధ్వనిఘోరగర్జితలు, మధ్యేమాళిచంద్రా కురల్
వ్యాకిర్ణాంబరలూర్ధ్వకేశలు, విశాచాళీ పరీవారలే
క్షైకబ్రహ్మకపాలధారిణులు, దామేతెంచి రుగ్రాకృతిన్. 108

శం॥ వెఱుగుపడిచూడదక్షుడు, పఱితెంచినభూతభటులు, పరివారమునం
దఱిముఱి యజ్ఞాంగమృలఁ, జెఱిచిరి విఱిచిరి వితాకుచేసిరి యంతక. 109

— * దక్షయాగధ్వంసము * —

శం॥ అమరీకబరీభార, మ్మ మునీంద్రీశ్చశ్రుభారమును ముడియిడుచున్
దమునెదురుయజ్ఞరక్షక, సమూహమునుముట్టిగట్టి చదువుచునలుకన్. 110

- గీ॥ అగ్ని నెఱగొల్పి చేపిరం దాహుతులను, యాగవస్తుల నెల్లను మోగదండ 111
ములను వేల్చిరియిం ఘనములుగవినుల, మణులఁ జేపిరిలాడహోమములవారు,
- గీ॥ ఒకరు నేరరయా బానిసోసరిలఁగ, మంత్రితంత్రములనుశౌర్యమహిమఁగాని
సప్తకోటిమహామంత్రజనకమగుట, నయ్యెశరణమ్మునూపుపంచాక్షరమ్ము. 112
- శా॥ ఆశోశించెనుదక్షుఁడంతట, మహాహంకారరూపుండు, మీ
వికాంతులఁ చెడిపోయెనేటికిఁ దపోవీర్యమ్ముశౌర్యమ్ము, రం
దీహూకులఁ చెలరేగఁజూచెదరె మీరింతేసివారయ్యు, నా
ర్తాకోశమ్మును దీర్పఁజాలియువృథాప్రాణమ్ము లర్పింతురే. 113
- కం॥ దక్షునిసంతానమ్మట, యక్షీణతపఃపరాశ్రమాన్వితమట యీ
బిష్ణుకవరివారమ్మున, భక్షింపఁగఁబడటకన్నఁ బరిభవమున్నే. 114
- శా॥ రా॥ యిందుఁడ రా రాసూర్యుడదమున్ రావమ్ము! యోషద్యుగ
రాభారమొయియనంత యోరిగరుడా రా రమ్ము జైవాత్మకా
చేరంజూచెదవేలరాఁగదనె, యోశ్రీనాథమంచు న్ననున్
జీరెన్ వీరునిభూత సంఘములవిచ్చేదింప భేదిల్లుచున్. 115
- మ॥ భవితవ్యమ్మని దాటరానిదగుటకు బ్రహ్మదులు గూడఁగా
వివిధోగ్రాహవకర్మ శౌండమగునావీర ప్రజమ్మేరుదాఁ
కివివాటించితి, ఘోరదానవరణకీడా మహాసాధన
మృపుశార్ఙ్గమ్మున, బాణవాహినుల రాత్యాటోపముల్ మాన్పఁగా. 116
- గీ॥ చెల్లచెదరెనతనభూతసేనఁజూచి, వచ్చివీరుండుకహాకహార్థులతోడ
విఱుఁగ నేసెను శార్ఙ్గమ్ము మెఱపినట్లు, వాడితూపునగుడివిభ్రాంతివడఁగ. 117

- ఉ॥ నందకమూనియేనతని నారిఁదటాలునఁ ద్రుంచివేసితిన్
దండదీప్తిలపక్షము నతండుపకాలున.నవ్వి, నెత్తురుల్
చిందెసిచూపుతోవినరి చేగదవైచెట్టి లద్దవాగులం
దుందఱుచైన, దానిగదతోఁ గదియించియరల్చి నవ్వినన్. 118
- ఉ॥ ఆర్పఁగరానికోపమున నాతఁడుదగ్గము శూలమెత్తుచున్
దీర్పుముదీర్పుమింకఁ గడతేటితివీవని వైవనంతలో
నార్పులుబొబ్బలుంజెలఁగ నడ్డముసొచ్చివిధాత, నేడి, ని
ట్టూర్పులభూమిపైసోఁజగె నుల్లమునుచ్చిచనంగ శూలమున్. 119
- ఉ॥ అంతకుమున్నమాయజుడు దగ్గితఁబూంచినయస్త్రి మెంతయున్
నింతగవచ్చితఁకెనల వీరులలాటముచిమ్మ నెత్తురుల్
నింతగడస్సి తేఱుకొని కుద్ధమృగేందుని లీలచెంగునన్
గెంతుచునగ్గమాసురలఁ గడ్పడఁజేసెనతండు నేల్లిడ్డిన్. 120
- క॥ తెప్పరిలియంతనజుడు, గుప్పలుగూరలుగఁ దటిగెగురుచువడంగాఁ
దుప్పెడలంగాండీవము గప్పినయాభూతబలము కనుకనిఁబాఱన్. 121
- చ॥ అదిగవినవ్వెభారతి భయంకరమావెడనాతియమ్మ. న
న్నుదురుననాటిధాతగడు నొచ్చితటాలున లాగిదానిన్
గదిసివిధాతనెన్నొసలు గాడఁగవైచినఁ జూచిమిక్కిలిన్
బెడరెడువాణికింగలిసె వీరుఁడునంతటఁ గాలియడ్డమై. 122
- కా॥ మీకేలాయెకయాడు దానిగవియన్మీదాసి నేనుండఁగా
నాకీబాణమునంగుండంచు నతనిన్ బ్రార్థించి, బ్రార్థించి,దా
నాకర్షించుచుడాసి, లోసమునవిద్యాదేవి భర్తించుచున్
గోళొమ్మించును రేసియా మదతిముక్కుంగోసి గర్జించినన్, 123

మ॥ అజఃడంతందనయాలిపాటు గనిబ్రహ్మస్త్రమ్ము సేధించినా
నిజవక్త్రమ్మునమింగి, పొంగిదుమికెస్వీయను, పండ్లుడఁడ
న్నెజయింపంబయివచ్చు పూషు, విటిచెన్నేలాలికిన్ గోసె, వా
యుజనాల్కల్ శశిముద్దచేసె నుటికెన్ హుమ్మించు నామిఁదికిఁ. 124

కా॥ సర్వాస్త్రమ్ములఁబోరి పోరియితనిఁ సాధింప రాదంచుసా
పర్వశ్రీయము, శిశ్ తాసురము, శర్వప్రీతిసంభారముఁ
దుర్వారమ్ముగుచక్రము నివసరితిన్ ఘూర్ణిల్ల నాకాశముఁ
బర్హేంజక్రమువీరభద్రుఁ తలమ్రపంగం పికాజాండమై. 125

గీ॥ సకలశస్త్రాస్త్రసారమ్ముసర్వహారము, ప్రళయభాస్కరతేజఃప్రభాసమాస
మయినచక్రమ్ముశివుమూర్త్యగుటనపుడు. వీరుకాలికిగండపెండారమయ్యె.

గీ॥ యజ్ఞమవ్వదుభయమందిహరిణమగుదు, బాతెః బాటినమెబడిబాణనిహతి
హరిణమునుగూల్చి యటమ్ముగ వ్యాధుడయ్యె, దక్షుఁబడదన్ని యతనిపైఁ
దాండవించె. 127

ప॥ అప్రదు దక్షునిబాహ్యును ధరితి, శోకాశలయు, విక్రీడికేళయు, ముఖశిలకరాంబుజయు,
నగుచునవ్వీరుని దగ్గటి. 128

కం॥ హాహాకారములెసంగం, బాహివిభోపాహిపాహి పతిభిక్షంమే
దేహియనివేడునాలో, దోహియితండనుచుదలను ద్రుంచియతండుఁ. 129

కం॥ మాతామహిదుఃఖిల్లకు, మాతాతకుమంచితల సమర్పింతునటం
చాతగ్గవరి యజశిరమును, చాతకుఁదగునంచుఁ దెచ్చి తగనతికించెఁ. 130

గీ॥ అఖిలకల్యాణనిలయమా యాగశాల, వల్లకాఁడయిపోయెనప్పట్టునందు
భార్గవునిమాటసతియన్న పలుకులపుడు, పరమసత్యమ్ముతొటమాకరణనయ్యె.

—* దక్షుడనువీరుని స్తుతించుట *—

- అ|| పా|| వీరభద్రప్రసాదవికటతాండవమున, మదమువాసినత్త్యమహితఁడగుచు
మొగుపుకేలుఘాలమున గనియించుచు, దక్షుడవియెభక్తరక్షకునకు, 132
- కం|| పాడునునరుహంకార, మృడఁగెను నీపాదకమల మంటినకతనఁ
జెడఁబావపటలిమాకిక, నిడఁగదెసీచరణసేవయే; సతతమ్ముఁ, 133
- కం|| జ్ఞానలద్విద్యుదగ్ధుడ, నీనిర్మలయావమెఱుంగనేరక పెక్కుల్
కానివి పరుసములాడితి, వానినిక్షమియింపఁగదెవె వాత్సల్యమునఁ, 134
- కం|| అనునెడనేనునునాతవి, వెనుక నెసఁగిలుచు మృక్తి వీరునిభక్తి
వినుతించితిమిక్మపాదీ, యనుగ్రహింపవెనుచుత్త! యజ్ఞలననుచుఁ, 135
- కా|| యజ్ఞార్థమృయిపిల్వనచ్చి కృతురత్కారముఁగా బోరిమా
యజ్ఞానమ్ముఫలమ్ము గంటిమిటుదేవా! పేర్నివెంపార, మీ
యాజ్ఞబద్ధులబద్ధులన్ హతులనిర్భ్రాత్పాణులం బోచిమా
విజ్ఞప్తింగరుణింపఁగాగదె కృపాధీవీర భద్రేశ్వరా. 136
- కా|| ఇంతింతంచువచింపరానివి మహాసేయమ్ము లెన్నెనియఁ
మంతలులే మేమొనరించినారము మమునన్మన్నింపఁగారాదు, నీ
చెంతంజేరితిమన్నింటందోలఁచి రక్షింపంగఁబ్రార్థింతు మ
శాంతమ్మున్ శీతపాలి పాలనవినిదాగ్రి భద్రకాళీశ్వరా. 137
- కం|| శ్రుతివేద్యుడయిననిన్నున్, స్తుతివేద్యునిగాదలంచి స్తుతియించెడిమా
మతిమాండ్యముడిపిపోవుము, శీతరక్షదీక్షభద్ర శక్తితదత్త, 138
- కం|| అనుచుంబెక్కువిధమ్ముల, వినుతించిననల్లనగుచు వీరుడనియె
జనసేవరాభవమ్మును, గనినైచినదోపమితగా పలియించెఁ, 139

కం॥ మీకోర్కులు సిద్ధింపఁగ నాకాంచీవిభునిఁజూపుఁడమ్మ మహాత్ముల్
రాకేందుకలాశేఖరుఁ డేకాయాగ్రీసేఁడిమ్మ నిష్ఠయుఁజెల్లఁ. 140

కం॥ అనిపరివారముఁగాలియు, వెరుసొననంతర్థిఁజెందె వీరుండేముక్
జనికాంచికేగామాక్షి, మనోధినాథునిభజించి మంటిమిపిదపన్ 141

కం॥ ఇదివీరభద్రవిజయము, చదివినసమకూర్పునెపుడు సకలార్థమ్ముల్
మదిభదుఁగొలుచువారల, కుదముంపవయూతిబాధ లొంహొక్కఁడెవన్. 142

వ॥ అని యా లక్ష్మీశ్వరుండు పలుకుటయు . 143

ఉ॥ డాచినకెంపుసాంపుల బెడంగు మెఱుంగుచసిండి కంకణాల్
చాచనిచేతికిందొడి, కెలంకులసిల్చి విశాఖపట్టణ
మ్మూచినయట్లుగానట మహాత్సవముంబొనరించినట్టి దు
ర్గాచిననూకయంగరుణఁ గాచిన దేవరచే గవీంబ్రచే. 144

కం॥ భీమరాంబాహృత్కమల, భీమరగణార్చాచరీత్య, పరమతపశ్రీ
శమదమధనమునివరవీ, రమల్లయా రాధ్యపుత్ర రత్నముచేతన్. 145

బంభరగానము॥ పరమశివకథా పరతంత్రునిచే
దురితహరణ, మే దురవీక్షణుచే
స్మరహరపదపూ జనతత్పరుచే
సరళహృదయభా స్వరవర్తనుచే. 146

మ॥ స్థిరవాత్సల్యవిభూషితుండు ప్రతిభాశ్రీతోషి తాచామ్యుడి
శ్వరపాదప్రవణుండునగ్రిజ దయస్వర్ధిల్లుకాంచీపు, రీ
శ్వరమాహాత్మ్యమునందు నైదవదియాశ్వాసమ్మ దీనిస్మహే
శ్వరుఁడీక్షించుతెఱుప్ప వన్నయనసాభాగ్యమ్ము దీపివగా. 147

కాంచీ ఖండము.

షష్ఠాశ్వాసము 152 పద్యములు.

కం॥ శ్రీదయితునిచేగరుణా, యాదోనిధిమల్లికార్జునారాధ్యునిచే
నాదిమకవీంద్రకవితా, స్వాదుమహాకావ్యసర్గచతురాస్యునిచే. 1

కం॥ శ్రీమన్నారాయణుచే, నాముచులాగాధవినుచునలరిమహాత్మా
యేమయ్యెహుడుదననతి, యామెముదేహమ్మువిడువనది తెల్పంగదే. 2

—* శివుండు దక్షిణమూర్తియగుట *

ప॥ అని పోకించుటయు నా మంగళదేవత, తన పల్లభుం గమంగొని, యనఘాయయాది
దంపతుల చాత్రస్మృతకృష్ణమృతములు ఇప్పుటి యిమ్మునల పొన్నమ్మ మదీయ చిత్ర
మ్మున నాటినున్నదది మున్నంగనియు వినియుండనివి తీరదటుగావునఁజేటపడ పది
యింప జేడెదన నంపుడు నట్లయగుఁ గాకయని యమ్మురారి సాదరమ్ముగా వారల
నవలాకించి. 3

అ॥ నె॥ అయుతసిద్ధమైనయయ్యాదిమిధునమ్ము. నొకరినొకరువిడుచుటాకటికలదె
కాటు మొగిలుమాటుకనినబోద్ధువెలుంగు, కలుగకున్నకనులుగానకున్న. 4

కం॥ రవిచుట్టుఁగొలిచితిరుగుచు, వివిధగ్రహమండలములు వివిధాకృతులగా
వివిధఫలమ్ములనిడునటు, శివునిమహత్త్వముల నెఱుక నేయఁగవళమే, 5

- తే॥ పరమవాగర్థదీప్యసంబంధమేఱుక, మాలియొకచోటబంజితమానియొకఁడు
కలదులేడనుమాత్ర) నెకలుగకున్న, నిత్యవాగర్థభవ్యదాంపత్యమెందు, 6
- తే॥ అట్టిసంబంధమెఱిగినయట్టివాఁడు, వాఙ్మనోఽతీతుఁడగుపరబ్రహ్మశివుని
యందువాగాదులర్పించియర్థసిద్ధి, నందునచోటవసియించునిందుమాళి. 7
- కం॥ ఆదిమదంపతులవిహ, రాదులువాగర్థచిత్తి తార్థములట్టుల్
మోదప్రదములుదురితవి, భేదకములుబహుళపుణ్య విజ్ఞేయమ్మల్. 8
- అ॥వె॥ అవియు నెఱిగియిట్టులనుటకెంతటివార, మయిననభవుకరుణననఘలూర
యెఱుకగలిగినంతయెరిగింతువినుడని, శివునిదలఁచి మ్రొక్కిసిరిమగండు. 9
- ఉ॥ అమ్మెయిదేహమున్విడిచి యాజగదంబజనించె గగ్గమ్మెఱ
నెమ్మనమెల్లఁజల్లనయి నిర్మలవృత్తిమహోన్నతి ప్రభల్
చిమ్ముహిమాలయమ్ము, సతిచేసినతీరినితొంటిపెక్కు పు
న్నమ్ములపంటయైశ్రిభువనీకమనీయతనూమనోజ్ఞయై. 10
- ఉ॥ అప్పర మేశ్వరుండురతి యాగమునం దనువుండ్యజించునా
ముప్పునెఱింగితానటకు మున్నమహాత్తర యోగసంపదక
జొప్పడియుండనయ్యనఘు సూరెలఁజేరుచు మానముద్ర)చే
నొప్పెడునీశుఁగొల్చిరి మహోజ్జ్వలయోగ విరాజితుల్యునుల్. 11
- కం॥ పటమూలవాసియగుచును, స్ఫటికప్రభలీనువానిఁ బరమజ్ఞాన
స్ఫుటమూర్తిముక్తిలలనా, నటనస్థలదీక్షుదక్షిణా మూర్తిశివుక. 12
- కా॥ మానవ్యాఖ్యలనెల్ల సంశయములక్కాయించి తత్త్వముగ్రా
మానికేష్ఠులబోధసేయు నభవునొళి మ్పరస్సలికా

నూనోమస్సహణీయ పల్లవజటాశోభాభిరాముస్సవన్
జ్ఞానార్థుల్ మునిపుంగవుల్ చనిరటన్ దంష్ట్రోప తండమ్ములన్. 13

శా|| ఆశ్రీగురుమూర్తిమానులకుఁ దానాతీగామోక్ష, భి
క్షాదానమ్మునుజేయుచోఁ దలఁచెనిచ్చన్వారి చిత్తమ్ములన్
బ్రాహ్మరూఢతము తత్త్వమెంతవరకుఁబండించి రోయంచునా
లోదుష్ప్రేక్షమహోగ్ర భూషణరుచుల్ దోచెం దదీయాకృతిన్. 14

కం|| తాళకయదిగననమ్ముని, పాళియట న్నొఱచిపఱచె, బ్రమసె, సాగసె, బే
తాళుండెవ్వఁడొయనువగ, హేలావికృతాంగునమ్మ హేశ్వరుఁగనుచున్. 15

శా|| సంధ్యారంభకతోర పశ్చిమదిశాజాగ్రీన్ద్రహాకాల సం
బంధ్యుగోగ్రీకృపాణ కేఖలయికన్నపైన్ శిరశ్చంద్రికల్
వింధ్యపాంశుఫణింద్ర భీషణఫణావిరూఢతమా లాచ్చటా
వంధ్యప్రీతిమతైతమమ్ము గలిసెన్వారిన్ద్రహా ఘోరమై. 16

గీ|| వామదేవుఁడుమున్నగువరమునులు, ప్రస్తుతింపఁగఁగరుణనవ్వారిబోచి
వాదికోరికమన్నించిభవుఁడుపేర్చి, నాదిబేతాళరూపమ్మునవహరించి. 17

—* శివుడు హిమగిరి కేగుట *

కం|| ఎప్పటిమునిజేనమ్మున, నప్పాలమున్విడచియేగె హరుఁడటచలువల్
గుప్పెడుతోలి తెలిగట్టుం, దిప్పలకుందపముసేయఁ దిరుగనిమదితో. 18

ప|| అప్పుడా దేవతాత్ముఁడగు నన్నగసార్వభౌమండు జంగమరూపవృత్తవహించి, సముదిత
విష్ణుగా నమ్ముచుఁభాస నెదుర్కొని. 19

స్వాగతము:- స్వాగతమొసఁగి చంద్రీమణికలా
భోగిభోగమణి ముగ్ధమూర్తికి

రాగియైయలవి రాగి కొనంగె
స్వాగతవీరవ బంధురాంజలుల్.

20

చం॥ ఒనఁగుచు స్వాగతమ్మురు, నిజోన్నతికిందగు నట్లుగాఁగఁచా
వసమ్ముదు వేషనుందరుఁ గృపాపరుగొల్పుచు నప్పరాత్పరుఁ
గిసలయరత్నపూర్ణమగు కేలుగవన్నొగియించి వల్లెన
య్యసమవిలోకనాగమ సమాదృతిఁదాన సమానభక్తిమై.

21

కం॥ ఈశ! మహేశ్వర! గిరీశ! గిరీశా! యిటనన్నునొక గిరీశునిఁజేయఁ
వేశలవిశేషకరుణా, వేశవశంవదుండవగుచు విచ్చేసితివే.

22

కం॥ ఎందఱునిజపంశోన్నతు, లెందఱుగోత్రప్రసిద్ధులెందఱు మహిభృ
చ్చందరులున్నారెల న, య్యందఱుననుభన్యుఁజేయ నరుదెంచితివే.

23

కం॥ పనియేమిగలిగెనదివను, బనిగొమ్మాయరుచువినయ భరితుండము, నె
మ్మనమలరఁబలుకునతనిం గనుఁగొనియెలనవృత్తెలయఁ గఱకంఠుఁడనుఁ.

24

చం॥ తగునగసార్యభామయతిధన్యుఁడవీవుమహీ భృదాళిలో
నఁగలదెనీవిశుద్ధియొకనాటఁడరుంగని దేనెఱుంగనే
యగఁజితలీలనీదుకట కాళిదనించిన సింధుకన్యకల్
మిగులజగమ్ముఁబోచిమది మెచ్చొనరింతురు మాకు నెప్పుడుఁ.

25

గీ॥ అనఘరా రాజవైసనీయాశ్రయమునఁ గొన్ని నాల్లవసించియేఁగొన్నతపము
ప్రతముచెల్లించుపూనికవచ్చినాఁడ. ననమహాప్రసాదమ్మనియానగమ్ము.

26

కా॥ రా రాజంచొకగొప్ప సేసితివి నీరాకం బునీతమ్ములై
మారాకుల్ దొడివెన్ హిమాలయమునన్నారేళ్లు నీయేఱులుఁ

నీరాగపృతిబింబ మూర్తులగుచున్నిన్నందెనో స్వామిని
కారుణ్యమునఁగానిదిం గలదెఱుగట్లుల్ చిగుర్వెట్టఁగా.

27

కా॥ నాసర్వస్వము నీయధీనమగుటన్వాక్రవ్వఁగా నేలనీ
కోసర్వజ్ఞయధేచ్ఛగా మెలఁగినీయుద్యోగ సిద్ధిన్మదా
వాసమ్మందుగణించి, భూభృతులనాభాగ్యము దీపింపఁగా
నీసేవన్ సతతము నాశోసఁగిమన్నింపంగ నర్థించెదఁ.

28

కం॥ కావనకనాకుమారిక, నీదుతపశ్చర్మవేళ నినుగొల్పెడునా
మోదముననుగ్రహింపఁగ, దే, దేవయనంగ దేవదేవుఁడునగుచుఁ.

29

కం॥ ముచులనుగుమాకువనితా, జనసేవలకెంతవపునన్మరిసి, వి
ట్లనఁ గాదనదగదటుగా, వ్రన నీసుతసేవమాకు బోలునటంచుఁ.

30

మ॥ అతనిస్వీడ్కొని రమ్మనిర్మరదరీద్యార ప్రియాధాగమా
న్వితమానొక్కకెలంకు నన్విడిసి, నందింబిల్చి యీనాతప
స్థితివేళన్ మనయాశ్రమమ్మహాలమున్, జేరంగ రానీక వే
చితగంజూడుమయేరి నన్ననటుశాసించె గణవారముఁ.

31

చ॥ అట్లుకాసించి యాప్రియధ ప్రియముండు.

32

కం॥ తానొకభర్మవేత్రిము, పూనియటన్నిలిచెనంతఁ బురహరసేవా
ధీనమనోంబుజయగుచుహి, మానీగిరితనయభక్తి మధురాకృతియై,

33

కం॥ చనుదేరభృంగిదాతా, యణివచ్చినచందమైన, నచ్చెరువడియె
గనుదములానందాశ్రుల, మునుకలుగొనఁగనియుఁగనడపో చండియటఁ.

34

కా॥ ఆలీలన్ జనుపార్వతింగనుచు, భక్త్యావిప్లమా చిత్తము
ఫలమ్మంటినమోడ్చు గేలునయికన్పట్టెన్ శిలాదారభవం

డాలోనన్ దెలివొంది, లో నజ్జిగెనయ్యూహార్య పుత్రికశివా
ర్చాలోలన్, గురుపూజనావృత్తమహర్షద్రవ్య భవ్యాకృతిన్.

35

మ॥ ఒకరుంగాదననేరరా ప్రమధులందున్నారో, లేరొ, తపో
ధికులెల్లంబరమేశు శాసనముప్రీతించారు మన్నింపరో
ఒకయింతేనియెఱుంగునో యెఱుంగదోయన్నట్టి యవ్వారి
నుకుమారాంగియుఁజేరె నీశ్వరుతపశ్శుద్ధాంత భూమిన్వడిక.

36

మ॥ మనదివ్యత్వముపొల్లునేసె నెవరీమాన్యాత్మయంచెంచి నం
దినిఁజేరంజనిరమ్మహా ప్రమధులాదివ్యాత్మృడా బాలికా
దనరన్ శంకరసన్నిధినిలిపి యంతశత్రు నాజ్ఞావిధిన్
జనుదెంచెన్నిదిపించెనా ప్రమధులన్ సర్వమ్ము, తెల్లమ్ముగా.

37

మ॥ ఒకయింతేనియలుతగానకెపుడాయుగుండగం గొల్చుచు
సకలమ్ము న్నటియించుచున్ సమయపూజాకృత్యముల్ శంభునా
త్మకురానేర్చినగేంద్రపుత్రి. యతఁడునన్నిచి తతేవలన్
బ్రకటమైనమహోగ్ర యోగమహిమంబాటించె దివ్యాబ్జముల్.

38

—* మదనుడు శివుని కడకువచ్చుట *

మ॥ ఆసమయమున శూరశద్దుండు, సింహవక్త్రుండు తారకుండను రక్కసులటయున్న హఠా
శ్వరు కృపంబెట్టిదమ్ములగు వరమ్ములంబడసి, మత్తిల్లి నిఖిలసురలం బరిభవించి పనిగొని
వినుఁ డీనుదర్శనమ్ములఁబిన్నటివాఁడగు తారకుకంతమ్మున, నొక్కతారహారమయ్యెననిన
వారిమహిమ మ్మిట్టిదట్టిదననేల? దక్షయోగమ్మున శివవిద్రోహమొడిచిన దురితమ్ముల్
ప్రతికార్యమ్ముగుటయుఁ బరమేశ్వరు లేజోవిశేషమ్ము దక్కనొండొక్కఁడమ్మేటి
మగలనొంపబాలమినిశ్చయించి, యేమంతఁగుమాటోదయమ్ము నభిలషించి, మదనుం,
బురమధనుండు పార్వతింబరిగ్రహించునట్టి తెరంగు సంఘటింప నియోగించుటయు
నక్కమాదుండు.

39

ఉ॥ కాదనరానిమావనువుఁ గైకొనివల్లభయందియిచ్చుపూఁ-
 నైదువులంది లేజపురుఁ గత్తళముందొడి, కంటి, విల్లు, చే
 నూదుదుఃఖూవుతేనియల నొప్పెడిపుర్రొడి వీరచందన
 మ్మాద్యతిఁబూసిదివ్య దవళాష్టకీటముతీర్చి దిద్దుచున్. 40

ఉ॥ ఆరతిచూపుకేతువునాయారము హాసముచంద్రహాస శృం
 గారము, నూర్పుతేరు నొడికారముకీరము వారువమ్ముగా
 సారధియై వసంతుండట సన్నిధిఁ దేరఁగ నెక్కె-వీర శృం
 గారరసోజ్జ్వలాకృతి, వికాసవిలాసవిశేష మూర్తియై. 41

చ॥ వెడలి యమ్మకగభ్యజండు. 42

మ॥ చనుడెంచెహిమవత్ప్రదేశమునకుక బ్యాభృంగ యుంకారముఁ
 విననయ్యెంగలకంఠదర్పక భటజ్యేష్ఠారవమ్మలో గడుఁ
 మినుముట్టెన్, హరకర్ణభూషణమసున్నిద్గాంబు జమ్మొత్త, వ
 ల్లనవాల్చెస్థిరిజా, మనోహరశిరోలంకార రమ్యాకృతిఁ. 43

కం॥ నుడిబడెనరదము తేజాలు, మెడలొగ్గెనుబుడమిబడియె మీనుసిడము న
 య్యెడఁజేరు నెడలగొనయము, విడివడఁజెలికాఁడునొగల విహ్వలుండయ్యెన్. 44

కం॥ నిట్టనిడుచూపులొలయఁగఁ, గట్టెదురంగాంచెనపుడు కందర్పుడుదాఁ
 గట్టలుక వేడిచూపుల, నొట్టినమంటలనుజమ్ము నుగ్రునినందిన్. 45

ఉ॥ కాంచితముడిగ్గి, భయకంపితహస్తములల్ల మోడ్చు, న
 వ్పంచశతంబురే" యెఱుగ వా!యిటనుగ్రీతపమ్మనేయుచొ
 ప్పించుకయేని, యీవనము నింతతోలంగదునాదునాజ్ఞ, నీ
 పంచమనిస్సృనమ్మ వినవచ్చు నెవుణ్ణ తపోవనమ్ములన్. 46

- కం॥ అటుతలఁగుతలఁగుమెప్పటి, టిటరాకురయంచదల్చ నెఱిఁగియతనినో
ఘటనాఘటనఘటిణా, యిటనొకవిన్నవముసురలకెల్లనుసితమై, 47
- చం॥ కలదదివిన్నవించు నపుగాదన కర్మిలిఁజిత్తగింపుమీ
నలిపినశాసనమ్ము శిరసావహియించెమమమ్ము బొంట్లపై
నలుగఁగ నేల విూయలుక కాఁగెడిచాటిరెం యీజగమ్ము లీ
తెలియనితప్పుఁ బేర్చెగడతేప్పుమనంగఁ బ్రసన్నచిత్తుఁడై. 48
- కం॥ వినుసింపుచునినమీ తెలి, యనియదియే మునినవినుచునవధానమునకా
వినుడనుచు విన్నవించుచు, మునుముట్టఁగ నెల్లవృత్తమునునాతనికి, 49
- ఉ॥ తారకదారకుండయిన దారకునొక్కరు నీశ్వరాంశ వి
స్తారకు సర్వదైవతవిమాదవిషోగ్ర గభీరవార్ధిని
స్తారకుఁగాంచ, నీవరిగి, శంకరునింగిరిజాకర గ్రహ
శ్రీరమణీయుఁజేయుచుని చేయుచు నేల్పులు నాకుఁగట్టడకా. 50
- కం॥ మారయిదిసీకుతగున నె, వారిజగర్భండుమాటువలుకకుమ నె జం
భారి, చారిపోయిరమ్మను. గారవముఁదెలుపు. నగవు కన్నులననిచెకా. 51
- ఉ॥ ఇంతకుఁబూనివచ్చితి మహేశ్వరుకంటికి నగ్గమాదునో
పంతముదీర్చిలోకముల ప్రస్తుతిగాఁతునా, రెంటు నెద్దియే
సంతసమేయటన్న నెఱసాహసమాని శిలాదపుత్త్రుని
వింతయొఱింగినన్ననువు మీ, సురకార్యము చక్కఁజేయఁగా. 52
- చం॥ అనవినియోయినీయనిన యంతయునిక్కను, యెట్లునిన్ను నే
జనుమనకుండుమందుఁ బుర శాసనుశాసన మెట్లుదాటఁగా

ననువకునంచుఁగొంత తడవారసియారసి లోనికేఁగఁగా
ననుమతిసేసెనంతట శిలాదళమూరుఁడు శ్రీమూరునికొ.

53

చం॥ అనుమతిలోనఁదెప్పటిలి యల్లవసంతుఁడు తేరు దేరఁగాఁ
గొనుచుననుజ్ఞనంపికి నకుంతితభక్తిఁ బ్రదక్షిణమ్ముగా
దనయరదమ్ముఁదిప్రి సముదారఝషధ్వజ కింకిణీధ్వనుల్
మనమునిగుర్చునాహరిత మంజుళపేషలు మిత్రభాషలున్.

54

చం॥ వినుచుఁడపోవనమ్ము పదవింజను దేర. లతాకుమారికల్
తనతనలోననిదనుక దాచువిసర్గవిలాస సంపదల్
మునుకలువెట్టవెల్వడిన మోడముసిగ్గసి యాడుమేనులన్
ననిచినయట్లుపాయన మొనర్చెనువానికిఁ బుష్పపత్రముల్.

55

చం॥ చనిచనియల్లనల్లశివు నాశ్రమవాటికఁ దేరుడిగ్గియ
మృతసిజఁడొక్కపూవుపొద మాటునకేగుచుఁబొందిచూచె, శం
భుని,ననమానయోగ పరమున్,గిరిజాతఁ దదీయసన్నిధిన్
గనియెఁబ్రేపుల్ల పుష్పమృదుకల్పితదామని బద్ధమాననన్.

56

కం॥ వేచియతఁడవసరమ్మును, చూచినకనువింటఁదొడిగెఁ బురహర ధైర్యో
న్మోచకమును,మధుఘారా, సేచనమరుణాబ్జమెట్టు సెఱలునొఱంగన్.

57

మ॥ విరతమైనమనస్సమాధి పతతన్విష్కారు సేత్రమ్ములన్
దరుణాబ్జస్ఫుర ముత్తమాంగుఁడుగ నెగ్గెగోరీ, సుకేశాంబర
స్థిరసంధ్యాదుణుండరమ్ము, మధువీచీపూర సమ్మోహన
మృదుణాబ్జమ్ముమనోంబరమ్మున సముద్యద్రాగముల్లూర్పఁగా.

58

ఉ॥ ఆగిరిరాజుబిడ్డకరముల్లనయెత్తి యథాపురాకృతిక
భోగివిభూషణోజ్జ్వలసమున్నత మంగళకేతవీరమున్
దాగయిసేయనంబుజసుదామయదామము నంతలోనఁ ద
ద్రాగితరంగితాన నవిధమ్ముగనుంగొనినిల్చె సిగ్గునన్. 59

క॥ ఇదెపోయదనని మదనుఁడు, కదనమునకుఁగాలుదువ్వి కనదస్త్రము వే
గఁదిగిచిలెగవాపిన యయ్యదనునఁజపురించె స్థాణులచటియవర్ణల్. 60

భుజంగప్రియాతం॥ చలత్పుష్పమాలా స్మరస్మంజుధారా
వళివిభ్రమమ్ముల్ ప్రివర్తిల్ల వల్లి
విలాసమ్ములేచెన్ విలోకించెబాలన్
విలాసోజ్జ్వలుండై విభుడంతలోనన్. 61

కా॥ ఆకర్షించెనుస్వామిచిత్తమును దానానమృబాలాతనూ
శ్రీకాంతిస్ఫురణమ్ము చూపులుచిగిరైన్ నవ్యనవ్యమ్ములై
రేకతైన్ గిరిజాహృదంతరమునన్ బ్రేమార్ద్రభావమ్ములా
లోకాదిప్రియదంపతుల్ నిలిచిరాలోఁ జత్రయాపమ్ములన్. 62

మ॥ హరుచిత్తమ్మునతోచెనంత నపుడా శ్యామాదరస్మేరసుం
దరయాపమ్మయి విశ్వవిశ్వము తదుద్యద్రాగవీక్షావళి
భరితమై యవదాతనీలకబరీపర్యాప్తమై సుంచలత్
కరపుష్పసృగుదారమై వదనచంద్రిజ్యోస్ని కారామమై. 63

మ॥ వృధువక్షస్థలతారచార సుషమాఽంభోళివీక్షాదృతిన్
శిథిలీభూత తపస్సమాధియగు నాశ్రీకంఠరూపమ్ము మ

నృధకోటిప్రతిభాసమానము జగన్మాంగళ్యమాంగళ్యముక
విధుబింబాననమాచె విశ్వజగమున్విభాగింతు మ్మనఁ.

64

కం॥ శివుఁడంతదెలిసెనిజక, ర్ణవతంసము గౌరిశిరమునన్గలుగుట దా
నువివేకించెనుగారణ, మువిశేషమునుగాఁగఁ జిత్తమునువెనుదిగిచెన్.

65

చం॥ తివుచుచుఁజూచెఁగట్టెమర దియ్యనివిల్వలకేల దాపటన్
దివుచుచుఁబుష్పబాణముల తిత్వరఁజిమ్మెడు పుష్పబాణునిన్
భవభవపాహిపాహియని వలె, ననభమ్మన దేవసంఘముల్
శివశివయంచునాహరుని జేరిరినందియు భృంగిచండియున్.

66

కం॥ వినెనోవినఁడోవారల, యనునయముల శైలతనయ యటుచూడఁగ నా
మినుసిగ దేవరమూఁడవ. కనుదెఱచుచునంతలోనఁ గన్పడఁడయ్యెన్.

67

కం॥ చేరుచుఁగనుఁగొనిరటము, మ్మానునిభస్మావశిష్ట మధురాశృతి,న
స్పృశిషదులేమిచెప్పుదు, గౌరియుటలుమూర్ఛమునిఁగెఁ గనుఁగొనియంతన్.

68

చం॥ హిమగిరివచ్చిఁకూఁతుఁడన యింటికినిఁగొనిపోయె నారతి
ప్రేమదవిలాపముల్వినుచు రాలు,నగమ్ములువేడివేడి బా
ష్పములనప్రేమచెఱవారలుగ, బ్రక్తికులమ్ము నిధుధకంతమై
బ్రహ్మసహిమాలయమ్ము హిమవారిమిషమ్మున వీడెనశ్రుత్.

69

కం॥ పతిసహగమనోత్సృకరతి, మతికటవినిపించెనొక్క మధురస్వర మా
నతిసాహసమునువిడునీ, పతిఁగూడెదవనుచుఁగర్ణ పర్వముగాఁగన్.

70

చం॥ వినిపింపన్రతిలేరిచూచె నెదురన్విచ్చేసె నల్లల్లనన్
తనలేరుజ్జ్వలమీనకే తనవినుతన్నప్రభవమ్మై, వసం

తునిమోముండెలివొంది కన్పడెనటన్ దుష్టార కంఠమ్మనగ
వినిపించెన్ సహజాత కోమలమధుస్నిగ్ధప్రియాలాపముల్.

71

కం॥ చల్లనితుపారకిరణము, లుల్లసిలన్నిగులవెలిగె నోషధివతియు
వల్లభునివార్తదెలిపెడు, మొల్లమునన్నీలకంఠములు నటియించెగ.

72

— * పార్వతి తపస్సు సేయుట * —

చ॥ అంత నపార్వతియు నల్లనగన్నులు విచ్చి.

73

చం॥ అదరెడువామనేత్రమున నాసతిచూచె నవారవిందముగ
జెదరినకేశపాశమునఁ జెన్నగుమోమునఁదండిఁజేరి, నా
హృదయముగాసిపెట్టు పరమేశ్వరునెప్పుడు నైనఁగొల్చి. యీ
చెదరినచిత్తమున్ దృఢము సేసెదనన్ను ననుగ్రహింపవే.

74

కం॥ అనివేడనీకుండవనూ, ననుఁగించినతల్లివలదనన్ జనకుఁదా
వెనుదిరుగనినిశ్చయమునఁ, జనవుననొప్పించి. జయవిజయ, యనెడిచెలుల్.

75

కం॥ తనతల్లివనువవెనువె, టనెరాఁగ నుమాకుమారి నవ్యతపోవే
షనితాంతమధురభావ, మ్మైనవెడలి, వసించియొక తపోవనభూమిగ.

76

మ॥ ఒనరించెంగిరిపుక్కియేకపదియై, యుర్విరఘుఁజేర్కె
కొనకొన్నేండ్లుతపమ్ము మూలఫలముల్ గూరాకులున్గొంచు, ధా
త్రినితాంతోద్ధతిఁబట్టఁజాలక ధరితీర్థయ్యలమొల్ల, న
ల్లనదూఁడచునిల్చె నాసతియలొలఁత్రీ తపోనిష్ఠలగ.

77

మ॥ వనమధ్యమ్మననిల్చె చేసెతపమున్వారాశి సూణీరుజే
కొనఁగొన్నేండ్లుజీవనమ్మె కొనుచుఁగోతాళి చిత్తమ్మలె

బిరుదునై సలయేఱుటై, కరంగ బాలాదివృత్తి సంభావనా
వనపుణ్యమునఁజేసినిల్చె భువనప్రాకార రూపమునఁ.

78

మ! కనమగ్రానలపంచ కాంతరముననావించె నయ్యగ్ని నే
తునిమెప్పింపఁదపమ్మ కోన్నిసమముల్ రోచిః కణాహారయై
తనువుల్ ఘోరవిషాగులన్ దరికొనన్ ధాత్రీధర శ్రేణి ని
ల్చెను కైలేంద్రీసుతామహోద్భవ తప్పకృతభాగ్య సంపత్తులఁ.

79

మ! అనిలాహారవిభాషణుఁడరియఁగా నాబలకావించె దా
ననిలాహారతఁగొన్నియేండ్ల తపమయూహార్యముల్ దాము, వె
చ్చనిఃక్ష్ట్రూర్వులు సందడింపఁబాలించెన్ శ్యాపానిలకూర, ద
ర్శన దర్శకరదగ్ధగర్భగుహలై సాధ్వీతపశ్చక్తిచే.

80

మ! ఒనరించెనతి యంబరాంబరునినా ద్యోవీధికాకేసునిఁ
దనియింపం బ్రణవార్ధలీనమతియై ణ్యక్తాహారయై
ఘననిష్ఠఁగొనిగొన్ని యేండ్లతపమున్ త్కృత్యులమెల్ల, బో
రసమాక్రొయుచునిల్చె నిశ్చలశివభ్యానక చిత్రములఁ.

81

మ! ప్రిణవోదారశరీరుడై గురుతపఃప్రాగ్భార నిర్మగ్నుడై
యణురూపములకెల్లదాన యణువై. యారాశ్రితత్రాణ, కం
కణనూత్రాయితభోగియై వెలుగునాకాంతం గ నెంగాంత, త
త్ప్రణవమృందువెలింగె నానుదతియుం బ్రద్యోత మానాకృతిఁ.

82

మ! కనియెందాఁజిలునప్పు డాలు నెఱయన్ గౌరీ మహాదేవినా
ప్రిణవాకారములోనశింకరుడు, నేపత్తున్ సతీచాలులె
మ్మనుమాటల్విననయ్యెఁబార్వతి కనంతాకాశమధ్యమునఁ
ఁను దెంచెన్మలయ నిలమ్ము, సుఖమై, సౌరభ్య సంపాదియై.

83

కం॥ కనుమూసియున్న హరునిం, గనుగొనునాప్రమథవరులు కలఁతపడఁగఁదే
రునుధనువుందూఁజీరము, తనతనయంతట నెరిల్చి తబ్బిబ్బుపడఁ. 84

కం॥ చిటునగవుమెఱయుకన్నలఁ, దెఱచుచునటుచూచి దేవదేవుఁడమీరల్
వెఱవకుఁడనివెఱపుడుపుచుఁ జఱచఱనచ్చొటువిడిచె సంరంభమునఁ. 85

— * శివుఁడు పార్వతింబరీక్షించుట * —

గీ॥ ఆహిమాచలపుత్రికయాత్రైతపము. పుణ్యఫలమునుదలపోసిపోసియుంతఁ
దనదు నెచ్చెలితోడ మంతనముసేయు. నవసరమ్మననొక్కమాయావటుండు, 86

కం॥ అటుదవ్వులదనయాశ్రమ, తటభూమింగానిపింపఁ దడవుగఁబనిచెఁ
బటుభక్తిదోడి తెమ్మి. వటునింబూజింపమనకు వలెనినివిజయఁ, 87

కం॥ అటుసేరవచ్చి, గొనియ, వృటుఁడుస్ఫుటభక్తి నొసఁగు పరమాతిధ్య
మ్మలునెలుచూచుచు, నేవరీ, కుటిలాలకయేలతపము కోరియొనర్చుఁ. 88

ఆ॥ వె॥ గట్టుపట్టియనుచుఁగాన్పించుమామది, నిట్టికోమలికము నెందుఁజూడ
మవుర కన్నవార లావంతతలఁపరా, తపమువేడ చిటుతతనమువేడ, 89

ఆ॥ వె॥ ఎంతతపముసేసిరేని యెవ్వరుగూడ, గాంచఁజాలరట్టికాతయీమె
ఎవనిగోరిదానయూరీతిఁదపియించు, నకటయట్టికతిరుఁహొకఁడుగలఁడె, 90

వ॥ అని సవిత్కముగా నొక్కొకయఁగి విజయంజూచుచు. 91

కం॥ వటుచవలతఁబులంబిడి, గుటిలుఁడగానేనువిఁగ గూడునయేనిఁ
మ్మటముగవినుపింపుమునీ, చటుసూక్ష్మమూసిమీదు సఖవృత్తిమ్మొక, 92

కం॥ అనవిజయదేవియానతి, గొనియిట్ల నె నోయివిప్రకులభూషణ, నీ
మనమనఁదలఁచినయటునీ, వనినదినిజమగుచుమాకు సక్కజమయ్యొక, 93

గీ॥ ఈమెగిరిరాజుబిడ్డ మహేశ్వరగోరి. పరమతప మొనరించు తెవ్వరికిఁదెలియ
దకట సర్వజ్ఞభావమ్మొనరికటవరచి, యర్హణీయఁడవైనవిందైతిమాకు. 94

- 6|| కఠినఃశంచనునోకవల్కుకటువుగాఁగఁ, బలికితిఁకమీఁదనిటలాడవలదునీకు
నిచ్చవచ్చినయన్నాల్లనిచటనుండి, మాసవర్యలఁగొనుము నెవ్వనముదాక. 95
- 7|| అనినగోపమువచ్చినయటలచూచి, మొగముచిట్లించియటనుండిపోనఁదలచు
నట్టిదందము చూపియాచుగజఁబలుక, రించుతలఁపుననుడినవరించుకొనుచు. 96
- 8|| ఈయవృక్షిలుపవచ్చితి, మీయొసఁగినపూజమాకు మెచ్చొనరించె
మీయితివృత్తము తెలియఁగఁ బోయినపోకడలుమఱచి పొండికమీదక. 97
- 9|| మాయాశ్రమసీమలుగఱ, వాయెనఁకాపురములుండ నరుదెంచితినే
మీ! యేమన్ననునందురు, పోయెదనొకమాటచెప్పి పోవఁడలఁచితిక. 98
- 10|| వినియింటనుగుఁనొక్కనిఁ, జెనమటిగాఁగోయొక్కజెఱ్ఱివడుచు పూ
నినయదిఘోరతవమ్మని, కనవచ్చినామెయి మొగదయనుకొంటిక. 99
- 11|| తనుచూచుచుండమన్మధుఁ, జెనబూడిదసేసినట్టి, పెళ్ళనుమనను,వా
నినిగూడియేమినుఖవడు, వనితకుమీరెనఁజెప్ప వలదా!చెల్వలై. 100
- 12|| తనయంతఁదెలిసికొనలే, దనుచునుపేక్షింపఁడగునె యక్కటకష్ట
మ్మానుసుఖము నీమెలోడిద యనియెఱిగియనిట్టులుండ నగునేమీకుక. 101
- 13|| నామహిమయేనచెప్పిన, మీమదికేఱొండుతలఁచి మిత్రీత్వమ్మొక
బోమఱకురొయనివెఱచియూ, నామెయిమైత్రికివిరుద్ధ మగుటఁబలికెదక. 102
- 14|| అనుచుమఱియునుబలుకుబ్రాహ్మణునిజూచి, సఖినయ్య విశ్రవణదుస్సహులగుటఁ
బలికెదయ, యంతనోమహాబ్రాహ్మణుండ, పరలుమనమైత్రినిజముకాశ్వతము
గాఁగ. 103

కం॥ గడుసుంజోకలబోయెద, వుడుగుమన నిద్రికకయాడె దుగుగిరిరల్
పడఁతులనియలుకఁచూచెదో, వడుగా యుడుగుమగుమింకఁ బలుకకుపెక్కుల్.

కం॥ వెడఁతెరువులిచటఁజెల్లవు గడుగురివలుకులకునేర్పు కలదేనిశివుఁ
మ్మడుఁబొగడిచెలియమెచ్చుం, బడయుమురమకూరుసీకుఁ బరమశుభమ్ముల్.

కం॥ ఆమాటకువలుఁఘాత్తశి, భామనే వెడనప్పుఁదోపఁగమలాక్షిరొ, న
న్నామహితఁబొగడుమనియెదో యామాటకునింతయేల యబులయొనర్తున్.

కం॥ ఒనరించిమీదు నచ్చెలి, యనుగ్రహవిశేషమంది యరిగెదననుచున్
దననేర్పినటులయాతఁడు మునుకొనియెరుశివునిస్తోత్ర మునుజేయంగా, 107

కం॥ తొలివిద్యగానిబ్రహ్మన్, దలమించినవాని నెఱుఁగఁజేడివానికా
గులహీనుఁగోత్రహీనుని దలిపొమ్మిలెనివానిఁ దలచెనాత్మన్. 108

కం॥ విషకంఠవిషమనేత్తుని, విషధరభూషణునిఘోరవిషయాదిదరి
విషయుదిగంబరుఁడలఁచెద, విషధిశరాసుని శిరస్థనిపమమఘామన్. 109

ప॥ ఆమనకల నాజమనిజము బొంబొరుల సమిక్షమ్ముగా నుపలక్షించి, తమ చెలిహృద
యమ్ము నెఱింగి యతినిఁజూచును 110

కం॥ వ్యాజస్తుతియో,యిదినీ, నైజస్థితియోయటంచు, నగియెనొకతె, కా
దేజమరెండునునగునని, ప్రైజాతమఱవతినిఁజూడ వలుఁడును నగుచున్. 111

కం॥ శ్రీకంకాళకపాల, శ్రీకమనీయాభుజంగశేఖర! శివదో
నాకారశిరోమణి!మా, కీకల్యాణమ్ముగూర్పు మీకన్నియమన్. 112

మ॥ అనిననన్ దిగ్గనలేచెఁ బార్వతి యమర్షాటోపదుర్వారయై
వెనుమున్ జూడక యెంతమీటవలికెన్నిపుఁడు దుర్బుద్ధి వీ

నినిబోస్తే వెనుకంబు లేచిచెలుల నిర్మోక నిర్వహించు
గనిభమ్మలో పరిగంగం జాక్షులపుడకల్యాణి పోనున్నచో, 113

మ॥ నిలుమిశంకరుడకు సతీనిలుపుమి నీభక్తి తాత్పర్యములే
విలిచెన్నన్నియుమాడుమా యనునుడులే విప్పించెగారుణ్య ని
శ్చలములే సుభృత నిర్మలప్రణయములే సాహర్ద సాహర్ద్రములే
నిలిచెబార్యతియప్పరాత్మర వచోనిర్వత్సర మాధిరిక. 114

కా॥ ఆలోకించుచు గారికట్టుదుర నీహారాంశు సాంధ్యచృటా
జాలమ్మలే సుకుమారపల్లవ వనీసంకాంతసాభాగ్ర ము
దాల్చిలక్ష్మీసుభగమ్మలక్ గనుకనినాగిల్లు చిత్తమ్మసక్
లోలాక్షుల మరలిం చె దోరణులుగన్ రోలంబ ముక్తాపభుల, 115

కా॥ ఆలోకించెచు గారి తానెదుర నీహారాంశు కేళావిభూ
పాలీమామల కేళహార రుచులన్ శాగ్ధుల చర్మాంబర
శ్రీలీలాపరిగుంభితోజ్జ్వల తనూరేఖా విలాసమ్మలక్
కేళీమోహరసార్ద్రవీక్షణ దరస్సిద్ధాస్య హాసమ్మలక్. 116

ఉ॥ ఆగిపుత్రిచూచియుటు లాత్మపురాప్రణయప్రసంగ వి
ద్యాగురుమూర్తియాగిరిశు నర్చనసేయ, నవారవిందములే
స్వాగతమిచ్చెనోయన విశాలవిలోలదృగంబుజమ్మలక్
రాగిలివచ్చుభృంగమధురస్వర లీనమనోజ్ఞభావయై, 117

కం॥ సుడిబడు సెలయేఱు గిరి, బొడిచినపదివోలె వెనుక ముందడుగిడఁగా
నొడబాటుగ ననివదువున, బెడఁగుఁగ నటునిలుచువడఁతి విధముంగనుచుక. 118

ఉ॥ మెచ్చితిసీతపమ్మనకు మెచ్చితిసీమ విశుద్ధవృత్తికి
నచ్చిరినిచెల్లు మనమునం దడవేటికిరమ్మ రమ్మ వి
ద్యుచ్చపలాక్షి వర్ణియను దోరము నెఱువో మేలుమేలు నే
నిచ్చితిసీకుఁ గోరుకొనుమీ వరముందగ్గైలబాలికా ? . 119

క॥ మనవృషభమదిగొవచ్చెన్, జనుదెమ్మిసఖులునీవు శైలేందునకు
బనిచెదవార్తను నిప్పడ, యనుమానములేదు వెడలునుంబుజవదనా, 120

మ॥ అనిసంబార్వతిస్వామిమీతలఁపు వేటోరీతిఁగావించఁగా
జనదెన్నండనియే నెఱుంగుదునినున్ సామాన్యగా నెంచియీ
వనితలే పల్కినమాటలొండు మెయిగాభావించకీహాటికి
ననుమన్నింప వర మొరంగుమనుచుక్ గైమోక్షులర్పించినా, 121

క॥ చెలులంతఁ దమ్ముగలయం. దిలకించు కృపారసార్కృష్టస్థివిహరుని
వలగొనుచువిన్నవించిరి, లలితపీఠియమ్మదువచోవిలాసములొలయునా, 122

శా॥ సర్వజ్ఞుండవునీకువిన్నపము దోష మొరఁగావించుమీ
యుర్వీధిమ్మల సార్వభౌముఁడగు మాయొజ్జో భవత్యేనకై
పూర్వమ్మిచ్చినకస్య నేడుగొనుటన్ పుణ్యమ్మపండించుటన్
సర్వమ్మో శుభమయ్యెఁగాని యొకవాంఛుదీర్చిమన్నింపవే, 123

శా॥ కల్యాణమ్మ ఘటిలైమీకపుడె మాత్మాభృత్యులస్వామి యీ
కల్యాణిందగనీకు బాంధవసమత్వమ్మందునర్పించి తా
గల్యాణమ్మలనందఁగాఁ దలఁచుమా గౌరీమహాదేవి యీ
కల్యాణమ్మనుజుడ మామనములం గౌతూహలమ్మయ్యెడిన్, 124

కం॥ ఇదియిల్ల సేనురునియు మృతవతులను నెడలనుదనమధనుడు గౌరీ
పదనమ్మచూచియును, నిలలెస్సయలంచు నెక్కె వృషభేంద్రమ్ముక, 125

—* వివరణము. *

మ॥ హిమవంశుండు కుమారికంజెలులతో నిల్లాలిక్కరించి న
ర్వమహాభృష్కలమున్ బ్రియమ్మమెఱయున్ రప్పించెనాలోన న
ప్తమహర్షుల్ చనుదెంచి రీశ్వరుడుపంపన్ స్వామికల్యాణమా
హిమవంశుండు నిశ్చయించె దగ వా శేర్పాలుగావింపఁగా, 126

కం॥ ఆ మరుయరప్పిచ్చెన, మా మూర్తమ్మునకు వెడలనఖిలజగమ్ముల్
దానుపుడువిడిసెగైలా, సామలనుశిశుబకటఁ హరికృపామలన్, 127

కం॥ జగమెల్లఁజెండ్లి వారయి, నగకులపతికృపాముచేరిక బ్రియముమెయిన్
దగుచారి నెదుకొలొనఁ, గఁగఁ బనిచెరతుండు వారు గారవమెనఁగన్, 128

కం॥ విడియించితగువిడుదుల, విడిసిరి వారెల్లఁజెండ్లి వేదకలాలయన్
బుడమియపువొడ్డగెడవయి, కడుఁనడఁబడశిప్రడగన్ముగనుమఁబ్రియమునన్,

శా॥ లోపముద్రమనోహరా! వినుమ యీలోకమ్ము నీగాసికిన్
బాపన్ దఱుండులేడు దక్షిణదిశాభాగమ్ము మిన్నందె నీ
జేపవర్షలె నేనపవలయుగానీలేక శాంతింబ దా
టోపమొచ్చటచూడుమాయన శుగాటోపమ్ముదీపింపఁగన్. 130

శా॥ నీకల్యాణమహోత్సవ కిశయమున్వీక్షించు సాభాగ్యమున్
నూకుం దేవయనుగ్రహింపుచునుచుం బట్నీసమేతమ్ముగా
నాకల్యాణభయస్సూసమహిముండా దక్షిణాశావధూ
దేవకమ్మనృరలింపగానరిగెఁ జెందెన్ ధాతిస్వాస్థ్యమ్ముటన్, 131

మ॥ చతురాస్యుండు పురోహితుండగుచు మెచ్చుచిచ్చెన్నె నాహిక
కృతువందుంగిరిపుత్తి సన్నికలుకొక్కన్ బాదలుబాదినన్
మతితప్పెంబరమేష్టికన్ది గనునంతిన్ వాలఖల్వాఖ్య వి
శుభ్రమా మానికులమ్ము నయ్యనఘుజేజోబాతమైవేల్వడన్. 132

క॥ అంగుష్ఠమాత్రీదేహము, లం గడునక్కజపురపులం గనుపడువా
రింగనినగియెడుసభన, ల్లంగనిపరమేష్టివాఁడొలంగి చనునెకన్. 133

క॥ భూసారవారిసారము, లాసర్వజ్ఞుఁడుగ్రంహించి యద్భుతముగఁదాఁ
డెసికమండలుపుచువే, కైసేసివిరించిదాన గారవమెనెగన్. 134

మ॥ విడువన్నరకవిశ్వరుండర జటావీధిన్వశించాలె నా
మృడుఁడట్టుల్లను వారిసారమునునేనీక్షింపగా నొరియున్
గడకంటుబరికింప దానిగొనిచక్కన్ ధాతిశుద్ధాత్మఁడై
నడపించెంగిరిజా మహేశ్వరులకుంగల్పాణ ముద్యన్మతిన్. 135

ఉ॥ అంగజఁడాత్రీయంబకుఁ డనంగునొనర్పఁగనొచ్చితైల జా
పాంగసుధారతిప్రమదఱు రిపుర రిహృదంతరంగం నం
సంగశుభాంగమూర్తియు చాపలతాంచల చారుపుష్పవృ
ష్టిగురిసె.న్నభమ్ము గవిసె న్మృతసెన్ సుమనఃప్రకాండముల్. 136

మ॥ అది లోకైకహనోహరమ్ము. బహుపుణ్యాలోకనీయమ్ము, సం
పదనల్పమ్ము సుహృష్ట పుష్టజనతామాంగశ్య వాచాసుధా
స్పదమైస్థావరజంగమమ్ముగు ప్రపంచమైల్లనానంద వీ
చిదరూపదోళితమయ్యె శంకరుఁడుమెచ్చె న్నామమాన్మత్యముల్. 137

మ॥ ఒకనాడిందుధరుండుదా గిరిజతోనోడ్తోలగమ్మున్నచో
వికటాకారవినోద వేషుఁడగుచున్వచ్చెసి యొక్కండు త

క్కళయ పార్వతిఁజూచిచూచి యెవరికన్యావతంసమ్ము స్వా
మికినఁచేయుప్పదక్షిణమొట్టులగున్ మీరెల్లవీక్షింపుడి. 138

మ|| అనిమమ్మంగనియేఁ బ్రదక్షిణముసేయ న్నెన్ననేకాంతకున్
మునుదాఁతొయఁగినిల్పు పీతముననీ పూజోడినిల్పెన్ బళా
గనుఁడియంచును భృంగరూపియగుచున్నావించెనా నీలకం
ఠునికంఠమ్మీసకుం బ్రదక్షిణముఁలన్మమ్మాఱు చిత్రీమ్ముగన్. 139

మ|| కతిచూచెఁ బతినాదర ప్రిణయలజ్జాకోపగర్భమ్ముగాఁ
బతినీవోడికుమంచుఁ గన్నులనగెన్ వాగర్థదాంపత్యసు
స్థినినానవృపురాణదంపతుల మూర్తింగంటి మేకమ్ముగన్
శృతివేద్యమ్ముగు దానిజన్మశతముఁలఁ తూలంగబుణ్యాకృతిన్. 140

కం|| భృంగరటనమునమాకీ, మంగళమనిముడముగదిరి మఱచినమడులన్
భృంగరటా' భృంగిరిటీ', భృంగిరిటా! భృంగి' యనుచుఁ బిలుచుచువానిన్. 141

కం|| నుతిసేయఁగ నాప్రేమధుఁడు, స్తుతిసేసెను శివులనావిదూషకఁగనుచున్
మతిమెచ్చించితివనిశివుఁ. డతనికిఁ గరుణించెనవ్వడానామములన్. 142

మ|| హిమవంతుండు కృతార్థచిత్తుఁడగుచున్ హేమాంబర శ్రేణితోఁ
గమనీయోజ్జ్వల రత్నవస్తువులతో గారీమహాదేవినా
ప్రేమధన్వామికి నప్పనమొసఁగి సంభావించెమమ్మెల్లరన్
రమణీయక్షియవస్తు సంతతులనర్వమ్ముం బ్రతుష్టింగనన్. 143

కం|| జయవిజయలనా పార్వతిఁ, గయిసేసిరిశివుని మధురగంభీరశుభో
దయవేషమ్మలఁడడవుగఁ. గయిసేతలనటులనిటుల గాడవుననుచున్. 144

కా|| ఆకల్యాణమనోహరేషములతో నాస్వామివేంచేసెఁ దా
శ్రీకాంచీనగరీ గృహమ్మనకు, విచ్చేసెన్ సతీయత్తుడై

యాకల్యాణమహోత్సవమ్ముగన వింధ్యారాతియాశంకర
శ్రీకారుణ్యవిశేషముగ బొగడుచుగ జెందెన్మహానందముగ .

145

101 ఇటులచ్చటముచ్చట లచ్చటదీరవనించి తైలజాసహితుండై
నిటలాక్షుఁడుకాశీముఖ, కటకములన్నిదిసిచేరె నైలాసగిరిగ .

146

101 ఆదేవుననుమతిఁగొని, వేదరవిరి పెండ్లివారు విశ్వపతిదయగ
మోదపడఁగాంక్షితమువిడఁ, గాఁదమతమ వాసములపఁగదలనిచుదులగ .

147

వ|| అనుటయు నమ్మకీశ్వరులు పంతువుదిత్తమ్ముల మహాత్మా! మహారోదయమ్ము నెఱిం
గింపజేయని యడిగిన.

148

శా|| ఆరాధ్యాన్వయభాగ్గురుండు ఒహుశిష్యారాధితఁడుజ్వల
క్షీరాఃభోఃధితల్కనైజ కవితాశ్రీనాథుఁడుద్యత్కృపా
వారాశిప్రభవేతుణామృతి సదావర్ధిష్ఠసంతాన, భూ
సారభ్యప్రధమాన పెద్దనుమన స్సగూఢాపితుఁడర్చితఁగ .

149

101 విషితవైరికుమారా, భృదయమహాకావ్యరస సమున్నతికీర్తి
ప్రదపీతుఁడు నిరంతర, మ నహరిస్మరణ పరమమానసుఁడెలమిగ .

150

మంజుభాషిణి! పరమేశదీవ్య పదపంకజద్వయీ
స్మరణోత్సవుండు నిడమర్తిభూషణే
శ్వరమంత్రి భక్తిపరిపాకరూపకా
వ్యరమావిభు డు గుణబంధురుండిలక .

151

మ|| మారభక్తిస్థిరవిశ్వనాథ నృపసింహారాధ్యమానోల్ల స
చ్చరణాంభోజ గురున్ భజింపఁగనొనర్పంబూను కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మ్యము నందునాటవదియ శ్వాసమ్ము దీనిస్మహే
శ్వరుఁడా సేకుహిమాలయమ్ముగను శశ్వత్ప్రతిపక్షిండుతగ .

152

కాంచీ ఖండము.

సప్తమాశ్వాసము 115 పద్యములు.

కం॥ శ్రీమద్ధర్మామానస తామరసవిహారిహరపదకీరసేవా
కామితమనీయరిగ్రహ, ధామ్యుచుశావ్యుచరమధామ్యుచుజగతికె.

1

క. అయ్యింకరాశడలుం చుమ్మకొండుగల కట్టనియె.

2

—* కమాంజనము. *

చం॥ వినుచు సతీసమేతుడయి విశ్వవిభుడల మోడిగొండపై
ఘనశతుకమ్మన న్మలగఁగా బహుకాలముచెల్లె సంతన
య్యనిమిషు లక్ష్మమారునుడయమ్మరు వేడిమహేశుపాలికిం
బనిచిరి జాతవేదనుని బన్నములంబడి రాక్షసాళిచే.

3

కం॥ పరమేశ్వరతేజోమయ, శరీరమయ్యగ్నితనమ సహచరుడోడక
స్మృతహరుశుద్ధాంతమ్మన, కరుచెంచెరలాఘ్యమైన యరులపనికై.

4

క॥ అట్లుచెంది ననుచితమ్ముగా నంతఃపరవేశమొనర్చి.

5

శా॥ అంగమ్మందునఁజేర్చి పార్వతిని ముగ్ధలోకనాళిచ్చటా
శంకరూర్చిడి ముంగురుల్ చిగురుచేనారించి యట్టిటగా
వంకల్నిద్దుచుగేయ నీసాబగులన్ బండియగాకంచుఁబే)
మాంకమ్ముల్ ఘటియిందు శంకరుని దానల్లంతటజూచుచుకొ.

6

కం॥ నిలిచెను బెడమోపుయియ, వ్యలనయ్యరు మొగము వేల్పు పవనాంకురసఁ
చలితమయి గారిపయ్యెడ, తొలఁగినదొకయింతయూమె తొట్టువడంగ

చం॥ కనుఁగొని శంకరుండు మృధుగా ధరతిన్ సరిఁగొనిలించె జం
కెన నెఱిచూపు లేర్చి పులకంచిన మేనఁబెనంగి యోరఁగా
స్తనఘనసారకుంకుమరసమ్మనఁ బంకిలమైన హారముల్
పెనకువలేర్చు వింతమురి పెమ్ముననిల్చె లతాంగియంతటన్.

ఉ॥ ఆనెఱిచూపులున్ జలితహారము తొచిటువెచ్చనూరుపుల్
మేనియొయారముల్లనుచు మెచ్చుఘటించెను మాకునిప్పుడో
మానిని నీదుచిత్త నుకమారములీతరి తీపుభావముల్
గానముగాదె యిందనుకఁ గల్గెనొ నేఁడొకకొత్త లెవ్వియున్.

చం॥ కనముగదాయటన్నఁ దనకాఁతునిజూచి జగమ్ములన్నియున్
గనినమహానుభావులరు గానరుగాకొక కొత్త పాఠలున్
విసరునుగాక యుల్లవనవీధులు నల్లనితేటబాదులై
కనుపడెనంచలించెనివెకంటిరె యీలవలీనికుంజముల్.

కం॥ చీమయుజిట్టాడదుగద, యీమనయెలదోటలోన నెఱుకపడదొ నేఁ
డీమహిఁగలిగినవంతలు. నామనమటుకొంత తెలియనా యిటులనుటల్.

చం॥ అనుటయనవ్వి నీదునయనాంచలకాంతి తనూపిలాసముల్
మొనసెనొగాక వింత వనమున్ మనమున్ సరిగాఁగఁబల్కితీ
వనమీన నెంచిచూడఁ బెఱవారలుగల్గరు గల్గిరేనియున్
గనుపడకుండఁజాలుదురె కాంత! భవన్మతిశంకదక్కుమీ.

- చం॥ అనినగియమ్మవల్కి నతిసల్లకజేరెనతండు నామెయున్
గనునితోడనవ్వనమునల్లన నట్టిఁచూచె జూచుచో
ననలుడునిల్చె నెట్టయెదురై నతిమంతట కోపవిభ్రమ
స్వనమున నవ్వడితడని శంకరునింగెరలించె జూపులన్. 18
- కం॥ ప్రణిపాతపూర్వకమ్మగఁ, గనలకుమోడేవియనుచు గోరిపదభూ
మినిబడియెవహ్నియీశ్వరుఁ, డనునయమున వారిఁజూచియ వునవుననుచున్. 14
- కం॥ ఆలుగకుమునీవు వేల్పులు, దలఁచినపని నిర్వహింపదలఁచిననామూ
ర్తులనొకఁడువహ్నియాతని, వలననుఫలసిద్ధిగలుగు వదలుముశంకల్. 15
- కం॥ అనితెలువఁగఁడెలిసియురతి, పనితాజనసులభదుర్నివారకోధ
మ్మున నోయిత్పష్టపథుఁడా, చనునేనీకితపాటి సాహసమవురా. 16
- కం॥ వినుమేకతముననుండుట, గనియునుదెగుదారితనముగావచ్చిననీ
కును ననుబనిచిన వేల్పుల, కును సంతతిగలుగదిద్ది గుఱుతుగనింకన్. 17
- మ॥ అనుడున్ శంకరుఁడోసతీ! నీతగునెయ్యాయగ్నిన్ శపింపంగనే
ల, నితాంతార్తులువేల్పులుగనుమ స్వల్పమైనదోసమ్మునీ
కినుకఁబెంచితిమింతగాఁగఁజను నగ్నిన్ వేఁబ్రసాదింపఁబు
తునిగాంచంగ నతండురక్షకుఁడగున్ దోడ్తోసుర శ్రేణికిన్. 18
- మ॥ ననుమెప్పించుచుమున్ను వేడికొనియెన్గఁగామహాదేవి పు
తుని, నీకుఁగలదట్టివేడుక సురదోహిన్ జగద్రక్షగాఁ
డును మంజాలు కుమారుఁడింకగలుగున్ దూలించికోపమ్ము నీ
యనలుంజూడుమటన్న దేవియదియట్లాటన్ విభావించుచున్. 19

మ॥ కనియెన్వహ్ని ననుగ్రహమ్ము మెయినాగంగామహాదేవియున్
మినుముట్టెన్ దమకమ్మునన్ హరుడులోమెచ్చెన్ దదాలోకన
మ్మునఁ దేజ మ్ముకఁడుద్భవిల్లుటయు శంభుండగ్నినీక్షించి యీ
ఘన తేజమ్ముభరింపుమివనుచుఁ జక్కన్వానిశాసించినన్.

గీ॥ ఆఱు మొగముల నిటుఱొక్కమాఱు వెడలు, పార మేశ్వర తేజమ్ముపవనసఖ
దానుభరియింపఁగా లేకతచ్చియాడి, చనుచునొక చోటనురఘునిఁగనుచుని॥

కం॥ భరియింపరానిపరమే, శ్వర తేజమువిడిచెనతఁడు జాహ్నువియందున్
భరియింపరామినదియును, శరవణమునవిడిచె నట్టిసమయమునందున్.

కం॥ ఆశరవణమునుగాల్పుచు, నాశరవనమిటులగాల్పునన నొక్కమహా
రాశికుమారుఁడు రవినం, కాశుఁడుజనియించె జగముకనుపండువుగా.

ప॥ ఆసమయమ్మున.

కం॥ మునివత్సీ కాముకుఁడగు, పెనిమిటిస్వాహానభూతి వివిధాకృతులన్
దనియించెనదియెఱుంగక, మునులొప్పుదమదుసతులఁబోవిడుచుటయున్.

కం॥ వారలుసుగుఁడోదారలు, దారలుగృత్తి కలనంగఁ దారావీధిన్
జేరుచునాయానతినిఁ గు, మారునకుం దాదులగుచు మహివెలసిరటన్.

ప॥ అయ్యోచదంశతు లయ్యుపవనమ్మువిడిచి శుద్ధాంతమ్ముప్రజేకించుటయు నందలి నవర
త్నస్తంభమ్ములం బ్రతిఫలించిన గీతనయాప్రతిబింబమ్ముల నాజగజ్జకుండు సాభిప్రా
యంబుగావీక్షించు నెడల నందుండి వీరబాహుప్రయతులగు కుమారులుదయించినం గని
యప్పొగ్గతి.

కం॥ తనయెడలగుగుహరిమిఁ, దనప్రతిమలసుతులఁగన్న భవునింగనుచున్
మనమిష్టమైన నెంతటి, పనికైనం దలఁకరనుచుఁ బరమప్రేమన్.

అ|| వాఁగఁగిలింది పరమేశ్వరునిహది, యాపూహుడుదయయ్యెనొక్కొ
యనిన నిష్పదదియు సరసివత్తమటంచు, నుతునినుతలఁగూడిశంకరుండు, 29

ప|| పచ్చ పల నయ్యగుప్పకు తల్లులకుమదమ్మగా నారుహపమ్మలఁ గీడించువానిం గని
గొం యాదరభగమ్మన నమ్మమాచలనెల్ల నొక్కటఁగొంగిలిందిన వారక్కజమ్మగ
నొక్కటి యగుట యమ్మకుమయ్యె నంత నావీరబాహుప్రముఖులతనిం దమ యన్నగ
నెఱింగి నమస్కరించి యుచితకేతింగొలిచిననుండి లిట్లమ్మమాయండు కార్తికేయుండు,
గాంగేయుండు, శరవణభవుం డగ్నిభవుండు పార్వతీనందనుం డనంబరంగె నంత. 30

గీ|| ఏనుమున్నుగ వేల్పుల య్యెడకువచ్చి, దేవసేనలకతని నధీశుఁడేయ
నతఁడూసేనానియగుచునయ్యసురకోటిఁ, దునిమి తూటాడిలోకవిద్రోహమణచె

ప|| అనుటయు నమ్మునీంద్రు లిక్కమారు పరాక్రమం దెఱిగింపజేయన నతండు, 31

—* కుమారవిజయము. *

చం|| వినుఁడది విస్తృతమ్ము సరవిన్వదియింపఁగనాకకాద యె
వ్వనికి నశశ్యమైన నిటబల్కెదమీదగుకోర్కిదీర్ప న
య్యనలభవుండు దేవగణమంతటగొల్వఁగ మొక్కి యాజగ
జ్జనకు ననుజ్ఞపై వెడలె దైత్యని రాసనిబద్ధబుద్ధియై, 32

శం|| వెడలియటమున్నతోడఁనిన, గెడపెనుదారకునిఁ గ్రొంచుఁగీటడచెఁబయి
నడపించెరాయబారము, వడిచూపకకొంత వీరబాహునిచేతన్, 34

ప|| అట్లునడపినం గటకటంబడి రాక్షససార్వభౌముండగు నాకురపద్ముండు, 35

చం|| పయఁదెగివచ్చెనప్పలుకు పాటిగఁబట్టక సర్వలోక దు
ర్జయభుజసారథోభితుఁ డజయ్యపరాక్రములైన పుత్తులున్

నయవీడుఁజైనతమ్ముఁడు ననంతబలమ్ములుచేరికొల్వను
ర్ణయఫలపాకముంగుడువ రమ్యరథస్సుదిదుగ్రమార్తియై.

36

వ॥ కయ్యంపు మొర సేగుటయు నందురిందుఁకే ముగలనుగ లాన్మన్మడి సింహనాదమ్ములు
సెలంగండలపడుటయు పోరఘోరమ్మయ్యె నట్టియెవ.

37

క॥ నిస్త్రిశానిస్త్రింశియు, శస్త్రాశ స్త్రియురుగాఁగజరిగిన సమర
మృస్తాస్త్రియగుచునటదై, వస్త్రీవరపదమువీరభటులకు నొనఁగెన్.

38

గీ॥ భానుశాసించినట్టిమా భానుకోవు, డాది వేవురుశూరపద్మాల్లభవులు
వీరబాహుండుమున్నగువారిచేత, సమసిపోయిరియవ్వుడాసుంగరమున,

39

క॥ ఆవీరబాహువేగము, కై వెన్నిచ్చినబలమ్మునరసి వ్రళయగ
ర్జావేగవిధురుడగుచున్, దావచ్చెరుసింహవక్త్ర దనుజుండవికిన్.

40

య॥ బహుకాలమ్మునునాస్త్రి శస్త్రములతోవారిర్వరం బోరుచో
గుహుఁడంతంజను దెంచి యుక్కుటిలునిం గూత్సన్నచాకోధ. దు
స్సహుఁడైవచ్చిన శూరపద్మవిరఘుశస్త్రాస్త్రధారాముహు
ర్ముహురున్మజ్జితఁజేసి వాఁడు పెలుచున్నూర్తిభవ త్క్రోధుఁడై.

41

య॥ ఒకబ్రహ్మాండముదన్నఁగానవుడు దైత్యులశూర పద్మాకృతుల
వికటాభీలబహుప్రకార వదనుల విచ్చేసియాకొంచ దా
రకశక్తిన్మటుమాయమైరి మగుడన్ బ్రహ్మాండముల దన్నఁగా
నొకమూర్తినవారియించె నాతఁడతఁడున్ హుంకారముల సేయుచున్.

42

ం॥ మాయాబలమునఁగెడసిన, మాయసురులబ్రదుకఁజేయు నల్లననగుచున్
మాయించివారిమగుడున్, వేయేండ్లునునీకునిండె నిల్లునీలుమనుచున్.

43

- శా॥ పాగ్రిబల్కుల్ చిటుగజ్జలై యలరుసుబ్రహ్మణ్య దేవుండు, తే
జోబాభాసమువిశ్వరూపము తపస్సుద్ధమ్మనాల్చెం దవః
పాంబల్యమ్మన నమ్మచూత్తునికృపా భావవ్రభావమ్మనక
మాబోటుల్ దరియింపఁగంటిమి జగన్మాంగళ్య మారూపముగ. 44
- కం॥ మిలమిలను మెఱయుగన్నులఁ గలిగినవిషయమ్ము తెలియఁగా నేరమటగ
దల తెగినశూరపద్మండు, కలనంగనిపించిమరలఁ గన్పడఁడయ్యెగ. 45
- ప॥ మేమెల్లర మమ్మచూడ్చుకమ్ము వికర్తించునెదల మబ్రహ్మణ్యండు విశ్వరూపమ్ము
సుపసంహరించుటయు. 46
- మ॥ శిఖనామామ్మను గుర్కురధ్వజమునుక సేవింపఁగావచ్చెనా
మఖనాధుండుమూరు నిస్మనములవ్వాకెల్లఁ జిత్రీమ్మగా
శిఖపైఁదాండవమాడి యాధ్వజముగై సేసెంగుమారుండు వే
సుఖమైవీచెను మందమారుతముస్వస్థాంతః కణాన్వితమై. 47
- మ॥ అరుదెంచెబర మేశ్వరుండు సతితోనాతల్లి కాఁగిళ్లలోఁ
జిటునవ్వుల్ గురియంగ స్వామివిడిసెన్, జేముత్తి యాబాలునా
శరశస్త్రప్రవిణశంకల స్తడవెనాశర్వాణి, దానవ్వుచుగ
బరికించెన్ హరుఁడా సతీరుతులసర్వప్రాణి సంఘమ్ములగ. 48
- కం॥ ఇదెసమయమనుచునిందుగ్గిడు. గదియఁగఁజనుదెంచినన్ను గాఁబనిచిననే
నిదిలెస్సయనుచుశివునకు. విదితముగానతనికోర్కి వినిపించుటయుగ. 49
- శా॥ ఆసర్వజ్ఞుఁడదీనికింత వలెనా! యల్లుండు నేడయ్యెనా!
యీసందర్భము నీసహోదరకునీ వే చెప్పమంచాడె, నే
మీసేనానికిమాతనూజల కిఁకంబెడ్లింగటాక్షింపు మా
నాసంతోషతరంగితాక్షి యగుచుక గౌరీ మహా దేవియుగ. 50

గీ॥ ఇంతకంటెచుమఱియునింకేమివలయు, ననుచుఁబఱిఁజూచెశివుఁడుతథాస్తటంచ
నగియెజగమెల్లఁగొనియాడదగినరీతి, జరిగెఁగల్గ్యామహమునాస్వామికంత, 5

కం॥ కన్యాదానము సేసితి, మాన్యను లవలీళుమారి మఘవుండునుసా
జన్యయుత దేవసేనను, గన్యాదాన మ్మొనర్చెస్కందునకురహి, 5

కం॥ నాకొమరితలయి యొక్కట, నాకొమరునికై తపించి యభవువరమునకా
నాకాధీశ్వరసుతవై, యాకన్యకలిప్తఫలము నందిరియట్టల్, 5

గీ॥ అతనిభజించిపడసి యిష్టార్థకోటి నెల్లవారునుదమతమయిరవులంతఁ
జేరిరాన్వామిసేవించువారికెప్పుడు, కలుగదావద శుభములు గలుగుచుండు, 5

ప॥ ఆనుటయు నమ్ముచులు సుబ్రహ్మణ్య పత్నిస్థాది విశేషమ్ములు మాకెఱింగింపజేయున నా
రమానుజుండు.

5

— * పత్నిస్థాది విశేషములు * —

కం॥ ఆడుగఁగవలసినయర్థము, నడిగితిరోయనఘులార! యవనిఁ గుమారుం
గడుభక్తినిలుపువారలు, పడయుదురక్షయ్యపుణ్య ఫలములుపెక్కుల్, 5

కం॥ లవలీమనోహరుండా, శివనందనుగుహుఁబ్రతిష్ఠ చేసినవారల్
వివిధాభీష్టములంగని, శివశోకమ్మునవసించి చించెదరఘముల్, 5

ప॥ మఱియు నొక్క విశేషమ్ము గలదు.

6

కం॥ సుతశ్శాములు చితశాములు, వ్రతశాములు నమ్మహాత్మువలన నిజార్థ
స్థితిగందురతనిఁ దలఁచిన, సతతము జయమగును గార్యసంగతులందుకా, 5

ప॥ మఱియుం బ్రతిష్ఠావిశేషమ్ములు చెప్పెద నాకర్ణింపుడు.

6

- కం॥ జేష్ఠశిష్యులనిపిన, కోవిదులిలఁ బుత్రపౌత్ర గురుభాగ్యయశ
శ్రీనివాసపార్వతీవద, పాపనలోకములు పడయువారలుసతముకా. 61
- కం॥ ఉర్వివినాయకునిలిపిన, నిర్విఘ్నకలహము నిర్మలకవితా
సర్వకలాకాశల్యము. నిర్వాణముగలుగునతని నిర్మలకరుణకా. 62
- గీ॥ వీరభద్రుని నిలిపినవారుభువిని, గార్యసిద్ధిని శాత్రువతాళనమ్ము
గాంచియిహవరలోక సౌఖ్యమ్ములందు, వారువారికి నొరయుగువారులేరు, 63
- గీ॥ కాలభైరవుని ప్రతిష్ఠకలిహరమ్ము, వృషభనిప్రతిష్ఠ ధర్మార్థ విభవకరము
సంగతానేకజనన నిస్తంద్రప్రణ్ణ, కలసలభియించు నరములింగప్రతిష్ఠ. 64
- కం॥ శివశిష్యాంతవిశారదు, శివభక్తుజితాశుంతు శివచర్మనునికా
భువిమనుషంగలుగు సంతతి. శివలోకనివాసఫలము చెలఁగుశుభమ్ములే. 65
- కం॥ ఇవిప్రత్యక్షేత్రమ్ముల, నవికంఠివిశేషఫలము లఖః జగమ్నా
శివమయమయగుట చెందును, భువిఁదిరముగఁబూర్ణఫలముపొసఁగంజేయుకా, 66
- సీ॥ కరవీరమునబ్రహ్మ కర్ణికారమ్మున, వాణిబిల్వమునందు భార్గవియును
ఓకముననేనర్క పత్రీసుమమ్ములఁ. గపిలుండుసంపెఁగం గార్తికేయుఁ
డలరు. సమేదల నఖిలగళమ్ములు, మందారమున శతమఖుఁడువెలయు
బున్నాగమున వాయువును బావహఁడు శమిక, గనకమ్మునను యక్షగణవిభుండు
- గీ॥ పుండరీకమ్మునందుఁ దానుండుశివుఁడు, నుమయునివసించు నెమ్మిసీలోత్పలమున
నెఱిఁగివీసనుబూజింప నిష్టసిద్ధు, లలరు భక్తులయిండ్లనిత్యమ్ములగుచు. 67
- కం॥ ఇవియొకటిపడయునేరని, శివభక్తుడకంపవిమల శివభజనసుధా
నవనవమనోరవిందము, శివునకసర్పించిపరమ సిద్ధింబడయుకా. 68

- కం॥ ఆలయమంటవగోపుర, శాలలుగట్టించువుణ్ణి శాలులుతుడమగ్గ
గైలాసమునవసించెద, రోలినిన వ్యారివంశ మున్నతిజెందుగ్. 69
- గీ॥ కనులదొరసివసతిమహాగౌరియనుచు, నరయుభక్తులుశివరూపులనుచునొసఁగు
నదిశివార్పణమనుబుద్ధినరసిచాయ, కుండునాతండునిత్యముకుండుధరణి. 70
- కం॥ తనుఁగొలుచువారికంటెను దనభక్తులఁగొలుచువారిఁ దనియించుశివుం
డనుటకన, నాదిదేవుఁడు, ననునాభక్తులనిదర్శనములుగఁ జేసెగ్. 71
- కం॥ అదిగనక కుయుక్తులతో, నదియుదిమనివాడమాడు నధములుజగతిగ్
దునిమొదలులేక చెడియెద, రిదిమొకటిఁగిభజింపవలయు నీశ్వరుపతముగ్. 72
- గీ॥ నాదుభక్తులననఁగనున్నారెయొకరు, సకలమీశ్వరుఁడా వేదజనకుఁగనక
వాదులామఁడుఁగాలమ్మివ్యర్థపుచ్చు, పతితులుండురునరకకూసములయుందు. 73
- కం॥ శివభక్తులనఁగతుభకర, ముప్రభక్తముజనులునిద్ర) సందెడిలేశగ్
దపుమేల్కొనునమముమ్మన, శివునికథ్యానింపవలయుఁ జెవరనిబుద్ధిగ్. 74
- గీ॥ స్నానభోజనచానాదిసమయములను, మోనమునశివుఁగొలువనొమానసమునఁ
తపముచానమ్మయజ్ఞమ్మజపమునలుపు, వారువానికిదొరయగువారుగాదు. 75
- గీ॥ అర్చుఁడగుగాకఁబుతరులకార్తియిడఁగఁ, జనదుచేతనుమాటనుమనముచేతఁ
బరధనమ్మలకయిమానవడఁగఁజనదు, ఋతమహింసయఁడగదెన్నఁజేనివిడువ
- గీ॥ ఇందియమ్మలనొడుచుటయూసువిడుట, సర్వభూతసమత్వమ్ముసాధుసేవ
శాంతిసురుజనశుకూ)షకేతువునకు, నైనయుపకృతియిడఁజాలునమ్మతపదము
- కం॥ తనభక్తమ్మునమడిసినఁ, జనుఁబరభక్తమ్ముఁడగుల జనదెన్నఁడుగ్
ఘనదుర్గంధయుతమ్మగు, తనువున్ వ్యాధిగఁడలంతు) తత్త్వజ్ఞులిలగ్. 76

కం॥ శివమయమఖలజగమ్మని, యవీరశనిష్ఠభజించునది, యదియెఱుంగం
గవిశిష్టధర్మమగుట, భువినిదియెవ్వరికిఁగాని ముఖ్యమృతయక. 79

కం॥ శివునకుఁబరమ్మలెదని, శివమత్రమ్మలనుజూచు సిద్ధలుమాన్యుల
భవకోగహరణకర్మకు. లపువారలునాకుఁబ్రിയత మాగ్నిమలెండుక. 80

— * కాంచీపదనిర్వచనము * —

క॥ అనింగ్యతార్థచిత్రమ్మల నమ్మములు గాంచి పదనిర్వచనము తెలుగఱింపింప నేడు
టయు నా లక్ష్మీశ్వరుండు. 81

గీ॥ అగుఁగకారమ్మలహృదయదార్ధకమ్మ అంచితమ్మముదానిచేఁగాంచియయ్యె
నుత్తమాంగమ్మనలెనుత్తమత్తమమ్మ, నఖలమఖిలహరమ్మయికాంచియయ్యె

గీ॥ వినుతిమాన్యులమగుమమ్మవిశ్వవిభుఁడు, కాలకంఠరుఁడెలుపుఁగకారపదము
అమృతహనందమయమనిత్యమ్మపరము, కాననయ్యది మయ్యెనుగాంచిపురము.

గీ॥ అయ్యెనునకమ్మలమ్మచావ్యాధునకును, నాదిభిక్షునికొపీనమయ్యెఁదిపుర
హరునియశ్వమ్మలెవ్విమయ్యఖల వేద, మునునటరాజకాలియందెలుగనయ్యె

గీ॥ అట్టినిగమమ్మలయ్యెనేకామ్రవృక్ష, మందుశివుఁడుజ్యోతిర్లింగమగుచువెలసె
నయ్యెనాచకరూపకామాక్షి యతని, కలెడునాచ్యుడమేయుఁడేకామ్రవిభుఁడు.

క॥ కావున నప్పురక్షేత్వరండు దక్షుంబీతికరమ్మలగు, శంభుమయో భూమయష్టర, శివ
శివతమ్మలను నామమ్మలకంటె నేకామ్రరాధనామమ్మనం బరమహృష్టుఁడగు భక్తా
మగ్నిహస్తే బహువిధవిదంబులందగు నప్పురమశివులీల లనంతమ్మ లమేమమ్మలని
యట్లుండె మన్నోకప్పుడు. 86

ఉ॥ డాగురుమూతలొడెడు బెడంగున మందర రమ్మకందరా
యోగికనుంగవక్షగిసల యోదరకోమలపాణిమాయు, గౌ
రీగజయానకేల పనరించుచునోగిరిరాజపుత్రి, నీ
యాగడమింకఁజాలునని యవ్విభుఁడల్లన నవ్వియిట్లనుక. 87

కం॥ పొర పాటుగా దెలియజేసి, మరలకునన్న ముద్దుభూమి మరవర కార్యా
చరణాధారముజగతీ, శరణముకనుగవనుమూయఁ జను నెతలంపక. 83

కం॥ ఉడుగుడుగుము ననునంటకు, పడఁతీయెడఁగలుగనిలిచి పలుకుమటన్నక
జడిముడిపాటునబలుకున్, దడఁబడ వెఱఁగొనుచునతియుఁ దనపతికనియెన్. 89

కం॥ చనవెంతయున్న బెద్దలఁ జెనకుటగడుసేగియనుట సిద్ధమృయ్యెన్
గొని తెచ్చుకొన్నయీతఃపైను దొలఁచుచు పాయమేది పురహర చెపుమా. 90

కం॥ అనుటయుఁ గాంచికిఁజనుమా, యనుకంపనువపముసేయ నడఁగునటన్నక
జనికాంచిహోరతపమును, బొనరిచెగిరి రాజుబిడ్డ పుణ్యవృతయై. 91

మ॥ అనుకంపనదిపొంగిపొరగను నయ్యార్థన్ బరీక్షించి, కై
కొనియెక్ శంభుఁడు తస్కరుండగుచు బెక్కుల్ నీడలాగారితో
నొనరించెక్ మముబోంట్లు గొల్లగనుదానొడ్డోల గమ్మండియె
ల్లనుగొకమ్మలఁగాచు వెన్నెలలుచెల్లక బిల్లిలేనవ్వులన్. 92

ప॥ చుటియు నిట్టివిశేషములు పెక్కులుగలవుగావున. 93

కం॥ నివహించినశ్రమియించిన, భవిముక్తి నొసంగుకాంచి పురమునకునొకం
డపు సాటియనఁగఁజెల్లమ, తపునదితనసాటితానె ధన్యత్వమునక. 94

అ॥ ప॥ కామకోటియనఁగఁగాంచికినగునట, గామితములుకోటిగాఫలించు
నటఁద్రినూ క్తులుపుట్టియఁగితి మొకకొన్ని, కోట్లుగానఁగామకోటియయ్యె. 95

కం॥ కాంచినినేకామ్రేశ్వరు, నంచితఁగామాక్షి దేవి ననుకంపనుసే
వించినధన్యుండగు వే. దెంచఁగనీత్రము సాటియేభవనమునక, 96

కం॥ అనిచిరమించినవిష్ణుని, గనియొక్కచుధన్యపదవి గనుఁగొనిమునులుగా
జనిరిందిర కేలూతం. గొనిహరియురుదననుగొలుపు కూటమువిడిచె 97

ఉ॥ మానివ రేణ్వులార శుభమార్గ మొంగంగఁజాలుగాక, యీ
దానముయజ్ఞముక దవము ధర్మమపత్యమురత్యమిశ్యేరు
దానతథక్తివశ్యుడఁగు నాతనిజేరఁగఁ జిత్రశుద్ధును
ప్రాసముమూలమిందిరియ వశంవదులవ్యభుఁ జేర నేర్తురే. 98

కం॥ అరిషడ్వర్గముత్తివ్యం, బొర లెమయతికన్నమిగులఁ బూజ్యుండగుదు
స్తరసంసారమునందుక, గురుతరనిజధర్మవర్త నుండగు నేనిక. 99

కం॥ మీరెఱుంగనియదియున్నదె యారయరావలుగులందు నయిననుననుక
జేరిమిమన్నించుకృపా, వారాన్నిధులారపోయి వచ్చెదసెలవా? 100

కం॥ అనునూతువిడువ నేరక, యుచువిడిచిరివిడువదప్ప పనికిమానుర
చనెనాతఁడంతవారలు, చనిరా కాంచీశుఁగొలువ సంభ్రమపడుచుక. 110

— * మునులు కాంచీశ్వరుని భజించుట * —

ప॥ అట్లువెడలివారిలెడతెగని పృథ్వికాములఁ గాంచీపురమ్మసాచ్చి యభోచిత్తమ్ముగం
దీప్తివిధులాచరించిన. 102

— * చతుర్ముఖ కందము * —

కం॥ సోమార్థమాళినిరువముఁ, బేమన్ జగములనుగనిన వేలుపుసగుణుగా
సోమసఖుభక్త జననిధి, స్వామిన్నగధరునిబా దభాసురనిగముక. 103

కం॥ కనివినయభరితహృదయులు, మునులటగ్మరహరునిహరుని బురహరునభవుక
మనములనిముడనికుతుకము, ననుబొగడిరివిధముధుర వవనవగతులక. 104

కం॥ స్మరహరహరభవశంకర, వరదమహాప్రభవయభవ భర్తవరతపః
పరవరమథక్త సంకత, గరకంతయనంతశర్వ గంగాభరణా. 105

కా॥ శ్రీకాంచీనగరీశ్వరా, శ్రుతిశిరస్సుద్ధాంత పాదాంబుజా
రాకాచంద్రకలావిభూషణ, నువర్ణక్షోణిభృన్మందిరా
శ్రీకాంతాకమనీయ సాయక! సతీశ్మంగారితాద్ధాంగ, యో
యేకామ్రేశ్వర లోకరక్షక! పురాణీమమ్ము బాలింపవే. 106

సృగ్ధర॥ మాళిసృజ్జంజుభూషా మధురసురఘనీమంజరీ మంజరీతి
శ్రీలేఖాచంద్రోదీప్తిత కపిలజటాన్నీగ్ధ బంధాభిరామా
తైలేంద్రోదారపుఃస్మృచ్చయఫల తనుజాసంగతార్ధాంగ రంగల్
వ్యాభీచరోత్తరీయా, యభవ, పరమ, యేకామృలింగాశుభాంగా. 107

లయహరి॥ చదువులును గిడువులును జదువఫల మొదవునవి
మందిదలచి మద మొదవ బడరితిమి పెక్కుల్
తుది మొదలు గననితొలు చదువులను మొదవులను
ముద మొదవఁ బదిలగొను నదయునిపడమ్ముల్
గదియమదు లుదరినవి యిదెయదను దయపొదల
గదలుమ్మదువదములను వదలమిట రమ్మా
మదనహరి! వదనఖర! కదనపర హృదయచర
సదయహర ప్రదరహరి కదరిలయహరీ. 108

మ॥ తలఁపుల్ చేరనినీస్వరూపము నిలుల్ ధ్యానించు మాదోసముగా
దొలగింపందయసేసి మాభవములన్ దుగించినిపాద ని
శ్చలమాచి త్తమనుగ్రహింప గదెయోసర్వజ్ఞ! పాపాటవీ
దిశసమృగరతుతారవీక్షణ కృపాధారైక ధారాహతిగా. 109

౧౧ కామాక్షీ మృదులస్మితా, మృతఘృతగంగా ప్రవాహములై
సామోత్తంసః కిరస్సరోజ మధులైశుభ్రాంశు రేఖాశులై
సామేనకఫణిహర సుందరములై సాభాగ్యముల్లిదై. నో
సామీయానుభురాకృతినైఋసి నిచ్చల్మమృదబాలింపుమా. 110

౧౨ అనిప్రస్తుతింపదయన, మృదులకుఁబాడఁపాపిభుజగ భూషణుఁడెలమి
దను వేషవిష్టఫలముల, ననుగ్రహము సేసికను. కగపడఁడయ్యె. 111

౧౩ శ్రీమన్మల్లమవల్లివంశ విమలక్షీ రాద్ధిచుందార, శ్రీ
సోమారాధనతత్పరా! గురుమనశ్శుద్ధాంతసంచార, ని
త్యామోదోజ్వలమానసా, బహులశిష్యామేయ పుణ్యాకృతీ
శ్రీమల్లేశ్వరపుత్ర మస్తృతిపతీశ్రీదుర్గ మాంబాపతీ. 112

౧౪ శివతంకామృతలింగ, ప్రవరమశ్చరణశీల, బ్రహ్మవిజగి
స్తవనీయతత్పరస్పిత, సువర్ణరుద్రాక్షహర, సుందరమూర్తి. 113

మాలినీ! సువినయమృదుభావా నూనృతాత్మామభావా!
కవికులపరిగేయా! కావ్యవాగ్భాగధేయా
వివిధసుగుణభూషా! విశ్వదాతృప్రతోషా
శివకరమధుమూర్తి! శిష్యచిత్రాజ్జనన్తీ. 114

౧౫ గిరిజాదేహవిలినపుణ్య గృహీణీక్తి స్ఫురచ్ఛందికా
భరితాంతఃకరణుండు వీరనయినర్పణూను కాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మ్యమునందు నేడవదియాశ్వరమ్మా దీనిన్నహే
శ్వరుఁడాత్మీయసతీశిరః కనుమభూషారీతి బోషించుత. 115

శ్రీ కాంచీ ఖండము.

అష్టమాశ్వాసము.

కం॥ శ్రీమద్ధర్మార్హదయన, భోమండల తరుణ మిహిరమోహనమూర్తి
శ్రీమల్లికార్జునారా, ధ్యా మత్సద్యాఘ్నకమలదామాధరణా. 1

— • మాకకవిచరిత్రము —

గీ॥ కంచికామాక్షీతల్లిసేవించియొక్క, మూగపంచశతశ్లోకములరచించె
నానిచరితమువిస్మయావహముకరము, విన్నవించెదమాతండి విసంగదయ్యః

చం॥ కలఁడొకబ్రాహ్మణోత్తముఁడు కాశికనాముఁడధీతవేదుఁడు
జ్వలశివభక్తిభాసుఁడు సారవిచారుఁడు శాస్త్రవైభవుం
డలఘువుగాణమర్మవిఖిలాగమకోవిదుఁడార్యవర్తనుం
డలఘుఁడు పుణ్యతీర్థమహిమానుభవజ్ఞుఁడైచెలంగుచున్. 8

మ॥ సకుటుంబుండునశాంధవుండునయి, విశ్వక్షేత్రయాత్రాసము
త్సకచిత్తమ్మన భక్తసంఘములు తోడోరాగసేవించె, న
త్యకళంకస్థిరభక్తిబెక్కులగుదివ్యక్షేత్రములచేరెఁగాం
దికిఁగైవల్యసతీవలగ్నవసతిశీలాలసత్కాంచీకి. 4

కం॥ కామాక్షీకరుణావీతా మధురపవిత్రవారికంసావీచిన్
దామెల్లఁగ్రింకి చేసెను, సోమునకభిషేకములను శుభ్రినూక్తములన్. 5

గీ॥ అచటివేల్పులనెల్లరనభినుతించి చేసివిధులెల్లనాతీర్థసీమయందు
విడిసియొకమండపమ్మన వెలదితోడ, ననియెనాతండు వినబంధులాదరమున. 6

- శా|| కంటేయోమితమధ్య! యెయ్యెడలనిక్కాంచీవిలాసమ్ము ము
క్కంటిన్నైజగుణవ్రభావమున నేకాంతామృతాచారిలో,
గొంటంజాపెడిసారసారస, సరకూజన్మరాశధ్వనుల్
వింటేసాధకపోతఘూంకృతిమరుద్వీధీశుకాలావముల్. 7
- మ|| చరితార్థత్వముగంటి వల్లభదళచ్చాంపేయసారభ్యసం
భరితా సారస, సారసాంచదనుకంపంగోకిలాలావ, వి
స్ఫురితా సంచితశంకరప్రణయనీశుద్ధాంతరంగ శుభా
కర నీకాంచినీగాంచుపొంతు ద్విజగత్కైవల్యసంభాయినిగా. 8
- శా|| ఆ భూమీసురమాళి, బంధుల మొగమై యిట్లునుం గంటి రే
యీభూమింబరివక్వ పుణ్యనుగమమ్మీవారికేళాటవీ
శోభల్ దుర్లభముల్ మఱొందు నెడల స్తుత్యమ్ములేనస్రవం
తీభంగమ్ములువాహినుల్ పికరవోద్యేలమ్ములీయామృముల్. 9
- ఉ|| ఓ వృధుపుణ్యమూర్తి కనమో వినమో మునుతీర్థరాజ, నెం
దేపురమీపురమ్మునకునీడగునే నిగమాగమోజ్జ్వల
శ్రీవరిపాటిజాపెడి, ధురీణములైన. పురీవనీకునీ
పావక సద్విజప్రకరపాఠములోంకృతినాదమాధురిగా. 10
- కం|| అను నెడనాగృహమేధిని మనమునఁగాంచీనివాస మహిమముమిగులగా
బెనఁగొనఁబెనిమిటికనియె వినియమ్మును సిగ్గువెల్లివిరిసిననుడులగా 11
- మ|| అనఘా మీదుననుగ్రహమ్మునను దివ్యక్షేత్రముల్ పెక్కుఁగాం
చను, నేనింపను, బాపపుంజముల నొంచంగలె, నాత్మాశ్రయం
మ్మున వృక్షమ్ములు పక్షులుగిరినడుల్ పూజ్యత్వముంఁగాంచు, కాం
చినవాసమ్మది యెంతవారికొకదా సిద్ధించుజన్మమ్మునగా. 12

కం॥ అనఁదననిశ్చితమాయం గన, పలుకుటకలయితఁడు కామిని యిదెసీ
మనసెట్ల యట్లయుండువ మనియెం దన్బంధుజనము పటఁగొనిదినముల్. 13

కం॥ నివసించిసెలవుఁగొనితమ నివాసములకరిగిరంత నెలతయుభక్తి
శివురాణింగామాక్షిని వివిధవృతనియమములను విడువకఁబొలిచెన్. 14

కం॥ కొలిచినభక్తికిమెచ్చుచుఁ గలలోనంగానిపించి కామాక్షి; సతీ!
కలకొల్కితెలుపువనవుడు వెలఁదియునాయమ్మ మొక్కివినయ మెసంగన్. 15

కం॥ నుతునిమ్మనాకునొక్కని మతిమంతుని నీదుభక్తిమహితుననంగా
సతి! యిచ్చితిఁగొనుమని, యా, సతియంతర్ధానమందె నతికుతుకమునన్. 16

గీ॥ విభునిమేల్కొల్పియతనికివిన్నవించ వగుచునాతండు నెంతకుండగవునీవు
భవునియిల్లాలుదామెచ్చివచ్చినవుడు మోక్షమడుగక కోరితేవుతునొకని. 17

చం॥ అనిన వెఱంగుపాటున మహాత్మ! చిరంతనవాంఛితమ్మునా
మనముననాటియున్నదది మాన్వగరాక కుమారువేడితిన్
జనపుననాయొనర్చినది సాహసముఁక్షమియింపుఁడంచు వే
డినమగనాలి మెత్తనినుడిన్వగ డిందగనాతఁడెట్లనున్. 18

పంచచామరము॥ విచారమందనేల యిటులభీత హరిణనేత్ర! నీ
దుచింతితమ్మనాకు సధికతోషకరమునంచు, నా
శుచివృత్తుండుదేర్చెఁ దనదుసుందరిని గ్రమమ్మునన్
.. బచేళిమమ్మ పుణ్యఫలమనంగ నొకకరత్తునన్. 19

స్వాగత ము॥ కాంతమోముతేలివికాంతులనించెన్, వింతవింతలగువేడ్కలుమించెన్
ము॥ గొంతతగ్గెఁదిభుకుంజగిచూపుల్, అంతకంతకుఁబ్రయాసముపెచ్చెన్. 20

చౌవద|| గగనముభూచక్రమ్ములుగ్రమ్మెన్, మొగిళ్లుమేరువుమొగలను మొగిడెన్
ధగధగ తెలివద్యమువికసించెన్, పొగరుడిగిననూర్పులువిడచెటల్ . 21

తొదకము|| మంచిముహూర్తముమంగళవేళన్, గంచెనుభూసురకామినియంతన్
బంచళరపియభాసురదేహున్, సంచితపుణ్యవిశాలునిబాలున్ . 22

మణిరంగ బాటుడునాశశిబాలశలీలన్, గ్రాలుచుబెరుగన్మృదమందెన్
ము|| బాలమాతయునాధునితోడ, నోలలాడెమహోత్సవమందున్ . 23

రథోద్ధత నెమ్మిబాలునువనీతునిఁగాఁగజే. సెమ్మహీసురుడుసెప్పెవేదముల్
ము|| ఇమ్మగాఁదెలిపియెల్లశాస్త్రతం, తమ్ములందనసరాసరిదిదెన్ . 24

వంశస్థము|| జయించెవిద్యత్సభల్బుధేంద్రులన్, నయించె కీర్తుల్నలినాల్గుదిక్కులన్
అయోజ్యలందై యతఁడెల్లవెంటఁడం ద్రియంతవాడన్నిగుదందెనెల్లెడన్ 25

జలోద్ధత భజించెగురులన్యహించెనయమున్ యజించెహరునిన్నపుంబరతరున్
ము|| బ్రజల్పభులు తన్భజింపగురుడై ద్విజాభరణమిందియమ్మలొడిచెన్

వ. అంత వాపుణ్యదంపతులు తమనుతుండు శివశర్మగుణసమృద్ధికినలరి యతనికిం బరిణ
యమ్ము సేయించలంచి రప్పడాగ్రహమేధి. 27

ఇంద్రవంశ|| ఇందీవరాక్షి హృదయారవిందముల్ కందించుసాభాగ్యముగల్గువానికిన్
ఁడెందమ్మునంబెండిలిసేయుకోరికన్ జెందెన్నిచారిం చెనుబుణ్యబాలికన్ , 28

తామరస|| కులవతిఁబావనిఁగోమలరూపన్ జెలఁగుచుఁబెండిలిసేసెఁగుమారుం
డలఘుఁడు పెద్దలయాదరమించన్ మెలగెనుగేహినిమేల్నడనడిచే 29

చం|| కొడుకునునమ్మిశీలయగుకోడలుఁ డమ్మభజింప భక్తిమై
గడపియొకింతకాలమును గొలిపఁడీశ్వరసన్నిధానమున్

బడయఁగఁగోరి, పావనతవస్థితి, నంతటనిశ్చయించియా
కొడుకునుగోడలింబలికెఁ గూరిమితోనాక కొన్నిధర్మముల్ .

80

గీ॥ ఎఱుఁగునివిలేవురూప, విారెఱిఁగియున్న, నెఱుఁగఁజెప్పఁగ, తప్పక, యెఱుకవఱతు
నన్నియాశ్రమములయందునఱయబెద్ద యగుగృహస్థాశ్రమమురత్నమట్లుశిలల. 81

గీ॥ ధర్మమర్థముకామమన్త్రము నెపుడు చెలగివరస్పరయ్యమైచెడకయుండ
నడచికొనుటదిలెస్స, దినమ్మదినము వలయులింగార్చనముజేయఁబరమభక్తి 82

గీ॥ గురునకగుఁగాకతనదుకాపురముచెడఁగ నీతియొనఁగుటదోసమెం దేనిఁగాని
యెంతలాభమ్మకూర్చెడి వేనియైన గూడనిల్లాలిమచిచుఱఁజూఁడుపనులు. 83

గీ॥ పంచయజ్ఞమ్మలనువీడవలవ దెపుడు నగ్నిపూజనమగు దేవయజ్ఞమనఁగ
నమరఁబితృపూజనముపితృయజ్ఞమగును భూతయజ్ఞమ్మృచ్ఛాలపోషణమ్ము. 84

గీ॥ అతిథులభ్యాగతులువిపులనఘమతుల యర్చనమ్మగుమానుషయజ్ఞమనఁగ
నమలఱుగ్గజ్జ్వామ వేదాధ్యయనము బ్రహ్మయజ్ఞమ్మనాభువిఁబరఁగుచుండు. 85

గీ॥ అరయశివలింగభూతియద్రాక్షలెపుడు విడకతాల్పంగవలయునువిమలభక్తి
జపముసేయంగవలయుఁబంచాక్షరమ్మృచ్ఛాణమున్నంతవఱకునుబ్రత్యహమ్ము 86

గీ॥ అన్నముభుజించు వేశనూర్యాభిముఖుఁడు ప్రాజ్ఞులుండైనఁగావలెఁబంచజనుఁడు
అరయఁబరదారగమనమ్మనంతకంటె నకలశుభనాశకముదివాసంగమమ్ము. 87

గీ॥ జీవనముసిలుచుమాత్రీభుజింపవలయుఁ గానిభోజనమాత్రీమ్మగాదుబ్రతుకు
ఇదియహింసనుసాధించుటెంతలెస్స హింసతగునొంటనిదియునుహింసయగుట. 88

కం॥ ఋతమమృతము, ప్రిమృతమ్మును మృతమునుసత్త్వసృతముశ్వవృత్తులయందున్
క్షితిజనుఁడుతనదు దేహ స్థితీకై ధనసంచయమ్ము సేయగవలయున్, 89

సీ || ఋతముంచళిలము, నమృతయాచితముగు, మృతముయాచితముప్రమృతముకృషి
యు, సత్యాన్మతముద్దైనఁజనువాణిజ్యము సేవశ్వవృత్తికుత్సితతమమ్ము
నరయనజహ్నుమ్మునశతమ్మునై నజీ వనముప్రాణులకెల్లవలయు నెపుడు
నాభిజాత్యమ్మునకర్థమ్మునకురు సుశృతముప్రాయమునకుఁగృతమునకును

ఆ|| వె|| దగినవారితోడఁదగుఁజెల్పిసేయంగఁ దగనివారిదండఁదగదుచేర
ఋతముప్రియము పలుకుఁడెన్నిండుగానియ, ప్రియముఋతముపలుకులెడలఁ

జనదు 40

కం|| అడుగుటయూలస్యముగా నడిగినదేయింతయైన, నగునీయంగా
బొడమెడునస్తమయమ్ముగు, నెడలంగన రాదుతపను నెక్కాలమునఁ, 41

గీ || నీటనుమిముట, దోసిటనీటిఁగొనుట, సంధ్యభుజియించుటయుశూన్యశరణమందు
నొంటినిద్రించుటయునిద్రనున్నవాని మేలుకొలుపుటయెన్నఁగుమేలుగాదు, 42

గీ || ఒకరుతాల్పెడువసనాదులూనరాదు గోటదుంచుటగూడదేపాటిదాని
నగునుజూపఁగదోషమింద్రాయుధమ్ము వక్తసభలోనఁదప్పనిపలుకఁజనదు, 43

గీ || తగదుభోజనమేకవస్త్రమ్ముతోడ నొంటిఁజనరాదు పెద్దలయొద్ద నెపుడు
గూడదుమధేచ్ఛగాఁదానుగూరుచుండు టాత్మభూషణపరమపాపహమ్ము 44

గీ || ఆపులింఁచెడు, తుమ్మెడునారగించు సతి, రజస్వల, నగ్నను జనదుచూడ
నలసుఖాసీనఁదనసత్తి నఁగాని యేకశయ్యనునిద్రించుటెపుడుతగదు, 45

గీ || మనగృహచారములనునేమఱఁగవలదు తల్లి కామాక్షి సేవనిత్యమ్ముగలుపుఁ
డనుచునొకవిత తెఱఁగైనమనముతోడఁ బుత్రుఁగనుగొనివలికెనా

పుణ్యగుణుడు, 46

గీ || పోయివచ్చెదమయ్యయీపుణ్యశీల మనసుమెత్తనిదనుకూల, మనము నెఱిగి
నెమ్మివర్తింపుచునివారికిమ్ముగాఁగ బలికినతితోడనిలువీడెబ్రాహ్మణుండు, 47

అ॥ ఐ॥ తమ్మువిడిచిచ నెడుతల్లిదండ్రులవీడఁ జాలకయునువారిశాసనమ్ము
దాటరాకపుణ్యదంపతుల్ వగచిరి నిముసమేడుగాఁగఁగములుమదుల, 48

క॥ చనియతఁడుఘోరతపమును బొనరిచినతితోడఁగొనియెమ్ముపదమ్ముగా
దినములవరుసంగ్రహమున మనములగురువిరహమింతమటుఁగువడంగా, 49

ప. ఆ కీలవతీ శివకన్యలు కను గురుజనమ్ములు నెప్పైచటుల వర్తించును 50

మ॥ తమయాచారముమేకమీఱక, గృహస్థశ్రేష్ఠలైనారలు
త్తమదాంపత్నవిభూషితుల్ మెలఁగిరంతంగొంతకాలమ్మునగా
బ్రహ్మదారత్నముపుణ్యగర్భము ఫలింపంబొఁగినీలాభ్యయు
క్తములయ్యెందరుజీర్తనమ్ములు వయోదత్తమ్మునర్థించెనా. 51

—♦ మా క క వి జ న న ము ♦—

ఉ॥ మూకములయ్యె నంచపదముల్లమనమ్ముల, మించుకాకలీ
కోకిలకంఠముల్ జిలుగు కుల్కులవల్కులడంచె, నెమ్మిరా
మూఁకలపించెయిల్ విరిసె, భూవిపయోధరమధ్యమైన, యా
యాకసమొక్కటయ్యె జవరాలిమిటాఁపిసాళి వేకటిగా, 52

మ॥ శరదబ్దాక్షికుమారచంద్రమసునిగా శైలాధిరాట్కన్యకా
కరలీలాశుకడింభదంభపురుషాకారుం గుఱోదారునా
క్కిరునిగాంచెఁగుమారుధీధిషణుమూకుంబుణ్యలగ్నమ్మునం
దరుడైచూడ బుఘల్లురుల్లవులు నత్యాశ్చర్యసంపాదకుగా, 53

ఆ॥ ఐ॥ జననకాలవిహితసంస్కారములనెల్ల సలిపిరతనికవుడునకమముగఁ
గడచెఁ గొన్ని నెలలు నెడనెడనాబాలు వచ్చిచూచిపోయియచ్చటచట, 54

అ॥ వె॥ గొడ్డువీరగఁగాంచె బిడ్డనొక్కని నేడు మూకుననుచునిరుగుపొరుగ వార
లపహసింపఁ బెనిచెనారామమంగళా కారులోపులరయఁగాకులనుచు, 55

శా॥ కామాక్షీకరుణాకటాక్షమును దక్కంగొన్ననాబిడ్డఁడే
లామూకుండగునంచుఁ జింతపడునిల్లాలిన్నహీదేవుడో
వామాక్షీ! భవదుక్తిసత్యమగుచున్నదిల్లు నీబాలుఁడా
కామాక్షీకృపనంచునానుదతి శోకమింతచల్లార్చుచు, 56

కం॥ పంకజముఖ యనుభోక్త వ్యంకర్మకృతంశుభాశుభమృనవిసవే
శంకిలవలనదు నిరాతంకుండగునీసుతుఁడుబుధవ్రకరమునఁ, 57

కం॥ అనియిట్లు పెక్కువిధముల మనస్వియూతండు దేర్చెమానినిఁబలుకులో
నినుచునంతముకొఱకై వనస్త్రియకుమారుఁబోలిబాలుఁడుపెరిగెనఁ, 58

గీ॥ ఎన్నియేఁగెనుగ్రీష్మమ్మలెన్నియేఁగె, వానకారులువెన్నెలనీనుకారు
లెన్నియేఁగినమృదుసూక్తి విచ్చిపెనుచు, జాణయామనివచ్చెడిజాడలేదు, 59

సీ॥ పలుకఁగానుంకించుఁబలుక నేరఁడుగాని పలికినపలుకులభావమెఱుఁగు
భావమొఱిగిదానిఁబలువ న్నెచిన్నెల గనపర్చుగన్నులఁగట్టినట్లు
చూచినవితపస్తులలోనఁగలిగిన సూక్ష్మభావమ్మునచ్చగగ్రహించు
విన్నకన్నదియెంతవితదేయగుఁగాక మఱచుటయెన్నండు నెఱుఁగఁడతడు

గీ॥ పలుకుబడులును విపులునుగలుగనట్టి యాదికాలమ్మువాఁడొగాకభినయమ్ము
సరణిసకలమ్ముగనునటాచార్యుఁడొక్క యనుచుఁడలఁపించెజనులనా
య్యర్థమందు, 60

కం॥ మానవప్రేతుఁడగుబ్రహ్మ జ్ఞానియొకండిటులవచ్చెనాయనిపింపం
గా నెవ్వరుమూకుండనఁ గా నేరరువానియాపుగనుగొనువారలో, 61

కం॥ వినయమ్మనయము నొనమును సునిశితచుగుబుద్ధిరూపసుందరభావ
మ్మును నాజననీజనకుల దినమునకొకవంతవగపు తెగులుననొడిచెన్. 62

కం॥ ఉపనీతుఁడేసిగొమరుని నుపనయముంజేయవానికూహించు నెడన్
విపరీతకాలమున మాం త్రపితలునొకమాత్ర కాలధర్మమునందన్. 63

కం॥ వందురుఁడెందముతోడం బొందుగఁవత్త్రియలనడపెమూకుండధరణీ
బృందారకబృందారక బృందమ్ములుసంతసిల్లుఁబృథుతరభక్తిన్. 64

గీ॥ అతిధిపూజనమభ్యాగతార్చనమ్ము నన్నదానమ్ముదీనవగ్ధ్వంధజనుల
పోషణమ్మును దేవతాపూజనమ్ము నడపెనాతండుతనతండినాటఁబోలె. 65

ప॥ ఇవిధమ్మునఁ దెక్కుకరిత్సమయమ్ములు గడచుటయు నా మాకబాలుకుండు
జననాంతరసంస్కారవిశేషమ్మున 66

కం॥ దానములఁబెద్ద విద్యాదానముసేయంగఁదలచి తాఁగుందుచు, లో
లోనన్, భవానికరుణన్ దీనినిసాధింతుననుచు దృఢనిశ్చయఁడై. 67

చం॥ కలధనమెల్ల నావటుశిభామణిపేదలకన్నసత్రమున్
నిలువఁగఁ బండితేంద్రులవనీపకుకాచుఁగలార్ధికోటులన్
దెలువఁగ వెచ్చపెట్టి యవినిందితమాధుకరప్రవృత్తిచే
వలిమలముద్దువట్టిని భవానిభజించెడగత్కుటుంబినిన్. 68

ఉ॥ పుట్టకమున్నదాగెలిచె మూకుండవాకునుగర్మశుద్ధితోఁ
బుట్టినయట్టిదా మనము, బుద్ధియుఁజిత్తమహంకృతింగడున్
బెట్టనిబంటులైకొలువనిర్మధితేదియుఁడైనవాని న
ట్టిటనరాకయుండెను మునీంద్రులకై నమహత్వసంపదన్. 69

- ఉ || వెట్టియితండుగాక యటుపెక్కుతరమ్ములుగూరుచుండియే
జెట్టునజేదనుండఁ దినఁజెల్లినఁజెల్లని మొల్ల మొల్లనా
వెట్టులకిచ్చి పొట్టకయి వేగుచుఁదూఁగుచు నెట్టులెట్టులోఁ
బుట్టెయొకండుదెచ్చికొనెపోయని మూఁకహసింతురవ్వకిఁ. 70
- ప || మఱియు నతని తల్లిదండ్రులందలంచి యంతఃకేతయయ్యెగదాయని పలువురు
పలు తెఱంగుల చలంచుచుందురు. 71
- గీ || వస్తువిజ్ఞానపూర్ణుఁడౌవాఁడునొకటఁ బిచ్చివాఁడగు నగుఁగాకఁబిచ్చగాఁడు
రాలుఁపల్లగని లోనిరత్నశిలను గాజముక్కునివిడువ నేఘనతతఱిఁగె. 72
- సీ || తెలవాఁఁగాదీఁడుతోలికొడికూయుచో నలకంపలోఁదానమాడుటకుచు
స్నానమ్ముతోననుష్ఠానమ్మునెఱవేర్చి యేకామ్రవిభురాణియిల్లుసొచ్చు
నాయమ్మ గుడియూడ్చి యచటసభ్రముసేయుఁ బూవుఁజెత్తులగూర్చుఁబూజకొఁజకు
నడినెత్తిప్రాద్దెక్కినంగనిగుడిపీడి వెడలఁజేనాఁడును బిచ్చమునకు
గీ || బెట్టిననుబెట్టకున్న నేపట్టునందు నయిదుగ్యహములుదాటిపైనడుగఁబోఁడు
రెప్పవాలపినిపఱతోరేఁబవళ్లు నమ్మవారినిజింతించు నెమ్మనమున. 73
- గీ || అమలమును నిశ్చలముదనయాత్మయందు నిలిచిజగములతల్లిదండ్రులునుచరింప
నాఁకలియుడప్పిమఱచియామూఁకొక్క వేళఁబిచ్చమ్మనకుఁగూడవెడలఁ
బోఁడు. 74
- చ || ఇటచనెఁబెక్కుకాలము మహీనురసూరియుడెందమండు ము
చ్చటపడుచుండు నాకడువుచల్లనితల్లికి ముద్దుబిడ్డఁడై
పలుతరసాహితిస్వచనపాటవమందును గానరీతులకా
నటనలవిఘ్ననాధు, శిఖినాధుని, నందిని, భృంగిఁబోలఁగా. 75
- గీ || అఖిలజనయిత్రీకామాక్షికభవునకును బ్రణయకలహమ్ముగలిగినపట్టులందు
సాక్షియాతండుపలుకఁగాఁజాలకున్న వానిభాగ్యమ్ముజెప్పగావలనుగాదు. 76

ఉ || అంతటవచ్చెనామహిషహంత్రిణిగొల్వంగ, శారదేందీరా
కాంతవిహారహర్షము వికస్వరపద్మనిశాంతముం దదా
నీంతనతన్మహాచిత్తజీకృతనవ్యవసంతభాగ్యసి
ద్ధాంతము, సౌఖ్యదమ్ముగ శరదంబువమ్మై శరదంబు కాంతమ్మై.

77

—* శ్రీ కామాక్షీ శివుల సంవాదము *

కం|| ఆ శారదనవరాత్రీశ్రీశుంభద్వాపరముల శ్రీమాతకు గౌ
రీశునకే కాంతమ్మన నాశంస్యమువాదుపుట్టె ననిచార్యమ్మై

78

కం|| ఏ కామృతముగొనఁగే భీకాననమందుఁదివురులీలాశుకమే
దీ కానరాదయిపుడెలు నో కామినిమూఁగనోము నోచెనెచెవుమా.

79

ఆ|| వె|| గట్టుపట్టువాడగాననుకొంటినో, గట్టుపట్టి విడువగట్టిపట్టు
వలచి పలుకరింపఁబలుకెబంగారమా, పలుకుచిలుకపలుకుతొలకరింప.

80

ఆ|| వె|| అబలచూడ దేలములముక్తాహార, మదిగొచిక్కిపడములుంటఁబడియె
నరసికేలబట్టి యముక్తమైనయా హారముగను హృదయమవధరింపు.

81

మ|| అటుగాదేని, పయోరుహాక్షియిదెనీయాజ్ఞానుబద్ధుండ నీ
కుటిలభూమికితేటగాఁగనుము, చేకూర్తుంగటేమండలీ
త్రుటదుద్యన్మణిహారముం గగనసింధుపేక్షజీయమ్ముగాఁ
జటులోత్తుంగపయోధరాదిశిఖరింబంద్రాంకురోల్లాసిగా.

82

ఉ || కొంచెపుబుద్ధులేలయనుకూలుడఁగానొకొ యష్టమూర్తిరూ
పాంచితుండెట దక్షిణసమాఖ్యయుఁజెల్లినఁజెల్లవచ్చు నీ
కాంచికిగట్టువడ్డ ననుఁగాదని యేటికివంకలెన్నుచుగా
బెంచెదవీ వివాదమునుబేరలుకంగరుణావిదూరవై.

83

- మ || అనుచు జెప్పు నిధమ్ములంబలికి యయ్యూహార్యపుత్రీమన
మ్మును దెల్పఁ శిరమామెపాదమున నాముద్ధేమకోటినుఁ డ
ల్లనమోపెం బ్రథమాపరాధమనుచీలం దానఖద్యోతిరం
గనలం దాఁకఁగఁజంద్రముకిరణముల్ గంగాప్రభానమ్ముగా. 84
- ఉ || మోపిన దత్తజీంచి తనపుక్కిటదమ్ముల మొక్కవక్కిగాఁ
దూ,, వడఁజేసిగద్గదమధుస్రవదక్షర మంజుశర్వని
శ్రీపరిపాటిదోనఁజెమరించిన కేల్లవ నెత్తి మొక్కిరా
రాపిళులాడుచనవసరమ్మును బమ్ముదనొత్తిదిద్దుచుకా. 85
- ఉ | చాలుచుజాలుమీదుసరసమ్ములి నెక్కడివితచేతలీ
వాలక మెల్లనాసరులవంకలుదిద్దెడి వేళఁబోలినం
బోలఁగవచ్చునోపరమపూరుష యీసడినాకుఁగట్టఁగా
నేలొకొ మీమనఃపీయములెవ్వరుగాదన నేర్తురింతకున్. 86
- చ | అనుటయునీశుఁడిట్లనియె నంగన నీతుదినాల్కమాటలకా
విని భ్రమజెందువేళ గడవెల్లెను జమ్ముటుకాక యిద్దిసి
కనభిమతంబయేని తగవాడినయిద్దటిలోననొక్కరిం
గినిసి శపింపనేల పరికించిననిర్వరుదోషులేగదా. 87
- వ || అనుటయు భుక్తజీవమాకుంచననూచితోష వేషదరుణితకపోలనుందరవద
చనమ్మునం జిఱునగవుమెఱయఁ బరుసనిచూపుల నా గంగాభజనం గటాక్షించుచు. 88
- చ | అవునిదితెన్నమాటయె గయాళితనమ్ముగ గండుచిల్క త
ప్పవుననితో నెఱింగియు శుకాంగనవంతలుమాయలాడి దా
దివిచెను మత్ప్రసంగమది, తిట్టినదిద్దినఁబోవుదోసమే
మవినయశీలుఁడా ఫలమునందకయుండునే యంచు, గౌరియుకా. 89

చ || పలికిననవ్వియెందుబొర పాటొనరించినవారలొక్కెర
వ్వలదగఁదత్తులమ్మగలవామరొక్కరునైరిగాదే నీ
పలుకులఁజెందుదే నచలువల్ శుకబాలికపాలిపెక్కునో
ములతోలిపంట తత్త్వియుని పొత్తువిడంబడఁజేయనయ్యెనే. 90

చ || అనవుడునాధుఁజూచి తుహినాచలశాలిక నేనుబెంచిది
నిన శుకడింభకమ్ముతెగ తెంపునవర్తిలినందు కియ్యెడఁ
పనరునుగాక దానివరవర్ణినిదానొకవర్ణియై భువిఁ
పనరునుగాక మూఁగయ్యిపాక్తనవర్తనమెల్లమాయగా. 91

ఉ || నావినిశంకరుండు లలనా! మగనాలి, భర్తతో
నావలదొ్రొసె దంగనపు న్నాయ్యమెనీకిది చూచునుగాక నే
నావరివర్ణిం బెనుపనా! యిదెదానికినిన్ను వేడెడఁ
కేవలముం దయార్చిమగు నిర్మలదృష్టి ననుగ్రహింపుమా. 92

ప || అని పలువిధముల నొప్పించినను బట్ట విడవక. 93

ఉ || తప్పదు నాదుమాటవితథమై య నెఁగ సతికశ్వచంచునుఁ
తప్పదునీదుమాట వితథమైయటంచును మూఁదలించివాఁ
డెప్పటికేని నీదయ నెఱుచ్చటికిం జనుదెంచుచూడుమా
యిప్పటికయ్యెఁగాక సహియింతువె తద్విరహమైకింతయఁగ. 94

కం || బింబాధరోష్ఠికనుమీ, బింబాశనురిత్రనీపువేఁగింపక నీ
తాంబూలస్థీవన మా, బింబాశికి నిచ్చుచొంటివిద్యల నెల్లఁగ. 95

చ || ఇది ఏభిధమాపరాధమని యెంతయుభక్తిని నిన్నువేడ నా
యదనును నైఁచువైతివిగదా! కటిలాలక నీదురూపనం

పద వచియించి మూఁగయగువాడిదె నేడును నీమరూపనం
పద వచియించి సర్వ కవినందితుడై తనతావుచేరుతఁ.

96

కం॥ అది తమయవదానమ్మును, దనచెలులట నాడ విజయదశమినిగొలువై
కనుచుండమూఁకుడు జగ జ్ఞననింగ నెఱలితసుకృతసంస్కారమునఁ,

97

ఉ॥ ఆసమయమ్మునందొక శుకాంగన యాసతిపాదవల్లవ.
శ్రీసవిధమ్మునంబడివచించె, జలుంగు నెలుంగురాలృడఁ
జేపినసావాసమ్ము ఫలశేషముడి ద ననుగ్రహించి నీ
దాసిఁగృతాపరాధ నిఁకఁ దల్లి! ప్రియుఁ ఘటియించియేలవే.

98

ఉ॥ ఎల్లవిధమ్ములంగొలువ నింతగడిదితి. విద్వైలన్నియుం
జల్లనితల్లి మీఁదుసరసమ్ములఁదీర్పులు దిద్దనింతగాఁ
జెల్లుబడిఁ ఘటించి దయసేసితి పలుల మమ్మునేఁడు గా
సిల్లఁగఁజేయ నీమనసుచెల్లు నె నిక్కముచెప్పుమంచికా!

99

ఉ॥ ఎల్లజగమ్ముమీకునొక నింతలునంతలు నాటవస్తువై
చెల్లఁగ నొక్కపక్షీయట చెసెనెవో పొరపాటు దానిఁగో
పిల్లగనేల మీ చదువఁజెట్టినపల్కులు పల్కదోసమా
పిల్లలతప్పిదమ్ములవి పెద్దలఁజెందునొజెందనేరవో,

100

ఉ॥ ఎన్నిమహత్వముల్లనిన హీనికులులే పొరపాటుసేయవో
చిన్నతనపుఁజేష్టలివి చెల్లునటంచును బోవనేరవో
యిన్నిదినాలకూర్చిగణియింపవో, మావడుకష్టపాటు నీ
కన్నులగానవో తఱియు గాదొకొ మమ్ముననుగ్రహింపఁగా,

101

కం॥ మీయెఁగిలిఁదినిబ్రతికిన; మా యొనరుచుదప్పులెల్ల మన్నింపవె మా
కీ యెడబాటు దొలంగు; జేయవె, మముఁగన్నతల్లి శివతనువల్లి.

102

కం॥ మీరిడుమహాత్వసంఘద; మీరూపమే దాల్చిమేము మెలఁగుటతీతం
గా రాని దోసమగునే సౌరా మీరూపుకాని యదియొకడున్నె. 103

శా॥ దోసమేయగుఁగాక యద్దియు మహాదుష్టాత్మలంబట్టి కా
రాసంబధులఁజేసియు నిష్కవశే రాజేశ్వరు ల్వారి యు
ల్లాసమ్ముల్ ఘటియిల్లువేళ బ్రజలెట్లంబేర్చిఁ బెంపొందఁగా
నాసంపార్థనమింతమాత్రమయిన న్నన్నింపురాజేశ్వరీ, 104

గీ॥ చిలుకపలుకులుపడింపఁ బలుకుఁగాక; సహజ భాషలఁదెలుపంగజాయగునె
యనుచు నెంచెదొ మీపెంచినట్టికవుల; పలుకులందురు భావమ్ము వెలితిపడునె. 105

చ ॥ అనునెడ గట్టబిడ్డమనమల్లఁగరంగె నవర్ణచిత్తము
ననిచెను గాలికాననమున న్లలువ ల్వికసించె, జండిమో
మున భ్రమరమ్ము లొక్కమొగి మూఁకలుగా విరియంగనిక మూ
కునకట వాక్యసంపదలొకొ ఘటియిల్లునె ట్టివేళలక. 106

కం॥ అది కాంచిమూకుఁడిఁకఁదన; ముదితమ, గొన, గనఁగనయ్యె ముదితమతిసతీ
వదనాభ్యుదితమ్మగు త; మిఁదగంచానొక్క గుక్కమ్మింగెడువేడ్కక. 107

ఉత్సాహము:— అల్లనల్ల నెగిరియెగిరి యమ్మవారిచేతిలో
నుల్లసిల్లుఫలముగొనఁగ నూహసేయునొక్కటక
మెల్లమెల్లవ్రాలికొ లక్షమింపవేడఁగోరుఁ దా
నుల్లసిలుశుకాంగన బ్రయోక్తులందెమల్చగా. 108

శా॥ ఆలోన్నదిరిజాత జాతకరుణాద్వాపాంగవీక్షావళిక
జాల న్నారల దవ్వగాచుటలు విస్పష్టమ్ముగావించి త
స్కూలకొధమువీడె నాఁగఁదములంపుంజల్కలంబూని, తాం
బూలప్రీతనమాచరించి పలింకె బోచున్నకోపమ్మునకా. 109

శా॥ మారూపమ్ములుదాల్చు దోస మొకటా మామాటలంబల్కుచు
మీరంతఃపురచక్రివర్తులయిన నేమేలమిమ్మేలగా
గారాకూరములింతసేసి పిదప నగ్నింప నర్థింతురీ
నేరమ్ముగా నురింప మీరు మఱి యే నేరమ్ముగావింపరో. 110

ప॥ అనునానమయమ్మును. 111

—* మాకుడు మహాకవియగుట *

ఉ॥ పుక్కిట తమ్ముల మృమియు పొద్దునకైయటవేచి యుండుట
గ్రహ్మన మ్రింగిదానిఁద్రోజగజ్జనమతిప్రసాదభక్షణ
దక్కినసాహితీచతురతాకవితాగురుతాప్రభావముల్
పిక్కిటిలంగ మూకుడు కవిప్రవరుడయి మోక్షచేతులగా. 112

క॥ తమియింపఁగదవెత్తీ; కుమారు నాగ్ద్రావరాధుఁ గోమలవీక్షా
కృమిమున ననుస్కరించిన; శమియించునుగాదె దానజనవోషమ్ముల్. 113

ఉ॥ మించినప్రేముడికి శిరనుమీదనుగంగ ఘటించుతప్పనగా
గాంచికిగట్టువడ్డ త్రిజగత్పతిపాదములంటివేడఁగాఁ
గంచుకముక సడల్చు పులకం గిలికించితమూర్తి దాఁ బటా
పంచలుసేయు మూకకవిపావము కోరికవీరికెత్తఁగా. 114

ప॥ కనుఁగొని పార్వతీప్రణయగాధల నామె యనుగ్రహమ్మునగా
దనరుట నట్టిరూపములు దాలించియంతటఁ దత్ప్రసంగముల్
చనువునఁజేయురాచిలుకజంటను గన్గొని సిగ్గురోసముగా
మునుగొన ధాతినిందొకరి మూకునిఁజేసినతల్లిప్రొచుతగా. 115

చ || తన యిడునట్టివీషియము తన్నుగ్రసించి యశేషవిద్యులకొనుటనునట్టి తమ్మదినఁగూడిన నా ప్రణయప్రిసంగముల వినిచిననొంటి బుద్ధియు వివేకముగల్గ ననుగ్రహించువా ధునిమిది మెచ్చిమెచ్చనివహూమణి మమ్ము ననుగ్రహించుతక, 116

చ || ప్రియునెడనాసి దుఃఖపడు పెంపునుచిల్లకుఁ దోడినీడయై ప్రియునకుజల్గుఁడై తనకుఁజెన్దగనొ కలవామ్ముదిద్దఁగా నయమిడిపోవనిండు కొలువై శుక కాంతవిలాపమెంతయుక దయవినుతిల్లి మా కొనఁగుతక బహుళార్థములిప్తసిద్ధులుక, 117

మ|| అని మూనుండుస్తుతించునయ్యెడల “నేలా వీరినీరితి నిం కనుగారింవ” నటన్న పల్కుచునుగాఁగన్నటై బేరోలగ మ్మున శంభుండు నగేంద్రపుత్రి ధవునింబూజించి సింహాసన మ్మున సర్ధాసనసంస్థితిన్నిలిచి చూపుక చిందసిగారముల్, 118

మ|| మునుమాటాడినవారలెవ్వరొ గడుంబూజ్యులనుఁడీ నేడుగాఁ గనుకొంటిన్విజయమ్మనంగ నగుచుం గామాక్షియాయున్నవా రిని నీ యాప్రణయప్రిసంగముల సంప్రీతిం బ్రబోధించుచా రినిఁబ్రశ్నింప నిజమ్ముడేలునని తర్కించెన్ శివుండంతటక 119

కం|| కామాక్షి నగుచు మూకస్వామిని గని నత్సమితు జయమజ్ఞెను మీ సామి యిడు సాజ్ఞ నెఱపెద వో; మా నెమొ కాకన కునొకసడియేలా, 120

కం|| అనవినిశంభుండు పతా మునునీగృహలక్ష్మికిపు ముచ్చటపడి చెప్పినయది పలుకుమ యిది మీ; జననికి నెమ్మనమునందు సమ్మతమనినన్, 121

- కం॥ శివులకును మ్రోక్కియూనధ; చెవులొక్కటిచేసివినఁగఁజలుకఁచెలువయూ
శివురాణిఁజేరికన్ను; గవబెడరులుసిగ్గుచిలుకఁగా వినుచుండక. 122
- కం॥ వంచితశ్లోకిని గవి; కాంచనగర్భంబు నొడువఁగాఁ గడుమెచ్చె
బంచాన్యుడు కామాక్షియు; గాంచియు నే మాకుఁబేర్చికడలుకొనంగా. 123
- కం॥ ఈనీస్తుతివినువారల; కేనిచ్చెడ నెల్లశుభము లెడనేమఁకిక
నానాకవిబుధవిజయ; శ్రీనాథుఁడవగుచురుమ్ముఁ జేరుమ యనుచుక. 124
- కం॥ కనమొఱఁగెనంతనానధ; కనువిచ్చుచుమాకుఁడెదుటఁగనుఁగొనెవిద్య
జ్ఞనములజనములవిసయ; మ్మనఁగేలుఘటించి ఫాలమున నిలువంగా. 125
- సీ । ఒకమాటుపతియింపుమోస్వామి, తరియింతు; మనియెడు కవివండితనివహమ్ము
కామాక్షిసీసూపుఁగైకొనెమాకునా; చాన్యండవను మంత్రశాస్త్రవిదులు
పుంభారతీ గనమునుదిద్దిమమ్మేలు; మను గాయనీగాయనావలియును
నింతవాఁడవటంచునెఱుఁగము మా తప్ప; ఊమియింపుడను పొరజనముగలిగి
- గీ । చుట్టునిలిచిన వారలఁజూచియతఁడు; తల్లికామాక్షిమహిమమింతయునిజమ్ము
నేడమాకుఁడనేనేడ యిట్టిశక్తి; యేడ మాతల్లిదయతోడ నేలకున్న. 126
- కం॥ అనివలికినముచితమ్ముగ; జనములపేర్కొనుచుఁగాంచి జనులొనరుచు మ
న్ననఁగొని విద్యద్విజయ; మ్మొనరువ దిగ్విజయయాత్రాకతుకమతియై. 127

ప॥ కతిపయచ్చాత్రసమేతుండై వెడలి యతఁగాపురమువారలు దనవలనఁ దన పూ
ర్వవిషయమ్ము నెఱింగి యబ్బుర పడుచుఁ దన తల్లివంచుల పుణ్యవిశేషమ్మునుగ్గడించుచు
విడువనేరక యెట్టకేయియు దన్ను వీడ్కొల్పినంజని కొన్ని వసంతమ్ములకుం దన కవితాప
పాతనమ్ములభృత్యునివదనమ్ములుగా నెరుచుకొని నేసిన కాంచీనివాసుల స్వాగతమ్ము
నందికొనుచు

కం॥ తనకవిత్వగీర్తియును దన; మునుగానతఁజెల్ల దేశములఁబండితులు
దనశిష్యులగుచుఁగొలువం; జనుదెంచెనుగాంచిపురికి జయసహితుండై. 129

ఉ॥ వచ్చియతండు భక్తిని భవానికి మొక్కుచు నమ్మ నీవురాఁ
డిచ్చినదీవెనప్రగమునెల్ల జయించితి నింకభూమిపై
విచ్చయలేదు నీపదము నెన్నఁచుచేరఁగ భాగ్యచుట్టునో
మచ్చికఁజెల్పి నీ శుకకుమారుని నన్ను ననుగ్రహింపుమా. 120

—* మాక మహాకవి దేవీనిన్ని సంతేరుట *—

కం॥ మూఁకుడను జటులమర్గతి; శోఁకుడనగునన్ను సకలమకవిస్తుత్య
శ్లోనికుఁజేసినతల్లి; నీకెదె కై మోడ్పుశీతవినిద్రకటాక్షా. 131

కా॥ స్త్రీపుంసాద్యయరూపమావెలుఁగునక సింగరముల్ చూపు నీ
చూపుంబ్రాపుగఁగొన్న మూఁగచతురాస్యండ్లై బుధారాఘ్యండ్లై
ప్రాపించుక సుకవివభుత్వమును శుంభనోక్తలక్షిత్విభుం
డై పాటించుఁ బరత్రయముపనిషద్వ్యాఖ్యానచిన్మద్రలక. 132

కం॥ ధనపతిమిత్రుండగుటాక; ఘనమా యణిమాదిసిద్ధి గనఁజూకఘనమా
నిను మానసముననిలిపిన; మునుబోయండఖల దేవముఖ్యుండనఁగా. 133

సీ॥ బహుశాంధకారవిధ్వంసనప్రక్రియా; భాస్కరమ్మల నీదుపాదరుదులు
బుధలోకజీవనోపధములు ఫలియించు; నమృతమృతములనీదుహాసరుదులు
పశ్యదళీ కాగ్నిభస్మీకృతాంగజ; ప్రాణోపధులనీదుపాదరుదులు
రాగదూరదిగంబరమనోనురాగోప దేశకమ్ములు నీదు దేహరుదులు

గీ || బహుళపుణ్యపరీపాకపరిచయైక; లభ్యములు నీకటాక్ష వాల్లభ్యములు గ
దమ్మ నీకయి కావించునర్చనములు; ముక్తిమంటపసోపానములుగదమ్మ. 134

సీ || నటనారటన్మహానటజటాజూటత; త్తటినీతరంగమిత్రములగుచుఁ
గాద్రీవేయేశ్వరగైవేయకంఠ హా; రాఘోరత్నహారాలియగుచు
వేధనూపురముక్తివేశ్మపాదద్వయీ; నాళీకపరమహంసాలియగుచుఁ
బుష్పవన్నయనసంపుల్లాస్యనవచుధు; పశ్యతోహరకృతబాంధవములు

గీ || నగుచు నన్యోన్యమును నీకటాక్షరుచులు; హాసరేఖావీలాసమ్మలస్మదీయ
రాకపరిభూతహృదయపరాగమడచి; ప్రోచుఁగావుతబంధవిముక్తి నొసఁగి. 135

కం|| ఝరులై సరులై విరులై; శిరమురమునఁగరమునందు శివునకునలరె
గురులై మరులై యురులై; పురుడయ్యెనునీకటాక్షములు నగవులహా. 136

కం|| కలమృదుపదముల, వినినీ; గళపంజరమందునుండి కైకొనఁజిలుక
వలరాచవాఁడు పన్నిన; దలబింబమెకాని నీడు నధరమె తల్లి. 137

శా|| నీవేతల్లివి నిన్నెనమ్మికోలుతు న్నిచేతవర్ధిల్లితి
నీవాల్లభ్యముకై యజింతు జగములో నీవల్లనా నీకునీ
డొవారెవ్వరు నాదుసర్వమును నీయందర్పణంజేసెద
భావమ్మందులనిల్చిప్రోవగదవంబా నన్నఁగాంచీశ్వరీ. 138

కం|| ఏకామృభాగధేయ; మ్మేకమ్మరుణారుణమ్మ నీదృశతేజ
మూకల్పముకాంచీనగ; రీ కళ్యాణమ్మ మాకరిందము మగుతల్ల. 139

మ|| కమలాంధకరశౌషధీగ్రధితజాగ్రన్మూర్ధసౌభాగ్యము
కమలాకౌటినిషేవ్యమానవిలసత్కళ్యాణపాదాబ్జము

కమలామోదముఁ గామితప్రదము శ్రీకాంచీనివాసమ్ము మా
కమనీషీకృతి దక్షమంజుళకటాక్షమ్ముం బ్రణామించెదఁ. 140

౧॥ చలువలు వెలిఁజిమ్మెడు నల; గలువలచేఁ గమ్మతావి కమలమ్ములచే
మెలమెల్ల మెలఁగునర్జిలి; గల చల్లనిచూపుచేతగను మాతల్లి. 141

మ॥ చిరకాలమ్మయి వీడివచ్చితిని నాచింతామణీరత్నపం
జరబంధమ్మును డిండఁజేయుమిఁక నిస్సారమ్ము నీయస్థి పం
జరబంధమ్మును దల్లి నాదగు సమాచారమ్ము వేఱైనఁ దె
త్తురో వాక్రుత్తురో యెన్నఁజేసి ఎనమందు న్నన్నఁజింతింతురో. 142

మ॥ అనియారీతినుటించి మూకకవి కామాక్షీ కృపాసంగతిఁ
గనియెం దొంటిపదమ్ము పాననయశః కాయప్రశస్తృగఁ
మినుముట్టఁ శుకసార్యభౌముఁడగుచుఁ మిన్నఁది యామమ్మచే
తను వ్రాలెం బి్రియమంది యాశుకియుఁ జెంతఁ వ్రాలఁ గూవెట్టుచుఁ. 143

క॥ కామాక్షీకి నేకామృ; స్వామికి నేకాంతమందుఁ బ్రణయములందుఁ
దామధ్యవర్తియయి ప్రియ; తో మూకకవీందుఁ డిష్టతృప్తులఁజెలఁగుఁ. 144

క॥ మూకుని చరిత్ర విన్నను
మూకుని కవనమ్మువిన్న ముదమంది యశ
శ్రీకళ్యాణ సమ్మద్ధులఁ
జేకూర్తురు కాంచీవిభులు శ్రితవత్సలుడై 145

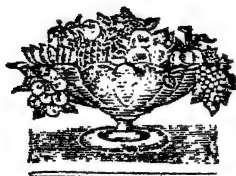
మ॥ కలుగండింతకుముందొకండును భవత్కల్పిండు మాతండ్రి పు
ణ్యులు సాహిత్యకవిత్వపీఠమున దారొడ్డోలగమ్మన్న యా

తొలిపుణ్యాత్ముల యుష్మదీయకరుణాద్యోవాహినీతీరమం
జుళసంతానఫలమ్మనంది కొనుమీ సువ్యక్తమాధుర్యముఁ. 146

కం॥ శంకరసువర్ణహరిముఖ; కంకణ; పదవిసతసూర్యకాంతావదనా
లంకారఘంటుమాంకిత; పంకేరుహసదృశచరణ భవహరణచణా. 147

వంశస్థము॥ సువర్ణరుద్రాక్షవిశ్నోభిమండలా
భవార్ణవోత్తారణపాదమండలా
కపింద్రసంభావితకావ్యమండలా
నవావతారాయితనాగమండలా. 148

మ॥ పరిపూతాత్మ సతీనినిశ్చితకృతిప్రారంభసంభావనా
పరిణాహస్ఫురదంతరాళజననప్రఖ్యాతకాంచీపురీ
శ్వరమాహాత్మ్యమునందు నెన్నిదవు నాశ్వాసమ్ము నిక్కావ్యముఁ
గరుణంజూచుత శంకరుండు స్వశిరఃకళ్యాణగంగాకృతిఁ. 149

తప్పొప్పుల పట్టిక.

శ్రేణి వర్గము.	తప్పు	ఒప్పు.	శ్రేణి వర్గము.	తప్పు	ఒప్పు.
౧ ౧	శ్రేష్ఠుండు	శ్రేష్ఠుండు	౪ ౧౦	నిర్వాహకు	నిర్వాహకు
౨ ౨	జ్యోత్స్నలక్	జ్యోత్స్నలక్	౪ ౧౩	నికని	నిదని
౩ ౩	స్నానీ	స్నానీ		విగయనమిత	విగయనమిత
౪ ౪	మూర్తి భక్తి	మూర్తి భక్తి		శలంగవ	శలంగవ
౫ ౫	మూర్తిచుచుచీ	మూర్తిచుచీ	౪ ౧౪	యలట్టు	యట్టుల
౬ ౬	యద్వాద్యతిక్	యద్వాద్యతిక్	౫ ౧౫	సన్మహావధీ	సన్మహావధీ
౭ ౭	రాద్భూవణ	రాద్భూవణ	౬ ౧౦౦	గాననిచట	గాననిచెటు
౮ ౮	లక్ష్మీదాక్షిణ్య	లక్ష్మీదాక్షిణ్య	౭ ౧౦౧	ప్రభుధానికా	ప్రభుధానీకా
౯ ౯	క్రికాంచి	క్రికాంచి	౮ ౧౦౨	దామొ	దామొ
౧౦ ౧౦	పదాబ్జాశుక్	పదాబ్జాశుక్	౯ ౧౦౩	వహించు	వహించు
౧౧ ౧౧	యయ్యును	యయ్యును	౧౦ ౧౦౪	మప్పుడు	మప్పుడ
౧౨ ౧౨	దేశికాత్తము	దేశికాత్తము	౧౧ ౧౦౫	దీక్షించెక్	దీక్షించెక్
౧౩ ౧౩	చేహరి	చేహరి	౧౨ ౧౦౬	వైచునుకా	వైచునుకా
౧౪ ౧౪	తొడ	తొడ	౧౩ ౧౦౭	దగ్గునమున	దగ్గునమున
౧౫ ౧౫	నెట్టని	నెట్టని	౧౪ ౧౦౮	నజనా	నజనా
౧౬ ౧౬	రసతిత్వ	రసతిత్వ	౧౫ ౧౦౯	నతండుక్	నతండుక్
౧౭ ౧౭	కవితాది	కవితాది	౧౬ ౧౧౦	గరాకదనంబుల	గరాకదనంబుల
౧౮ ౧౮	శేయదాసంగు వెనిగక	శేయదాసంగు వెనిగక	౧౭ ౧౧౧	వాల్లభ్యా	వాల్లభ్యా
౧౯ ౧౯		గజే	౧౮ ౧౧౨	దనువెడ	దనువెడ
౨౦ ౨౦	మహాశ్రుతి	మహాశ్రుతి	౧౯ ౧౧౩	మందాది	మందాది
౨౧ ౨౧	కాకాక్షువ	కాక్షువ		దూలెన్నను	దూలెన్నను
౨౨ ౨౨	కువీనుని	కువీనుని	౨౦ ౧౧౪	వక్షేణమోక్ష	వక్షేణమోక్ష
౨౩ ౨౩	సంసృతత	సంసృతత	౨౧ ౧౧౫	గణింపగ	గణియింపగ
౨౪ ౨౪	తొల్లెట్టె	తొల్లెట్టె	౨౨ ౧౧౬	సంతాపము	సంతాపము
౨౫ ౨౫	చిత్తముక్రంజల	చిత్తముక్రంజల	౨౩ ౧౧౭	కలి	కలి
౨౬ ౨౬	మహేంద్ర	మహేంద్ర	౨౪ ౧౧౮	క్రియాఘన	క్రియాఘన
౨౭ ౨౭	యెందుక్	యెందుక్	౨౫ ౧౧౯	వేళన్నము	వేళన్నము
౨౮ ౨౮	కాఠికుండై	కాఠికుండై	౨౬ ౧౨౦	చక్షుస్కుతి	చక్షుస్కుతి

పద్య	తపస్	విప్లవ	పద్య	తపస్	విప్లవ
౬ ౧౬౧ మాకెలుక పదగ	మాకెలుకపదగ	౩౬ ౫౦ దురముదన్	దురముదన్		
౧౬౨ సేవయే	సేవయే	వింబినవింబిన	వింబినవింబిన		
౧౬౩ కల్పనవిచ్చ	కల్పనలిచ్చ	౫౧ దంగాగ్నిహి	దంగాగ్నిహి		
౧౬౪ యచ్చు హేళ్యరు	యచ్చు హేళ్యరు	౫౨ చిప్పివెక్	చిప్పివెక్		
నమృతాంధస్యామి	నమృతాంధస్యామి	౫౩ సాగరవేళ	సాగరవేళ		
౧౬౫ కుమారుహూ	కుమారుహూ	౫౪ బల్కెను	బల్కెను		
౧౬౬ తనబుద్ధి	తనదుబుద్ధి	౫౫ జగంబును	జగమును		
౧౬౭ మొగడిక	మొగడిక	౫౬ విష్ణుద్వంద్య	విష్ణుని దుర్వంద్య		
౧౬౮ వృత్త	వృత్త	౫౭ కార్తమ్యగుచు	కార్తమ్యగుచు		
౧౬౯ వాల్మీకిక	వాల్మీకిక	౫౮ జోలేరు	జోలేరు		
౧౭౦ డిల్లంబోయి	డిల్లంబోయి	౫౯ మహేశ్వరీ	మహేశ్వరీ		
౧౭౧ గానుగన	గానుగన	౬౦ సుతలే	సుతలే		
౧౭౨ వసుజలా	వసుజలా	నననిదనపతి	ననియెదనపతి		
౧౭౩ వియచ్చువాను	వియచ్చువాను	౬౧ ౧౭౨ వెనకేగి	వెనకేగి		
౧౭౪ చెదవో	చెదవో	౬౨ ౧౭౩ జూపగా	జూపగా		
౧౭౫ ఫలాలే	ఫలాలే	౬౩ ౧౭౪ రెట్టు	రెట్టు		
౧౭౬ ౧౭౫ త్రిలించి	నొత్తిలించి	౬౪ ౧౭౫ మేలెంచి	మేలెంచి		
౧౭౭ అతిథివెవతో	అతిథిలెవ్వో	౬౫ ౧౭౬ నిందించు	నిందించె		
౧౭౮ ౨౦౦ కంకణ	కంకణ	స్మృతాన	స్మృతాన		
౧౭౯ ౨౨౦ వినుడు	వినుడు	౧౭౭ కిట	కిటి		
జగముయగనో	జగమునగనో	౧౭౮ ౧౭౮ వంచించ	వంచించ		
౧౮౦ ౨౨౯ సంబాదుచున్	సంబాదుచున్	౧౮౦ ౧౮౦ రాజ్యపద	రాజ్యపద		
౨౩౧ సందర్భుచున్	సందర్భుచున్	౧౮౧ ౧౮౧ దుర్మార్గమున	దుర్మార్గమున		
౨౩౨ ౨౪౧ బూజించెన్	బూజించెన్	౧౮౨ ౨౦౩ మువలొడ	ములొడ		
౨౩౩ ౨౪౫ మలువ	మలువ	౨౦౪ వీయగా	వీయగా		
౨౪౬ మంచునచు	మంచునచు	౨౦౫ బాపకాప	బాపకాప		
౧౮౧ గెప్పామి	గెప్పామి	౨౦౬ ౨౦౬ దిట్టలై	దిట్టలై		
౨ కాచు	కాచు	౨౦౭ ౨౦౭ యిల్వేరితిన్	యిల్వేరితిన్		
౩౨ ౯ నిన్దెచ్చున్	నిన్దెచ్చున్	౨౦౮ ౨౦౮ రావణ	రావణ		
౧౦ డిల్లవడి	డిల్లవడి	౨౦౯ ౨౦౯ వింధ్య	వింధ్య		
౩౩ ౧౨ కార్తికదత్త	కార్తికదత్త	భోరా	భోరా		
౩౪ ౨౩ కరణంటిం	కరణంటిం	౨౧౦ ౨౧౦ విశ్వేశ్వర	విశ్వేశ్వర		
౩౫ ౩౯ ద్వంద్వి	ద్వంద్వి				

సేజి పద్య	తపస్వి	విప్రు	సేజి పద్య	తపస్వి	విప్రు
౬౭ ౬	రాసి	రాశి	౯౯ ౪౬	తామర శేత	తామర శేత
౬౮ ౭	వీశ్వరరా	వీశ్వరా	౧౦౦ ౫౦	యొడిసి	యొడిసి
౭౦ ౨౫	మూర్తు	మూర్తు	౧౦౧ ౫౬	జాటియన్న	జాటియన్న
౭౧ ౩౩	బుట్టియండి	బుట్టియండి	౧౦౨ ౬౧	కృష్ణవీర్ధ	కృష్ణవీర్ధ
౩౬	చాల్చి	చాల్చి	౬౨	యటువిత	యటువిత
	సేసిరి	సేయి	౬౩	వీధలి	వీధలి
౭౪ ౫౧	జేరి	జేసి	..	నలుప	దెజ ప
౭౬ ౭౩	మేళ్ళగం	మేళ్ళగం	౬౪	మిట్టచన్నట్టు	మిట్టచన్నట్టు
౮౫ ౧౩౫	గుమిగుడి	గుమిగుడి	౧౦౩ ౬౬	కృష్ణుడయి	కృష్ణుడయి
౧౩౭	ధాన్య ములుగ్	ధాన్య ములుగ్	౬౭	యితేసత్వమా	యితేసత్వమా
	నాశిర	నాశిర	౧౦౪ ౭౨	గడకరి	గడకరి
౮౬ ౧౪౭	త్రుటిబో	త్రుటిబో	౭౪	వినియోదస్వత్తుల	వినియోదస్వత్తుల
౧౫౨	కేద్యజాడు	కేద్యజాడు	౧౦౫ ౮౧	యయ్యిలు	యయ్యిలు
౮౮ ౧౫౫	దేశ్వర	దేశ్వర	౧౦౬ ౮౫	మోహన	మోహన
౬౧ ౧౭౪	పొంగునకు	పొంగునకు	౧౦౭ ౮౫	సుందరమందయల్	సుందరమందయల్
౧౭౯	సేయగద	సేయగద	౯౧	కయ్యము	కయ్యము
౯౩ ౧౮౭	బుణ్ణమైవ	బుణ్ణమైవ	౧౦౮ ౯౭	పనులు	పనులు
౯౪	మొదట చతుర్థాశ్వాసము	చతుర్థాశ్వాసము	..	గావింపదే	గావింపదే
౯౫ ౯	గణాము	గణాల చాలము	౧౦౯ ౯౯	వైంపమిక్	వైంపమిక్
౧౩	దూపికులగుచున్	దూపికులగుచున్	౧౧౦	మదాత్మ	మదాత్మ
౯౬ ౧౫	రక్షనుల్	రక్షనుల్	౧౦౩	ఎట్టివా వైన	ఎట్టివా వైన
౧౭	ఆమర	ఆమర	౧౧౧ ౧౧౭	మధురాలాపము	మధురాలాపము
..	శనుగాండ్రు	శస్త్రరాండ్రు	౧౨౧	మమెల్ల	మమెల్ల
౧౯	సత్సాభిరమ్యమృ	సత్సాభిరమ్యమృ		దాసగుణము	దాసగుణము
౯౭ ౩౧	పక్షము	పక్షము	౧౧౨ ౧౨౫	గదక	గదక
౯౮ ౩౩	నభిష్ట	నభిష్ట	౧౧౩ ౧౩౪	వెదికి	వెదికి
౩౭	చొక్కిని	చొక్కిన	౧౩౭	తీర్చినదును	తీర్చినదును
౯౯	యధార్థ	యధార్థ	౧౧౪ ౧౪౧	పామామ్మల	పామామ్మల
౯౯ ౪౦	వేదలింటి	వేదలింటి	౧౧౫ ౧౪౭	పదమృతాత్	పదమృతాత్
౪౨	సుకించ	సుకించి	౧౫౧	క్రిస్టించె	నిట్టించె
౪౩	యునురుసును	యునురుసును		హునుంచు	హునుంచు
౪౪	ఈపాదరిని	ఈపాదరిని	౧౧౬ ౧౫౫	శోపమైక్కించె	శోపమైక్కించె
..	ఆపాదరిని	ఆపాదరిని		మన్నించె	మన్నించె

పేజీ	పద్య	తప్పు	ఒప్పు
	౧౧౫	కట్టుదుర	కట్టెదుర
	౧౧౫	సాభాగృ	సాభాగ్య
౧౬౩	౧౨౭	కటహరి	కటఃహరి
౧౬౪	౧౩౨	వేల్వడన్	వేల్వడెన్
	౧౩౩	పరమేష్ఠి	పరమేష్ఠి
	౧౩౪	గృహించి	గృహించి
౧౬౫	౧౩౫	యపార్వతి	యపార్వతి
౧౬౬	౧౪౭	మతిగొని	మతి గొని
	..	దరలిరి	దరలిరి
	..	కాంక్షితమవిద	కాంక్షితమలిద
౧౪౯		పితుండర్పిలిన్	పితుండర్పిలిన్
౧౫౦		మనహర	మనహర
౧౫౧		రమావిభుండు	రమావిభుండు
౧౬౫	౮	పులకంచిన	పులకించిన
౧౬౯	౧౫	సతీ! నీతగునె	సతీ! తగునె
	..	వేల్పులున్	వేల్పులన్
౧౭౨	౪౩	మగుడున్	మగుడన్
౧౭౩	౪౪	పాంబల్యమ్మ	పాంబల్యమ్మ
	౫౦	బెడ్డిం	బెడ్డిం
౧౭౪	౫౩	నుతలై	నుతలై
౧౭౫	౬౧	ప్రతిష్ఠ	ప్రతిష్ఠ
	౬౫	శిధాంత	సిధాంత
	౬౬	చందును	నెందును
	౬౭	బీము	బకము
	..	గళమ్మ	గణమ్మ
౧౭౭	౮౦	శివమత్రి	శివమంత్ర
౧౭౮	౯౬	లేదెంచ	లేదెంచ
౧౭౯	౧౦౦	ననున్	నన్నున్
	౧౦౨	చిత్రమ్మ	చిత్రమ్మ
౧౮౦	౧౦౭	రంగశి	రంగద్
౧౮౧	౪	సముత్సక్	సముత్సక్
౧౮౩	౯	యిట్లునుం	యిట్లునుం
౧౮౪	౧౬	సతికతుకము	సతికతుకము

పేజీ	పద్య	తప్పు	ఒప్పు
	౧౯	పంచచామరము	చామరము
౧౮౫	౨౩	బాలుండునాళి	బాలుండున్ శళి
	..	గాగ్రిలుచుబెరుగ	గాగ్రిలుచున్ బెరుగ
౧౮౬	౩౩	నీతియొసగుట	నీవియొసగుట
	౩౯	ప్రియ్యతమ్మను	ప్రియ్యతమ్మను
౧౮౭	౪౦	నమ్మకయా	నమ్మకమయా
	..	నుశ్చితము	నుశ్చితము
	..	పలుకుడెన్నుండు	పలుకుడెన్నుండు
	..	లెడల	నెడల
౧౮౮	౫౭	భూవి	భూమి
		వేకటిన్	వేకటిన్
౧౮౯	౫౯	నూత్నలిచ్చి	నూత్నలిచ్చి
	౬౦	విపులును	లిపులును
౧౯౦	౬౩	మాంత్రిపితలు	మాంత్రిపితలు
	౬౪	వత్కియల	వత్కియల
		మూకుడ	మూకుడు
		సంతసిల్లు	సంతసిల్లు
	౬౫	పగ్వంధ	పంగ్వంధ
	౬౬	బాలుకుండు	బాలకుండు
౧౯౧	౭౪	తల్లిదండ్రులును	తల్లిదండ్రులు
	౭౫	ఇటుచనె	ఇటుచనె
౧౯౨	౭౯	యిపుడెటునో	యిపుడెటునో
	౮౦	విడువ	విడువు
	౮౧	చూడదేల	చూడవేల
		యముక్త	యవిముక్త
౧౯౩	౮౪	ఖిన్నోతి	ఖిన్నోతి
	౮౫	చనవసరమ్మ	చనవసరమ్మ
	౮౯	వంతలు	నంతలు
		యొండునె	యొండునె
౧౯౪	౯౦	లాక్కర	లాక్కర
	౯౨	లలనా-మగనాలి	లలనాతగునామగనాలి
	౯౪	సతికాశ్వరుండు	సతియీశ్వరుండు
	౯౬	యదనును	యదనున

చేజి వద్య. తప్ప బిప్పు

౧౯౫౫ ౯౩ అది	అని
జగ	జగ
౯౮ జేపిన	జేసిన
శేషముడిద	శేషముడింద
౧౦౦ జెందునొజెంద	జెందునొచెంద
౧౦౧ హీనకులుల్	హీనకులుల్
౧౦౨ ౧౦౩ యొకడున్నె	యొకడున్నె
౧౦౪ బ్రజలెల్లం	బ్రజలెల్లం
౧౦౫ పకింప	పకింప
౧౦౬ నవర్గ	నవర్గ
౧౦౭ తమిదగం	తమిదగం
౧౦౮ శుకాంగనబ్రయో	శుకాంగననబ్రయో
౧౦౯ ౧౦౯ పలింకెం	పలింకెం
,, కోపమ్మనన్	కోపమ్మనన్
౧౧౦ ౧౧౦ ప్రవరుడయి	ప్రవరుడయి

చేజి వద్య. తప్ప బిప్పు.

౧౧౧ కోరిక వీరికత్తగా	కోరిక వీరికత్తగా
౧౧౨ ౧౧౩ యనెముకు	యనెముకు
౧౧౪ ౧౧౫ శ్లోనికు	శ్లోనికు
౧౧౬ ౧౧౭ బ్రత్రయమ్మ	బ్రత్రయమ్మ
౧౧౮ ౧౧౯ నీడుపాద	నీడుపాంగ
౧౨౦ ౧౨౧ వేదనూపుర	వేదనూపుర
రాకపరిభూత	రాకపరిభూత
౧౨౨ నలరెన్	నలరెన్
౧౨౩ ౧౨౪ వేరైస	వేరైస
మఱియును బట్టువడు తప్పలను సవరించుకొనఁ	
బాతకులకు విన్నపము.	

మ. వి. శర్మ.
8-1-49

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునారాధ్యుల వారిచే రచింపబడిన
గ్రంథములు.

1. భోగేశ్వర మాహాత్మ్యము.
2. సత్యవత్య పాఖ్యానము.
3. చోరేశ్వరము.

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ గారిచే రచింపబడిన
గ్రంథములు.

1. గురుదక్షిణ.
2. కాంచీ ఖండము.
3. శంకరారాధ్య చరిత్ర.
4. నందన వనము.
5. దుర్గా శతకము.
6. మృత్యుంజయ శతకము.
7. లుబ్ధకాగ్రేసర శతకము.
8. దుర్గా త్రిశతి.
9. పాంచరాత్రము, [నాటకము.]

శర్మగారి సోదరులచే రచింప బడినవి.

1. విఘ్నేశ్వర చరిత్ర.
2. హాలాహలపానము.

విశ్వేశ్వర గ్రంథమాల.

1. బ్రహ్మసూత్రభాష్యము,	జగద్గురు నీలకంఠారాధ్య విరచితము.
2. శైవ సర్వస్వము,	ముదిగొండ కోటయ్యకాశ్రి.
3. శంభు శతకము,	ముదిగొండ నాగలింగకాశ్రి.
4. నలవిలాసము,	..
5. నిత్యోత్సవ తంత్రము,	చల్లా గోపాలకృష్ణకాశ్రి.
6. శివసందర్శన విధి,	మల్లంపల్లి జ్వాలా పీఠభద్రకాశ్రి.
7. శైవమతము - అతిప్రాచీనము,	.. కనకదుర్గా వరప్రసాద్.
8. గౌరీ కళ్యాణము,	ముదిగొండ పీఠభద్రారాధ్యులు.
9. పుత్రప్రదాన లీల,	
10. పుమార కళ్యాణము,	3. జ్వాలాపతి లింగకాశ్రి.
11. శివతాండవ లీల,	..
12. శివకవచము,	
13. జ్ఞాన సుధారసము,	
14. లింగాష్టోత్తర శతనామాష్టమాళిక,	
15. శంకరాచార్య చరిత్ర,	మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశర్మ.

అడ్రస్:- ము॥ రా॥ ఆకొరపు నరసింగం గుప్తగారు,

విశ్వేశ్వర దేవాలయ ధర్మకర్త.

వరంగల్. (N. S. Ry.)

